

RP 128/2025 rd

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagstiftning som kompletterar EU:s dataförordning

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det att det stiftas en lag om tillsyn över förvaltningen och delningen av data och att det görs ändringar i lagen om verkställighet av böter, lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation och lagen om vissa befogenheter för konsumentskyddsmyndigheterna.

Syftet med propositionen är att verkställa EU:s dataförordning, som antogs i december 2023 och som är en viktig del av åtgärderna i Europeiska kommissionens strategi för data. Verkställandet av förordningen förutsätter att det utfärdas kompletterande bestämmelser om tillsynen över efterlevnaden av förordningen och om påföljder.

Enligt EU:s dataförordning har företag och konsumenter rätt att få åtkomst till data som de själva har producerat vid användningen av olika apparater. Användare av apparater kan om de så vill dela data med tredje parter, såsom tillhandahållare av reparations- och underhållstjänster, i enlighet med förfarandena enligt dataförordningen.

I den föreslagna lagen om tillsyn över förvaltningen och delningen av data föreskrivs det om de nationella behöriga myndigheterna. De behöriga myndigheterna är enligt förslaget Transport- och kommunikationsverket, som huvudsakligen ska utöva tillsynen över efterlevnaden av dataförordningen, samt konsumentombudsmannen och Konkurrens- och konsumentverket. Transport- och kommunikationsverket åläggs också att vara datasamordnare, det vill säga gemensam kontaktpunkt i frågor som gäller tillämpningen av förordningen i Finland. Den föreslagna lagen innehåller bestämmelser om Transport- och kommunikationsverkets befogenheter i samband med tillsynen och om verkets rätt att påföra påföljder för överträdelser av de bestämmelser i förordningen som anges i lagen.

Genom de ändringar som föreslås i lagen om vissa befogenheter för konsumentskyddsmyndigheterna föreskrivs det om Transport- och kommunikationsverkets ställning som behörig myndighet enligt samarbetsförordningen, som gäller samarbete mellan de nationella myndigheter som har tillsynsansvar för konsumentskydds lagstiftningen, vid tillsynen över dataförordningen och möjliggörs det att påföljdsavgift påförs för överträdelser av de skyldigheter enligt dataförordningen som konsumentombudsmannen ska utöva tillsyn över.

Propositionen har konsekvenser i synnerhet för de myndigheter som utses till behöriga myndigheter och för verksamheten vid de företag som släpper ut på marknaden eller använder produkter och tjänster som omfattas av bestämmelserna i dataförordningen.

Genom den föreslagna ändringen av lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation upphävs de bestämmelser i lagen som kompletterar EU:s dataförvaltningsakt, eftersom dessa bestämmelser i fortsättningen föreslås ingå i lagen om tillsyn över förvaltningen och delningen av data.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft den 1 januari 2026.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
MOTIVERING	6
1 Bakgrund och beredning.....	6
1.1 Bakgrund.....	6
1.2 Beredning.....	6
1.2.1 Beredningen av EU-rättsakten (dataförordningen).....	6
1.2.2 Beredningen av propositionen	7
1.2.3 Ålands ställning	8
2 EU-rättsaktens målsättning och huvudsakliga innehåll.....	8
2.1 Dataförordningens målsättning.....	8
2.2 Dataförordningens innehåll	9
2.2.1 Dataförordningens tillämpningsområde (kapitel I)	9
2.2.2 Datadelning mellan företag och konsumenter och mellan företag (Kapitel II).....	10
2.2.3 Skyldigheter att göra data tillgängliga (Kapitel III)	11
2.2.4 Oskäliga avtalsvillkor i samband med åtkomst till och användning av data mellan företag (kapitel IV)	11
2.2.5 Göra data tillgängliga för offentliga organ, kommissionen, Europeiska centralbanken och unionsorgan på grundval av ett exceptionellt behov (kapitel V).....	12
2.2.6 Byte av databehandlingstjänster (kapitel VI)	12
2.2.7 Olaglig internationell statlig åtkomst till och överföring av icke-personuppgifter (kapitel VII)	12
2.2.8 Interoperabilitet (kapitel VIII)	13
2.2.9 Genomförande och efterlevnad (kapitel IX).....	13
2.2.10 Rätten av sitt eget slag enligt direktivet om rättsligt skydd för databaser (kapitel X).....	13
3 Nuläge och bedömning av nuläget	13
3.1 Horisontell lagstiftning	13
3.1.1 Inledning	13
3.1.2 Dataförvaltningsakten.....	14
3.1.3 Den allmänna dataskyddsförordningen	14
3.1.4 Dataförordningen i förhållande till dataskyddet vid elektronisk kommunikation...15	
3.1.5 Förordningen om digitala marknader	16
3.1.6 Dataförordningen i förhållande till offentlighetslagstiftningen.....	16
3.2 Myndigheternas uppgifter och behörighet.....	19
3.2.1 Transport- och kommunikationsverkets uppgifter.....	19
3.2.2 Dataombudsmannens uppgifter	20
3.2.3 Konsumentskyddsmyndigheternas uppgifter.....	20
3.2.4 Observationer om vissa myndighetsuppgifter i anslutning till dataförordningen ..22	
3.2.4.1 Främjande av datakompetens	22
3.2.4.2 Tillsynen i anslutning till mörka mönster	22
3.3 Myndigheternas befogenheter	23
3.3.1 Transport- och kommunikationsverkets befogenheter	23
3.3.2 Dataombudsmannens befogenheter	24
3.3.3 Konsumentombudsmannens befogenheter	25

3.4	Bestämmelser om påföljdsavgifter i annan lagstiftning om digitalisering och data...	26
3.4.1	Påföljdsavgifter vid överträdelse av förordningen om digitala tjänster	26
3.4.2	Påföljdsavgifter vid överträdelse av dataförvaltningsakten	27
3.4.3	Påföljdsavgifter vid överträdelse av dataskyddsförordningen	27
3.4.4	Påföljdsavgifter vid överträdelse av konsumentskyddsbestämmelser	27
3.5	Immateriella rättigheter och deras förhållande till dataförordningen	27
3.5.1	Twistlösning i ärenden som gäller immateriella rättigheter	27
3.5.2	Särskilt remissförfarande	28
3.6	Samarbete mellan myndigheter	29
3.7	Nationell lagstiftning som krävs för genomförande och tillsyn över efterlevnaden av dataförordningen och dataförvaltningsakten	30
3.7.1	Utseende av behöriga myndigheter och uppgifter	30
3.7.1.1	Reglering som krävs i dataförordningen i fråga om utseende av behöriga myndigheter	30
3.7.1.2	Reglering som krävs i dataförvaltningsakten i fråga om myndighetsuppgifterna	31
3.7.2	Myndigheternas befogenheter	32
3.7.2.1	Reglering som krävs i dataförordningen i fråga om myndigheternas utredningsbefogenheter och tillsynsförfaranden.....	32
3.7.2.2	Reglering som krävs i dataförvaltningsakten i fråga om myndigheternas utredningsbefogenheter och tillsynsförfaranden.....	34
3.7.3	Administrativa påföljder.....	35
3.7.3.1	Påföljdsreglering som krävs i dataförordningen.....	35
3.7.3.2	Påföljdsreglering som krävs i dataförvaltningsakten.....	37
3.7.4	Samarbete mellan myndigheter	37
3.7.4.1	Reglering som krävs i dataförordningen i fråga om samarbete mellan myndigheter	37
3.7.4.2	Reglering som krävs i dataförvaltningsakten i fråga om myndighetssamarbete	41
4	Förslagen och deras konsekvenser	42
4.1	De viktigaste förslagen	42
4.2	De huvudsakliga konsekvenserna.....	44
4.2.1	Inledning	44
4.2.2	Ekonomiska konsekvenser.....	48
4.2.2.1	Konsekvenser av EU:s dataförordning för dataekonomin	48
4.2.2.2	Företagen	49
4.2.2.3	Konsumenterna	52
4.2.2.4	De offentliga finanserna – statsförvaltningen.....	52
4.2.2.5	Kommunerna	58
4.2.2.6	Samhällsekonomin.....	59
4.2.3	Miljökonsekvenser.....	60
4.2.4	Andra konsekvenser för enskilda och för samhället.....	60
4.2.4.1	Konsekvenser för de grundläggande fri- och rättigheterna och mänskliga rättigheterna	60
4.2.4.2	Likabehandling och jämlikhet	61
4.2.4.3	Konsekvenser för den nationella säkerheten	62
5	Alternativa handlingsvägar.....	64

5.1	Handlingsalternativen och deras konsekvenser	64
5.1.1	Ändra de gällande lagarna vs. stifta en ny lag	64
5.1.2	Behöriga myndigheter	64
5.1.3	Behörig domstol i tvistemål	65
5.1.4	Behörig domstol vid ändringssökande	65
5.1.4.1	Inledning	65
5.1.4.2	Förvaltningsdomstolarna som behöriga domstolar	65
5.1.4.3	Marknadsdomstolen som behörig domstol	66
5.1.5	Rättsmedel	67
5.2	Handlingsmodeller som används eller planeras i andra medlemsstater	69
5.2.1	Sverige	69
5.2.2	Frankrike	70
5.2.3	Tyskland	70
5.2.4	Nederländerna	71
6	Remissvar	72
6.1	Remissvar om propositionen	72
6.1.1	Utseende av behöriga myndigheter och deras uppgifter	72
6.1.2	De behöriga myndigheternas undersökningsbefogenheter och tillsynsförfaranden	72
6.1.3	Administrativa påföljder	74
6.1.3.1	Inledning	74
6.1.3.2	Påföljdstyp och skyldigheter som kan förenas med sanktioner	74
6.1.3.3	Påföljdsavgiftens storlek	75
6.1.3.4	Påförande av påföljdsavgift	76
6.1.3.5	Påförande av påföljdsavgift i fråga om myndigheter	76
6.1.3.6	Transport- och kommunikationsverkets påföljdskollegium	77
6.1.3.7	Påföljdsavgift för överträdelser av dataförordningen enligt lagen om vissa befogenheter för konsumentskyddsmyndigheterna	77
6.1.4	Samarbete mellan myndigheter	77
6.1.5	Övrigt	78
6.2	Utlåtande från rådet för bedömning av lagstiftningen	82
6.3	Justitiekanslerns förhandsgranskning	82
7	Specialmotivering	83
7.1	Lag om tillsyn över förvaltningen och delningen av data	83
7.2	Lagen om verkställighet av böter	124
7.3	Lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation	124
7.4	Lagen om vissa befogenheter för konsumentskyddsmyndigheterna	125
8	Bestämmelser på lägre nivå än lag	126
9	Ikraftträdande	126
10	Verkställighet och uppföljning	126
11	Förhållande till andra propositioner	127
12	Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning	127
12.1	Inledning	127
12.2	Behöriga myndigheter	129
12.2.1	Nationellt handlingsutrymme	129
12.2.2	Lagbundenheten i myndigheternas verksamhet samt god förvaltning	129
12.3	De behöriga myndigheternas undersöknings- och tillsynsbefogenheter	130

12.3.1 De behöriga myndigheternas rätt att få information.....	130
12.3.1.1 Nationellt handlingsutrymme	130
12.3.1.2 Skyddet för privatlivet och personuppgifter	133
12.3.2 De behöriga myndigheternas inspektionsrätt.....	134
12.3.2.1 Nationellt handlingsutrymme	134
12.3.2.2 Skyddet för privatlivet och hemfriden.....	135
12.3.2.3 Rättsskydd.....	138
12.4 Administrativa påföljdsavgifter	140
12.4.1 Nationellt handlingsutrymme	140
12.4.2 Grundlagsutskottets praxis.....	141
12.4.3 Rättslig bedömning	143
12.4.3.1 Inledning	143
12.4.3.2 Godtagbarhet och sistahandsalternativ	143
12.4.3.3 Exakthet	143
12.4.3.4 Proportionalitet	144
12.4.3.5 Förbud mot dubbel straffbarhet samt oskuldspresumtion och skydd mot självinkriminering.....	147
12.4.3.6 Påföljdsavgift för myndigheter	149
12.4.3.7 Rättsskydd.....	149
12.5 Riksdagens roll och de högsta laglighetsövervakarnas ställning.....	150
12.5.1 Nationellt handlingsutrymme	150
12.5.2 Riksdagens roll och de högsta laglighetsövervakarnas oberoende.....	152
LAGFÖRSLAG.....	155
1. Lag om tillsyn över förvaltningen och delningen av data	155
2. Lag om ändring av 1 § i lagen om verkställighet av böter	165
3. Lag om ändring av lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation	166
4. Lag om ändring av lagen om vissa befogenheter för konsumentskyddsmyndigheterna	167
BILAGA.....	170
PARALLELLEXTER.....	170
2. Lag om ändring av 1 § i lagen om verkställighet av böter	170
3. Lag om ändring av lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation	171
4. Lag om ändring av lagen om vissa befogenheter för konsumentskyddsmyndigheterna	174

MOTIVERING

1 Bakgrund och beredning

1.1 Bakgrund

Beredningen av propositionen beror på Europaparlamentets och rådets förordning ([EU 2023/2854](#)) om harmoniserade regler för skälig åtkomst till och användning av data och om ändring av förordning (EU) 2017/2394 och direktiv (EU) 2020/1828, nedan *dataförordningen* eller *förordningen*, som förutsätter kompletterande bestämmelser. Förordningen trädde i kraft den 11 januari 2024. Den tillämpas huvudsakligen från och med den 12 september 2025.

Dataförordningen är ny EU-lagstiftning. Den utgör en del av den digitaliserings- och datalagstiftning som är förenlig med Europeiska kommissionens strategi för data (COM (2020) 66 final, E 24/2020 rd) och som omfattar flera olika rättsakter. Syftet med datastrategin är att skapa en datadriven inre marknad som är enhetlig och konkurrenskraftig. Under de senaste åren har tillgången till uppkopplade produkter ökat snabbt på den europeiska marknaden. Dessa produkter, som bildar sakernas internet, har lett till att mängden data som kan återanvändas har ökat markant. Datastrategin lyfter fram den betydelse som data har för den ekonomiska tillväxten och för innovationer. Enligt strategin ska data kunna flöda inom EU och mellan sektorer enligt tydliga och rättvisa regler för åtkomst till och återanvändning av data. Dataförordningen strävar efter att möta dessa mål genom att förbättra tillgången till och användningen av data och på så sätt främja datadrivna innovationer.

Vidare beror beredningen av propositionen på Europaparlamentets och rådets förordning ([EU 2022/868](#)) om europeisk dataförvaltning och om ändring av förordning (EU) 2018/1724 (*dataförvaltningsakten*). Den nationella kompletterande lagstiftning som dataförvaltningsakten förutsätter har redan satts i kraft och ingår i nuläget huvudsakligen i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation (917/2014). För att åstadkomma en tydlig regleringshelhet föreslås det att de bestämmelser på lagnivå som kompletterar dataförvaltningsakten sammanslås med de bestämmelser som nu föreslås och som ska komplettera dataförordningen (se närmare avsnitt 3.1.2).

I dataförvaltningsakten, som trädde i kraft 2023, ligger fokus på delning av data som innehas av offentliga myndigheter och på att möjliggöra vidareutnyttjande av sådana data. Dessutom innehåller akten förfaranderegler för dataförmedlingstjänster, som fungerar som neutrala tredjeparter mellan datainnehavare och dataanvändare. Akten främjar också dataaltruism, det vill säga överlåtelse av data för syften av allmänt intresse. Dataförvaltningsakten har delvis samma målsättningar som dataförordningen, eftersom även den strävar efter att främja rörligheten av data mellan olika aktörer. Dataförvaltningsakten är dock i högre grad inriktad på förfaranden och reglerar inte rätten att få data eller skyldigheten att överlåta data.

1.2 Beredning

1.2.1 Beredningen av EU-rättsakten (dataförordningen)

Kommissionen lade den 23 februari 2022 fram ett [förslag](#) till dataakt. Före detta ordnades 2021 ett offentligt samråd om de mål som finns i bakgrunden till förslaget till dataakten.

Statsrådet lämnade den 7 april 2022 en skrivelse (U 29/2022 rd) om förslaget till riksdagen. Statsrådet understödde starkt målen i den föreslagna dataakten med tanke på datadelning och främjande av dataekonomi. En horisontell datareglering som omfattar hela EU ansågs vara nödvändig i synnerhet för att förtydliga och förenhetliga kraven på användningsrättigheter till data i olika medlemsländer och sektorer. Statsrådet fäste vikt bland annat vid tydligheten i regleringen i förhållande till den gällande regleringen. I riksdagen behandlades aktförslaget av stora utskottet, kommunikationsutskottet och grundlagsutskottet. Riksdagsutskottens utlåtanden har publicerats på riksdagens webbplats https://www.eduskunta.fi/SV/vaski/Kirjelma/Sidor/U_29+2022.aspx.

Behandlingen av aktförslaget framskred snabbt i rådets arbetsgrupp för telekommunikation och informationssamhället. Rådet och Europaparlamentet nådde (tillfällig) enighet om texten den 27 juni 2023 och fastställde godkännandet av rättsakten i november 2023. Rättsakten publicerades i EU:s officiella tidning den 22 december 2023.

1.2.2 Beredningen av propositionen

Propositionen har beretts vid kommunikationsministeriet.

En sektorsövergripande arbetsgrupp tillsatt av kommunikationsministeriet den 27 september 2023 har stött beredningen. Arbetsgruppen bestod av representanter för finansministeriet, undervisnings- och kulturministeriet, arbets- och näringsministeriet, Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata, Transport- och kommunikationsverket, Konkurrens- och konsumentverket, Dataombudsmannens byrå och Statistikcentralen. En av arbetsgruppens uppgifter var att utreda hur myndighetsuppgifterna enligt förordningen, inklusive påföljdsbestämmelserna, kan ordnas och utformas på ett ändamålsenligt sätt. En bedömningspromemoria utarbetades om denna del av arbetsgruppens arbete. Utkastet till bedömningspromemoria var ute på öppen remiss på webbplatsen www.utlatande.fi mellan den 3 och den 31 maj 2024.

Under beredningen har man dessutom samlat in bakgrundsfakta genom diskussioner med arbets- och näringsministeriet, undervisnings- och kulturministeriet, inrikesministeriet, justitieministeriet, jord- och skogsbruksministeriet, miljöministeriet, Transport- och kommunikationsverket, dataombudsmannens byrå, Konkurrens- och konsumentverket, Tullen, Säkerhets- och kemikalieverket och Försörjningsberedskapscentralen. Vidare ordnades ett separat samråd om företagshemligheter.

Det finskspråkiga utkastet till regeringsproposition har varit på remiss mellan den 19 december 2024 och den 31 januari 2025. Sammanlagt 52 yttranden lämnades in, och det har gjorts ett sammandrag över dem. Dessutom var den del av yttrandena som hade översatts till svenska ute på kompletterande remiss mellan den 14 mars och den 25 april 2025. Med anledning av de remissvar som lämnades in i samband med det första remissförfarandet omfattade det kompletterande remissförfarandet även domstolarna. Sammanlagt 15 yttranden lämnades in i samband med det kompletterande remissförfarandet, och det har gjorts ett sammandrag över dem.

Regeringspropositionen har bedömts av rådet för bedömning av lagstiftningen. Rådet gav ett utlåtande om propositionen den 27 juni 2025. Rådets utlåtande i ärendet har publicerats på svenska den 6 augusti 2025 på adressen <https://valtioneuvosto.fi/sv/radet-for-bedomning-av-lagstiftningen/utlatanden>.

Regeringens proposition har behandlats genom samrådsförfarande i enlighet med 11 § i kommunallagen (410/2015) och ärendet har behandlats av delegationen för kommunal ekonomi och förvaltning den 13 juni 2025.

Justitiekanslern har gjort en förhandsgranskning av utkastet till propositionen och gett sina kommentarer om utkastet den 18 augusti 2025.

Beredningsunderlaget till propositionen finns offentligt tillgängligt på finska på adressen <https://valtioneuvosto.fi/sv/projekt>, identifieringskod LVM050:00/2023 (Regeringens proposition om genomförande av EU:s dataförordning) och LVM042:00/2023 (Arbetsgrupp till stöd för genomförandet av EU:s dataakt).

1.2.3 Ålands ställning

Självstyrelselagen för Åland (1144/1991) innehåller inga uttryckliga bestämmelser om hur lagstiftningsbehörigheten är delad mellan riket och landskapet i frågor som gäller dataekonomi, såsom frågor om tillgång till och delning av data samt relaterad myndighetstillsyn. Fördelningen av lagstiftningsbehörigheten kan således anses vara delvis oklar. Fördelningen kan bedömas tydligast i fråga om områden som i självstyrelselagen uttryckligen föreskrivs höra till rikets eller landskapets lagstiftningsbehörighet. Flera bestämmelser i dataförordningen kan anses gälla frågor som hör till rikets lagstiftningsbehörighet. Som exempel kan nämnas skyldigheter och rättigheter företag emellan och företagens datakompetens, immateriella rättigheter, konsumentskyddsfrågor och konsumenternas datakompetens (27 § 8 och 10 punkten i självstyrelselagen). I propositionen föreslås bestämmelser om tillsynen över efterlevnaden av förordningen och om påföljder för överträdelser av den, och behörigheten kan således i fråga om dessa myndighetsuppgifter i regel anses höra till riket. Riket har lagstiftningsbehörighet i fråga om statsmyndigheternas verksamhet (27 § 3 punkten i självstyrelselagen).

Ålands landskapsregering har när det gäller dataförordningen preliminärt ansett att tillsynsansvaret enligt förordningen huvudsakligen gäller verksamhet inom den privata sektorn, som hör till rikets lagstiftningsbehörighet (bland annat 27 § 8 punkten i självstyrelselagen). Ålands landskapsregering anser också att fördelningen av lagstiftningsbehörighet trots allt är förknippad med vissa oklarheter när det gäller datafrågor.

Vid beredningen av dataförvaltningsakten och det nationella genomförandet av den har myndighetsuppgifter i anslutning till dataförmedlingstjänster och erkända dataaltruismorganisationer ansetts höra till rikets behörighet (RP 50/2023 rd, s. 4).

2 EU-rättsaktens målsättning och huvudsakliga innehåll

2.1 Dataförordningens målsättning

Syftet med dataförordningen är att effektivisera EU:s dataekonomi och främja en konkurrenskraftig datamarknad genom att förbättra åtkomsten till och användningen av data och stimulera datadriven innovation. Förordningen ska främja utvecklingen av nya, innovativa uppkopplade produkter (*IoT-enheter*) och tillhörande tjänster samt stimulera utvecklingen av helt nya tjänster som utnyttjar data från dessa produkter och tjänster, inklusive tjänster som bygger på data från en rad olika IoT-enheter eller tillhörande tjänster. Målet är att skapa ett gemensamt europeiskt dataområde och en interoperabel inre marknad för data. Med dataområde avses interoperabla ramar för gemensamma standarder och praxisformer för delning eller gemensam behandling av data. Sådana interoperabla ramar kan tas fram bland annat för

utveckling av nya produkter och tjänster, vetenskaplig forskning eller civilsamhällesinitiativ. (Se skäl 103 om dataområden och artikel 33 i dataförordningen.)

I syfte att uppnå dessa mål fastställer dataförordningen gemensamma spelregler för åtkomsten till och användningen av data. Vidare strävar förordningen efter att säkerställa att datavärdet fördelas rättvist mellan aktörerna inom dataekonomin. I förordningen förtydligas vem som kan använda vilka data och under vilka förutsättningar.

Dataförordningen innehåller grundregler för alla ekonomiska sektorer när det gäller åtkomsten till och användningen av data som producerats i EU. Förordningen medför nya skyldigheter i fråga om datadelning och ger de användare som anges i förordningen rättigheter att använda data. Förordningen gäller till stor del data från IoT-enheter, såsom smartklockor, sensorer, pappersmaskiner, bilar och flygplan. I fortsättningen måste IoT-enheterna planeras så att användarna enkelt och tryggt kan få, använda och dela data från dem.

Syftet med förordningen är att öka konkurrensen på den europeiska molntjänstmarknaden och att göra marknaden mer rättvis. Ett annat syfte är att underlätta byte av datadelningstjänster, såsom molntjänster, genom att föreskriva om skyldigheter med avseende på interoperabla datadelningstjänster. Genom att skapa ramar som gör det möjligt för kunderna att i praktiken byta leverantör av databehandlingstjänster strävar man efter att öppna EU:s molntjänstmarknad.

Målsättningen med förordningen är också att skydda företag från orimliga avtalsvillkor som i allmänhet ställs av starkare aktörer när det gäller användning och delning av data. Förordningen innehåller bland annat kriterier för prövning av avtalsvilkors skälighet och minimikrav för smarta kontrakt. Syftet med de gemensamma spelreglerna är att säkerställa att det mervärde som uppkommer genom användning av data fördelas rättvist mellan marknadsaktörerna så att intressena hos aktörer som investerar i datagenererande teknik skyddas samtidigt som användarnas grundläggande rättigheter tillgodoses.

En annan målsättning med dataförordningen är att stödja myndigheternas möjligheter att sköta sina lagstadgade uppgifter. Förordningen ger i vissa fall med exceptionella behov, till exempel i allmänna nödsituationer, myndigheterna möjlighet att på begäran få tillgång och nyttjanderätt till data som innehas av privata företag. Förordningen innehåller tydliga regler för hur dessa begäranden ska framföras.

Därtill införs en ny förpliktelse för leverantörer av databehandlingstjänster i fråga om internationell överföring av icke-personuppgifter. Syftet med denna skyddsåtgärd är att undvika att myndigheter i tredjeländer kan få tillgång till icke-personuppgifter, om detta strider mot EU-lagstiftning eller nationell lagstiftning.

2.2 Dataförordningens innehåll

2.2.1 Dataförordningens tillämpningsområde (kapitel I)

Dataförordningen gäller tillverkare av uppkopplade produkter som släpps ut på marknaden i unionen och leverantörer av tillhörande tjänster, datahållare, datamottagare och leverantörer av databehandlingstjänster, oberoende av deras etableringsort, samt delvis aktörer inom den offentliga sektorn. Tillämpningsområdet omfattar både personuppgifter och icke-personuppgifter. Med data avses i förordningen varje digital återgivning av handlingar, fakta eller information och varje sammanställning av sådana handlingar, sådana fakta eller sådan information, däribland i form av ljudinspelningar, bildinspelningar eller audiovisuella inspelningar. Förordningen kompletterar EU-lagstiftning och nationell lagstiftning som gäller

bland annat skydd av personuppgifter, integritetsskydd, konfidentialitet vid kommunikation, konsumentskydd och immateriella rättigheter, men påverkar inte tillämpningen av dessa.

2.2.2 Datadelning mellan företag och konsumenter och mellan företag (Kapitel II)

Kapitel II i dataförordningen gäller datadelning mellan företag och konsumenter och mellan företag. Enligt artikel 3 ska tillverkare av uppkopplade produkter och leverantörer av tillhörande tjänster göra produktdata och data från dessa tjänster, inbegripet relevanta metadata, tillgängliga för användaren på ett enkelt, säkert och kostnadsfritt sätt. Om användaren inte har direkt åtkomst till data från den uppkopplade produkten eller den tillhörande tjänsten ska datahållare enligt artikel 4 utan oskäligt dröjsmål göra lätt åtkomliga data och relevanta metadata tillgängliga för användaren. Med datahållare avses i förordningen en fysisk eller juridisk person som har en rätt eller skyldighet, i enlighet med förordningen, tillämplig unionsrätt eller nationell lagstiftning som antagits i enlighet med unionsrätten, att använda och tillgängliggöra data, inbegripet produktdata eller data från tillhörande tjänster, om detta avtalats. Utöver tillverkare och leverantörer av tillhörande tjänster kan datahållare vara till exempel en aktör som genom avtal fått i uppdrag att vara datahållare. En datahållare är en aktör som kontrollerar åtkomsten till lätt åtkomliga data, och datahållaren ska framgå av det avtal om produkten eller tjänsten som användaren ingått.

Med uppkopplad produkt avses i förordningen en vara som erhåller, genererar eller samlar in data om sin användning eller om sin miljö och som kan kommunicera produktdata via en elektronisk kommunikationstjänst, fysisk åtkomst, åtkomst genom uppkoppling eller åtkomst i enheten. Exempel på sådana är smarta hushållsmaskiner och hushållsapparater, industri- och jordbruksmaskiner, medicinska anordningar, mobiltelefoner, smarta tv-apparater och fordon. Med tillhörande tjänst avses i förordningen en digital tjänst, annan än en elektronisk kommunikationstjänst, inbegripet programvara som är ansluten till produkten, som behövs för att den uppkopplade produkten ska kunna utföra en eller flera av sina funktioner eller för att man ska kunna lägga till, uppdatera eller anpassa funktioner hos den uppkopplade produkten. Ett exempel är en applikation som kan användas för att reglera ljusstyrkan på belysningen eller temperaturen i kylskåpet.

Med produktdata avses i förordningen data som genereras genom användning av en uppkopplad produkt och som tillverkaren har utformat för att kunna hämtas via en elektronisk kommunikationstjänst, via fysisk åtkomst eller åtkomst i enheten av en användare, en datahållare, en tredje part eller tillverkaren själv. Med data från en tillhörande tjänst avses data som representerar digitaliseringen av användaråtgärder eller användarhändelser och som registreras avsiktligt av användaren eller genereras som en biprodukt av användarens åtgärder under leverantörens tillhandahållande av en tillhörande tjänst.

Den användare för vilken uppgifterna ska tillhandahållas avser i dataförordningen en fysisk eller juridisk person inom unionens territorium som äger en uppkopplad produkt eller till vilken tillfälliga rättigheter att använda den uppkopplade produkten har överlåtits genom avtal, eller som erhåller tillhörande tjänster. Genom avtalsarrangemang kan en och samma produkt också ha flera användare. Vid uthyrning av fordon kan exempelvis både det företag som äger fordonen och de som hyr ett fordon vara användare av fordonet. Användare av uppkopplade produkter ska i allmänhet skapa ett användarkonto som datahållaren kan använda bland annat för att identifiera användaren.

Produkterna och tjänsterna ska planeras och tillverkas så att det är möjligt att dela data även med tredje parter. För att regleringen inte ska medföra en alltför stor belastning för mikroföretag och små företag omfattas dessa inte av de ovannämnda förpliktelseerna. Med små företag avses

i förordningen i enlighet med kommissionens rekommendation om definitionen av mikroföretag samt små och medelstora företag (2003/361/EG) företag som sysselsätter färre än 50 personer och vars omsättning eller balansomslutning inte överstiger 10 miljoner euro per år, medan mikroföretag avser företag som sysselsätter färre än 10 personer och vars omsättning eller balansomslutning inte överstiger 2 miljoner euro per år.

Data ska vara tillgängliga i ett allmänt använt och maskinläsbart format. Innan ett avtal om köp, hyra eller leasing av en uppkopplad produkt och tillhörande tjänster ingås ska försäljaren, uthyraren eller leasegivaren lämna den information som anges i förordningen till användaren på ett tydligt och begripligt sätt (artiklarna 3 och 4). Enligt artikel 5 i dataförordningen har användaren rätt att dela data med tredje parter, såvida det inte är fråga om testning av en produkt som ännu inte har släppts ut på marknaden. En tredje part enligt förordningen kan vara en fysisk eller juridisk person, såsom en konsument, ett företag, en forskningsorganisation, en annan organisation eller en förening. Med tanke på informationssäkerheten är det viktigt att en användare eller tredje part som begär data identifieras på lämpligt sätt, men i förordningen specificeras det inte hur identifieringen ska genomföras. Av den som begär data får dock endast den information krävas som är nödvändig för att bekräfta personens identitet.

Tredjeparter får inte använda data som de erhållit med stöd av dataförordningen för att utveckla konkurrerande produkter eller begränsa konkurrensen, och de får inte heller dela data med andra aktörer i detta syfte. Företag som utsetts till grindvakter i enlighet med Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2022/1925 om öppna och rättvisa marknader inom den digitala sektorn och om ändring av direktiv (EU) 2019/1937 och (EU) 2020/1828 (*förordningen om digitala marknader*) kan inte vara sådana datamottagare som avses i dataförordningen. Innan data som innehåller företagshemligheter delas ska datahållaren och dataanvändaren avtala om åtgärder som behöver vidtas för att skydda företagshemligheterna. Om datahållaren trots dessa åtgärder vägrar att dela data med hänvisning till företagshemlighetskyddet ska beslutet motiveras på behörigt sätt och meddelas till den nationella behöriga myndigheten.

2.2.3 Skyldigheter att göra data tillgängliga (Kapitel III)

I kapitel III i dataförordningen föreskrivs det om de villkor enligt vilka data ska göras tillgängliga för datamottagare samt om ersättning för tillgängliggörande av data. Kapitlet tillämpas om en datahållare enligt artikel 5 i förordningen, annan tillämplig unionsrätt eller nationell lagstiftning som antagits i enlighet med unionsrätten är skyldig att tillgängliggöra data inom ramen för förbindelser mellan företag. Med stöd av kapitlet ska datahållaren komma överens med en datamottagare om tillgängliggörandet av data och göra detta på rättvisa, rimliga och icke-diskriminerande villkor och på ett öppet sätt. Enligt artikel 9 får datahållare inte diskriminera sinsemellan jämförbara grupper av datamottagare, och ersättningen för tillgängliggörande av data ska vara rimlig. I artikel 11 i förordningen föreskrivs det också om obehörig användning och delning av data samt om tekniska skyddsåtgärder. I artikel 10 föreskrivs det dessutom om certifierade tvistlösningsorgan till vilka användare har rätt att hänskjuta ett ärende som gäller villkoren för tillgängliggörande av data.

2.2.4 Oskäligen avtalsvillkor i samband med åtkomst till och användning av data mellan företag (kapitel IV)

Kapitel IV i dataförordningen behandlar oskäligen avtalsvillkor om användning av och åtkomst till data mellan företag. Enligt förordningen är ett oskäligt avtalsvillkor som ett företag ensidigt har ålagt ett annat företag inte bindande för det senare företaget. Förordningen innehåller beskrivningar av hurdana villkor som ska anses vara oskäligen eller antas vara oskäligen. Enligt artikel 13 ska ett avtalsvillkor i regel anses vara oskäligt om det är av sådan art att dess

användning i hög grad avviker från god affärssed och strider mot god tro och god sed. Enligt artikel 41 ska kommissionen utarbeta icke-bindande standardavtalsvillkor för datadelning.

2.2.5 Göra data tillgängliga för offentliga organ, kommissionen, Europeiska centralbanken och unionsorgan på grundval av ett exceptionellt behov (kapitel V)

Kapitel V i dataförordningen behandlar offentliga organs rätt att få tillgång till data som innehas av en privat aktör i ett allmänt nödläge eller i andra exceptionella situationer. I kapitlet anges på vilka villkor och grunder denna typ av begäran om data kan framställas. Data får inte användas på ett sätt som är oförenligt med det ändamål för vilket de begärdes. Ett offentligt organ ska visa att det föreligger ett exceptionellt behov av att använda vissa data, och begäran ska vara begränsad i tid och omfattning. Begäran om data kan enligt artikel 15 endast framställas, om det inte är möjligt att i tid, på ett ändamålsenligt sätt och på likvärdiga villkor erhålla sådana data på alternativa sätt. En datahållare ska enligt artikel 18 på begäran utan oskäligt dröjsmål göra data tillgängliga, men datahållaren har under vissa förutsättningar rätt att avslå eller ansöka om ändring av begäran. Enligt artikel 19 ska offentliga organ säkerställa konfidentialiteten och integriteten avseende de data som begärs och radera dessa data så snart de inte längre är nödvändiga för det angivna ändamålet, såvida det inte krävs att dessa data arkiveras i enlighet med unionsrätt eller nationell rätt om allmänhetens tillgång till handlingar i samband med insynsskyldigheter. Røjande av företagshemligheter kan krävas endast i den mån det är absolut nödvändigt. Det offentliga organet ska före røjandet av företagshemligheter vidta alla lämpliga tekniska och organisatoriska åtgärder för att bevara konfidentialiteten för de företagshemligheter som innehavaren av data eller en företagshemlighet har identifierat. Särskilda skyddsåtgärder ska vidtas vid behandlingen av personuppgifter.

2.2.6 Byte av databehandlingstjänster (kapitel VI)

Syftet med förordningen är att göra det smidigare att byta databehandlingstjänster och använda flera tjänsteleverantörer samtidigt. I artikel 23 föreskrivs det bland annat att tjänsteleverantörer inte ska införa utan i stället undanröja förkommersiella, kommersiella, tekniska, avtalsmässiga och organisatoriska hinder som hindrar detta. Vidare innehåller artiklarna 25 och 26 en informationsskyldighet när det gäller avtal, artikel 28 en insynsskyldighet och artikel 27 en skyldighet att handla i god tro. I artikel 29 i förordningen föreskrivs det också om en tidsfrist på tre år för gradvist avskaffande av bytesavgifter.

2.2.7 Olaglig internationell statlig åtkomst till och överföring av icke-personuppgifter (kapitel VII)

I kapitel VII i dataförordningen åläggs leverantörer av databehandlingstjänster en skyldighet att vidta adekvata tekniska, organisatoriska och rättsliga åtgärder för att förhindra internationell statlig åtkomst och tredjeländers statliga åtkomst till och överföring av icke-personuppgifter som innehas i unionen. Dessutom föreskrivs det om ett yttrandeförfarande i två steg i anslutning till dessa begäranden.

Leverantören av databehandlingstjänster ska informera kunden om att det finns en begäran om att få åtkomst till dess data innan leverantören tillmötesgår den begäran, om detta är möjligt och om begäran inte tjänar brottsbekämpande ändamål. En begäran från en myndighet i ett tredjeland om att överföra eller ge åtkomst till data godkänns i regel endast om begäran grundar sig på en internationell överenskommelse med unionen eller en medlemsstat. I annat fall kan tredjelandsmyndigheten överföra eller få tillgång till data endast om tredjelandets system, domstol och lagstiftning uppfyller de förutsättningar som anges i artikel 32.3 i dataförordningen.

2.2.8 Interoperabilitet (kapitel VIII)

Kapitel VIII i dataförordningen innehåller krav på interoperabilitet som gäller data, datadelningsmekanismer, datadelningstjänster och europeiska dataområden. Aktörerna ska beskriva sina lösningar på ett konsekvent sätt och tillräckligt ingående. Kommissionen kan utarbeta specifikationer om interoperabilitet och begära att en eller flera europeiska standardiseringsorganisationer utarbetar standarder som uppfyller kraven enligt dataförordningen. Förordningen ställer också vissa krav avseende smarta kontrakt för genomförande av datadelningsavtal. Smarta kontrakt ska vara robusta och innefatta åtkomstkontrollmekanismer. Ett automatiskt genomförande av smarta kontrakt ska kunna avbrytas på ett säkert sätt, och det ska vara möjligt att arkivera transaktionsdata i anslutning till kontrakten.

2.2.9 Genomförande och efterlevnad (kapitel IX)

Varje medlemsstat ska utse en eller flera behöriga myndigheter som ska ansvara för efterlevnaden av denna förordning och för utövandet av de myndighetsuppgifter som tilldelats dem i förordningen. Om en medlemsstat utser mer än en behörig myndighet ska den bland dem också utse en datasamordnare som fungerar som nationell kontaktpunkt. Europeiska datainnovationsstyrelsen stöder myndigheterna för att säkerställa en konsekvent tillämpning av denna förordning.

Medlemsstaterna ska också säkerställa att uppgifterna och befogenheterna för de behöriga myndigheterna är tydligt definierade och att de behöriga myndigheterna bland annat utför undersökningar om frågor som rör tillämpningen av förordningen, inbegripet på grundval av information som erhålls från andra myndigheter. Medlemsstaternas behöriga myndigheter förutsätts samarbeta i enlighet med förordningen. Medlemsstaterna ska fastställa regler om effektiva, proportionella och avskräckande sanktioner för överträdelse av förordningen. Förordningen kräver att medlemsstaterna ska föreskriva om ekonomiska sanktioner, men den låter huvudsakligen medlemsstaterna själva besluta om sanktionerna till övriga delar, till exempel sanktionsavgifternas storlek. Vidare innehåller kapitlet bestämmelser om rätten att lämna in klagomål och rätten till ett effektivt rättsmedel.

2.2.10 Rätten av sitt eget slag enligt direktivet om rättsligt skydd för databaser (kapitel X)

I artikel 43 i dataförordningen föreskrivs det att rätten av sitt eget slag enligt direktiv 96/9/EG om rättsligt skydd för databaser inte gäller data som erhålls med stöd av dataförordningen. På så sätt säkerställs en öppen tillgång till dessa data utan att de som har rättsligt skydd för databaser kan hindra användningen eller delningen av dessa data på ett sätt som strider mot dataförordningens målsättningar.

3 Nuläge och bedömning av nuläget

3.1 Horisontell lagstiftning

3.1.1 Inledning

Dataförordningen, som grundar sig på EU-strategin för data från 2000, är ny horisontell EU-datalagstiftning. Det första lagstiftningsinstrumentet som antogs inom ramen för strategin var dataförvaltningsakten. Dessutom finns det sektorsspecifik lagstiftning bland annat om lokaliseringssuppgifter, betaltjänstsuppgifter och trafikinformation.

3.1.2 Dataförvaltningsakten

Syftet med dataförvaltningsakten, som trädde i kraft hösten 2023, är att förbättra åtkomsten till data genom att stärka förtroendet för dataförmedlare och förenhetliga förfarandena för datadelning inom hela EU-området. I dataförvaltningsakten föreskrivs det om fyra i stort sett separata helheter: villkoren för vidareutnyttjande av data som innehas av offentliga myndigheter (kapitel 2), en ram för anmälan av och tillsyn i fråga om dataförmedlingstjänster och en ram för frivillig registrering av enheter som samlar in och behandlar data som tillhandahålls för altruistiska ändamål (kapitel 3 och 4) samt Europeiska datainnovationsstyrelsen (kapitel 6). Dataförmedlingstjänsterna fungerar som neutrala tredjeparter mellan datainnehavare och dataanvändare. Dataaltruism innebär överlåtelse av data för syften av allmänt intresse.

Kapitel 2, 3 och 4 i dataförvaltningsakten har delvis samma målsättningar som dataförordningen, eftersom även de strävar efter att främja åtkomst till data och datarörlighet. Dataförvaltningsakten är dock i högre grad inriktad på förfaranden och reglerar inte rätten att få data eller skyldigheten att överlåta data.

Den nationella lagstiftning om myndighetsuppgifter och sanktioner som förutsätts enligt kapitel 3 och 4 i dataförvaltningsakten ingår i nuläget i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation (RP 50/2023 rd; lag 1182/2023) samt, när det gäller kapitel 2, i finansministeriets förordning om produktion av vissa av förvaltningens gemensamma stödtjänster för e-tjänster (900/2023). Inga behov av att ändra sakinnehållet i denna rätt nyligen antagna lagstiftning har identifierats, men för att åstadkomma en tydlig regleringshelhet föreslås det att de bestämmelser på lagnivå som kompletterar dataförvaltningsakten i fråga om myndighetsuppgifterna i anslutning till kapitel 3 och 4 sammanslås med de bestämmelser som nu föreslås och som ska komplettera dataförordningen. Med anledning av skillnaderna i sak föreslås i detta sammanhang inga ändringar i finansministeriets förordning, som gäller skyldigheten att utse myndigheter enligt artiklarna 7 och 8.

3.1.3 Den allmänna dataskyddsförordningen

I dataförordningen hänvisas det på flera ställen till Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning), nedan *dataskyddsförordningen*. I artikel 1.5 i dataförordningen konstateras det att dataförordningen inte påverkar tillämpningen av unionsrätt och nationell rätt om skydd av personuppgifter, integritet och konfidentialitet vid kommunikation samt terminalens integritet, som parallellt med dataförordningen ska tillämpas fullt ut på personuppgifter som behandlas i samband med de rättigheter och skyldigheter som fastställs i den förordningen. Vidare konstateras det i artikel 1.5 att om dataförordningen står i strid med unionsrätt om skydd av personuppgifter eller integritet eller med nationell lagstiftning som antagits i enlighet med sådan unionsrätt, ska relevant unionsrätt eller nationell rätt om skydd av personuppgifter eller integritet äga företräde. Personuppgifter som betraktas som data som hör till dataförordningens tillämpningsområde ska således behandlas i enlighet med både dataförordningen och dataskyddslagstiftningen. Enligt artikel 1.8 i dataförordningen påverkar dataförordningen inte tillämpningen av unionsrättsakter och nationella rättsakter som skyddar immateriella rättigheter.

Enligt skäl 7 till dataförordningen bör all behandling av personuppgifter enligt dataförordningen vara förenlig bland annat med kravet på en giltig rättslig grund för behandling enligt artikel 6 i den allmänna dataskyddsförordningen och, i tillämpliga fall, villkoren i artikel 9 i den förordningen och i artikel 5.3 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/58/EG (direktiv

om integritet och elektronisk kommunikation), nedan *ePrivacy-direktivet*. Dataförordningen utgör inte någon rättslig grund för datahållarens insamling eller behandling av personuppgifter.

I dataskyddsförordningen ställs noggranna krav på företag och organisationer när det gäller behandling av personuppgifter. Dataskyddsförordningen tillämpas endast på personuppgifter, medan dataförordningen tillämpas på både personuppgifter och icke-personuppgifter. Dataförordningen utvidgar bland annat den rätt att överföra data till ett annat system som följer av dataskyddsförordningen.

Dataskyddsförordningen har kompletterats på nationell nivå genom dataskyddslagen (1050/2018). Dataskyddsmyndigheterna kommer enligt artikel 37.3 i dataförordningen att ha en betydande roll i tillsynen över verksamhet inom dataförordningens tillämpningsområde när det gäller skyddet av personuppgifter. Dataombudsmannen övervakar lagenligheten i behandlingen av personuppgifter med stöd av dataskyddsförordningen och dataskyddslagen och inom ramen för sina befogenheter enligt dessa. Vid beredningen av propositionen har det ändå inte i dataförordningen identifierats någon sådan reglering om behandling av personuppgifter som skulle kräva att dataskyddsmyndigheterna får nya befogenheter.

3.1.4 Dataförordningen i förhållande till dataskyddet vid elektronisk kommunikation

Bestämmelserna om konfidentialitet vid elektronisk kommunikation och integritet i fråga om terminalutrustning i direktivet om integritet och elektronisk kommunikation påverkar också tillämpningen av förpliktelserna enligt dataförordningen. I skäl 36 till dataförordningen konstateras det uttryckligen att *ePrivacy-direktivet* tillämpas på åtkomst till data som lagras och nås från terminalutrustning. Åtkomst förutsätter ett samtycke från abonnenten eller användaren i den mening som avses i det direktivet, om det inte är strikt nödvändigt för tillhandahållandet av en informationssamhällestjänst som uttryckligen begärs av användaren eller abonnenten eller endast i syfte att överföra ett meddelande. Direktivet om integritet och elektronisk kommunikation skyddar integriteten för en användares terminalutrustning i fråga om användningen av behandlings- och lagringskapacitet och insamling av information. Utrustning för sakernas internet betraktas som terminalutrustning om den är direkt eller indirekt ansluten till ett allmänt kommunikationsnät.

Förhållandet mellan dataförordningen och bestämmelserna om integritet och elektronisk kommunikation förtydligas i artikel 1.5 i dataförordningen. Där konstateras det att dataförordningen inte påverkar tillämpningen av unionsrätt och nationell rätt om skydd av personuppgifter, integritet och konfidentialitet vid kommunikation samt terminalutrustningens integritet, som ska tillämpas på personuppgifter som behandlas i samband med de rättigheter och skyldigheter som fastställs i den förordningen, i synnerhet dataskyddsförordningen och direktivet om integritet och elektronisk kommunikation, inbegripet tillsynsmyndigheternas befogenheter och behörighet och registrerades rättigheter. Vidare nämns det i artikel 1.5 att om dataförordningen står i strid med unionsrätt om skydd av personuppgifter eller integritet eller med nationell lagstiftning som antagits i enlighet med sådan unionsrätt, ska relevant unionsrätt eller nationell rätt om skydd av personuppgifter eller integritet äga företräde. Detta gäller också bestämmelserna i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation till den del de tillämpas för att genomföra direktivet om integritet och elektronisk kommunikation, i synnerhet 205 § i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation (registrering på användarens terminalutrustning av information om användning av tjänster samt användning av informationen) och 17 kap. i samma lag (behandling av elektroniska meddelanden, förmedlingsuppgifter och uppgifter om brott). Enligt artikel 1.8 i dataförordningen påverkar förordningen inte tillämpningen av unionsrättsakter och nationella rättsakter som skyddar

immateriella rättigheter, i synnerhet det så kallade Infosoc-direktivet 2001/29/EG¹, IPRED-direktivet 2004/48/EG² och DSM-direktivet (EU) 2019/790.³

3.1.5 Förordningen om digitala marknader

Dataförordningen innehåller också hänvisningar till förordningen om digitala marknader. Syftet med förordningen om digitala marknader är att genom enhetliga bestämmelser ingripa i otillbörliga handelsmetoder som företag och konsumenterna stöter på när de använder digitala plattformar som tillhandahålls av de största plattformsföretag som är ”grindvakter” på EU:s inre marknad. Förbudet och skyldigheterna i förordningen om digitala marknader gäller endast de största företag som inom EU tillhandahåller de i förordningen nämnda centrala plattformstjänsterna och som särskilt har utsetts till grindvakter. Som centrala plattformstjänster räknas i förordningen om digitala marknader sökmotorer, operativsystem, onlinebaserade sociala nätverkstjänster, videodelningsplattformstjänster, nummeroberoende interpersonella kommunikationstjänster, webbläsare, virtuella assistenter, molntjänster, onlinebaserade annonseringstjänster och olika onlinebaserade förmedlingstjänster såsom e-marknadsplatser. Europeiska kommissionen ska i första hand ansvara för tillsynen över tillämpningen av förordningen om digitala marknader.

3.1.6 Dataförordningen i förhållande till offentlighetslagstiftningen

Enligt 12 § 2 mom. i grundlagen är handlingar och upptagningar som innehas av myndigheterna offentliga om inte offentligheten av tvingande skäl särskilt har begränsats genom lag. Var och en har rätt att ta del av en offentlig handling eller upptagning. Genomförandet av offentlighetsprincipen enligt grundlagen regleras i praktiken i allmän lag nationellt av lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999, nedan offentlighetslagen), som möjliggör rätt till information men som samtidigt också till vissa delar begränsar rätten till information. Myndigheterna ska genom tolkning av offentlighetslagen och speciallagar som gäller deras egen verksamhet fatta beslut om till exempel begäranden om information som de tar emot.

Dataförordningen och den regeringsproposition som utarbetats för genomförandet av den gäller i regel också de myndigheter som omfattas av offentlighetslagen och som avses i denna. Dataförordningen bygger på olika roller, och myndigheternas skyldigheter och rättigheter när det gäller åtkomst till data eller användning och delning av data med stöd av dataförordningen är beroende av om en myndighet agerar i någon roll enligt dataförordningen i förhållande till de uppkopplade produkterna och tillhörande tjänsterna och till data som fås genom användning av dessa. Enligt kapitel V i dataförordningen har offentliga organ dessutom när exceptionellt behov föreligger rätt att på motiverad begäran enligt dataförordningen få data från en privat aktör i syfte att fullgöra sina lagstadgade skyldigheter. De behöriga myndigheter som medlemsstaterna utsett har med stöd av dataförordningen rätt att från användare, datahållare eller datamottagare, eller deras rättsliga företrädare, som omfattas av deras behörighet, begära

---

¹ Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/29/EG av den 22 maj 2001 om harmonisering av vissa aspekter av upphovsrätt och närstående rättigheter i informationssamhället.

² Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/48/EG av den 29 april 2004 om säkerställande av skyddet för immateriella rättigheter.

³ Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/790 av den 17 april 2019 om upphovsrätt och närstående rättigheter på den digitala inre marknaden.

all information som krävs för att kontrollera efterlevnaden av denna förordning på samma sätt som andra myndigheter som kontrollerar efterlevnaden av lagstiftningen.

Den arbetsgrupp som beredde den promemoria som utarbetades före regeringspropositionen har bedömt att handlingar som offentliga organ får från privata aktörer med stöd av kapitel V i dataförordningen (exceptionellt behov) i Finland ska betraktas som sådana myndighetshandlingar som avses i 5 § i offentlighetslagen och därmed höra till offentlighetslagens tillämpningsområde. Då tillämpas också lagen om informationshantering inom den offentliga förvaltningen (609/2019, nedan informationshanteringslagen), som är kopplad till offentlighetslagens tillämpningsområde, på datamaterial och handlingar som fås med stöd av kapitel V. Enligt skäl 73 till dataförordningen ändrar förordningen inte nationell rätt om allmänhetens tillgång till handlingar inom ramen för insynsskyldigheter. Data bör raderas när de inte längre behövs för att uppfylla sådana insynsskyldigheter.

En myndighetshandling som överlåts till en myndighet med stöd av kapitel V i dataförordningen omfattas av vissa begränsningar och skyldigheter som följer av dataförordningen och som annars som sådana inte tillämpas på myndighetshandlingar som avses i offentlighetslagen. Bestämmelser om dessa begränsningar och skyldigheter finns i artikel 19 i dataförordningen. I artikel 19.1 har det i första hand ansetts vara fråga om att handlingar eller data används i ett offentligt organs verksamhet, inte att de lämnas ut för att fullgöra principen om handlingsoffentlighet. Syftet med förordningen är att å ena sidan säkerställa en ändamålsenlig och laglig behandling av begärda personuppgifter och å andra sidan säkerställa att ett offentligt organ inte använder data som fås utifrån ett nödläge och ett exceptionellt behov för att sköta en annan uppgift som hör till organet.

På utlämnande av dessa handlingar till tredje part tillämpas utöver offentlighetslagen även dataförordningen, och framför allt artikel 19.2 b i dataförordningen. Om en tredje part av en myndighet begär en handling som utlämnats till den med stöd av kapitel V i dataförordningen, ska myndigheten bedöma situationen från fall till fall utifrån bestämmelserna i dataförordningen och offentlighetslagen.

En handling kan vara sekretessbelagd, varvid den inte får lämnas ut på grundval av 24 § i offentlighetslagen. Offentlighetslagens 24 § 1 mom. innehåller ett flertal sekretessgrunder för skyddet för privatlivet och personuppgifter. Utlämnandet av personuppgifter med stöd av offentlighetslagen, när personuppgifterna innehas av en myndighet och inte är sekretessbelagda enligt lag, har samordnats med dataskyddslagstiftningen i synnerhet i 16 § 3 mom. i offentlighetslagen. I 24 § 20 punkten i offentlighetslagen konstateras det att handlingar som innehåller uppgifter om en privat företagshemlighet är sekretessbelagda. Sekretessbelagda är dessutom handlingar som innehåller uppgifter om någon annan motsvarande omständighet som har samband med privat näringsverksamhet, om utlämnandet av uppgifter ur en sådan handling skulle medföra ekonomisk skada för näringsidkaren. Sekretessen gäller dock inte handlingar som innehåller uppgifter om någon annan motsvarande omständighet som har samband med näringsverksamhet, om det är fråga om uppgifter som är betydelsefulla för skyddande av konsumenters hälsa eller en hälsosam miljö eller för bevakande av de rättigheter som innehas av dem som orsakas skada av verksamheten eller uppgifter om näringsidkarens skyldigheter och fullgörande av dessa.

Enligt artikel 16 i dataförordningen får offentliga organ, kommissionen, Europeiska centralbanken eller unionsorgan inte tillgängliggöra data som fås med stöd av kapitel V i dataförordningen för sådant vidareutnyttjande som avses i artikel 2.2 i dataförvaltningsakten eller i artikel 2.11 i direktiv (EU) 2019/1024 (*direktiv om öppna data*). De ovannämnda rättsakterna tillämpas inte på data som erhållits med stöd av kapitel V och som innehas av

offentliga organ. I skäl 70 i dataförordningen konstateras det att de data som erhålls av dessa enheter kan vara affärsmässigt känsliga och bör inte anses som öppna data som är tillgängliga för vidareutnyttjande av tredje parter.

Utöver offentlighetslagen tillämpas på data som begärts med stöd av dataförordningen också informationshanteringslagen. Myndigheterna bör följa god informationshanteringspraxis och ge akt på behovet att märka data och handlingar som erhållits med stöd av kapitel V i dataförordningen så att deras specifika karaktär i förhållande till bestämmelserna i dataförordningen beaktas i fortsättningen.

Enligt artikel 19.1 c i dataförordningen ska ett offentligt organ, kommissionen, Europeiska centralbanken eller ett unionsorgan som tar emot data till följd av en begäran enligt artikel 14 radera dessa data så snart de inte längre är nödvändiga för det angivna ändamålet och utan oskäligt dröjsmål informera datahållaren och enskilda personer eller organisationer som har tagit emot data enligt artikel 21.1 om att de har raderats, såvida det inte krävs att dessa data arkiveras i enlighet med unionsrätt eller nationell rätt om allmänhetens tillgång till handlingar i samband med insynsskyldigheter.

I Finland föreskrivs det om grunderna för förvaring av handlingar för det ursprungliga ändamålet i lagen om informationshantering och om grunderna för arkivering i arkivlagen (831/1994), vars syfte också är att tillgodose handlingsoffentligheten. Med andra ord kan arkivlagen inte anses vara sådan nationell lagstiftning om insynsskyldigheten som avses i artikel 21 i dataförordningen.

Enligt 13 § i arkivlagen ska handlingar som inte ska förvaras varaktigt efter den förvaringstid som fastställts för dem gallras ut så att datasekretessen är tryggad. Riksarkivet förordnar med stöd av 8 § 3 mom. i arkivlagen vilka handlingar eller uppgifter i handlingar som ska förvaras varaktigt.

I 21 § i lagen om informationshantering föreskrivs det om hur behovet av att förvara informationsmaterial och handlingar ska definieras och vilka relaterade omständigheter som ska beaktas i sådana fall där ingen förvaringstid har föreskrivits för dessa i lag. Utifrån lagen om informationshantering ska bestämmelserna om utgallring av data och handlingar i dataförordningen och arkivlagen tillämpas som sådana.

En revidering av offentlighetslagen pågår. Arbetet med att uppdatera offentlighetslagen inleddes 2021. Ett arbetsgruppsbetänkande om revideringen sändes ut på remiss i december 2023. Arbetsgruppen föreslog att offentlighetslagens tillämpningsområde utvidgas så att lagen i fortsättningen tillämpas mer heltäckande på fullgörandet av offentliga förvaltningsuppgifter och inte enbart på utövning av offentlig makt. Lagen ska dessutom tillämpas på samfund eller stiftelser som kontrolleras av ett offentligt samfund eller ett statligt affärsverk och på dottersammanslutningar till den del de bedriver annan verksamhet än ekonomisk verksamhet i ett konkurrensläge på marknaden. Arbetsgruppen föreslog också att bestämmelserna om behandlingen av begäranden om information ska förtydligas och att definitionen av myndighetshandlingar ska preciseras. I propositionen ingick också ett förslag om att samordna skyddet för personuppgifter och offentlighetsprincipen och att delvis ändra bestämmelserna om utlämnande av sekretessbelagda uppgifter för att göra bestämmelserna flexibla. Målet för arbetsgruppen var att främja öppenheten i samhället och att svara mot det moderna samhällets krav.

Efter att betänkandet varit ute på remiss gick justitieministeriet i början av 2025 ut med information om att man på grund av förändringarna i den säkerhetspolitiska miljön beslutat att

kartlägga behoven av att ändra sekretessgrunderna innan lagändringar föreslås. Justitieministeriet har uppgett att man under våren 2025 samlar ihop remissyttranden om revideringsbehoven. Därefter ska det bedömas om man dessutom behöver externa utredningar. När det finns tillräckligt med information om reformbehoven övergår man till arbetsgruppsarbete. Målet är enligt ett meddelande av justitieministeriet att bereda en regeringsproposition som balanserar öppenheten i myndigheternas verksamhet och behovet av sekretess, och där behoven att uppdatera offentlighetslagen har bedömts på ett heltäckande sätt. Vid beredningen av helheten strävar man efter att bedöma och samordna förslagen i det tidigare betänkandet med behoven att ändra sekretessgrunderna på ett sådant sätt att de förändrade behoven inom Finlands inre och yttre säkerhet tas i beaktande. Regeringspropositionen som helhet beräknas bli färdig först under följande regeringsperiod.

3.2 Myndigheternas uppgifter och behörighet

3.2.1 Transport- och kommunikationsverkets uppgifter

Enligt lagen om Transport- och kommunikationsverket (935/2018) ska Transport- och kommunikationsverket främja informationssamhällets och trafiksystemets utveckling samt fungerande och säkra trafik-, transport- och kommunikationsförbindelser och tjänster som gäller trafik, transport och kommunikation. Verket har bland annat till uppgift att främja trafik- och kommunikationssäkerheten samt den tekniska utvecklingen och störningsfriheten inom detta område, sköta sådana uppgifter inom trafik, transport och elektronisk kommunikation som gäller reglering, tillstånd, godkännanden, register och tillsyn, utveckla och främja trafik-, transport- och kommunikationstjänsterna, utbudet av dessa tjänster och transport- och kommunikationsmarknadens funktionsduglighet, sörja för uppgifter som avser användarnas och passagerarnas rättigheter samt främja digitaliseringen och automatiseringen inom transport och kommunikation och inom denna marknad.

Transport- och kommunikationsverket har i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation utsetts till behörig myndighet som avses i artiklarna 13 och 23 i dataförvaltningsakten och som ska övervaka dataförmedlingstjänster och dataaltruismorganisationer samt delta i Europeiska datainnovationsstyrelsens arbete. Transport- och kommunikationsverket har dessutom i lagen om tillsyn över förmedlingstjänster på nätet (18/2024) utsetts till den nationella samordnare för digitala tjänster som avses i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2022/2065 om en inre marknad för digitala tjänster och om ändring av direktiv 2000/31/EG (*förordningen om digitala tjänster*) och ansvarar i denna egenskap i Finland för de uppgifter som ålagts samordnaren och deltar i ett samarbetsnätverk av motsvarande myndigheter i de övriga medlemsstaterna. Transport- och kommunikationsverket är kontaktpunkt i alla frågor som gäller tillämpningen av förordningen om digitala tjänster. Verket är också den huvudsakliga tillsynsmyndigheten för förordningen om digitala tjänster i Finland.

Transport- och kommunikationsverket övervakar den allmänna skäligheten i villkor för avtal om kommunikationstjänster och ska säkerställa att avtal som ingåtts med konsumenter inte innehåller oskäliga villkor. Verkets behörighet är till denna del parallell med konsumentombudsmannens. Transport- och kommunikationsverkets beslutanderätt omfattar inte frågor som gäller avtalsförhållanden eller ersättningsansvar mellan företag och abonnenter eller teleföretags regressrätt eller återbetalningsskyldighet. Utöver det som nämns ovan ska Transport- och kommunikationsverket dessutom övervaka att lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation samt bestämmelser och beslut som utfärdats med stöd av denna följs, om inte något annat föreskrivs. Till denna del finns det närmare bestämmelser om Transport- och kommunikationsverkets uppgifter i 303 § (allmänna uppgifter) och 304 § (särskilda uppgifter) i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation.

För närvarande ansvarar Transport- och kommunikationsverket till betydande del för regleringen av informationssamhället och för de myndighetsuppgifter som hänför sig till lagstiftningen om digitalisering och dataekonomi i Finland. Verket har erfarenhet av till exempel tillsynen över databehandlingstjänster och tjänster inom elektronisk kommunikation och, via sina nuvarande uppgifter inom sin specialsektor, även av exempelvis konkurrenskontroll och tillsyn över skäligheten i avtalsvillkor i fråga om tjänster inom elektronisk kommunikation. Transport- och kommunikationsverket deltar också i Europeiska datainnovationsstyrelsens arbete.

3.2.2 Dataombudsmannens uppgifter

Dataombudsmannen är en självständig och oberoende myndighet som övervakar att dataskyddslagstiftningen och annan lagstiftning om behandling av personuppgifter följs. Dataombudsmannen främjar medvetenheten om de rättigheter, skyldigheter och möjligheter som är förknippade med behandling av personuppgifter. Enligt 14 § i dataskyddslagen finns det bestämmelser om dataombudsmannens uppgifter och befogenheter i artiklarna 55–59 i dataskyddsförordningen. I samma paragraf konstateras det att dataombudsmannen också har andra uppgifter och befogenheter som anges i den lagen och annanstans i lag. Dataombudsmannen samarbetar särskilt med dataskyddsmyndigheterna i de övriga EES-staterna och företräder Finland i Europeiska dataskyddsstyrelsen.

I lagen om tillsyn över förmedlingstjänster på nätet har dataombudsmannen ålagts tillsynsansvar över vissa skyldigheter enligt förordningen om digitala tjänster när det gäller annonsering på onlineplattformar, transparens i rekommendationssystem och skydd av minderåriga online.

3.2.3 Konsumentskyddsmyndigheternas uppgifter

I Finland har Konsument- och konkurrensverkets uppgifter definierats i 2 § i lagen om Konkurrens- och konsumentverket (661/2012). Enligt 2 § 1 mom. har Konkurrens- och konsumentverket till uppgift att lägga fram förslag och ta initiativ till samt yttra sig om främjande av konkurrensen, avveckling av konkurrensbegränsande bestämmelser och föreskrifter, främjande av öppna och icke-diskriminerande offentliga upphandlingar samt utvecklande av konsumentpolitiken och konsumentskyddet, sköta de uppgifter som verket har enligt konkurrenslagen och utöva tillsyn över att de beslut som fattats med stöd av konkurrenslagen iakttas, sköta de uppgifter som verket har enligt upphandlingslagen och försörjningslagen, främja och genomföra konsumentupplysning och konsumentfostran, utföra undersökningar, utredningar och jämförelser som hänför sig till verkets ansvarsområde, sörja för ordnandet av konsumentrådgivning samt sköta andra uppgifter som det föreskrivs att verket ska sköta eller som ålagts verket. I 2 mom. konstateras att i fråga om de uppgifter inom tillsynen över efterlevnaden av lagstiftningen som ska skötas av konsumentombudsmannen gäller vad som särskilt föreskrivs om dem.

Enligt 2 § i lagen om Konkurrens- och konsumentverket hör det till verket att främja och genomföra konsumentupplysning och konsumentfostran. Dessa begrepp har inte definierats på ett uttömmande sätt. I praktiken genomförs konsumentupplysning framför allt via verkets konsumentrådgivning, där konsumenterna får vägledning i olika konsumenträttsliga frågor. Att informera om verkets olika funktioner, såsom de tillsynsärenden som konsumentombudsmannen sköter vid verket, utgör dessutom en central del av arbetet med att främja konsumenternas medvetenhet. Verket publicerar meddelanden och informerar också om konsumentfrågor via sina kanaler i sociala medier och på sin webbplats. Verket har också en egen digital lärmiljö, KKV Kampus, med självstudiekurser som är öppna för allmänheten och som i första hand behandlar olika konsumenträttsliga frågor.

Konsumentombudsmannen vid Konkurrens- och konsumentverket övervakar att konsumentskyddslagstiftningen följs. Konsumentombudsmannens befogenheter grundar sig på konsumentskyddslagen (38/1978), lagen om Konkurrens- och konsumentverket samt lagen om vissa befogenheter för konsumentskyddsmyndigheterna (566/2020). Konsumentombudsmannen har omfattande allmän behörighet i konsumentskyddsfrågor. Den gäller i praktiken alla kommersiella förfaranden som näringsidkare riktar mot konsumenterna. Konsumentombudsmannen övervakar också inom ramen för sin allmänna behörighet direkt tillämplig reglering av konsumentskyddet i Europeiska unionen.

Den överdirektör som är chef för ansvarsområdet för konsumentfrågor vid Konkurrens- och konsumentverket är konsumentombudsman. Konsumentombudsmannen har i uppgift att värna om konsumenternas ställning och övervaka att konsumentskyddslagen och flera andra lagar som antagits för att skydda konsumenten följs. Till konsumentombudsmannens främsta uppgifter hör att övervaka lagenligheten i näringsidkarnas marknadsföring, avtalsvillkor och indrivning när det är fråga om verksamhet som riktar sig till konsumenterna. Frågor företag emellan hör till inga delar till konsumentombudsmannens behörighet. Den tillsyn som konsumentombudsmannen utövar är av kollektiv typ, vilket innebär att konsumentombudsmannen i regel inte behandlar enskilda tvistemål, där en konsument begär gottgörelse på grund av ett fel i en produkt eller tjänst.

Konsumentombudsmannen har i lagen om tillsyn över förmedlingstjänster på nätet ålagts vissa tillsynsansvar i fråga om tjänster som riktar sig till konsumenterna när det gäller planering och organisering av onlinegränssnitt, näringsidkarens spårbarhet, information som näringsidkare tillhandahåller på internetbaserade marknadsplatser, konsumenternas rätt att få information och annonsering på onlineplattformar.

Enligt 7 § i lagen om Konkurrens- och konsumentverket ska Konkurrens- och konsumentverket i fråga om konsumentärenden och konsumentombudsmannen vara verksamma i synnerhet inom de områden som har avsevärd betydelse för konsumenterna eller inom vilka det kan antas att problem som gäller konsumenternas ställning förekommer mest allmänt (konsumentombudsmannens så kallade prioritetsskyldighet).

I enskilda tvistemål kan konsumenterna vända sig till konsumentrådgivningen, Konsument Europa Finland och konsumenttvistenämnden. Konsumentrådgivningen och Konsument Europa Finland utgör en del av Konkurrens- och konsumentverket. Ingenting har rätt att i enskilda ärenden meddela något egentligt avgörande eller beslut, utan deras verksamhet grundar sig på rådgivning och, i den mån det är möjligt, på erbjudande av medlingshjälp, om konsumenten begär detta. Medling kan inte ske på företagets initiativ, utan i så fall begränsas hjälpen till allmän rådgivning i konsumentskyddsfrågor.

Konkurrens- och konsumentverkets konsumentrådgivning begränsar sig i praktiken i enlighet med konsumentskyddslagens tillämpningsområde till förhållandet mellan konsumenten och näringsidkaren, där det i regel är fråga om en tvist kring en konsumtionsnyttighet som avses i konsumentskyddslagen och som skaffats för ett privat hushåll. Konsumentrådgivningen kan också erbjuda alternativ tvistlösning. Enligt 14 § i lagen om konsumenttvistenämnden (8/2007) behöver nämnden inte behandla ett ärende, om konsumenten inte först har kontaktat konsumentrådgivningen för att utreda ärendet.

Konsumenttvistenämnden är en självständig aktör som sorterar under justitieministeriet och som är fristående från Konkurrens- och konsumentverket. I motsats till konsumentombudsmannen och Konkurrens- och konsumentverkets konsumentrådgivning ger nämnden rekommendationer till avgörande i enskilda rättsliga tvister mellan konsumenterna och

företag. Om företaget inte följer nämndens rekommendation måste konsumenten i praktiken föra ärendet till tingsrätten för avgörande för att få ett verkställbart beslut i ärendet som kan överklagas.

3.2.4 Observationer om vissa myndighetsuppgifter i anslutning till dataförordningen

3.2.4.1 Främjande av datakompetens

Justitieministeriet har inom sitt förvaltningsområde satsat på att främja den ekonomiska kompetensen medan undervisnings- och kulturministeriet inom sitt förvaltningsområde har arbetat med att främja medieläskunnigheten. Datakompetens kan betraktas som en ny form av digital kompetens. Främjande av datakompetens kräver samarbete med de myndigheter inom undervisnings- och kulturministeriets förvaltningsområde som har till uppgift att främja en mer övergripande digital kompetens, inklusive datakompetens.

Undervisnings- och kulturministeriet har inom sitt förvaltningsområde samarbetat med Utbildningsstyrelsen och Nationella audiovisuella institutet för att undervisning i nya litteraciteter bättre ska inkluderas i utbildningssystemet. Inom undervisnings- och kulturministeriets förvaltningsområde handlar det om att främja datakompetens inte enbart i en ekonomisk kontext utan mer allmänt, om vilket det inte finns exakta bestämmelser på lagnivå. Enligt 2 § i lagen om Utbildningsstyrelsen (564/2016) har Utbildningsstyrelsen till uppgift att bland annat utveckla utbildningen, småbarnspedagogiken och det livslånga lärandet, sköta service- och förvaltningsuppgifter med anknytning till dessa samt prognostisera kompetens- och utbildningsbehoven. Utbildningsstyrelsen har också till uppgift att bereda och genomföra program och avtal inom sitt verksamhetsområde, informera och ge råd och handledning inom sitt verksamhetsområde samt sköta de uppgifter som undervisnings- och kulturministeriet bestämmer. Bestämmelser om Nationella audiovisuella institutets verksamhetsområde och uppgifter finns i lagen om Nationella audiovisuella institutet (1434/2007). Enligt lagens 1 § finns Nationella audiovisuella institutet, som är underställt undervisnings- och kulturministeriet, bland annat för främjande av mediefostran. I 2 § föreskrivs det att institutet bland annat ska främja mediefostran, barns mediefärdigheter och en mediemiljö som är trygg för barn samt informera i frågor som gäller barn och medier.

3.2.4.2 Tillsynen i anslutning till mörka mönster

I dataförordningen beskrivs så kallade mörka mönster (*dark patterns*) som designtekniker som driver eller vilseleder konsumenter till beslut som har negativa konsekvenser för dem. De får konsumenterna att agera i strid med sina egna intressen eller avsikter. Dessa manipulationstekniker kan användas för att övertyga användarna, i synnerhet utsatta konsumenter, att ägna sig åt oönskat beteende, för att vilseleda dem genom att ”puffa” dem så att de fattar beslut om att lämna ut data eller för att otillbörligt påverka de beslut som fattas av tjänstens användare på ett sådant sätt att det undergräver eller inskränker deras handlingsfrihet, beslutsfattande och valfrihet.

För närvarande har flera myndigheter tillsynsbefogenheter i anslutning till mörka mönster, nedan *manipulativ design*.

Manipulativ design kan för det första blir föremål för bedömning av konsumentskyddsmyndigheterna med stöd av de bestämmelser i 2 kap. i konsumentskyddslagen som grundar sig på Europaparlamentets och rådets direktiv 2005/29/EG (direktivet om otillbörliga affärsmetoder), bland annat otillbörliga förfaranden, förbud mot vilseledande information, aggressiva förfaranden. Även tillsynen över sådan manipulativ design som avses i

25 artikeln i förordningen om digitala tjänster hör enligt lagen om tillsyn över förmedlingstjänster på nätet till konsumentombudsmannen när onlineplattformen tillhandahåller en tjänst till konsumenten. I andra situationer är Transport- och kommunikationsverket tillsynsmyndighet (RP 70/2023, s. 48).

Dataombudsmannen är behörig tillsynsmyndighet i fråga om manipulativ design när det gäller i dataskyddsförordningen avsett inbyggt dataskydd och dataskydd som standard (artikel 25), öppenhet (artikel 5.1 a), uppgiftsminimering (artikel 5.1 c) och ansvarsskyldighet (artikel 5.2). Europeiska dataskyddsmyndigheten har publicerat anvisningar om detta.

3.3 Myndigheternas befogenheter

3.3.1 Transport- och kommunikationsverkets befogenheter

Som det konstaterats ovan utövar Transport- och kommunikationsverket tillsyn över förmedlingstjänster som avses i dataförvaltningsakten och dataaltruismorganisationer. I regeringsproposition RP 50/2023 rd, som gäller genomförandet av dataförvaltningsakten, konstateras det att det för utövning av vissa myndighetsbefogenheter föreskrivs i artiklarna 14 och 24 i dataförvaltningsakten om vissa förfaranderegler om rätten till information, samråd och tidsfrister. I övrigt följs den nationella lagstiftningen vid förfarandet, såsom förvaltningslagen. Särskilda förfaranderegler finns också i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation, närmare bestämt i 312 § (elektronisk delgivning), 313 § (behandling av tillsynsärenden), 315 § (myndigheternas allmänna rätt att få information) och 318 § (utlämnande av information från myndigheter).

Enligt 315 § i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation har Transport- och kommunikationsverket, när det utför uppgifter enligt den lagen, rätt att få den information som verket behöver för skötseln av uppgifterna av dem vilkas rättigheter och skyldigheter den lagen gäller och av aktörer som handlar för deras räkning. De ovannämnda aktörerna är på begäran skyldiga att samla in och, trots sekretessbestämmelserna eller andra begränsningar som gäller utlämnande av information, till den behöriga myndigheten lämna ut information som myndigheten behöver för att kunna utföra sina uppgifter. Informationen ska lämnas utan dröjsmål, i den form myndigheten begär och kostnadsfritt. Det har för tillsynen över efterlevnaden av dataförvaltningsakten inte föreskrivits om någon inspektionsrätt för myndigheten.

Med stöd av artikel 14.4 i dataförvaltningsakten kan Transport- och kommunikationsverket i egenskap av behörig myndighet vid behov genom administrativa förfaranden ålägga en leverantör av dataförmedlingstjänster avskräckande ekonomiska sanktioner, som får inbegripa löpande viten och sanktioner med retroaktiv verkan, inleda rättsliga förfaranden för åläggande av sanktionsavgifter, eller bådadera. Dessutom ska den behöriga myndigheten för dataförmedlingstjänster, när så är lämpligt, ha befogenhet att kräva att inledandet eller avbrytandet av tillhandahållandet av dataförmedlingstjänsten skjuts upp tills villkoren, enligt den behöriga myndigheten för dataförmedlingstjänsters begäran, har ändrats, eller kräva att tillhandahållandet av dataförmedlingstjänsten upphör om allvarliga eller upprepade överträdelser inte har åtgärdats trots utfärdat meddelande. För erkända dataaltruismorganisationer är befogenheterna delvis samma som i fråga om dataförmedlingstjänster.

Enligt artikel 24.4 i dataförvaltningsakten ska den behöriga myndigheten ha befogenhet att kräva att överträdelserna upphör, antingen omedelbart eller inom en rimlig tidsperiod, och ska vidta ändamålsenliga och proportionella åtgärder för att säkerställa efterlevnaden. Om bristerna

inte avhjälpas, ska den erkända dataaltruismorganisationen enligt artikel 24.5 förlora sin rätt att använda beteckningen ”dataaltruismorganisation som är erkänd i unionen” i sin skriftliga och muntliga kommunikation och avlägsnas från det relevanta offentliga nationella registret över erkända dataaltruismorganisationer och det offentliga unionsregistret över erkända dataaltruismorganisationer.

Enligt 330 § i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation kan Transport- och kommunikationsverket meddela den som bryter mot anmälningsskyldigheten för leverantörer av dataförmedlingstjänster enligt artikel 11 i dataförvaltningsakten, mot villkoren för tillhandahållande av dataförmedlingstjänster enligt artikel 12 i dataförvaltningsakten, mot villkoren för registrering som erkänd dataaltruismorganisation enligt artiklarna 18, 20, 21 och 22 i dataförvaltningsakten samt mot villkoren för överföring av andra uppgifter än personuppgifter till tredjeländer enligt artikel 31 i dataförvaltningsakten en anmärkning samt ålägga denne att inom en skälig tid avhjälpa sitt fel eller sin försummelse. Enligt 332 § i samma lag får verket förena förpliktelsen med vite eller hot om avbrytande av verksamheten eller med hot om att åtgärderna vidtas på den försumliges bekostnad.

I 334 a § i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation föreskrivs det att Transport- och kommunikationsverket kan påföra en leverantör av sådana dataförmedlingstjänster som avses i dataförvaltningsakten påföljdsavgift, om leverantören uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot eller försummar en skyldighet.

Vid Transport- och kommunikationsverket behandlas många typer av påföljdsärenden genom förvaltningsförfarande, och dessutom har verket på grundval av vissa brott mot lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation rätt att hos marknadsdomstolen ansöka om påförande av påföljdsavgift. När verket påför en påföljd grundar den sig på ett förvaltningsbeslut som verket fattat i ärendet. Beslutsfattandet grundar sig på förvaltningslagen och på ärendespecifik speciallagstiftning. I Transport- och kommunikationsverkets arbetsordning bestäms det om beslutanderätten bland annat i ärenden som gäller vite, hot om avbrytande av verksamhet, hot om tvångsutförande och påföljdsavgift. Ärendena avgörs av en person. Enligt arbetsordningen fattas verkets beslut i regel på föredragning.

I 7 a § i lagen om Transport- och kommunikationsverket föreskrivs det om Transport- och kommunikationsverkets påföljdskollegium, som har till uppgift att påföra påföljdsavgifter som omfattas av verkets behörighet i sådana fall när påföljdsavgiften överstiger 100 000 euro. Påföljdskollegiet fattar beslut efter föredragning. Påföljdskollegiet har inrättats för att förbättra rättssäkerheten för den som är föremål för en påföljdsavgift. Transport- och kommunikationsverket utser en ordförande, en vice ordförande och tre medlemmar till påföljdskollegiet. De ska vara sådana tjänstemän vid Transport- och kommunikationsverket som är väl insatta i den reglering som tillämpas i kollegiets uppgifter. Ordföranden och vice ordföranden för påföljdskollegiet ska dessutom ha sådan tillräcklig juridisk sakkunskap som uppgiften förutsätter. Påföljdskollegiets mandatperiod är tre år. Ordföranden, vice ordföranden och medlemmarna ska agera oberoende och opartiskt i sitt uppdrag. Påförandet av påföljdsavgifter inom Transport- och kommunikationsverket och inrättandet av påföljdskollegiet behandlas närmare i en nyligen utfärdad regeringsproposition om förmedlingstjänster på nätet (RP 70/2023 rd).

3.3.2 Dataombudsmannens befogenheter

Bestämmelser om dataombudsmannens uppgifter och undersökningsbefogenheter finns i EU:s allmänna dataskyddsförordning och i den nationella dataskyddslagen, som preciserar och kompletterar förordningen. Dataombudsmannens undersökningsbefogenheter enligt

dataskyddsförordningen omfattar bland annat rätten att trots sekretessbestämmelserna och avgiftsfritt av en personuppgiftsansvarig eller ett personuppgiftsbiträde få all information som behövs för att dataombudsmannen ska kunna utföra sina uppgifter, befogenhet att utföra inspektioner, tillgång till den personuppgiftsansvariges och personuppgiftsbitrådets alla lokaler, inklusive utrustning och medel för databehandling. I fråga om lokaler som används för boende av permanent natur gäller strängare villkor för inspektionerna. När det gäller korrigerande befogenheter har dataombudsmannen bland annat befogenhet att utfärda en varning och en anmärkning, att utfärda ett föreläggande till den personuppgiftsansvarige eller personuppgiftsbiträdet att se till att behandlingen överensstämmer med dataskyddsförordningen, att ålägga den personuppgiftsansvarige eller personuppgiftsbiträdet att följa den registrerades begäran, att utfärda ett tillfälligt eller permanent förbud mot behandling, inklusive ett förbud mot behandling samt att påföra en administrativ påföljdsavgift. Enligt 14 § i dataskyddslagen har dataombudsmannen också andra uppgifter och befogenheter som anges annanstans i lag. Dataombudsmannens befogenheter kompletteras också av den rätt att förelägga vite som föreskrivs i 22 § i dataskyddslagen och rätten enligt 18 § i den lagen att trots sekretessbestämmelserna avgiftsfritt få de uppgifter som behövs för skötseln av sina uppgifter.

I 24 § i dataskyddslagen föreskrivs det om behörigheten för ett påföljdskollegium vid dataombudsmannens byrå att påföra en administrativ påföljdsavgift enligt artikel 83 i dataskyddsförordningen för brott mot dataskyddsförordningen. Påföljdskollegiet ska bestå av dataombudsmannen och de biträdande dataombudsmännen. Dataombudsmannen är ordförande för kollegiet. Kollegiet är beslutfört med tre medlemmar. Administrativ påföljdsavgift påförs på framställan. Administrativ påföljdsavgift får inte påföras statliga myndigheter, statliga affärsverk, kommunala myndigheter, självständiga offentligrättsliga institutioner, riksdagens ämbetsverk, republikens presidents kansli, evangelisk-lutherska kyrkan i Finland, ortodoxa kyrkan i Finland eller de två sistnämndas församlingar, kyrkliga samfundigheter och övriga organ.

Dataombudsmannen har de befogenheter som anges ovan inom den egna medlemsstatens territorium. Dataombudsmannen samarbetar med andra dataskyddsmyndigheter i EU inom ramen för principen om en enda kontaktpunkt och deltar i förfarandet för enhetlighet mellan dataskyddsmyndigheterna (artikel 60 i den allmänna dataskyddsförordningen). Dataombudsmannen ska samarbeta, inklusive utbyta information, och erbjuda ömsesidigt bistånd till andra tillsynsmyndigheter för att se till att den allmänna dataskyddsförordningen tillämpas och verkställs på ett enhetligt sätt (artikel 57.1 g i den allmänna dataskyddsförordningen). Dataombudsmannen kan också vid behov genomföra gemensamma operationer med andra tillsynsmyndigheter (artikel 62 i den allmänna dataskyddsförordningen). Till den del en personuppgiftsansvarig eller ett personuppgiftsbiträde enligt den allmänna dataskyddsförordningen inte är etablerade inom EU/EES-området är dataombudsmannen behörig att behandla ett ärende som gäller den personuppgiftsansvarige eller personuppgiftsbiträdet och som har anhängiggjorts hos någondera av dem.

3.3.3 Konsumentombudsmannens befogenheter

Bestämmelser om konsumentombudsmannens behörighet finns i lagen om Konkurrens- och konsumentverket, konsumentskyddslagen och lagen om vissa befogenheter för konsumentskyddsmyndigheterna. Med stöd av lagen om vissa befogenheter för konsumentskyddsmyndigheterna har konsumentombudsmannen bland annat trots sekretessbestämmelserna rätt att avgiftsfritt av en näringsidkare som är föremål för en tillsynsåtgärd få de uppgifter som behövs för att utreda ett ärende som omfattas av tillämpningsområdet för Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/2394 om samarbete mellan de nationella myndigheter som har tillsynsansvar för

konsumentskyddslagstiftningen och om upphävande av förordning (EG) nr 2006/2004, nedan *samarbetsförordningen*. Den behöriga myndigheten har dock rätt att få uppgifter om särskilda kategorier av personuppgifter eller uppgifter som med hänsyn till skyddet för privatlivet kan jämföras med dessa uppgifter endast om uppgifterna är nödvändiga för att utreda ett ärende som omfattas av tillämpningsområdet för samarbetsförordningen och det är fråga om i lagen angivna uppgifter. Konsumentombudsmannen kan förena skyldigheten att lämna uppgifter med vite. Den behöriga myndigheten har trots sekretessbestämmelserna även rätt att avgiftsfritt av andra privata aktörer, av myndigheter eller av andra som sköter offentliga uppdrag få vissa uppgifter som är nödvändiga för att utreda en överträdelse. Under de förutsättningar som anges i den lagen har konsumentombudsmannen rätt att även utföra inspektion i lokaler som är i näringsidkarens besittning, om en inspektion behövs för skötseln av ett tillsynsärende. I fråga om lokaler som används för boende av permanent natur gäller strängare villkor för inspektionerna.

Enligt 9 § i lagen om Konkurrens- och konsumentverket har konsumentombudsmannen förhandlingsplikt. När konsumentombudsmannen observerar att en näringsidkare vidtagit en lagstridig åtgärd ska konsumentombudsmannen försöka förmå näringsidkaren att frivilligt avstå från den. Om förhandlingarna med näringsidkaren inte ger resultat, är konsumentombudsmannens centrala medel för ingripande att förbjuda lagstridigt förfarande och att förena förbudet med vite. Förbudet meddelas i regel av marknadsdomstolen (2 kap. 16 och 17 § samt 3 kap. 2 och 3 §) samt i vissa fall av konsumentombudsmannen själv (10 § i lagen om Konkurrens- och konsumentverket).

En näringsidkare kan påföras påföljdsavgift för brott mot vissa bestämmelser i konsumentskyddslagen. Bestämmelser om påförande av påföljdsavgift finns i lagen om vissa befogenheter för konsumentskyddsmyndigheterna. De bestämmelser i fråga om vilka påföljdsavgift kan påföras vid överträdelse finns uppräknade i 13–16 och 16 a § i den lagen. Påföljdsavgiften påförs av marknadsdomstolen på framställning av konsumentombudsmannen.

3.4 Bestämmelser om påföljdsavgifter i annan lagstiftning om digitalisering och data

3.4.1 Påföljdsavgifter vid överträdelser av förordningen om digitala tjänster

I lagen om tillsyn över förmedlingstjänster på nätet, genom vilken förordningen om digitala tjänster genomfördes nationellt, föreskrivs det på det sätt som förutsätts i den förordningen bland annat om behöriga myndigheters rätt att påföra påföljdsavgift för brott mot skyldigheter enligt förordningen om digitala tjänster och för brott mot bestämmelserna om myndighetsutredningar. Förordningen om digitala tjänster medger nationellt handlingsutrymme i frågan huruvida den behöriga myndigheten ska påföra påföljdsavgifterna själv eller begära att en rättslig myndighet ska sköta påförandet. I lagen om tillsyn över förmedlingstjänster på nätet avgjordes frågan separat för varje myndighet så att den behöriga myndigheten kan följa en administrativ modell för påförande av påföljdsavgifter som är sedvanlig vid myndigheten i fråga och förenlig med annan lagstiftning som ska tillämpas i samband med tillsyn över efterlevnaden av förordningen om digitala tjänster. I lagen anges också brott mot specifika skyldigheter enligt förordningen om digitala tjänster, för vilka påföljdsavgift kan påföras. Inom ramen för det nationella handlingsutrymmet kopplades behörigheten att påföra påföljdsavgift inte till sådana skyldigheter som inte hade uttryckts tillräckligt exakt.

Förordningen om digitala tjänster lämnade inget nationellt handlingsutrymme när det gäller det högsta beloppet för påföljdsavgiften. Av denna orsak får påföljdsavgiften för försummelse av en skyldighet enligt förordningen om digitala tjänster uppgå till högst sex procent av den globala årsomsättningen under föregående räkenskapsperiod, och påföljdsavgiften för överträdelse av

bestämmelserna om myndighetsutredning får uppgå till högst en procent av årsinkomsten eller den globala årsomsättningen under föregående räkenskapsperiod. Påföljdsavgiftens storlek bestäms i varje enskilt fall utifrån en samlad bedömning, där hänsyn ska tas till en rad faktorer som anges i lagen. Eftersom det är fråga om en ny typ av reglering och de produkter och tjänster som regleringen gäller har utvecklats kraftigt under de senaste åren och fortsätter att utvecklas, ansågs det i regeringspropositionen vara motiverat att i början av genomförandet av förordningen inrikta sig på rådgivning och vägledning för leverantörerna av förmedlingstjänster (RP 70/2023 rd, s. 40).

3.4.2 Påföljdsavgifter vid överträdelse av dataförvaltningsakten

Enligt gällande lagstiftning är den påföljdsavgift som utifrån en samlad bedömning påförs av Transport- och kommunikationsverket för överträdelse av dataförvaltningsakten minst 1 000 euro och högst 100 000 euro. Påföljdsavgift får inte påföras, om det har förflutit mer än fem år sedan överträdelsen eller försummelsen har skett. Om överträdelsen eller försummelsen har varit av fortlöpande karaktär, räknas tidsfristen på fem år från det att överträdelsen eller försummelsen har upphört. Påföljdsavgiften verkställs på det sätt som föreskrivs i lagen om verkställighet av böter.

3.4.3 Påföljdsavgifter vid överträdelse av dataskyddsförordningen

Administrativa sanktionsavgifter som dataombudsmannen påför enligt artikel 83 i dataskyddsförordningen kan uppgå till högst 20 000 000 euro eller, om det är fråga om ett företag, 4 procent av den personuppgiftsansvariges eller personuppgiftsbitrådets totala årliga globala omsättning under räkenskapsperioden. I fråga om vissa bestämmelser kan påföljdsavgiften för överträdelse dock uppgå till högst 10 000 euro eller, om det är fråga om ett företag, 2 procent av den personuppgiftsansvariges eller personuppgiftsbitrådets totala årliga globala omsättning under räkenskapsperioden. Enligt dataskyddslagen får administrativ påföljdsavgift inte påföras statliga myndigheter, statliga affärsverk, kommunala myndigheter, självständiga offentligt rättsliga institutioner, riksdagens ämbetsverk, republikens presidents kansli, evangelisk-lutherska kyrkan i Finland, ortodoxa kyrkan i Finland eller de två sistnämnda församlingar, kyrkliga samfundigheter och övriga organ.

3.4.4 Påföljdsavgifter vid överträdelse av konsumentskyddsbestämmelser

Enligt lagen om vissa befogenheter för konsumentskyddsmyndigheterna får den påföljdsavgift som påförs en näringsidkare för överträdelse av konsumentskyddsbestämmelserna utgöra högst 4 procent av näringsidkarens omsättning under året före det då överträdelsen upphörde (18 och 21 §).

3.5 Immateriella rättigheter och deras förhållande till dataförordningen

3.5.1 Tvistlösning i ärenden som gäller immateriella rättigheter

Enligt artikel 1.8 i dataförordningen påverkar dataförordningen inte tillämpningen av unionsrättsakter och nationella rättsakter som skyddar immateriella rättigheter.

I Finland ligger tillsynen över tillgodoseendet av immateriella rättigheter i rättsinnehavarnas egna händer. En rättsinnehavare kan föra sitt ärende till domstolsbehandling eller tvistlösning. Bestämmelser om skälighet i avtal mellan näringsidkare finns i 1 § i lagen om reglering av avtalsvillkor mellan näringsidkare (1062/1993, den så kallade lagen om företagarskydd). Lagen

i fråga gäller både standardvillkor och individuella villkor. I detta fall är de eventuella påföljderna av administrativ natur, det vill säga förbud som påförs av marknadsdomstolen.

Exempel på nationell lagstiftning som är av betydelse med tanke på företagshemligheter och dataförordningen är framför allt lagen om företagshemligheter (595/2018), genom vilken EU:s företagshemlighetsdirektiv har genomförts. Vidare regleras företagshemligheter också i strafflagen (39/1889) och i arbetsavtalslagen (55/2001). I Finland är Patent- och registerstyrelsen registermyndighet i frågor som gäller immateriella rättigheter som ska registreras, såsom patent och varumärken. Företagshemligheter utgör dock inte immateriella rättigheter som ska registreras, utan hemlighållandet av informationen är en förutsättning för att företagshemlighetsskydd ska beviljas. Finland har ingen myndighet som utövar tillsyn över tillgodoseendet av immateriella rättigheter, såsom företagshemlighetsskyddet. Det är fråga om ett privaträttsligt skydd, och i regel hör det till rättsinnehavaren själv att se till att det tillgodoses. Tillsynen över skyddet har i regel inte ansetts vara förenat med ett ”allmänt intresse” (med undantag av vissa allvarliga brott mot industriell rätt, bland annat storskalig förfälskning och piratism).

Eftersom företagshemligheter är privaträttsliga rättigheter kan rättsinnehavarna vid påstådd kränkning av rätt föra sitt ärende vidare till domstol för prövning. Om det uteslutande är fråga om brott mot företagshemlighet avgörs ärendet av marknadsdomstolen. Om ärendet också är förknippat med straffrättsliga frågor förs det till allmän domstol för prövning. Lagen om företagshemligheter innehåller en parallell bestämmelse om forum.

Eftersom företagshemligheter per definition utgör hemlig information har myndigheterna inte kännedom om vilken typ av företagshemligheter företagen har. Om en rättsinnehavare för ett ärende som gäller skydd av företagshemlighet till domstol för prövning tar domstolen också ställning till huruvida det över huvud taget är fråga om en företagshemlighet.

Med stöd av det som anges ovan finns det inget behov av att ändra lagen om företagshemligheter med anledning av dataförordningen.

3.5.2 Särskilt remissförfarande

Enligt artikel 32 i dataförordningen (internationell statlig åtkomst och överföring) ska leverantörer av databehandlingstjänster vidta alla adekvata tekniska, organisatoriska och rättsliga åtgärder, inbegripet avtal, för att förhindra internationell statlig åtkomst och tredjeländers statliga åtkomst till och överföring av icke-personuppgifter som innehas i unionen, om en sådan överföring eller åtkomst skulle strida mot unionsrätten eller den berörda medlemsstatens nationella rätt, utan att det påverkar tillämpningen av punkt 2 eller 3. Beslutets eller domens adressat får begära ett yttrande om ärendet från det relevanta nationella organ eller den relevanta nationella myndighet som har behörighet för internationellt samarbete i rättsliga frågor. Denna möjlighet gäller också respekten för immateriella rättigheter i genomförandet av dataförordningen. Det relevanta nationella organet eller den relevanta nationella myndigheten får samråda med kommissionen. När data som erhållits med stöd av artikel 4 och 5 används eller lämnas ut till en tredje part ska användaren respektera de immateriella rättigheterna i databehandlingen. Syftet med immateriella rättigheter är att trygga incitament för investeringar i innovationer som grundar sig på användning av data. Det är således viktigt med tanke på skyddet för upphovsrätt att användaren stöds när det gäller att respektera upphovsrätt. I samband med att dataförordningen tillämpas ska det också bedömas om någon kan begränsa datadelningen med hänvisning till rätten av sitt eget slag, det så kallade *sui generis*-databasskyddet.

3.6 Samarbete mellan myndigheter

Enligt dataförordningen bör de behöriga myndigheterna samarbeta med varandra, utbyta information som behövs för att de ska kunna utföra sina uppgifter och säkerställa att de beslut som fattas enligt dataförordningen är konsekventa. Trots att en stor del av myndighetsuppgifterna enligt dataförordningen koncentreras till Transport- och kommunikationsverket har sektorsspecifika myndigheter med stöd av dataförordningen alltså behörighet i frågor som rör åtkomst till data genom den sektorsspecifika regleringen. Det är till fördel att de sektorsspecifika myndigheternas kompetens utnyttjas bland annat i behandlingen av klagomål enligt dataförordningen.

Dataförvaltningsakten innehåller bestämmelser om myndigheternas befogenheter i förhållande till andra myndigheter och kräver att myndigheterna samarbetar. De nya myndighetsuppgifterna påverkar inte andra myndigheters uppgifter och befogenheter. Även om varje myndighet övervakar sin egen reglering kan skyldigheterna enligt olika lagar överlappa varandra på ett sådant sätt att en aktörs verksamhet eller försummelse kan innebära brott mot flera författningar. Samarbetskyldigheten enligt dataförvaltningsakten gäller i Finland åtminstone dataombudsmannen, Transport- och kommunikationsverket, Konkurrens- och konsumentverket och konsumentombudsmannen. Hur samarbetet ska ordnas bestäms ändå inom ramen för det nationella handlingsutrymmet. Samarbetet kan i stor utsträckning anses vara detsamma som det samarbete mellan myndigheterna som avses i 10 § i förvaltningslagen. När det gäller dataförvaltningsakten har nuläget för samarbetet mellan myndigheterna beskrivits mer ingående i avsnitt 3 i RP 50/2023 rd.

Enligt 10 § i förvaltningslagen ska varje myndighet inom ramen för sin behörighet och i den omfattning ärendet kräver på andra myndigheters begäran bistå dessa i skötsel av en förvaltningsuppgift, och även i övrigt sträva efter att främja samarbetet mellan myndigheterna.

Utöver det allmänna kravet på samarbete som finns i förvaltningslagen föreskrivs det om myndighetssamarbete bland annat i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation, där det i 308 § konstateras att kommunikationsministeriet, Transport- och kommunikationsverket, dataombudsmannen, konkurrensmyndigheterna, konsumentmyndigheterna, marknadskontroll- och produktsäkerhetsmyndigheterna, Nationella audiovisuella institutet samt Regionförvaltningsverket i Södra Finland vid skötseln av uppgifter enligt den lagen ska samarbeta med varandra på ett ändamålsenligt sätt.

Ett effektivt och smidigt samarbete förutsätter att myndigheterna har möjlighet att få även sekretessbelagda uppgifter för utförandet av sina uppgifter. Enligt 29 § i offentlighetslagen kan en myndighet lämna uppgifter ur sekretessbelagda handlingar till en annan myndighet bland annat när i lag särskilt tagits in uttryckliga bestämmelser om rätten att lämna ut eller att få uppgifter.

I praktiken har de ovannämnda samarbetskyldigheterna fullgjorts i form av samarbetsmöten och informationsutbyte myndigheter emellan samt genom gemensam kommunikation.

3.7 Nationell lagstiftning som krävs för genomförande och tillsyn över efterlevnaden av dataförordningen och dataförvaltningsakten

3.7.1 Utseende av behöriga myndigheter och uppgifter

3.7.1.1 Reglering som krävs i dataförordningen i fråga om utseende av behöriga myndigheter

Enligt artikel 37.1 i dataförordningen ska varje medlemsstat inrätta eller utse en eller flera behöriga myndigheter som ska ansvara för tillämpningen och efterlevnaden av förordningen. Medlemsstaterna får inrätta en eller flera nya myndigheter eller förlita sig på befintliga myndigheter. Om en medlemsstat utser mer än en behörig myndighet ska den bland dem utse en datasamordnare för att underlätta samarbetet mellan de behöriga myndigheterna och bistå enheter som omfattas av förordningen i alla frågor som rör dess tillämpning och efterlevnad. De behöriga myndigheterna ska, vid utövandet av de uppgifter och befogenheter som tilldelats dem enligt förordningen, samarbeta med varandra.

Dataförordningen ställer vissa allmänna krav på behöriga myndigheter, och i några enskilda artiklar finns också specifika krav, men i det stora hela får medlemsstaterna själva besluta om utseendet av behöriga myndigheter. Som allmänna krav avseende de behöriga myndigheternas verksamhet anges att uppgifterna ska utföras på ett opartiskt och transparent sätt och att myndigheternas tillräckliga tekniska och ekonomiska resurser samt personalresurser ska säkerställas (artikel 37.8 och 37.9). Vidare ska sektorsmyndigheternas behörighet respekteras i samband med tillämpningen av förordningen när det gäller sektorsspecifika frågor som rör åtkomst till och användning av data (artikel 37.4 a). Artikelspecifika krav finns i artiklarna 23–31, 34 och 35, och det konstateras att den behöriga myndighet som ansvarar för tillämpningen och kontrollen av dessa artiklar ska ha erfarenhet på området data och elektroniska kommunikationstjänster.

De tillsynsmyndigheter som ansvarar för att övervaka tillämpningen av dataskyddsförordningen ska enligt artikel 37.3 i dataförordningen ansvara för att övervaka tillämpningen av dataförordningen när det gäller skyddet av personuppgifter. Enligt 8 § i dataskyddslagen är dataombudsmannen denna tillsynsmyndighet i Finland. Således ansvarar dataombudsmannen för tillsynsuppgifterna i anslutning till behandling av personuppgifter som sker i samband med tillämpning av dataförordningen.

Enligt artikel 37 i dataförordningen ska varje medlemsstat utse en eller flera behöriga myndigheter som ska ansvara för tillämpningen och efterlevnaden av förordningen. I artikel 37.5 finns en icke uttömmande förteckning över myndighetsuppgifterna.

Enligt dataförordningen kommer myndighetsuppgifterna i fråga om kapitlen II och III att utgöras i synnerhet av mottagning och undersökning av klagomål och i synnerhet utredning av om uppgifterna getts enligt kraven och om skyddsarrangemangen för data eller förutsättningarna att neka utlämnande tillgodosetts i en konfliktsituation. Myndighetsuppgifterna kan vara förknippade med frågor om företagshemligheter. Med stöd av kapitel IV i förordningen ska tillsynen gälla avtalsvillkoren, ersättningsarnas rimlighet och olovlig användning av data. Vidare kan det bli aktuellt att bedöma frågor som rör behandlingen av personuppgifter. Myndighetsuppgifterna enligt kapitel V i dataförordningen kommer i synnerhet att gå ut på att offentliggöra begäranden och bedöma äventyrandet av den allmänna säkerheten i detta sammanhang, ta emot anmälningar, bedöma frågor i anslutning till begäranden om personuppgifter, behandla klagomål och tvister, behandla ersättningsnivåer och behandla begäranden som gäller datahållare som är etablerade i en annan medlemsstat. Myndighetsuppgifterna enligt kapitel IV i förordningen kommer i synnerhet att gå ut på att

säkerställa att hindren för byte av servicetillhandahållare undanröjs för att säkerställa effektivt byte av servicetillhandahållare, övervakning av avtalsvillkoren för byte och övervakning av att bytesavgifter undanröjs gradvis. Myndighetsuppgifterna enligt kapitel VII går ut på att övervaka att leverantörerna av databehandlingstjänster uppfyller de krav som ställs på dem tillräckligt effektivt för att förhindra att tredjeländers myndigheter olovligt överför eller får åtkomst till data.

Om en medlemsstat utser mer än en behörig myndighet ska den bland dem också utse en nationell datasamordnare, som ska fungera som gemensam kontaktpunkt för alla frågor som rör tillämpningen av förordningen. Datasamordnaren ska ansvara för myndighetssamarbetet och bistå de aktörer som omfattas av förordningen i frågor som rör dess tillämpning.

Eftersom Finland kommer att ha mer än en behörig myndighet ska det enligt förordningen bland dem utses en i artikel 37.2 i dataförordningen avsedd datasamordnare, det vill säga en gemensam kontaktpunkt.

En ny myndighetsuppgift som ingår i dataförordningen är att öka datakompetensen. Med datakompetens avses enligt förordningen färdigheter, kunskap och förståelse som gör det möjligt för användare, konsumenter och företag att dels bli medvetna om det potentiella värdet av de data de genererar, producerar och delar, dels bli motiverade att erbjuda och ge åtkomst till sina data i enlighet med relevanta rättsliga regler.

På nationell nivå föreskrivs det allmänt om rätten att anföra besvär över myndighetsbeslut och om besvär förfaranden i lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019). Myndigheternas verksamhet regleras i sin tur allmänt taget i förvaltningslagen. I den nationella införandelag som stiftas på grundval av dataförordningen behöver det finnas uttryckliga bestämmelser om sökande av ändring.

De uppgifter som enligt dataförordningen ska utföras av behöriga myndigheter är nya myndighetsuppgifter. Största delen av de uppgifter som anges i artikel 37.5 i dataförordningen ingår inte i någon myndighets nuvarande lagstadgade uppgifter. Eftersom myndigheternas uppgifter ska grunda sig på lag, måste det i lag föreskrivas om vilken myndighet som ska sköta uppgifterna.

3.7.1.2 Reglering som krävs i dataförvaltningsakten i fråga om myndighetsuppgifterna

I artikel 13.1 i dataförvaltningsakten föreskrivs det om medlemsstaternas skyldighet att utse en eller flera behöriga myndigheter för att utföra uppgifter i samband med anmälningsförfarandet för dataförmedlingstjänster.

Befogenheterna för de behöriga myndigheterna för dataförmedlingstjänster påverkar inte befogenheterna för dataskyddsmyndigheterna, de nationella konkurrensmyndigheterna, de myndigheter som ansvarar för cybersäkerhet och andra relevanta sektorsmyndigheter. Dessa myndigheter ska i enlighet med sina respektive befogenheter enligt unionsrätten och nationell rätt etablera ett starkt samarbete och utbyta den information som behövs för att de ska kunna utföra sina uppgifter i förhållande till leverantörerna av dataförmedlingstjänster, och ska eftersträva att de beslut som fattas vid tillämpningen av denna förordning är konsekventa.

Enligt artikel 23.1 i dataförvaltningsakten ska varje medlemsstat utse en eller flera behöriga myndigheter som ansvarar för dess offentliga nationella register av erkända dataaltruismorganisationer.

Såväl de myndigheter vars behörighet omfattar dataförmedlingstjänster som de myndigheter vars behörighet omfattar dataaltruismorganisationer ska uppfylla kraven i artikel 26 i akten.

Transport- och kommunikationsverket har i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation utsetts till behörig myndighet som avses i artiklarna 13 och 23 i dataförvaltningsakten och som ska övervaka dataförmedlingstjänster och dataaltruismorganisationer samt delta i Europeiska datainnovationsstyrelsens arbete. Transport- och kommunikationsverkets lämplighet för utförandet av denna uppgift har bedömts i regeringens proposition 50/2023 rd. I denna proposition föreslås det att de uppgifter som Transport- och kommunikationsverket redan tidigare ålagts i egenskap av behörig myndighet ska flyttas från lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation till den nya lag som nu föreslås.

3.7.2 Myndigheternas befogenheter

3.7.2.1 Reglering som krävs i dataförordningen i fråga om myndigheternas utredningsbefogenheter och tillsynsförfaranden

Enligt artikel 37.5 i dataförordningen ska medlemsstaterna säkerställa att uppgifterna och befogenheterna för de behöriga myndigheterna är tydligt definierade och omfattar följande:

- utföra undersökningar om frågor som rör tillämpningen av dataförordningen, inbegripet på grundval av information som erhålls från en annan behörig myndighet eller offentlig myndighet
- hantera klagomål som härrör från påstådda överträdelser av dataförordningen, inbegripet vad gäller företagshemligheter, och i lämplig utsträckning undersöka föremålet för klagomålen
- regelbundet inom rimlig tid informera de klagande, i tillämpliga fall i enlighet med nationell rätt, om hur utredningen fortskrider och om resultatet av den, särskilt om ytterligare utredning eller samordning med en annan behörig myndighet är nödvändig.

Enligt artikel 37.14 ska behöriga myndigheter ha befogenhet att från användare, datahållare eller datamottagare, eller deras rättsliga företrädare, som omfattas av deras medlemsstats behörighet begära all information som krävs för att kontrollera efterlevnaden av denna förordning. Varje begäran om information ska stå i proportion till den underliggande uppgiftens utförande och innehålla en motivering.

I förordningens ingress (skäl 107) konstateras dessutom att när de behöriga myndigheterna utövar sina utredningsbefogenheter i enlighet med tillämpliga nationella förfaranden bör de kunna söka efter och erhålla information särskilt om en enhets verksamhet som omfattas av deras behörighet och, inbegripet i samband med gemensamma utredningar. Vidare konstateras det att åtgärder för tillsyn och efterlevnadskontroll avseende en enhet som omfattas av en annan medlemsstats behörighet bör antas av den behöriga myndigheten i den andra medlemsstaten, i förekommande fall, i enlighet med förfarandena för gränsöverskridande samarbete. De behöriga myndigheterna bör bistå varandra i god tid, särskilt när en behörig myndighet i en medlemsstat har relevant information för en utredning som utförs av de behöriga myndigheterna i andra medlemsstater, eller kan samla in sådan information som de behöriga myndigheterna i den medlemsstat där enheten är etablerad inte har tillgång till.

De behöriga myndigheterna ska direkt med stöd av artikel 37.14 ha omfattande rätt att få information som krävs för att kontrollera efterlevnaden av dataförordningen. Vid beredningen

av regeringens proposition har det dock identifierats att för att de myndighetsuppgifter som avses i förordningen ska kunna utföras effektivt och rättssäkerheten kunna säkerställas krävs det att bestämmelserna om de behöriga myndigheternas utrednings- och tillsynsbefogenheter kompletteras och preciseras i nationell lag. De skyldigheter som ska övervakas är av sådan art att myndigheterna inte nödvändigtvis kan kontrollera efterlevnaden av dataförordningen enbart utifrån information som fås genom skriftliga begäranden, utan myndigheterna ska i enlighet med vad som beskrivs i skäl 107 till förordningen också aktivt söka information som är relevant för utredningen. Behovet av nationell reglering har ansetts ha samband med dels ett behov av att beakta sekretessbelagda uppgifter, dels förfaranden i anslutning till utövande av utrednings- och tillsynsbefogenheter. Myndigheternas verksamhet regleras i allmänhet i förvaltningslagen, och regleringsbehovet gäller således i synnerhet sektorsspecifik speciallagstiftning om Transport- och kommunikationsverkets befogenheter enligt vad som krävs med tanke på genomförandet av dataförordningen.

När det gäller skyddet av personuppgifter tillämpas den allmänna dataskyddsförordningen på behandling av personuppgifter som sker inom ramen för dataförordningen, och enligt artikel 1.5 i dataförordningen påverkar den förordningen inte befogenheterna för myndigheter som är behöriga med stöd av dataskyddsförordningen. Enligt artikel 37.3 i dataförordningen är det uttryckligen befogenheterna för de behöriga myndigheter som kontrollerar efterlevnaden av dataskyddsförordningen som ska utövas med avseende på behandling av personuppgifter. Dataombudsmannen har också enligt dataskyddslagen de befogenheter som krävs för utförandet av uppgiften i fråga. Det finns således inget behov av nationell kompletterande lagstiftning om dataskyddsmyndigheternas utredningsbefogenheter och tillsynsåtgärder för att dataförordningen ska kunna genomföras och tillsynen över dess tillämpning ordnas.

Bestämmelser om befogenheterna i anslutning till tillsynen över efterlevnaden av konsumentskyddslagstiftningen finns bland annat i lagen om vissa befogenheter för konsumentskyddsmyndigheterna. Enligt den lagen är konsumentombudsmannen sådan behörig myndighet som anges i samarbetsförordningen, om inte något annat föreskrivs särskilt. Med stöd av samma lag har konsumentombudsmannen de befogenheter som anges i den lagen både i nationella tillsynsärenden och i frågor som hör till samarbetsförordningens tillämpningsområde. Eftersom dataförordningen hör till samarbetsförordningens tillämpningsområde har konsumentombudsmannen redan befogenheter att övervaka efterlevnaden av dataförordningen, till den del tillsynen över efterlevnaden av dataförordningen har ålagts konsumentombudsmannen. Genomförandet av dataförordningen kräver ingen kompletterande lagstiftning om konsumentombudsmannens befogenheter. För tydlighetens skull är det dock motiverat att det i genomförandelagen finns en informativ hänvisning till lagen om vissa befogenheter för konsumentskyddsmyndigheterna.

Enligt artikel 38 i dataförordningen ska fysiska och juridiska personer ha rätt att lämna in ett klagomål, om de anser att deras rättigheter enligt denna förordning har kränkts. De får lämna klagomålet till den relevanta behöriga myndigheten i den medlemsstat där de har sin hemvist, sin arbetsplats eller sin etableringsort. Rätten att lämna in klagomål påverkar inte något annat administrativt prövningsförfarande eller rättsmedel. Datasamordnaren ska på begäran lämna all nödvändig information till fysiska och juridiska personer så att de kan lämna in klagomål till den relevanta behöriga myndigheten. I artikel 38 i dataförordningen föreskrivs det också att den behöriga myndighet till vilken klagomålet har lämnats in i enlighet med nationell rätt ska underrätta klaganden om hur förfarandet fortskrider och om det beslut som fattats. Bestämmelserna om rätten att lämna in klagomål i förordningen är direkt tillämpliga och kräver inte nationell genomförandelagstiftning. Inlämning och behandling av klagomål enligt förordningen omfattas i Finland förutom av dataförordningen även av förvaltningslagen, där det föreskrivs om inledande av förvaltningsförfarande. Ett ärende inleds skriftligen genom att

yrkandena jämte grunderna för dem anges, det vill säga exempelvis genom en utredningsbegäran eller framställning om vidtagande av åtgärder. Enligt förvaltningslagen har en part, det vill säga den vars rätt, fördel eller skyldighet ärendet gäller, rätt att få ett beslut om de yrkanden parten framställt. En anmälan om lagstridigt förfarande eller försummelse kan lämnas till en myndighet också av någon annan än en part, men myndigheten har då större prövningsrätt att avgöra om den tar upp ärendet för närmare behandling i sak.

3.7.2.2 Reglering som krävs i dataförvaltningsakten i fråga om myndigheternas utredningsbefogenheter och tillsynsförfaranden

I fråga om dataförmedlingstjänster följer sanktionsbehörigheten direkt av förordningen (artikel 14.4). Även i fråga om dataaltruismorganisationer är befogenheterna delvis samma som i fråga om dataförmedlingstjänster (artikel 24.4). För utövning av dessa befogenheter föreskrivs det i artiklarna 14 och 24 om vissa förfaranderegler om rätten till information, samråd och tidsfrister. I artikel 14.2 konstateras det att de behöriga myndigheterna för dataförmedlingstjänster ska ha befogenhet att från leverantörer av dataförmedlingstjänster eller deras rättsliga företrädare begära all information som är nödvändig för att kontrollera uppfyllandet av kraven i detta kapitel. De behöriga myndigheterna för registrering av dataaltruismorganisationer ska ha befogenhet att från erkända dataaltruismorganisationer begära sådan information som är nödvändig för att kontrollera att kraven i detta kapitel följs. Varje begäran om information enligt dessa artiklar ska stå i proportion till utförandet av uppgiften och innehålla en motivering.

I övrigt följs den nationella lagstiftningen vid förfarandet, såsom förvaltningslagen (dataförvaltningsakten är direkt tillämplig reglering och förfarandemässigt specialreglering, se även 5 § i förvaltningslagen och 3 § i viteslagen).

De uppgifter som utförs av behöriga myndigheter för dataförmedlingstjänster respektive dataaltruismorganisationer påverkar inga andra myndigheters uppgifter och befogenheter. I dataförvaltningsakten föreskrivs det uttryckligen att den inte begränsar dataskyddsmyndigheternas befogenheter (artiklarna 1.3 och 13.3). Enligt 8 § i dataskyddslagen är dataombudsmannen den nationella tillsynsmyndighet som avses i dataskyddsförordningen. Dataombudsmannens uppgifter och befogenheter baserar sig på den allmänna dataskyddsförordningen. Dessutom föreskrivs det nationellt om vissa andra uppgifter för dataombudsmannen i dataskyddslagen. Befogenheterna för de utsedda behöriga myndigheterna för dataförmedlingstjänster ska inte heller påverka befogenheterna för de nationella konkurrensmyndigheterna, de myndigheter som ansvarar för cybersäkerhet och andra relevanta sektorsmyndigheter (artikel 13.3). En annan relevant sektorsmyndighet kan i Finland vara till exempel konsumentombudsmannen. Enligt dataförvaltningsakten är dessa myndigheter dock skyldiga att samarbeta (se avsnitt 3.7.4.2). För genomförandet av dataförvaltningsakten och ordnandet av tillsynen över dess tillämpning finns det således inget behov av nationell kompletterande lagstiftning om de utredningsbefogenheter och tillsynsåtgärder som utövas av dataombudsmannen, konkurrensmyndigheterna eller de myndigheter som ansvarar för cybersäkerheten.

Dataförvaltningsaktens huvudregel som baserar sig på samarbete mellan myndigheter har dock ansetts behöva nyanseras i fråga om dataskyddsmyndigheten. I skäl 4 till dataförvaltningsakten har det klargjorts att om andra myndigheter än dataskyddsmyndigheten fungerar som behöriga myndigheter enligt den förordningen bör de göra detta på ett sätt som inte påverkar dataskyddsmyndigheternas tillsynsbefogenheter och behörigheter enligt den allmänna dataskyddsförordningen. Vidare klargörs det i skäl 35 att dataförvaltningsakten inte bör påverka skyldigheten för leverantörer av dataförmedlingstjänster att uppfylla kraven i den allmänna dataskyddsförordningen och tillsynsmyndigheternas skyldighet att säkerställa efterlevnaden av

den förordningen. Sålunda bör den behöriga myndigheten enligt dataförvaltningsakten inte genom sin verksamhet begränsa dataskyddsmyndighetens behörighet. Alla frågor som hänför sig till behandlingen av personuppgifter ska föras till dataombudsmannens byrå för bedömning. (Se närmare RP 50/2023 rd, s. 17–19).

Bestämmelser som gäller myndigheternas utredningsbefogenheter och tillsynsförfaranden och som kompletterar dataförvaltningsakten finns för närvarande i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation. Transport- och kommunikationsverket har dels enligt 330 § i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation rätt att meddela den som bryter mot dataförvaltningsakten en anmärkning samt ålägga denne att inom en skälig tid avhjälpa sitt fel eller sin försummelse, dels enligt 332 § i samma lag rätt att förena detta åläggande med administrativa påföljder, såsom vite. Dessa rättigheter ska beaktas i den föreslagna lagen.

Skyldigheten till samarbete enligt förvaltningslagen inverkar inte på sekretessen för ärendena. Olika myndigheter har dock redan föreskrivits rätt att få upplysningar för att sköta sina uppgifter. Den centrala regleringen i detta sammanhang är 318 § i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation (se även 18 § i dataskyddslagen, 39 § i konkurrenslagen (948/2011) och 7 § i lagen om vissa befogenheter för konsumentskyddsmyndigheterna. Med stöd av 318 § i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation har kommunikationsministeriet, Transport- och kommunikationsverket, dataombudsmannen, Konkurrens- och konsumentverket, marknadskontroll- och produktsäkerhetsmyndigheterna samt Nationella audiovisuella institutet, trots sekretessbestämmelserna och andra begränsningar som gäller utlämnande av uppgifter, rätt att till varandra lämna ut dokument som de fått eller upprättat i samband med skötseln av sina uppgifter enligt lag samt att för varandra röja sekretessbelagd information, om det är nödvändigt för skötseln av deras lagstadgade uppgifter.

I den föreslagna lagen ska i tillämpliga delar beaktas 313 § i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation, som gäller behandling av tillsynsärenden vid myndigheten samt den lagens 318 §, som gäller myndigheternas allmänna rätt att få information, och 318 §, som gäller utlämnande av information från myndigheter. Vid den fortsatta beredningen har man också övervägt huruvida 312 § i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation, som gäller elektronisk delgivning, behöver beaktas separat i den lag som föreslås för genomförandet av dataförvaltningsakten. I detta skede har dock inget behov av en ny speciallagsbestämmelse identifierats. Bestämmelser i allmän lag om elektronisk delgivning finns i lagen om elektronisk kommunikation i myndigheternas verksamhet (13/2003), som tillämpas om inte något annat föreskrivs. Den allmänna lagen är föråldrad när det gäller bestämmelserna om elektronisk delgivning, och det föreslås att den ska revideras genom regeringens proposition med förslag till lagstiftning om prioritering av elektronisk delgivning i myndighetsverksamhet. Ett utkast till propositionen i fråga har varit ute på remiss våren 2025. Avsikten är att den ska överlämnas till riksdagen hösten 2025 och att ändringarna ska träda i kraft under 2026. Behovet av en speciallagsbestämmelse om elektronisk delgivning kan bedömas på nytt när det slutliga innehållet i ändringarna i den allmänna lagen har klagjorts.

3.7.3 Administrativa påföljder

3.7.3.1 Påföljdsreglering som krävs i dataförordningen

Enligt dataförordningen ska medlemsstaterna fastställa regler om sanktioner för överträdelse av förordningen och vidta alla nödvändiga åtgärder för att säkerställa att de genomförs. Sanktionerna ska vara effektiva, proportionella och avskräckande. Sådana sanktioner kan bland annat inkludera ekonomiska sanktioner, varningar, reprimander eller förelägganden om att affärsmetoder ska uppfylla de skyldigheter som föreskrivs i förordningen. Medlemsstaterna ska

beakta rekommendationerna från Europeiska datainnovationsstyrelsen och de icke uttömmande kriterier för åläggande av sanktioner för överträdelser som anges i förordningen. Syftet är att bidra till att en så stor enhetlighet som möjligt uppnås vid fastställandet och tillämpningen av sanktioner. När så är lämpligt bör de behöriga myndigheterna använda sig av interimistiska åtgärder för att begränsa effekterna av en påstådd överträdelse medan utredningen av överträdelsen pågår. De ekonomiska sanktionerna kan inbegripa viten och sanktioner med retroaktiv verkan.

Vid överträdelser av de skyldigheter som anges i kapitel II, III och V i förordningen får de tillsynsmyndigheter som ansvarar för tillsynen över tillämpningen av dataskyddsförordningen inom ramen för sin behörighet fastställa administrativa sanktionsavgifter i enlighet med artikel 83 i dataskyddsförordningen upp till det belopp som avses i artikel 83.5 i den förordningen.

Det som skrivs om sanktioner i dataförordningen kan tolkas främst som generalklausuler, som ger medlemsstaterna möjlighet att föreskriva om påföljder på nationell nivå. Om en EU-rättsakt inte uttryckligen kräver ekonomiska sanktioner är det också möjligt att på nationell nivå föreskriva om andra administrativa påföljder, såsom reprimander, åläggande att rätta till verksamheten, förbudande av verksamhet, avregistrering eller vite, om detta nationellt sett anses vara en tillräcklig påföljd. Även om EU-rättsakten kräver att effektiva, proportionella och avskräckande sanktioner införs, behöver det inte nödvändigtvis vara fråga om sanktioner av straffkaraktär. Påföljdsavgift ska i regel vara en administrativ metod som tillämpas i sista hand, och det ska i lagstiftningen inte föreskrivas om kraftigare metoder än vad som är nödvändigt med tanke på överträdelsens allvar och andra relevanta omständigheter. För att garantera en effektiv tillsyn över efterlevnaden av dataförordningen kräver förordningen ändå att tillsynsmyndigheten också har möjlighet att påföra ekonomiska sanktioner. Föremålen för påföljdsavgift kan variera från små inhemska företag till mycket stora företag med global verksamhet, och det är därför viktigt att det föreskrivs om en sådan påföljdsavgiftsnivå som är rättvis för alla företag. Ett fast belopp kan bli orimligt för ett litet företag, samtidigt som ett fast högsta belopp inte har någon effekt som avskräckande eller förebyggande påföljd för en global företagsjätte. Ett högsta belopp som grundar sig på företagets omsättning behandlar företag i olika storlekar mer rättvist.

Det är motiverat att behörigheten att påföra påföljder för överträdelser av dataförordningen tilldelas en myndighet som övervakar efterlevnaden av lagstiftningen och som har de bästa förutsättningarna och den bästa sakkunskapen att bedöma de omständigheter som ligger till grund för påförandet. Således är det ändamålsenligt att Transport- och kommunikationsverket ansvarar för påförandet av påföljder i fråga om de tillsynsuppgifter som verket tilldelas. Befogenheter att påföra påföljder ska regleras uttryckligen i lag. I linje med den lagstiftning som kompletterar förordningen om digitala tjänster ska beslut om påföljdsavgifter enligt dataförordningen som överstiger 100 000 euro och som påförs av Transport- och kommunikationsverket fattas av verkets påföljdskollegium. Bestämmelser om Transport- och kommunikationsverkets påföljdskollegium och dess beslutanderätt finns redan i 7 a § i lagen om Transport- och kommunikationsverket, och det finns inget behov av att föreslå en ändring av bestämmelserna.

Bestämmelser om vissa befogenheter som konsumentombudsmannen har finns redan i lagen om vissa befogenheter för konsumentskyddsmyndigheterna, som ska tillämpas också när konsumentombudsmannen kontrollerar efterlevnaden av dataförordningen och i anslutning till detta gör framställningar till marknadsdomstolen om påförande av påföljdsavgifter. Dataombudsmannen kan inom ramen för sina befogenheter (skyddet av personuppgifter) utöva korrigerande befogenheter enligt dataskyddsförordningen, såsom påföra administrativa påföljdsavgifter för överträdelser av kapitel II, III och V i dataförordningen (artikel 40.4).

Dataombudsmannen övervakar endast skyddet av personuppgifter och påför administrativa påföljdsavgifter enligt dataskyddsförordningen endast för överträdelser av dataskyddsförordningen.

3.7.3.2 Påföljdsreglering som krävs i dataförvaltningsakten

Enligt artikel 34.1 i dataförvaltningsakten ska medlemsstaterna fastställa regler om sanktioner för överträdelse av skyldigheterna om överföring av icke-personuppgifter till tredjeländer enligt artiklarna 5.14 (i kapitel II i förordningen) och 31, anmälningsskyldigheten för leverantörer av dataförmedlingstjänster enligt artikel 11, villkoren för tillhandahållande av dataförmedlingstjänster enligt artikel 12 och villkoren för registrering som erkänd dataaltruismorganisation enligt artiklarna 18, 20, 21 och 22 och vidta alla nödvändiga åtgärder för att säkerställa att de tillämpas. Sanktionerna ska vara effektiva, proportionella och avskräckande. Medlemsstaterna ska i sina regler om sanktioner ta hänsyn till Europeiska datainnovationsstyrelsens rekommendationer.

I 334 a § i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation föreskrivs det dels om Transport- och kommunikationsverkets befogenhet att påföra en leverantör av sådana dataförmedlingstjänster som avses i dataförvaltningsakten påföljdsavgift om leverantören uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot eller försummar vissa skyldigheter enligt dataförvaltningsakten, dels om de högsta och de minsta beloppen av dessa påföljder. Denna bestämmelse ska beaktas i den föreslagna lagen.

3.7.4 Samarbete mellan myndigheter

3.7.4.1 Reglering som krävs i dataförordningen i fråga om samarbete mellan myndigheter

Samarbete i samband med exceptionellt behov av data inom den offentliga sektorn

I kapitel V i dataförordningen föreskrivs det om att göra data tillgängliga för offentliga organ på grundval av ett exceptionellt behov. Artikel 22 innehåller särskilda bestämmelser om ömsesidigt bistånd och gränsöverskridande samarbete. Enligt artikel 22 ska offentliga organ, inbegripet kommissionen, Europeiska centralbanken och unionsorgan, samarbeta och bistå varandra för att genomföra kapitel V på ett konsekvent sätt. Data som utbyts i samband med det ovannämnda samarbetet får inte användas på ett sätt som är oförenligt med det ändamål för vilket de begärdes. Om ett offentligt organ avser att begära data från en datahållare som är etablerad i en annan medlemsstat, ska den först underrätta den behöriga myndighet som i enlighet med artikel 37 har utsetts i den berörda medlemsstaten om sin avsikt. Begäran ska granskas av den behöriga myndigheten i den medlemsstat där datahållaren är etablerad. Efter att ha granskat begäran mot bakgrund av kraven enligt artikel 17 i dataförordningen ska den relevanta behöriga myndigheten vidta en av följande åtgärder: a) överföra begäran till datahållaren och i tillämpliga fall ge det begärande offentliga organet råd om det eventuella behovet av att samarbeta med offentliga organ i den medlemsstat där datahållaren är etablerad, i syfte att minska den administrativa bördan för datahållaren, eller b) avslå begäran av vederbörligen motiverade skäl. Samarbetsprocessen i anslutning till kapitel V i dataförordningen har beskrivits i detalj i bestämmelserna i artikel 22, som är direkt tillämpliga, och vid beredningen har det inte identifierats något behov av nationell preciserande reglering.

Särskilt remissförfarande

I artikel 32 i dataförordningen anges under vilka förutsättningar beslut eller domar från en domstol i ett tredjeland och beslut från en administrativ myndighet i ett tredjeland där det krävs

att en leverantör av databehandlingstjänster överför eller ger åtkomst till icke-personuppgifter som omfattas av denna förordning och som innehas i unionen ska erkännas eller genomföras. Enligt artikel 32.2 ska erkännandet av en sådan dom eller ett sådant beslut grunda sig på en internationell överenskommelse mellan det begärande tredjelandet och unionen eller en medlemsstat. I artikel 32.3 föreskrivs det under vilka förutsättningar en tredjelandsmyndighet vid avsaknad av en ovannämnd överenskommelse får överföra eller ge åtkomst till icke-personuppgifter. Detta är tillåtet endast om a) tredjelandets system kräver att skälen till ett sådant beslut och beslutets proportionalitet ska fastställas och föreskriver att beslutet eller domen är av specifik art, exempelvis genom att det fastställs en tillräckligt stark koppling till vissa misstänkta personer eller till överträdelser, b) adressatens motiverade invändning är föremål för en granskning av en behörig domstol i tredjelandet, och c) den behöriga domstol i tredjelandet som utfärdar beslutet eller domen eller granskar en administrativ myndighets beslut enligt det tredjelandets rätt har befogenhet att ta vederbörlig hänsyn till de relevanta rättsliga intressena för leverantören av de data som skyddas av unionsrätten eller den berörda medlemsstatens nationella rätt. I artikel 32.3 andra stycket konstateras det att om adressaten anser att beslutet eller domen kan inkräkta på unionens eller dess medlemsstaters nationella säkerhets- eller försvarsintressen ska den begära ett yttrande från det relevanta nationella organet eller den relevanta nationella myndigheten för att avgöra om begärda data rör unionens eller dess medlemsstaters nationella säkerhets- eller försvarsintressen. I dataförordningen föreskrivs det således endast om en skyldighet att begära yttrande, men nationellt handlingsutrymme finns när det gäller att avgöra av vilka uttryckliga myndigheter yttrande ska begäras. Följaktligen behöver det föreskrivas om detta på nationell nivå.

Samarbete inom tillsynen över efterlevnaden av dataförordningen

Med anledning av dataförordningens horisontella karaktär accentueras betydelsen av myndighetssamarbete också inom tillsynen över efterlevnaden av skyldigheterna. Behovet av intensivt samarbete mellan myndigheterna är stort i genomförandet av den nya digitaliserings- och datalagstiftningen som helhet, eftersom de frågor som regleras allt oftare har samband med annan lagstiftning.

I artikel 37.10 i dataförordningen föreskrivs det om behörigheten medlemsstaterna emellan när förordningen tillämpas och genomförs. Där konstateras det att enheter som omfattas av tillämpningsområdet för förordningen ska omfattas av behörigheten för den medlemsstat där de är etablerade. Om enheten är etablerad i fler än en medlemsstat ska den anses omfattas av behörigheten för den medlemsstat där den har sitt huvudsakliga etableringsställe. Om en enhet som omfattas av tillämpningsområdet för förordningen inte är etablerad i unionen ska den utse en rättslig företrädare i någon medlemsstat, varvid enheten omfattas av den medlemsstatens behörighet. Om en enhet som inte är etablerad i unionen har underlåtit att utse en rättslig företrädare omfattas enheten av samtliga medlemsstaters behörighet, vilket innebär att vilken medlemsstat som helst kan utöva sin behörighet till exempel genom att påföra påföljder.

Enligt artikel 38.1 ska fysiska och juridiska personer ha rätt att lämna in ett klagomål till den relevanta behöriga myndigheten i den medlemsstat där de har sin hemvist, sin arbetsplats eller sin etableringsort, om de anser att deras rättigheter enligt dataförordningen har kränkts. I artikel 38.3 föreskrivs det att behöriga myndigheter ska samarbeta för att effektivt och snabbt hantera och avgöra klagomål, bland annat genom att utan oskäligt dröjsmål utbyta all relevant information på elektronisk väg. Skyldigheten för behöriga myndigheter att samarbeta inom behandlingen av klagomål har avsetts omfatta både nationella behöriga myndigheter och nationella behöriga myndigheter i andra medlemsstater. I dataförordningen konstateras det separat att samarbete enligt artikel 38 inte påverkar särskilda samarbetsmekanismer som det

föreskrivs om i förordningarna om tillsynen över efterlevnaden av dataskydds- eller konsumentskyddslagstiftningen.

Enligt artikel 37.2 ska medlemsstaternas behöriga myndigheter, vid utövandet av de uppgifter och befogenheter som tilldelats dem enligt punkt 5, samarbeta med varandra. Den allmänna skyldigheten för behöriga myndigheter att samarbeta med varandra följer direkt av förordningen och förutsätter inte kompletterande nationell lagstiftning, och den omfattas också av förvaltningslagen.

Enligt artikel 37.5 f ska medlemsstaterna dock säkerställa att de behöriga myndigheterna i enlighet med de uppgifter och befogenheter som de har ålagts samarbetar med behöriga myndigheter i andra medlemsstater och, i förekommande fall, med kommissionen eller Europeiska datainnovationsstyrelsen, för att säkerställa en konsekvent och effektiv tillämpning av förordningen, inbegripet utbyte av all relevant information på elektronisk väg, utan oskäligt dröjsmål, även avseende artikel 37.10 (fördelning av behörighet mellan medlemsstaterna).

Enligt artikel 37.5 g ska medlemsstaterna också säkerställa att de behöriga myndigheterna, i enlighet med de uppgifter och befogenheter som de har ålagts, samarbetar med de relevanta behöriga myndigheter som ansvarar för genomförandet av andra unionsrättsakter eller nationella rättsakter, inbegripet med den tillsynsmyndighet som ansvarar för att övervaka tillämpningen av dataskyddsförordningen eller med sektorsmyndigheter för att säkerställa att förordningen verkställs i överensstämmelse med annan unionsrätt och nationell rätt.

Enligt artikel 37.5 h i dataförordningen ska medlemsstaterna dessutom säkerställa att de behöriga myndigheterna samarbetar med alla relevanta myndigheter för att säkerställa att artiklarna 23–31 (byte av databehandlingstjänster) och artiklarna 34 och 35 (interoperabilitet för databehandlingstjänster) verkställs i överensstämmelse med annan unionsrätt och självreglering som är tillämplig på leverantörer av databehandlingstjänster.

I artikel 37.5 i dataförordningen föreskrivs det att om en datasamordnare har utsetts ska denna underlätta det samarbete mellan nationella myndigheter och mellan behöriga myndigheter i olika medlemsstater som avses ovan och på begäran bistå de behöriga myndigheterna. Denna bestämmelse i förordningen förutsätter inte nationell kompletterande reglering.

Enligt artikel 37.15 i dataförordningen kan en behörig myndighet i en medlemsstat begära bistånd eller verkställighetsåtgärder från en behörig myndighet i annan medlemsstat genom att lämna en motiverad begäran om detta. En behörig myndighet ska vid mottagandet av en sådan begäran utan oskäligt dröjsmål lämna ett svar med detaljerade uppgifter om de åtgärder som har vidtagits eller som avses att vidtas. I artikel 37.16 föreskrivs det dessutom att de behöriga myndigheterna ska respektera principen om konfidentialitet samt om yrkes- och affärshemligheter och ska skydda personuppgifter. All information som utbyts inom ramen för en begäran om bistånd och som tillhandahålls enligt artikel 37 i förordningen får användas endast med avseende på det ärende för vilket den har begärts.

Som det konstaterats ovan ska medlemsstaterna enligt artikel 37 säkerställa att de behöriga myndigheterna inom ramen för sina uppgifter och befogenheter samarbetar med andra nationella myndigheter för att säkerställa att förordningen genomförs konsekvent och effektivt. Trots att allmänt myndighetssamarbete på nationell nivå, med anledning av den samarbetskyldighet som redan ingår i förvaltningslagen, inte nödvändigtvis förutsätter kompletterande lagstiftning, behövs nationell kompletterande lagstiftning när myndighetssamarbetet förutsätter djupare samarbete, såsom utbyte av sekretessbelagd information. Enligt 29 § i offentlighetslagen kan en myndighet lämna uppgifter ur

sekretessbelagda handlingar till en annan myndighet bland annat när i lag särskilt tagits in uttryckliga bestämmelser om rätten att lämna ut eller att få uppgifter.

Bestämmelser om huvudprinciperna för internationellt samarbete mellan myndigheter inom tillsynen över efterlevnaden av förordningen finns i dataförordningen. Som det beskrivits ovan förutsätts det dock i artikel 37 i förordningen att medlemsstaterna ska säkerställa att de behöriga myndigheterna i enlighet med de uppgifter och befogenheter som de har ålagts samarbetar med behöriga myndigheter i andra medlemsstater och, i förekommande fall, med kommissionen eller Europeiska datainnovationsstyrelsen, för att säkerställa en konsekvent och effektiv tillämpning av förordningen. Enligt 30 § i offentlighetslagen kan en myndighet, utöver vad som särskilt föreskrivs i lag, lämna ut uppgifter ur en sekretessbelagd handling till en utländsk myndighet eller ett internationellt organ, om samarbetet mellan den utländska och den finska myndigheten regleras i en för Finland bindande internationell överenskommelse eller föreskrivs i en rättsakt som är bindande för Finland och om uppgifter ur handlingen enligt denna lag kan lämnas ut till den finska myndighet som bedriver samarbetet. Bestämmelserna i förordningen behöver kompletteras på nationell nivå för att säkerställa att de behöriga myndigheterna inom ramen för internationellt samarbete som gäller tillsynen över efterlevnaden av förordningen har rätt att också utbyta sekretessbelagd information och utöva utredningsbefogenheter som behöriga myndigheter har enligt nationell lagstiftning. Nationell reglering behövs huvudsakligen i fråga om Transport- och kommunikationsverkets uppgifter.

Enligt artikel 38.3 i dataförordningen ska behöriga myndigheter samarbeta för att effektivt och snabbt hantera och avgöra klagomål som lämnas till dem, bland annat genom att utan oskäligt dröjsmål utbyta all relevant information på elektronisk väg. Samarbetsskyldigheten enligt förordningen är direkt tillämplig och förutsätter inte nationell kompletterande lagstiftning. Det samarbete som anges i artikeln i fråga påverkar inte de samarbetsmekanismer som föreskrivs för de nationella myndigheter som ansvarar för genomförandet av dataskyddsförordningen eller konsumentskyddslagstiftningen.

I dataförordningen föreskrivs det om internationellt samarbete mellan konsumentmyndigheter. Enligt artikel 47 i dataförordningen ska samarbetsförordningen ändras så att dataförordningen betraktas som sådan i samarbetsförordningen avsedd unionslagstiftning som skyddar konsumenternas intressen. Då kan bestämmelserna i samarbetsförordningen tillämpas också i samband med överträdelser av dataförordningen.

I artikel 1 i samarbetsförordningen konstateras det att förordningen fastställer de villkor enligt vilka myndigheter i medlemsstaterna, som är ansvariga för tillsynen av unionslagstiftning som skyddar konsumenternas intressen, ska samarbeta och samordna åtgärder med varandra och med kommissionen i syfte att utöva tillsyn av denna lagstiftning och säkerställa att den inre marknaden fungerar smidigt, och i syfte att förbättra skyddet av konsumenternas ekonomiska intressen. I Finland har samarbetsförordningen genomförts nationellt på det sätt som krävs i förordningen genom lagen om vissa befogenheter för konsumentskyddsmyndigheterna.

Enligt artikel 2.1 i samarbetsförordningen ska förordningen tillämpas på överträdelser inom unionen, utbredda överträdelser och utbredda överträdelser med en unionsdimension, även om dessa överträdelser har upphört innan tillsyn inleds eller slutförs. Kapitel III innehåller bestämmelser om mekanismen för ömsesidigt bistånd, vilken omfattar begäran om information och begäran om tillsynsåtgärder. Mekanismen för ömsesidigt bistånd tillämpas på överträdelser inom unionen. Kapitel IV innehåller bestämmelser om samordnade utrednings- och tillsynsmekanismer avseende utbredda överträdelser och utbredda överträdelser med en unionsdimension.

Den samarbetsmekanism som skapats genom samarbetsförordningen tillämpas på samarbete mellan nationella myndigheter i olika EU-medlemsstater i situationer där en överträdelse av konsumentskyddsbestämmelserna har brett ut sig till flera olika medlemsstater. I 2 § i lagen om vissa befogenheter för konsumentskyddsmyndigheterna anges vilka de nationella myndigheterna enligt samarbetsförordningen är i Finland. Andra myndigheter som anges specifikt i paragrafen förutom konsumentombudsmannen är dataombudsmannen, Finansinspektionen, Transport- och kommunikationsverket, Säkerhets- och utvecklingscentret för läkemedelsområdet Fimea, regionförvaltningsverken, Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården Valvira samt Konkurrens- och konsumentverket. Konkurrens- och konsumentverket är central kontaktpunkt enligt förordningen. Eftersom Transport- och kommunikationsverket, och enligt artikel 3.2 och 3.3 till vissa delar konsumentombudsmannen, huvudsakligen ansvarar för tillämpningen och genomförandet av dataförordningen, ska behövliga bestämmelser om behöriga myndigheter fogas till lagen om vissa befogenheter för konsumentskyddsmyndigheterna.

Datainnovationsstyrelsen

I dataförordningen preciseras Europeiska datainnovationsstyrelsens roll. Datainnovationsstyrelsen inrättades med stöd av dataförvaltningsakten. Det är fråga om expertgrupp som består av företrädare för de behöriga myndigheterna för dataförmedlingstjänster och de behöriga myndigheterna för registrering av dataaltruismorganisationer i alla medlemsstater, Europeiska dataskyddsstyrelsen, Europeiska datatillsynsmannen, Enisa, kommissionen, EU-företrädaren för små och medelstora företag eller en företrädare utsedd av nätverket av företrädare för små och medelstora företag och andra företrädare för relevanta organ inom enskilda sektorer samt organ med specifik sakkunskap. För Finlands del deltar Transport- och kommunikationsverket i styrelsens arbete i egenskap av behörig myndighet för dataförmedlingstjänster och registrering av dataaltruismorganisationer.

De behöriga myndigheter som utsetts enligt artikel 42 i dataförordningen är företrädarna i Europeiska datainnovationsstyrelsen, som ska stödja en konsekvent tillämpning av den förordningen. De behöriga myndigheternas ställning i Europeiska datainnovationsstyrelsen och deras rätt att delta i datainnovationsstyrelsens arbete grundar sig således direkt på förordningen och kräver i sig ingen nationell kompletterande lagstiftning. För genomförandet av artikel 37.5 f i dataförordningen föreslås det att det i lagen ska preciseras att Transport- och kommunikationsverket ska samarbeta med styrelsen.

3.7.4.2 Reglering som krävs i dataförvaltningsakten i fråga om myndighetssamarbete

En samarbetskyldighet följer direkt av dataförvaltningsakten. För det första överför dataförvaltningsakten inte tillsynen av dataskyddsregleringen eller konkurrens- och konsumentlagstiftningen till en ny myndighet. I dataförvaltningsakten föreskrivs det uttryckligen att den inte begränsar dataskyddsmyndigheternas behörighet. Enligt artikel 13.3 i dataförvaltningsakten ska befogenheterna för de utsedda behöriga myndigheterna för dataförmedlingstjänster inte påverka befogenheterna för dataskyddsmyndigheterna, de nationella konkurrensmyndigheterna, de myndigheter som ansvarar för cybersäkerhet och andra relevanta sektorsmyndigheter. Dessa myndigheter ska i enlighet med sina respektive befogenheter enligt unionsrätten och nationell rätt etablera ett starkt samarbete och utbyta den information som behövs för att de ska kunna utföra sina uppgifter i förhållande till leverantörerna av dataförmedlingstjänster, samt eftersträva att de beslut som fattas vid tillämpningen av dataförvaltningsakten är konsekventa. Enligt artikel 23.3 i dataförvaltningsakten ska den behöriga myndigheten för registrering av dataaltruismorganisationer i en medlemsstat utföra sina uppgifter i samarbete med den relevanta

dataskyddsmyndigheten, när dessa uppgifter rör behandlingen av personuppgifter, och med de relevanta sektorsmyndigheterna i den medlemsstaten. Samarbetsskyldigheten enligt dataförvaltningsakten gäller i Finland åtminstone dataombudsmannen, Transport- och kommunikationsverket, Konkurrens- och konsumentverket och konsumentombudsmannen.

Hur samarbetet ska ordnas får dock bestämmas inom ramen för det nationella handlingsutrymmet (se även mål C-5/22 Green Network SpA, punkt 26). Samarbetet kan i stor utsträckning anses vara detsamma som det samarbete mellan myndigheterna som avses i 10 § i förvaltningslagen. Enligt specialmotiveringen avser det bland annat utlåtanden och utredningar som behövs för att ett förvaltningsärende ska kunna utredas och avgöras, överläggningar mellan myndigheterna och att följa med andra myndigheters praxis (RP 72/2002 rd, s. 66 och 67). I dataförvaltningsakten finns det ingen exakt reglering av hur man ska förfara i en situation där man genom samma åtgärd eller försummelse har brutit mot flera författningar. Situationen måste bedömas i ljuset av bestämmelserna i dataförvaltningsakten och det syfte som beskrivs i dataförvaltningsaktens ingress samt nationella förfaranderegler. Samarbetet kan i praktiken framgå på olika sätt. Detta beskrivs närmare i regeringens proposition om genomförandet av dataförvaltningsakten (RP 50/2023 rd, s. 17–19).

Samarbetet mellan myndigheterna har hittills ordnats utan ändringar i lagstiftningen, och det har således ansetts att det inte heller nu behöver föreskrivas separat om samarbetets detaljerade innehåll. En bestämmelse som kompletterar dataförvaltningsakten och som gäller myndigheternas samarbete när de utför uppgifter enligt lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation ingår emellertid för närvarande i 308 § i den lagen. Denna bestämmelse ska i tillämpliga delar beaktas i den föreslagna lagen. Dessutom har det ansetts att dataförvaltningsaktens huvudregel, som baserar sig på samarbete mellan myndigheter, behöver nyanseras i fråga om dataskyddsmyndigheten. Detta beskrivs närmare i regeringens proposition om RP 50/2023 rd, s. 17–19.

4 Förslagen och deras konsekvenser

4.1 De viktigaste förslagen

I denna proposition föreslås det att det stiftas en ny lag om tillsyn över förvaltningen och delningen av data, som på det sätt som förutsätts i dataförordningen föreskriver om behöriga myndigheter och deras uppgifter samt om Transport- och kommunikationsverkets befogenheter. Genom den nya lagen kompletteras bestämmelserna i dataförordningen, som nationellt är direkt tillämplig.

I dataförordningen ställs vissa allmänna krav och ett antal artikelspecifika krav på den behöriga myndigheten, men medlemsstaterna har i övrigt prövningsrätt i fråga om hur de myndighetsuppgifter som förordningen förutsätter ska ordnas. Den datasamordnare som avses i dataförordningen och den huvudsakliga tillsynsmyndigheten enligt förordningen föreslås i den nya lagen vara Transport- och kommunikationsverket, till vars uppgifter det också ska höra att främja datakompetensen hos företag och enheter och att certifiera organ för tvistlösning utanför domstol. Enligt förslaget ska Konkurrens- och konsumentverket främja konsumenternas datakompetens, och konsumentombudsmannen, som är verksam vid Konkurrens- och konsumentverket, ska utöva tillsyn över vissa informationskyldigheter som enligt dataförordningen hänför sig till avtal mellan näringsidkare och konsument.

Den nya lagen ska också innehålla bestämmelser om Transport- och kommunikationsverkets tillsynsmedel och rätt att påföra påföljdsavgifter. I dataförordningen föreskrivs det om de behöriga myndigheternas omfattande rätt att få information för att kontrollera att förordningen

följs, och förordningen medger till denna del inget uttryckligt handlingsutrymme. För att förtydliga undersökningsbefogenheterna i anslutning till de utredningar som förordningen förutsätter ska det i den nationella lagen föreskrivas om Transport- och kommunikationsverkets rätt att utföra inspektioner vid misstanke om överträdelse av skyldigheterna. Dataförordningen förutsätter att det föreskrivs om påföljder, även ekonomiska påföljder, men låter medlemsstaterna inom ramen för sina nationella rättssystem bestämma vilka skyldigheter i förordningen som förenas med påföljder samt hurdana och hur stora påföljderna är. Det har ansetts att det finns nationell prövningrätt också i fråga om huruvida påföljdsavgifter kan påföras myndigheter och andra offentliga organ. Det nationella handlingsutrymmet utnyttjas enligt förslaget så att rätten att påföra påföljdsavgifter förenas endast med sådana skyldigheter i förordningen i fråga om vilka förordningen innehåller tillräckligt exakta bestämmelser med tanke på påföljderna. Påföljdsavgift ska inte heller påföras för sådana överträdelse av förordningen som hänför sig till parternas avtalsenliga ärenden och som har ansetts lämpa sig bättre för att behandlas som privaträttsliga tvistemål. Vid beredningen av påföljdsavgifterna har också Europeiska datainnovationsstyrelsens rekommendationer beaktats. Påföljdsavgifternas maximibelopp har ställts i proportion till de maximibelopp för påföljdsavgifter som fastställts i annan nationell lagstiftning som hänför sig till dataförordningen, och de har graderats så att maximibeloppet av den påföljdsavgift som kan påföras för överträdelse av de centrala skyldigheterna i förordningen är större. Eftersom handlingsutrymmet bör utnyttjas i enlighet med grundlagsutskottets tolkningspraxis har möjligheten att påföra påföljdsavgifter för myndigheter och andra offentliga aktörer som närmare definieras i lagen uttryckligen uteslutits vid den fortsatta beredningen av propositionen.

Genom den nya lagen kompletteras också dataförordningens bestämmelser om samarbete mellan myndigheterna och ett särskilt remissförfarande när det gäller utlämnande av uppgifter på grundval av beslut eller domar från en domstol i ett tredjeland eller beslut från en administrativ myndighet i ett tredjeland. I lagen ska det också föreskrivas om ett nationellt förfarande som tillämpas när en datahållare och ett offentligt organ är av olika åsikt om rätten till ersättning i samband med tillgängliggörande av data på grund av ett exceptionellt behov.

I lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation upphävs paragraferna för genomförande av dataförvaltningsakten, som nyligen tagits in i den lagen. Dessa paragrafer flyttas huvudsakligen med oförändrat innehåll till den föreslagna nya lagen. De handlar om de registerförings- och tillsynsuppgifter som ålagts Transport- och kommunikationsverket och som gäller dataförmedlingstjänster och erkända dataaltruismorganisationer. I uppgifterna ingår en möjlighet att påföra dataförmedlingstjänster en påföljdsavgift. Skyldigheten att utse en behörig myndighet följer direkt av dataförvaltningsakten. Vilken myndighet som utses baserar sig på nationell prövning. Genom andra förslag ges Transport- och kommunikationsverket befogenheter att utöva tillsyn. De baserar sig på den nationella autonomin och på det allmänna kravet i dataförvaltningsakten att föreskriva om påföljder för överträdelse av den. Transport- och kommunikationsverket har redan med stöd av gällande nationella bestämmelser haft möjlighet att påföra en påföljdsavgift för dataförmedlingstjänster för vissa överträdelse av skyldigheterna enligt dataförvaltningsakten. Dessutom har verket kunnat ge en anmärkning eller förelägga vite eller hot om avbrytande. För myndigheternas befogenheter finns det i dataförvaltningsakten vissa förfarandebestämmelser om rätten till information, samråd och tidsfrister. I övrigt har man i förfarandet följt den nationella lagstiftningen, såsom bestämmelserna i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation, som i fortsättningen inte längre ska tillämpas på dataförvaltningsakten. Den nya lagen innehåller också bestämmelser som kompletterar dataförvaltningsakten i fråga om rätten att få information och informationsutbyte. Till skillnad från i dataförordningen är samarbetskyldigheten mellan behöriga myndigheter och andra nationella myndigheter i dataförvaltningsakten direkt tillämplig, och det föreslås inga kompletterande bestämmelser om den.

Eftersom propositionen innehåller bestämmelser om verkställigheten av påföljdsavgifter föreslås det att tillämpningsområdet för lagen om verkställighet av böter ändras.

Det föreslås att lagen om vissa befogenheter för konsumentskyddsmyndigheterna ska ändras så att lagen beaktar konsumentombudsmannens och Transport- och kommunikationsverkets nya roll som myndighet som övervakar dataförordningen och att det i den lagen ska föreskrivas om konsumentombudsmannens rätt i anslutning till tillsynsuppgifterna att hos marknadsdomstolen ansöka om påförande av påföljdsavgift även för vissa överträdelser av dataförordningen. När det gäller påföljdsavgiftens belopp har det nationella handlingsutrymmet utnyttjats så att påföljdsavgiftens maximibelopp motsvarar maximibeloppet av påföljdsavgiften för andra överträdelser av dataförordningen.

Inga av bestämmelserna i propositionen föreslås enbart av nationella orsaker.

Det nationella regleringsbehov som verkställigheten av och tillsynen i anslutning till dataförordningen och dataförvaltningsakten förutsätter beskrivs mer ingående i propositionens avsnitt 3.7.

4.2 De huvudsakliga konsekvenserna

4.2.1 Inledning

Den föreslagna nya lagen om tillsyn över förvaltningen och delningen av data kompletterar EU:s dataförordning. Dessutom kompletterar den nya lagen EU:s dataförvaltningsakt. I fråga om den är konsekvenserna dock inte lika betydande som i fråga om dataförordningen, eftersom nationell reglering som kompletterar dataförvaltningsakten har trätt i kraft redan tidigare. Dessutom är dataförordningens tillämpningsområde betydligt mer omfattande än dataförvaltningsaktens. I detta avsnitt beskrivs därför främst både konsekvenserna av den föreslagna nationella lagen som kompletterar dataförordningen och konsekvenserna av dataförordningen, som redan trätt i kraft, till den del dessa är väsentliga med tanke på den nationella lag som föreslås eller beskrivningen av konsekvenserna av EU-förordningen har ansetts göra det lättare att gestalta de samlade effekterna av den direkt tillämpliga förordningen och den kompletterande lagstiftningen.

Med dataekonomi avses ett delområde inom ekonomin där insamling och utnyttjande av data är en central del av verksamheten. (Källa: Sitras ordbok). Kärnidén inom dataekonomi är att utnyttja och använda data på olika sätt. Värdekedjorna inom databaserad affärsverksamhet och de olika aktörernas roll i värdekedjan inom dataekonomi beskrivs bland annat i en utredning av statsrådet, ”Utvärdering av dataekonomin: Mätning och konsekvensanalys” (referat på svenska)⁴. Av utredningen framgår att till exempel rådata som samlas in av enheter måste vidareförädlas för att information som kan utnyttjas kommersiellt ska kunna fås ur den. Rådata, såsom enskilda observationer om till exempel givarna i en industriell process, lagras ofta i en loggfil. Därefter kan exempelvis uppgifter om var och när en mätning har gjorts fogas till mätmaterialet. En kvalitetskontroll utförs av de data som samlats in, och i samband med det kan metadata kopplas till dessa data, fel korrigeras och bakgrundsinformation läggs till. Dessa data sparas i den form i vilken den ska utnyttjas till exempel i en databas eller på en webbplats, där

---

⁴ Publikationsserien för statsrådets utrednings- och forskningsverksamhet 2024:44, Utvärdering av dataekonomin: Mätning och konsekvensanalys, s. 22–31.
https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/165989/VNTEAS_2024_44.pdf

de kan sökas via gränssnitt eller onlineverktyg. Data förvandlas vanligtvis till information som kan utnyttjas kommersiellt först i slutet av värdekedjan. Beroende på aktören kan alla steg i värdekedjan ske inom ett och samma företag, vilket är typiskt för stora företag, eller så kan ett stort antal företag vara involverade i de olika stegen.

EU:s dataförordning förväntas ha en betydande effekt på dataekonomins tillväxt och utveckling, företagen i branschen och konsumenterna. Den uppskattas få betydande rättsverkningar för individens och företagets rättigheter och skyldigheter.⁵ Det är svårt att exakt kunna bedöma vilka konsekvenser dataförordningen får i praktiken, eftersom datamarknaden utvecklas snabbt och dataförordningen omfattar aktörer inom många olika sektorer och många olika typer av produkter och tjänster, allt från pappersmaskiner till smartklockor. Kvantitativa bedömningar är utmanande även med tanke på den knappa mängden forskningsinformation som finns att tillgå om ämnet.⁶

Propositionen har konsekvenser i synnerhet för myndigheterna. Lagens konsekvenser för företagen och hushållen tar sig närmast uttryck i hur väl myndighetsuppgifterna är organiserade och vilka resurser som tilldelas dem.

I tabellen nedan presenteras en sammanställning av de huvudsakliga konsekvenserna av de nationella lagändringarna med anledning av dataförordningen.

Ekonomiska konsekvenser	
- Företagen	<p>Myndighetsuppgifterna anvisas i huvudsak en enda myndighet, vilket stöder centraliseringen av kompetensen och gör det lättare för företag och myndigheter att samarbeta. På författningsnivå har Transport- och kommunikationsverkets möjligheter att delta i internationellt myndighetssamarbete säkerställts, vilket stöder en konsekvent tillämpning av förordningen.</p> <p>Transport- och kommunikationsverket ska ha rätt att förena sina tillsynsbeslut med vite och påföra till och med betydande påföljdsavgifter för överträdelser av dataförordningen. Eftersom förordningen tillämpas på företag av mycket olika storlek, möjliggör det faktum att maximibeloppet för påföljdsavgiften baserar sig på omsättningen att påföljdsavgiften ställs i proportion till företagets storlek. Påföljdsavgiften baserar sig dock inte enbart på omsättningen. Utifrån erfarenheterna från annan lagstiftning är de faktiska påföljdsavgifterna oftast klart lägre än maximibeloppen. Rådgivning och vägledning betonas i initialskedet primärt framför påföljder. De påföljdsavgifter som påförs med stöd av dataförordningen kommer åtminstone under de närmaste åren att vara mycket måttfulla.</p> <p>Transport- och kommunikationsverket tilldelas den nya uppgiften att öka datakompetensen bland företag och enheter i syfte att främja</p>

⁵ GrUU 31/2022 rd, s. 7.

⁶ ETLA Rapport No 148: Datasäädös – tietopohja markkinoista Suomessa
<https://www.etla.fi/julkaisut/raportit/datasaadös-tietopohja-markkinoista-suomessa/>

	företagens och enheternas medvetenhet om värdet av de data som de producerar och delar och ge dem förmåga att dra nytta av datamarknaden. De praktiska konsekvenserna för företagens ökade kompetens syns dock först på längre sikt och påverkas också av andra aktörer. Det är inte heller nödvändigtvis möjligt att helt särskilja konsekvenserna av ökandet av datakompetensen från konsekvenserna av Transport- och kommunikationsverkets rådgivning och vägledning i fråga om tillämpningen av lagstiftningen.
- Konsumenterna	Fysiska personer som inte bedriver näringsverksamhet ska i vissa situationer kunna påföras påföljdsavgift för överträdelser av dataförordningen. I praktiken antas detta bli mycket sällsynt. Påföljdsavgiften bestäms som en procentandel av personens skattepliktiga årsinkomster, och dessutom finns påföljdsavgiften en maximigräns som beror på överträdelsens art.
- Statsförvaltningen	Genom lagändringarna åläggs Transport- och kommunikationsverket, Konkurrens- och konsumentverket och konsumentombudsmannen vid Konkurrens- och konsumentverket nya uppgifter. Transport- och kommunikationsverket blir den huvudsakliga tillsynsmyndigheten och datasamordnaren. Enligt verket är dess befintliga resurser inte tillräckliga för att på behörigt sätt sköta de nya rådgivnings- och tillsynsuppgifter som föreslås för verket. De nya uppgifterna kan kräva ändringar i verkets informationssystem och servicekanaler. Enligt Konkurrens- och konsumentverket kommer uppgiften att öka datakompetensen att kräva bland annat att nya webbtjänster utvecklas. Ökningen av konsumentombudsmannens tillsynsuppgifter förutsätter en permanent tilläggsresurs. Tillsynsbeslut och beslut om påföljdsavgifter som fattats i samband med de nya tillsynsuppgifterna ska beroende på myndighet kunna överklagas i marknadsdomstolen eller i förvaltningsdomstol, vilket på längre sikt kan leda till en ökning av deras arbetsvolym och kräva nya typer av kompetens. Rättsregistercentralen ska svara för verkställigheten av de administrativa påföljdsavgifterna, men de föreslagna lagändringarna förväntas inte ha någon väsentlig inverkan på dess arbetsvolym. För att de föreslagna nya myndighetsuppgifterna ska kunna skötas i tillräcklig utsträckning behövs enligt verken tilläggsresurser på sammanlagt uppskattningsvis 11 årsverken hos myndigheterna. Statliga myndigheter och motsvarande offentliga aktörer som närmare definieras i lag ska inte kunna påföras administrativa påföljdsavgifter för överträdelser av dataförordningen.
- Kommunerna	De föreslagna lagändringarna föranleder inga nya uppgifter för kommunerna.

	Kommunala myndigheter och samkommuner ska inte kunna påföras administrativa påföljdsavgifter för överträdelser av skyldigheterna enligt dataförordningen. Påföljdsavgifter kan dock påföras kommunalt ägda bolag.
- Samhällsekonomin	Lagändringarna bedöms inte i sig ha några betydande samhällsekonomiska konsekvenser, men den myndighetsrådgivning och de tillsynsåtgärder som baserar sig på dem kan stödja uppnåendet av de samhällsekonomiska konsekvenser som eftersträvas genom dataregleringen.
Andra konsekvenser för enskilda och för samhället	
- Grundläggande och mänskliga rättigheter	<p>Transport- och kommunikationsverkets rätt att få information och utföra inspektioner har konsekvenser till exempel med tanke på skyddet för personuppgifter, kommunikationshemligheten och skyddet för hemfriden, som tryggas i grundlagen. Undersökningsbefogenheterna ska närmast användas mot företag som misstänks för överträdelser av förordningen. Privat korrespondens och utrymmen som används för boende av permanent natur omfattas inte av undersökningsbefogenheterna. Rättsskyddet för dem som är föremål för undersökning och tryggandet av en rättvis rättegång ska förutom genom de allmänna förvaltningslagarna tryggas också genom att rätten att söka ändring i myndighetsbeslut tryggas och genom att det föreskrivs om ett advokatsekretessundantag i anslutning till utövandet av undersökningsbefogenheter.</p> <p>De nationella bestämmelserna om påföljdsavgift kan bedömas främja tillgodoseendet av rättsskyddet, eftersom det föreskrivs exakt och noggrant avgränsat om påförande av påföljder och eftersom Transport- och kommunikationsverkets påföljdskollegium ska påföra påföljdsavgifter på över 100 000 euro och de påföljdsavgifter som konsumentombudsmannen framställer ska påföras av en oberoende domstol. Beslut om påföljdsavgift ska få överklagas.</p> <p>Konsekvenserna för de grundläggande fri- och rättigheterna bedöms till sin karaktär vara normala konsekvenser som hänför sig till motsvarande myndighetsbefogenheter. Det har inte konstaterats att de skulle beröra särskilt utsatta grupper av människor. Genom undersökningsbefogenheterna strävar man bland annat efter att stödja dataförordningens syfte att förbättra användarnas möjligheter att kontrollera utnyttjandet av data från den utrustning som de använder.</p>
- Likabehandling och jämlikhet	Lagändringarnas konsekvenser för konsumenterna är indirekta. Konkurrens- och konsumentverket tilldelas den nya uppgiften att öka konsumenternas datakompetens, vilket syftar till att främja konsumenternas förståelse för det eventuella värdet av de data som de producerar och främja konsumenternas intresse för och förmåga att utnyttja det i sina val. De konsekvenser som ökandet av

	datakompetensen och därigenom dataförordningen har för olika människogrupper beror också på de resurser som står till förfogande för arbetet och på hur samarbetet mellan olika myndigheter fungerar. Utvecklingen av datakompetensen kräver tid, och effekterna av arbetet för att stödja den syns först på längre sikt.
- Nationell säkerhet	Enligt dataförordningen ska en leverantör av databehandlingstjänster begära ett yttrande från ett nationellt organ eller en nationell myndighet om den får ett beslut av en domstol eller administrativ myndighet i ett tredjeland där det krävs att leverantören överför eller ger åtkomst till data som innehas i unionen, om leverantören anser att beslutet kan inkräkta på unionens eller dess medlemsstaters nationella säkerhets- eller försvarsintressen. Genom att myndigheterna definieras tydligt i den nationella lagstiftningen säkerställs det att yttranden ges av de instanser som bäst känner till dessa ämnesområden och att dessa instanser utan onödigt dröjsmål får kännedom om beslut om åtkomst som fattats av organ i ett tredjeland.

Dataförordningens konsekvenser behandlas nedan i början av varje underkapitel och den nationella lagens konsekvenser i slutet av underkapitlen.

4.2.2 Ekonomiska konsekvenser

4.2.2.1 Konsekvenser av EU:s dataförordning för dataekonomin

EU:s dataförordning medför nya skyldigheter i fråga om datadelning och ger många branscher och aktörer, såsom företag, allmänheten och den offentliga förvaltningen, rättigheter att använda data. Målet med regleringen är att öka tillgången till data och möjliggöra ett effektivare utnyttjande av data.

Dataförordningen medför skyldigheter framför allt för företag som tillverkar enheter, eftersom dessa i framtiden ska planera och tillverka uppkopplade produkter och erbjuda tillhörande tjänster så att data från dessa blir tillgängliga för användaren av den uppkopplade produkten eller den tillhörande tjänsten. Datahållare och leverantörer av molntjänster ska i fortsättningen öppna och dela data i större utsträckning än hittills.

Genom förordningen stärks användarens ställning och rättigheter avseende tillgången till data, användningen av data och kompatibiliteten. Användare av uppkopplade enheter som samlar in data eller tjänster, som beroende på situationen kan vara konsumenter, företag eller representanter för den offentliga förvaltningen, har i fortsättningen rätt att få data och metadata som uppkommit genom användning av enheter och tjänster och att använda dessa data för lagliga ändamål. Användarna erbjuds nya möjligheter och rättigheter också i egenskap av användare av molntjänster, eftersom de får bättre möjligheter att byta tjänsteleverantör och överföra sina data från ett system. Förordningen gör det möjligt för användarna att dela data som samlats in i samband med användningen av produkter och tillhörande tjänster till tredje parter, såsom ett konkurrerande företag som tillhandahåller service eller tilläggstjänster. Detta ökar antalet tjänsteleverantörer som användaren kan välja mellan och kan leda till att tjänsternas kvalitet förbättras eller till att priset på tjänsterna sjunker. Som motvikt till rätten att få data ska

användaren respektera exempelvis datahållarens företagshemligheter, och genom förordningen regleras också användarens rätt att dela data vidare i syfte att sörja för datahållarens intressen.

Uppkopplade produkter producerar allt mer data som kan utnyttjas, och de skyldigheter som följer av dataförordningen när det gäller datadelning bidrar sannolikt till att stödja dataekonomins utveckling i Europa. Främjandet av datadelning kan leda till nya innovationer och således till ekonomisk tillväxt över sektorsgränserna i hela Europa. Företag som använder data kommer åt att i sin affärsverksamhet utnyttja sådana data i fråga om vilka datahållarna i första hand ansvarar för kostnaderna för insamling och delning. Datahållare kan emellertid med stöd av dataförordningen ha rätt till skälig ersättning för data som de delar. Om ersättningsnivån utvecklar sig i en riktning som gör det olönsamt att dela data kommer detta att bromsa dataekonomins utveckling. Olika aktörer inom dataekonomin borde inte få ekonomisk vinning av andra aktörers investeringar eller kunna överföra kostnader för sin affärsverksamhet på den som producerar data. Indirekt kan det antas att kostnaderna för delning av data överförs till konsument- och minutpriserna.

4.2.2.2 Företagen

Dataförordningens tillämpningsområde är omfattande och gäller i princip alla företag som är verksamma inom EU och som tillhandahåller uppkopplade produkter eller tillhörande tjänster. Både EU:s dataförordning och den föreslagna nationella lagen påverkar således verksamhetsmiljön för ett synnerligen stort antal företag. De branscher som är mest betydande med tanke på dataförordningens tillämpningsområde är tillverkningen av maskiner och enheter, mjukvaror, konsulttjänster och tillhörande verksamhet samt tillverkning av elektriska anordningar. Till förordningens tillämpningsområde hör även tillverkare av uppkopplade enheter, SaaS-tjänsteleverantörer (eng. *Software as a Service*) och molntjänster. Vidare gäller förordningen företag som deltar i dataområden eller som tillhandahåller tjänster i anslutning till smarta kontrakt. Näringslivets forskningsinstitut ETLA har i sin rapport från 2024 uppskattat att de stora och medelstora företag som huvudsakligen omfattas av dataförordningen 2021 omsatte över 44 miljarder euro, och om man räknar med även de små företagen och mikroföretagen, som till exempel omfattas av skyldigheten enligt dataförordningen att lämna ut data till myndigheterna i exceptionella situationer, stiger företagets totala omsättning till 51 miljarder euro. Dessa beräkningar är dock förknippade med en viss osäkerhet avseende den tolkningsmöjlighet som dataförordningen medger och vissa omständigheter i anslutning till statistikpraxis.⁷

EU:s dataförordning kan ha konsekvenser för planeringen och tillverkningen av produkter. Skyldigheterna enligt förordningen måste beaktas redan i planeringsskedet av produkterna och tjänsterna, för att det ska vara möjligt att senare under den tid enheten eller tjänsten används öppna data och byta tjänsteleverantör. De i dataförordningen angivna skyldigheterna att dela data gäller inte mikroföretag och små företag, som är skyldiga att lämna ut data endast till myndigheter till följd av ett allmänt nödläge. Av små företag och mikroföretag som begär data i enlighet med förordningen får inte heller tas ut någon annan ersättning för tillgängliggörande av data än de kostnader som direkt orsakas av tillgängliggörandet.

De skyldigheter som ålagts större datahållare⁸ och molntjänsteleverantörer inverkar också på avtalsvillkoren och på förfaranden i anslutning till skyddet av företagshemligheter.

---

⁷ ETLA Rapport No 148.

⁸ Se definitionen av begreppet datahållare i artikel 2.13 i dataförordningen.

Tillhandahållare av produkter och tjänster som omfattas av dataförordningens tillämpningsområde ska se över och uppdatera sina avtal och datadelningsförfaranden. När det bestäms att data ska delas kan dessa data innehålla företagshemligheter som ska skyddas. För att inga konkurrenter ska komma åt företagshemligheterna ska de raderas från de data som enheten genererat. Alternativt ska innehavaren av företagshemligheten specificera den del av informationen som utgör en företagshemlighet och skydda denna med tekniska och avtalsbaserade metoder innan datadelningen genomförs. Den nya regleringen kan också kräva vissa ändringar i försäljnings-, distributions- och avtalsprocesserna. I och med dataförordningen är det inte längre möjligt att avtala fritt om vissa frågor, som hittills har omfattats av avtalsfrihet. Förordningen begränsar användningen av oskäliga avtalsvillkor, och syftet med detta är att skydda framför allt små och medelstora företag. För att säkerställa överensstämmelse (eng. *compliance*) krävs det sannolikt dessutom att företagen investerar till exempel i infrastruktur som behövs för dataförvaltning och datadelning.

Dataförordningen antas medföra nya affärsmöjligheter särskilt för små och medelstora företag. Den förväntas öka konkurrensen på eftermarknaden för produkter som samlar in data och tillhörande tjänster. Förordningen strävar efter att säkerställa jämlika villkor för åtkomst till data, vilket balanserar fördelningen av datavärdet mellan marknadsaktörerna. På så sätt förväntas den gynna särskilt små och medelstora företag, som kan få ingå i värdekedjor och datalager som tidigare varit utom räckhåll för dem. Finländska små och medelstora företag kan till exempel skraddarsy sina tjänster och tillhandahålla underhållstjänster utifrån data som samlats in av internationella tillverkares produkter och tjänster. En stor del av företagen är också användare av produkter och tjänster som samlar in data. Kommissionen har uppskattat att bara en korrigering av obalansen i bilaterala avtalsförhållanden leder till att de små och medelstora företagens vinster ökar med cirka 5,2 miljarder euro på ett år i hela Europa⁹.

Eftersom dataförordningen medför klart lättare skyldigheter för små företag och mikroföretag än för större företag förväntas skyldigheterna enligt förordningen inte belasta deras lönsamhet i någon betydande grad. De kostnader som dataförordningen ger upphov till kan dock få negativa konsekvenser framför allt för företag som är relativt små men som inte längre uppfyller definitionen av små företag och mikroföretag. Relativt sett kräver det mer resurser av dessa företag än av större företag att uppfylla kraven i lagstiftningen. Hur stora resurser det behövs beror på vilken typ av verksamhet företaget bedriver (dvs. vilka skyldigheter enligt förordningen som ska tillämpas) och vilka tekniska och organisatoriska resurser företaget redan har. Beredarna har inte haft tillgång till mer exakta kostnadskalkyler.

Företagen orsakas således på det sätt som beskrivs ovan kostnader när de ska anpassa sig efter de krav som ställs i dataförordningen. De ovan beskrivna kostnaderna orsakas dock inte av de nationella genomförandeåtgärder som föreslås i denna proposition, utan de uppstår i och med de åtgärder som vidtas för att uppfylla skyldigheterna enligt EU-förordningen.

Dataförordningen innehåller olika anmälningsförfaranden, och den förutsätter tillsynsåtgärder som kan leda till kostnader och en administrativ börda för de företag som omfattas av förordningen. Storleken av denna administrativa börda kan i viss mån påverkas genom åtgärder som säkerställer så smidiga myndighetsförfaranden som möjligt på nationell nivå.

---

⁹ Kommissionens arbetsdokument, konsekvensbedömningsrapport, SWD(2022) 34 final: [Impact Assessment report and support studies accompanying the Proposal for a Data Act | Shaping Europe's digital future](#)

I de föreslagna nationella bestämmelserna säkerställer man i lagstiftningen Transport- och kommunikationsverkets förutsättningar att delta fullskaligt i samarbetet mellan tillsynsmyndigheterna i EU, vilket stöder en konsekvent tillämpning av förordningen. Det har föreslagits att de huvudsakliga myndighetsuppgifterna enligt dataförordningen ska åläggas en och samma myndighet, vilket bidrar till att stödja en centralisering av kompetensen och bidrar till ett smidigare myndighetssamarbete.

Transport- och kommunikationsverket ska enligt förslaget ha rätt att förena sina tillsynsbeslut med vite och påföra påföljdsavgifter. Även om det föreslagna maximibeloppet av påföljdsavgifterna, som är bundet till omsättningen, har ansetts vara i linje med annan digitaliserings- och datareglering, kan det maximala beloppet av sanktionerna anses vara betydande. Näringslivet har under beredningen betonat betydelsen av myndighetsrådgivning i och med att det är fråga om ny reglering som delvis också är rätt svårtolkad.

Det huvudsakliga syftet med påföljdsavgifterna är att förebygga överträdelser. Dataförordningen tillämpas på företag av väldigt olika storlek, från stora koncerner till enskilda näringsidkare, som är fysiska personer som bedriver näringsverksamhet. Genom omsättningskriteriet säkerställs det att påföljdsavgiftens maximibelopp står i proportion till företagets storlek, varvid större företag kan påföras större påföljdsavgifter än mindre företag. Påföljdsavgiftens belopp kan dock inte direkt härledas från företagets omsättning. Vid påförandet av påföljdsavgifter beaktas utöver omsättningen också flera andra kriterier som anges i artikel 40.3 i dataförordningen, såsom överträdelsens allvar, omfattning och varaktighet, åtgärder som den överträdande parten har vidtagit för att begränsa den skada som överträdelsen har orsakat, tidigare överträdelser, eventuella ekonomiska fördelar som överträdelsen medfört, omständigheterna kring överträdelsen och omsättning inom unionen. Vid påförande av påföljdsavgift ska dessutom Europeiska datainnovationsstyrelsens rekommendationer beaktas.

Utifrån erfarenheterna från tillämpningen av dataskydds- och konkurrenslagstiftningen uppnår exempelvis påföljdsavgiftens belopp mycket sällan det föreskrivna maximibeloppet. Även om beloppet av de påföljdsavgifter som påförs mindre företag vanligen är mindre, har de ändå kunnat vara större i förhållande till företagets omsättning än för större företag. För att bevara påföljdsavgiftens förebyggande effekt har det inte ansetts att påföljdsavgiftens belopp i synnerhet vid allvarigare överträdelser kan vara särskilt lågt. I artikel 7 i dataförordningen föreskrivs det dock om vissa lättnader för små företag och mikroföretag i fullgörandet av skyldigheterna enligt förordningen, vilket minskar deras risk att få betydande påföljdsavgifter för överträdelser av förordningen.

I propositionen betonas det att tillsynsmyndigheternas rådgivning och vägledning i synnerhet i det inledande skedet bör vara det primära sättet att ingripa. Detta accentueras i fråga om mindre företag, vars juridiska kompetens och resurser vanligen är mer begränsade än hos större företag. För att få en uppfattning om hur allmänna påföljdsavgifterna är kan man också konstatera att Transport- och kommunikationsverket och dess föregångare i sin tillsynsverksamhet har påfört endast enstaka påföljdsavgifter och att påföljdsavgifter ännu inte alls har påförts med stöd av digitaliserings- eller datalagstiftning. Påföljdskollegiet vid dataombudsmannens byrå har med stöd av den väldigt allmänt tillämpliga dataskyddsförordningen påfört sammanlagt 24 påföljdsavgifter för överträdelser av dataskyddsförordningen mellan våren 2018 och ingången av augusti 2025. Eftersom i synnerhet de skyldigheter att lämna ut uppgifter som föreskrivs i dataförordningen omfattar en klart mer begränsad skara företag som är etablerade i Finland, kan det antas att antalet påföljdsavgifter som påförs finländska företag med stöd av dataförordningen åtminstone under de närmaste åren kommer att vara mycket måttfullt. En omsorgsfull beredning av de krävande besluten om påföljdsavgift kräver betydande myndighetsresurser, vilket också de facto bidrar till att begränsa antalet beslut om påföljdsavgift.

Påföljdsavgift kan komma att påföras till exempel i situationer där en användare av en lantbruksmaskin vill att en tillverkare som är datahållare lämnar de data som maskinen samlat in till ett servicebolag som tillhandahåller ytterligare tjänster i anslutning till övervakning av maskinens skick, och maskintillverkaren vägrar att lämna ut data med hänvisning till företagshemligheter i dessa data och inte föreslår lösningar för att skydda företagshemligheterna. En tillverkare som är datahållare ska kunna påföras en påföljdsavgift också i en situation där tillverkaren inte samtycker till att lämna ut data som samlats in av användarens enhet utan att användaren betalar för det. Datahållaren kan med det servicebolag som är datamottagare avtala om skälig ersättning i enlighet med förordningen. Om ett servicebolag som är tredje part med användarens samtycke får alla de data som samlats in om användningen av enheten som förutsätts i förordningen och därefter går samman med en annan tillverkare och samarbetar för att utveckla en produkt som konkurrerar med den ursprungliga produkten genom att utnyttja den information som bolaget fått med användarens samtycke, bryter servicebolaget mot förordningen och kan påföras en påföljdsavgift.

4.2.2.3 Konsumenterna

Dataförordningen gör det möjligt för användare av uppkopplade produkter och tillhörande tjänster, som kan vara såväl företag, offentliga aktörer som konsumenter, att komma åt data som genererats när de använt de uppkopplade produkterna och tjänsterna. De flesta konsumenter använder uppkopplade produkter som omfattas av dataförordningens tillämpningsområde eller tillhörande tjänster, till exempel smartklockor eller smarta hushållsmaskiner eller hushållsapparater. Konsumenterna kan utnyttja dessa data på många sätt, till exempel i samband med köpbeslut, eftersom användaren avgiftsfritt får tillgång till data som omfattas av delningsskyldigheten. Dataförordningen gör det möjligt att lämna ut data till en tredje part, vilket förbättrar konsumenternas möjligheter att konkurransutsätta tjänsteleverantörerna. Detta kan öka priskonkurrensen, förbättra tjänsternas kvalitet och möjligheterna att skraddarsy tjänster samt leda till ett mångsidigare utbud av tilläggs- och underhållstjänster. I och med dataförordningen kan det uppstå en efterfrågan på så kallade dataförmedlingstjänster, vilket ökar konsumenternas faktiska möjligheter att välja produkter och tillhörande tjänster. Det är dock mycket utmanande att göra en kvantitativ bedömning av de fördelar som dataförordningen ger konsumenterna, eftersom ingen relevant forskningsinformation har identifierats i beredningen. Det är också till vissa delar konsumenterna som i sista hand kommer att betala de kostnader som orsakas av tillgängliggörandet av data.

Enligt lagförslaget ska också fysiska personer som inte är näringsidkare kunna påföras påföljdsavgifter. I praktiken kan detta dock antas vara mycket sällsynt. Påföljdsavgiften ska bestämmas som en procentandel av personens skattepliktiga årsinkomster. Dessutom föreslås det att det för påföljdsavgiften föreskrivs en maximigräns på 2 000 eller 4 000 euro beroende på överträdelsens art.

Påföljdsavgift ska kunna påföras andra användare än näringsidkare till exempel i situationer där de röjer företagshemligheter som ingår i den information som lämnats ut till dem. Användaren kan till exempel begära att få de data enligt förordningen som användarens smartklocka lagrat. Tillverkaren av smartklockan eller någon annan datahållare lämnar ut data, men specificerar i ett avtal mellan parterna att en del av dessa data är företagshemligheter som inte får röjas för utomstående och anger i avtalet hur företagshemligheterna ska skyddas. Om användaren trots detta lämnar ut också data som definierats som företagshemligheter till en tredje part, såsom en leverantör av ytterligare tjänster, utan att iaktta överenskomna åtgärder som behövs för att skydda företagshemligheterna, kan användaren ha handlat i strid med förordningen och kan då påföras en påföljdsavgift.

4.2.2.4 De offentliga finanserna – statsförvaltningen

Inledning

I dataförordningen anges flera myndighetsuppgifter med anknytande skyldigheter, vars fullgörande det måste föreskrivas om på nationell nivå. Majoriteten av de bestämmelser som föreslås i denna proposition och konsekvenserna av dem har samband med ordnandet av myndighetsuppgifter på nationellt plan och preciseringen av dessa myndigheters befogenheter och nationella förfaranden. I den föreslagna nationella lagen har man strävat efter att ordna och samordna myndighetsuppgifterna och processerna så ändamålsenligt som möjligt på nationell nivå. Propositionen har konsekvenser särskilt för Transport- och kommunikationsverket och Konkurs- och konsumentverket samt för konsumentombudsmannen, som är verksam vid Konkurs- och konsumentverket, och dessa ska i lagförslagen utses till behöriga myndigheter. Dessutom påförs dataombudsmannen tillsynen över sådana frågor om skyddet av personuppgifter som har ett direkt samband med skyldigheterna enligt dataförordningen.

Vid beredningen av propositionen är det svårt att uppskatta hur frekvent myndigheterna kommer att kontaktas och ta emot klagomål till följd av dataförordningen, eftersom det är fråga om en ny typ av reglering, och det inte finns någon tidigare erfarenhet av tillämpningen. Genomförandet av och prioriteringarna i myndighetstillsynen är beroende av de resurser som ämbetsverken har till sitt förfogande, aktiviteten hos användarna av produkter och tjänster som omfattas av lagstiftningen samt antalet kontakter och deras sysselsättningseffekt.

Dataombudsmannen

Dataombudsmannen åläggs inga nya uppgifter eller befogenheter i de nationella lagförslagen. Enligt den samarbetsmodell som det föreskrivs om i dataförordningen ska de myndigheter som utövar tillsyn över efterlevnaden av dataskyddsförordningen, med stöd av dataskyddslagstiftningen och de befogenheter som följer av den, också övervaka frågor som gäller behandling av personuppgifter och som har samband med skyldigheterna enligt dataförordningen. Dataombudsmannens uppgifter kan också öka av den anledningen att det i förordningen konstateras att dataförordningsenliga begäranden om tillgängliggörande av data som gäller personuppgifter och som framställs av till exempel offentliga aktörer, kommissionen, Europeiska centralbanken eller unionsorgan ska anmälas till dataombudsmannens byrå.

På databehandling tillämpas de regler som fastställts i den allmänna dataskyddsförordningen också i sådana fall där personuppgifter i en datamängd och icke-personuppgifter är ouppslutligt sammankopplade. Dataombudsmannen har behörighet att övervaka behandlingen av personuppgifter, och också i samband med ärenden som omfattas av dataförordningen kan vissa ärenden föras till dataombudsmannen för behandling. Först när förordningen och de föreslagna lagarna börjar tillämpas klarar det exakt hur mycket extra arbete den tillsyn över uppgiftsbehandling som dataförordningen kräver orsakar dataombudsmannen och hur stor del av tillsynsfrågorna som kan avgöras av Transport- och kommunikationsverket som en annan fråga än en fråga som gäller behandling av personuppgifter.

Även om det är möjligt att dataförordningen efter att den trätt i kraft leder till extra uppgifter för dataombudsmannen innehåller denna proposition inga förslag till tilläggsanslag för dataombudsmannen, utan denna fråga bedöms i andra sammanhang. Dataombudsmannen har uppskattat att den tilläggsresurs som kommer att behövas i och med den nya regleringen uppgår till fyra årsverken. Enligt dataombudsmannens bedömning är det inte möjligt att utföra uppgifterna adekvat med de befintliga resurserna. Avsaknaden av tilläggsresurser kan påverka

dataombudsmannens verksamhet bland annat genom att det leder till större anhopningar av ärenden och längre behandlingstider.

Transport- och kommunikationsverket

Det föreslås att Transport- och kommunikationsverket ska vara huvudsaklig tillsynsmyndighet och datasamordnare enligt dataförordningen. Verket har själv i sitt yttrande konstaterat att verkets behörighet i och med dataförordningen kommer att omfatta alla företag som tillverkar eller använder enheter som lämnar ut data. Enligt verkets preliminära bedömningar finns det tiotusentals sådana företag i Finland. Dessutom ska verket också övervaka situationer där konsumenterna använder enheter som lämnar ut data. Detta innebär i praktiken så gott som alla finländska konsumenter. Det är således sannolikt att antalet kontakter till verket kommer att öka avsevärt. Jämfört med verkets tidigare uppgifter kommer tillsynen att omfatta nya typer av företag, och helt nya tolknings- och tillsynsfrågor kommer att föras vidare till verket för avgörande.

Enligt Transport- och kommunikationsverket är det inte möjligt för verket att med befintliga resurser på lämpligt sätt utföra de nya rådgivnings- och tillsynsuppgifter som föreslås. De nya uppgifterna utvidgar verkets uppgiftsfält avsevärt och kräver såväl ny kompetens som tilläggsresurser. Att sätta sig in i dataförordningen kräver enligt verkets egen bedömning ny kompetens hos verket inom åtminstone juridik, ekonomi och teknik. Uppgifterna förutsätter att en ny typ av myndighetssamarbete organiseras såväl på nationellt plan som med medlemsstaterna och kommissionen, samt att verket deltar i detta samarbete. Behandlingen av tillsynsfall över medlemsstaternas gränser kan vara förknippad med förutom en arbetsinsats från tjänstemännens sida även till exempel översättningskostnader. Eftersom det är fråga om en ny och komplicerad typ av lagstiftning kan man anta att verkets kunder inledningsvis kommer att lämna in fler frågor eller begäranden om rådgivning än normalt. Verket uppskattar att behovet av tilläggsresurser uppgår till tio årsverken, vilket innebär ett permanent årligt behov av anslag på cirka en miljon euro. Detta inbegriper också de resursbehov som krävs för uppgifter i anslutning till certifiering av organ för tvistlösning utanför domstol. De föreslagna nya befogenheterna att påföra påföljdsavgifter kan också påverka arten och mängden av påföljdsavgiftsärenden som förs till Transport- och kommunikationsverkets påföljdskollegium för avgörande. En del av arbetstiden för de tjänstemän vid verket som är medlemmar i kollegiet är således bunden till det kollegiala beslutsfattandet, varvid motsvarande resurs måste räknas bort från skötseln av tjänstemännens övriga uppgifter.

Om de nya uppgifterna utförs med de nuvarande resurserna kan detta enligt Transport- och kommunikationsverket påverka verkets verksamhet i allmänhet och leda till att mängden rådgivning och vägledning minskar och behandlingstiderna förlängs, vilket också medför en risk för att det blir utmanande för företag och andra myndigheter att tillämpa lagstiftningen jämlikt och proaktivt. Verket har även konstaterat att om rättssäkerheten och förutsägbarheten lider, kan det också påverka möjligheterna att effektivisera verksamheten, innovationskapaciteten och utnyttjandet av tillväxtpöjligheterna inom dataekonomi även inom den privata sektorn.

Transport- och kommunikationsverket har under cirka två års tid tagit på sig nya uppgiftshelheter som kräver sammanlagt 50,5 årsverken utan tilläggsanslag i budgeten. Detta har genomförts genom att utvidga uppgiftsbeskrivningarna för den befintliga personalen och genom att i möjligaste mån rikta de rekryteringar som görs inom ramen för den naturliga avgången bland personalen. Om Transport- och kommunikationsverket inte får tilläggsresurser för skötseln av de uppgifter enligt dataförordningen som åläggs verket i lag, har verket bedömt

att det åtminstone i initialskedet blir tvunget att kraftigt prioritera tillsynsuppgifterna enligt förordningen framför verkets övriga lagstadgade uppgifter. Dessutom bedömer verket att det vid tillsynen enligt dataförordningen sannolikt kan sköta endast nödvändiga uppgifter, vilket innebär att till exempel endast de tillsynsuppgifter som inlett genom besvär som anförts hos verket kommer att genomföras. Trots detta kan kvaliteten på behandlingen av tillsynsärenden lida, och åtminstone förlängs behandlingstiderna avsevärt. Andra uppgifter, såsom rådgivning och information, proaktiv tillsyn över efterlevnaden av förordningen, ökande av datakompetensen samt samordningsuppgifter på nationell nivå och EU-nivå, genomförs i stor utsträckning inte. Detta leder enligt verkets bedömning till att rättssäkerheten i tillsynsärenden försämras. Företagen får då sämre kunskaper om de rättigheter och skyldigheter som förordningen medför än vad som eftersträvas, vilket försvagar tillgodoseendet av konsumenternas och de finländska företagens rättigheter i synnerhet i förhållande till de multinationella storföretag som datahållarna ofta är. Bristerna i rättssäkerheten och kunnandet försämrar enligt verket samtidigt företagets konkurrenskraft, eftersom planeringen av produkter och tjänster i enlighet med förordningen blir osäkrare och långsammare. Detta fördröjer avsevärt uppnåendet av målen i dataförordningen. Om verket inte har möjlighet att aktivt delta i EU-samarbetet, har det inte möjlighet att påverka EU-medlemsländernas gemensamma tolkningspraxis eller Europeiska datainnovationsstyrelsens rådgivning på ett sätt som stöder finländska företags konkurrenskraft.

Om Transport- och kommunikationsverket blir tvunget att rikta resurser också från andra uppgifter till de nya myndighetsuppgifter som dataförordningen kräver, kan detta enligt verket försämra till exempel verkets möjligheter att sköta sina uppgifter i anslutning till cybersäkerheten eller säkerställa att kommunikationsnäten fungerar säkert på den nivå som krävs av verket. De nya uppgifterna kan kräva ändringar i verkets befintliga informationssystem och servicekanaler, men de förutsätter inte direkt ny lagstiftning om register eller helt nya informationssystem. Vid beredningen har det uppskattats att om Transport- och kommunikationsverket senare gör ändringar till följd av dataförordningen i sina servicekanaler uppgår kostnaden för dessa ändringar till cirka tio dagsverken.

Vidare har konsekvenserna av dataförvaltningsakten för verket bedömts tidigare i samband med genomförandet av akten i avsnitt 4 i regeringens proposition RP 50/2023 rd.

Konkurrens- och konsumentverket

Det föreslås att Konkurrens- och konsumentverket ska åläggas en skyldighet att främja konsumenternas datakompetens. Trots att det hör till Konkurrens- och konsumentverket att främja och genomföra konsumentupplysning och konsumentfostran finns det enligt verket inga befintliga resurser för denna nya uppgift. I praktiken genomförs upplysningsuppgiften som en del av den tillsyn som utövas av konsumentombudsmannen, som är verksamhet vid verket, samt vid utredningen av enskilda tvister i samband med verkets konsumentrådgivning. Konkurrens- och konsumentverket har för närvarande inte tillgång till uttryckliga kanaler eller metoder för att genomföra upplysningskampanjer som når ut till konsumenterna på så bred front som främjandet av konsumenternas datakompetens kräver, trots att Konkurrens- och konsumentverket bedriver konsumentkommunikation. Främjande av datakompetens förutsätter enligt verket till exempel en utveckling av webbtjänsterna. Främjande av datakompetens kräver också samarbete med de myndigheter inom undervisnings- och kulturministeriets förvaltningsområde som har till uppgift att främja en mer övergripande digital kompetens, inklusive datakompetens. I den definition av datakompetens som ingår i dataförordningen betonas den ekonomiska aspekten.

Med stöd av den föreslagna nationella lagen ska konsumentombudsmannen, som är verksam vid Konkurrens- och konsumentverket, utöva tillsyn över vissa informationsskyldigheter enligt dataförordningen i situationer mellan näringsidkare och konsument. I praktiken omfattar dessa informationsskyldigheter åtminstone alla uppkopplade enheter (*IoT-enheter*) som tillhandahålls konsument. Det är fråga om en ny uppgift, och genomförandet av den kräver ny kompetens. Eftersom konsumentombudsmannens tillsynsuppgifter ökar permanent, krävs det enligt verket en permanent tilläggsresurs för utförandet av dessa uppgifter. Om det inte anvisas tilläggsresurser för Konkurrens- och konsumentverkets nya uppgifter, är det enligt verket sannolikt att verket blir tvunget att prioritera tillsynen över informationsskyldigheterna enligt dataförordningen. Satsningen på andra uppgifter, såsom ökande av datakompetensen, begränsas då avsevärt bland annat genom att den görs endast i samarbete med andra myndigheter. Dataförordningens mål att öka konsumenternas kompetens i fråga om utnyttjande av data framskrider då sannolikt inte väsentligt.

Domstolarna

Vid beredningen av propositionen har det inte varit möjligt att i detalj bedöma vilka konsekvenser dataförordningen har för domstolsväsendets verksamhet. Eftersom det är fråga om en helt ny typ av lagstiftning är det svårt att på förhand uppskatta vilken typ av meningsskiljaktigheter som kommer att föras till domstolarna för avgörande och hur många tvister som kommer att avgöras i Finland. Ärenden som hänför sig till dataförordningen kan i Finland avgöras både i förvaltningsdomstol och i en allmän domstol. De nationella domstolarna kommer sannolikt att ha en betydande roll i avgörandet av tvistemål som följer av dataförordningen. Även antalet domstolsärenden som gäller företagshemligheter kan öka till följd av lagstiftningen. För förvaltningsdomstolarna är det fråga om en ny ärendekategori, som också förutsätter en ny typ av bred kompetens hos den instans där ändring söks. Helsingfors förvaltningsdomstol har också i sitt yttrande påpekat att eventuella besvärärenden sannolikt kommer att vara förenade med tolkningsproblem och tidskrävande, samt eventuellt också innefatta komplicerade processuella frågor, om även andra än nationella aktörer är parter i ärendet.

Med stöd av dataförordningen kan en användare i tvister som uppstår i förhållande till en datahållare och som gäller avtalsbaserade begränsningar eller förbud lämna in klagomål till den behöriga myndigheten eller komma överens med datahållaren om att hänskjuta ärendet till ett tvistlösningsorgan. Dataförordningen gör det möjligt för medlemsstaterna att inrätta ett organ för tvistlösning utanför domstol. Tvistlösningsorganets avgöranden är bindande för parterna endast om de uttryckligen har avtalat om detta på förhand. I denna proposition föreslås inte att staten ska inrätta ett sådant organ för tvistlösning utanför domstol som beskrivs ovan. Således styrs alla ärenden som med stöd av artikel 4.3, 4.9 eller 5.12 i dataförordningen kan behandlas av tvistlösningsorgan i Finland i regel antingen till domstol eller till Transport- och kommunikationsverket. Eftersom tvistlösningsorgan överlag kan användas endast i begränsade fall har denna lösning inte ansetts ha någon större inverkan på domstolarnas arbetsmängd. Privata aktörer kan också senare inrätta ett sådant organ, och åtminstone tvister mellan företag kan också hänskjutas till ett organ för tvistlösning som inrättats någon annanstans än i Finland, om parterna så bestämmer.¹⁰

---

¹⁰ Lösningen kan också jämföras med den lagstiftningslösning som togs in i EU:s förordning om digitala tjänster. RP 70/2023 rd, s. 54.

Rättsregistercentralen

För verkställigheten av administrativa påföljdsavgifter svarar Rättsregistercentralen. Med anledning av verkställighetsuppgiftens karaktär kräver utförandet av uppgiften inte någon ny typ av expertis av Rättsregistercentralen, i motsats till de andra centrala myndigheterna, utan det handlar endast om att antalet verkställighetsuppgifter kan öka.

Tillsynen över efterlevnaden av dataförordningen bygger åtminstone inledningsvis på vägledning och rådgivning. Det är osannolikt att administrativa påföljdsavgifter i fortsättningen påförs med stöd av lagen om tillsyn över förvaltningen och delningen av data i någon betydande grad. Rättsregistercentralen verkställer redan nu flera andra administrativa påföljdsavgifter av straffkaraktär, och antalet relaterade ärenden per år varierar från några enstaka till hundratals ärenden (RP 5/2005 rd, s. 13). Den lagstiftning som nu föreslås påverkar inte Rättsregistercentralens arbetsmängd i någon väsentlig grad, och resurskonsekvenserna för Rättsregistercentralen förväntas därför förbli obetydliga. Eftersom uppskattningarna om påföljdsavgifterna är just uppskattningar och påföljdsavgifter kan uppstå inom flera olika förvaltningsområden varje år, kan samverkan av detta ändå komma att framgå i Rättsregistercentralens totala arbetsmängd med fördröjning, varvid det eventuella behovet av ytterligare resurser preciseras först senare. Verkställandet av de olika förvaltningsområdenas påföljdsavgifter handlar om en uppgift av permanent karaktär, och de behov av extra anslag till Rättsregistercentralen som eventuellt uppkommer behandlas i de förfaranden som gäller för planerna för de offentliga finanserna och statsbudgetarna.

Konsekvenser för informationshanteringen

Dataförordningen och den nationella lag som nu föreslås och som ska komplettera dataförordningen bedöms allmänt taget inte ha några betydande ekonomiska konsekvenser för informationshanteringen. Till exempel Transport- och kommunikationsverket behöver inte göra några större ändringar i sina informationssystem. Kostnaderna för ändringar i ärendehanteringen och informationsstyrningen vid Transport- och kommunikationsverket uppgår enligt verkets uppskattning till två dagsverken.

De viktigaste konsekvenserna gäller de nya myndighetsuppgifterna och funktionerna i anslutning till dessa, som kan kräva att befintliga informationssystem eller informationsmaterial måste ändras eller att helt nya måste inrättas för att myndighetsuppgifterna ska kunna skötas. De befintliga ärendehanteringssystemen måste till exempel ändras så att nya verksamhetsprocesser som uppkommer i och med dataförordningen kan genomföras i dessa, såsom behandlingen av klagomål som avses i artikel 38 eller påförande av påföljder som avses i artikel 40. De myndigheter som åläggs de nya uppgifterna ska för sin del göra en bedömning av ändringskonsekvenserna för informationshanteringen, och dessutom ska de nya informationsmaterialen beskrivas i de förvaltningsområdesspecifika informationshanteringsmodellerna.

Myndigheter som begär data med stöd av artikel 15.1 i dataförordningen ska se till att data som de erhållit på detta sätt behandlas i deras informationssystem så att skyldigheterna enligt artikel 19 i dataförordningen kan fullgöras. Detta innebär att dessa data till exempel kan behöva märkas i systemens metadata som erhållna med stöd av artikel 15 i dataförordningen eller inkluderande data som erhållits med stöd av samma artikel, så att detta kan beaktas när data, handlingar eller

uppgifter behandlas i myndighetens verksamhet eller om dessa uppgifter begärs med stöd av offentlighetslagen. Detta kräver en viss arbetsinsats av den myndighet som begär uppgifterna.

Statsbudgeten

För att utförandet av de nya uppgifterna enligt den föreslagna lagen ska hålla en tillräcklig nivå förutsätts det på basis av bedömningen ovan att myndigheterna anvisas tilläggsresurser på uppskattningsvis sammanlagt 11 årsverken eller att uppgifterna omfördelas.

Behovet av permanenta tilläggsresurser eller omfördelning av uppgifterna vid Transport- och kommunikationsverket uppgår till 10 årsverken, vilket innebär ett permanent behov av årliga anslag på sammanlagt en miljon euro (100 000 euro/åv). Behovet fördelar sig enligt följande:

- uppgifter i anslutning till delning och tillgängliggörande av data, 4 åv (mottagande, prövning och utredning av klagomål, tillsyn över avtalsvillkors och ersättningsars skälighet och över radering och olovlig användning av data samt allmän rådgivning och vägledning i anslutning till detta, samt certifiering av organ för tvistlösning utanför domstol)
- uppgifter i anslutning till byte av och interoperabiliteten mellan databehandlingstjänster, 2 åv (rådgivning, vägledning och tillsyn)
- datasamordnarens arbete, 3 åv (allmän vägledning och rådgivning i frågor som gäller förordningen, överföring av ärenden, nationellt myndighetssamarbete samt arbetet vid Europeiska datainnovationsstyrelsen och vid Organet för europeiska regleringsmyndigheter för elektronisk kommunikation)
- övriga uppgifter, 1 åv (utförande av undersökningar, påförande av påföljder, uppföljning av utvecklingen, samarbete och utbyte av information, dataskyddssamarbete, samarbete i anslutning till databehandlingstjänster).

Uppgifterna förutsätter juridisk, teknisk och ekonomisk kompetens. Genomförandet av dataförordningen kräver inga stora ändringar i informationssystemen vid Transport- och kommunikationsverket.

För Konkurrens- och konsumentverket och konsumentombudsmannen, som är verksamhet vid verket, bedöms behovet av tilläggsresurser uppgå till minst ett årsverke. Bedömningen är dock förknippad med en viss osäkerhet, eftersom det är svårt att förutse mängden rådgivnings- och tillsynsuppgifter som myndigheterna ska sköta i och med att det är fråga om en helt ny typ av reglering som omfattar många olika sektorer. Det som är klart är att myndigheterna utöver de egentliga tillsynsuppgifterna bör ha tillräckliga resurser för rådgivning och vägledning för att målen i dataförordningen ska kunna nås.

Regeringen föreslår inga anslag för verkställigheten av dataförordningen i statsbudgeten för 2026. Därför ska verkställigheten av förordningen finansieras genom att myndigheternas befintliga resurser omfördelas.

4.2.2.5 Kommunerna

Kommunerna och de kommunägda företagen kan utnyttja olika IoT-lösningar i sin verksamhet. Det kan vara fråga om till exempel operativ styrning av olika maskiner, smart trafik, mätning

av inomhusluften i fastigheter, smartare kameraövervakning eller styrning av belysningen på rekreationsplatser. Konsekvenserna av de rättigheter och skyldigheter som direkt fastställs i dataförordningen beror på vilken roll kommunen har. Kommunen kan beroende på situationen vara en datahållare eller användare eller mottagare av data som avses i förordningen. EU:s dataförordning kan ha konsekvenser för planeringen och tillverkningen av produkter. Dessutom kan den påverka avtalsvillkoren samt avtalsbaserade och tekniska förfaranden i anslutning till skyddet av företagshemligheter. Uppfyllandet av kraven i dataförordningen kan få samma konsekvenser för kommunerna som för företagen, om de agerar i någon av de roller som anges i dataförordningen (se avsnittet ovan om konsekvenserna för företag). Beredarna av propositionen har inte haft tillgång till uppgifter utifrån vilka det skulle vara möjligt att uppskatta hur stora kostnader fullgörandet av skyldigheterna enligt EU-förordningen kommer att leda till eller vilka fördelar kommunerna på längre sikt kommer att få genom förordningen.

Rätten att avgiftsfritt få tillgång till och rätt att använda data från en IoT-enhet som kommunen äger, hyr eller leasar eller en tillhörande tjänst samt möjligheten att lättare kunna byta molntjänstleverantör kan ge kommunerna fördelar i egenskap av användare av data. I och med att det i fortsättningen blir lättare att få tillgång till data och dela data med en tredje part torde kommunernas möjligheter att konkurransutsätta och byta tjänster, exempelvis molntjänstleverantör, förbättras. Dessutom ger förordningen offentliga aktörer, såsom kommunerna, rätt att vid vissa exceptionella behov få åtkomst till data som innehas av privata aktörer när de ska utföra vissa lagstadgade uppgifter som gäller ett allmänt intresse. Med anledning av den kompletterande rätt att få data som denna förordning medger förbättras kommunernas möjligheter att fatta mer motiverade beslut och agera effektivare i olika exceptionella situationer. Sådana exceptionella behov av data som avses i förordningen kan uppstå i en nödsituation, vid ett allvarligt cybersäkerhetshot eller till exempel när det gäller att reagera på en pandemi eller producera officiell statistik, om de data som behövs inte kan fås på något annat sätt. Dataförordningen förutsätter dock att vissa förfaranderegler ska följas när data begärs, och dessutom kan kommunen bli skyldig att ersätta de kostnader som uppstår när data ska lämnas ut, vilket sannolikt minskar den faktiska betydelsen av rätten att få data utifrån ett exceptionellt behov i synnerhet för mindre kommuner.

De nationella bestämmelser som föreslås i denna proposition innehåller inga nya skyldigheter för kommunerna. Konsekvenserna för kommunerna följer huvudsakligen direkt av dataförordningen, inte av denna proposition. Enligt de föreslagna bestämmelserna får påföljdsavgifter inte påföras myndigheter, inklusive kommuner och samkommuner. Undantaget gäller inte kommunalt ägda bolag, eftersom de inte är myndigheter. Dataförordningen innehåller olika anmälningsförfaranden, och den förutsätter tillsynsåtgärder som kan leda till kostnader och en administrativ börda även för kommunerna. Storleken av denna administrativa börda kan i viss mån påverkas genom åtgärder som säkerställer så smidiga myndighetsförfaranden som möjligt på nationell nivå. I de föreslagna nationella bestämmelserna betonas bland annat tillsynsmyndigheternas rådgivning och vägledning, och syftet är att på lagnivå säkerställa Transport- och kommunikationsverkets förutsättningar att delta fullskaligt i samarbetet mellan tillsynsmyndigheterna i EU. Det har föreslagits att de huvudsakliga myndighetsuppgifterna enligt dataförordningen ska åläggas en och samma myndighet, vilket stöder en centralisering av kompetensen och bidrar till ett smidigare myndighetsarbete.

4.2.2.6 Samhällsekonomin

Antalet företag som producerar och använder data och deras sammanlagda omsättning förutspås öka avsevärt i framtiden. Europeiska kommissionen har förutspått att tillämpningen av de nya databestämmelserna kommer att leda till att BNP för EU-27 stiger till 270 miljarder euro före

2028.¹¹ Denna uppskattning är dock förknippad med en viss osäkerhet, och det är inte möjligt att urskilja Finlands andel av den förutspådda tillväxten. Finlands andel av EU:s datamarknad var cirka 2,1 procent 2023, vilket är den 11:e största andelen i EU.¹² Det finns flera betydande företag inom denna bransch i Finland samt även många så kallade start-up- och scale-up-dataföretag. Dataekonomins andel av Finlands bruttonationalprodukt är för närvarande över 5 procent.^{13 14}

De föreslagna nationella lagförslagen i sig bedöms inte få betydande konsekvenser för samhällsekonomin, men myndigheternas rådgivning och tillsynen över lagstiftningen bidrar till att främja de samhällsekonomiska effekter som eftersträvas genom datalagstiftningen.

4.2.3 Miljökonsekvenser

EU:s dataförordning har sannolikt konsekvenser för miljön, eftersom den främjar en ökad datamängd och dataekonomisk tillväxt, vilket leder till en större energiförbrukning. Samtidigt kommer antalet leverantörer av tjänster för underhåll av uppkopplade produkter att öka till följd av dataförordningen, vilket kan förlänga produkternas livslängd och därmed minska miljöbelastningen. I och med att åtkomsten till data förbättras kan det också leda till att underhållsåtgärderna eller optimeringen av processer och leveranskedjor effektiviseras.

De nationella lagförslagen förväntas inte ha betydande konsekvenser för miljön.

4.2.4 Andra konsekvenser för enskilda och för samhället

4.2.4.1 Konsekvenser för de grundläggande fri- och rättigheterna och mänskliga rättigheterna

Vid beredningen av propositionen har de konsekvenser för de grundläggande fri- och rättigheterna och mänskliga rättigheterna som följer av den direkt tillämpliga dataförordningen i sig inte bedömts i någon närmare detalj. I samband med förhandlingarna om dataförordningen har det bedömts att vissa delområden av förordningen har konsekvenser till exempel för skyddet av personuppgifter och integritetsskyddet, och förordningen har beretts med beaktande av EU:s gällande dataskyddsreglering. Till den del som personuppgifter behandlas inom dataförordningens tillämpningsområde ska man i behandlingen följa EU:s dataskyddsreglering. Dataförordningen har också betydelse för näringsfriheten. Skyldigheten att planera produkter och tjänster så att tillgången till data säkerställs påverkar produktplaneringen och torde även medföra kostnader, vilket begränsar näringsfriheten. Dataförordningen begränsar också avtalsfriheten. Förordningen har konsekvenser med tanke på egendomsskyddet, eftersom skyldigheterna att lämna ut information, och med vissa i lag angivna specialvillkor även företagshemligheter, begränsar rätten att bestämma om användningen av egendomen. Målet är att förbättra marknadens funktion och användarnas rätt att utnyttja sina egna data och att balansera upp i synnerhet de mindre aktörernas förhandlingsposition.

Syftet med att ge offentliga aktörer rätt att få information när exceptionella behov föreligger är att förbättra deras förmåga att reagera på olika undantagssituationer i samhället.

---

¹¹ Kommissionens Fact Sheet om dataförordningen 23.3.2022.

¹² European Data Market Study 2021–2023.

¹³ ETLA Rapport No 148.

¹⁴ European Data Market Study 2021–2023.

I de föreslagna lagarna föreskrivs det särskilt om myndigheternas befogenheter och om påföljder. De tillsynsbefogenheter som det föreskrivs om ingriper i den enskildas rättsliga ställning. Med andra ord är det fråga om betydande utövning av offentlig makt, som ska grunda sig på lag. Transport- och kommunikationsverkets rätt att få information och utföra inspektioner har konsekvenser till exempel med tanke på skyddet av personuppgifter, kommunikationshemligheter och hemfriden, som tryggas i grundlagen. Utövningen av undersöknings- och tillsynsbefogenheterna omfattar emellertid i praktiken mestadels företag som misstänks för överträdelser, medan privat korrespondens samt lokaler som används för permanent boende faller utanför utövningen av undersökningsbefogenheterna. Myndigheternas användning av tillsynsmetoder har också samband med ett behov av att förvissa sig om att såväl rättssäkerheten för den som är föremål för granskningen som en rättvis rättegång kan garanteras. Dessa tryggas förutom genom de allmänna förvaltningslagarna även till exempel genom att säkerställa möjligheten att söka ändring i myndighetsbeslut och främja användningen av rättigheterna till försvar genom det advokatsekretessundantag som gäller i anslutning till undersökningsbefogenheterna.

Påföljdsavgifterna innebär också en möjlighet att ingripa i egendomsskyddet, och de begränsar indirekt näringsfriheten. Det föreslås att det ska föreskrivas om vilka påföljder som kan påföras med stöd av regleringen och för vilka överträdelser samt vilka gränser som gäller för påföljdsavgifterna. Utanför påföljdsregleringen faller sådana skyldigheter i fråga om vilka ordalydelsen ger myndigheterna betydande prövningsrätt eller där det handlar om avtalsbaserade frågor mellan parterna. De nationella bestämmelserna om påföljdsavgifter kan bedömas främja tillgodoseendet av rättsskyddet, eftersom det föreskrivs exakt och noggrant avgränsat om påförande av påföljder. Man ska också kunna söka ändring i beslut om påföljdsavgift, och i förfarandet för påförande av påföljdsavgift ska även i övrigt kraven i förvaltningslagen och principerna för god förvaltning iakttas. Vid behandlingen av stora påföljdsavgifter (över 100 000 euro) främjas dessutom rättssäkerheten i synnerhet av att beslut om dem fattas av Transport- och kommunikationsverkets påföljdskollegium. Dessa omfattar endast påföljdsavgifter som påförs företag för överträdelser av dataförordningen, eftersom så stora avgifter inte kan påföras fysiska personer. De begränsningar i egendomsskyddet eller näringsfriheten som följer av en noggrant avgränsad påföljdsreglering som beaktar grundlagens ramvillkor är inte betydande med tanke på tillgodoseendet av de grundläggande fri- och rättigheterna.

Trots att lagstiftning om utövning av offentlig makt är förknippad med potentiella konsekvenser för de grundläggande fri- och rättigheterna och mänskliga rättigheterna, är de konsekvenser som identifierats i anslutning till denna proposition relativt sedvanliga konsekvenser som kan följa av myndigheternas befogenheter. Konsekvenserna av de nationella bestämmelserna har inte ansetts röra någon särskilt utsatt grupp av människor.

4.2.4.2 Likabehandling och jämlikhet

De fördelar och nackdelar som dataförordningen eventuellt medför för konsumenterna beror delvis på deras individuella färdigheter och konsumtionsbeteende. Om en individs digitala kompetens är svag, liksom även kapaciteten att värna om utnyttjandet av uppgifter som samlats in på basis av individens eget beteende och om rätten till privatliv, realiseras fördelarna åtminstone inte till alla delar förrän dessa färdigheter har förbättrats. Konsumenterna har inte heller nödvändigtvis den datakompetens som behövs eller förståelse för vad olika gränssnitt som används för överföring av data eller olika begäranden om tillstånd handlar om. Detta kan försvaga delaktigheten i synnerhet för exempelvis äldre personer, personer med funktionsnedsättning och barn. I dataförordningens kontext innebär datakompetens att individerna är medvetna om betydelsen och värdet av de data som de producerar samt att de

klaras av att med hjälp av dessa data göra val som är till fördel för dem själva. Det tar tid att utveckla denna typ av datakompetens, och det kräver också att detta beaktas vid läroanstalterna och i organisationerna inom alla sektorer.

Vilka positiva effekter dataförordningen får för konsumenterna beror till stor del på hur tydligt, begripligt och öppet olika aktörer lyfter fram användarnas rättigheter, och hur väl arbetet med att utveckla datakompetensen lyckas. De rättigheter och skyldigheter som följer av dataförordningen är relevanta för konsumenterna men delvis svårbegripliga. Konsumenterna behöver pålitliga och tillgängliga myndighetskanaler som tillhandahålls på ett lättläst språk för att de ska kunna identifiera sina rättigheter och lämna in anmälningar.

Enligt den föreslagna nationella lagen ska den i dataförordningen angivna uppgiften att främja konsumenternas datakompetens åläggas Konkurrens- och konsumentverket. Dessutom föreslås det att konsumentombudsmannen, som är verksam vid Konkurrens- och konsumentverket, ska åläggas vissa tillsynsuppgifter när det gäller de informationsskyldigheter i anslutning till avtal mellan näringsidkare och konsumenter som följer av dataförordningen.

Den föreslagna nationella lagen får indirekta konsekvenser för konsumenterna. I vilken grad konsumenterna gynnas av ändringarna i dataförordningen och hur de negativa och positiva effekterna av dataförordningen fördelar sig mellan olika grupper av människor beror på hur smidiga myndighetsförfaranden som utvecklas och hur väl arbetet med att främja datakompetensen lyckas.

4.2.4.3 Konsekvenser för den nationella säkerheten

Enligt dataförordningen är privata aktörer skyldiga att på särskild begäran tillgängliggöra data för ett offentligt organ, kommissionen, Europeiska centralbanken eller ett unionsorgan utifrån ett exceptionellt behov. Ett exceptionellt behov anses enligt förordningen föreligga bland annat när data behövs för vidtagande av åtgärder i ett allmänt nödläge och dessa data inte kan skaffas med alternativa metoder, snabbt och effektivt, under motsvarande förutsättningar. Under vissa tilläggsförutsättningar kan det krävas att data ska tillgängliggöras utifrån ett exceptionellt behov också bland annat för att lindra ett allmänt nödläge eller för att främja återhämtningen efter ett allmänt nödläge. I dessa fall är det dock inte möjligt att begära att datahållaren ska tillgängliggöra personuppgifter.

I artikel 2.29 i dataförordningen definieras allmänt nödläge enligt följande: ”en exceptionell situation under en begränsad tid, såsom ett hot mot folkhälsan, ett nödläge till följd av naturkatastrofer eller en större katastrof orsakad av människan, inbegripet en större cybersäkerhetsincident, med negativa konsekvenser för befolkningen i unionen, en medlemsstat eller en del av en medlemsstat, som medför en risk för allvarliga och bestående återverkningar på levnadsvillkoren eller den ekonomiska och finansiella stabiliteten, eller avsevärd och omedelbar värdeminskning av ekonomiska tillgångar i unionen eller berörda medlemsstater, och som fastställs och officiellt utlyses i enlighet med relevanta förfaranden i unionsrätten eller nationell rätt.” I Finland innebär detta i praktiken att beredskapslagen (1552/2011) eller lagen om försvarstillstånd (1083/1991) börjar tillämpas eller att andra eventuella undantagsförhållanden som avses i 23 § i grundlagen föreligger. Beredskapslagen innehåller bestämmelser om hur undantagsförhållanden konstateras, och i lagen om försvarstillstånd föreskrivs det om hur försvarstillstånd sätts i kraft.

Den gällande beredskapslagen har i Finland tillämpats endast två gånger, och båda gångerna var orsaken covid-19-pandemin. Lagen om försvarstillstånd har aldrig tillämpats. Det är alltså ytterst sällan som det över huvud taget kan bli aktuellt att tillgängliggöra data utifrån ett

exceptionellt behov. Bestämmelserna i dataförordningen ska tillämpas i sista hand när det i en undantagssituation inte är möjligt att få åtkomst till data som är väsentliga med tanke på samhällets funktion till exempel genom att köpa dessa data eller med stöd av andra bestämmelser som utfärdats för nödlägen.

Det har dock i det rådande säkerhetsläget skett förändringar som kan påverka sannolikheten för att undantagssituationer uppstår i framtiden.

Naturkatastrofer nämns i definitionen av begreppet allmänt nödläge i dataförordningen, och även enligt förarbetena till beredskapslagen kan en naturkatastrof vara en synnerligen allvarlig storolycka som avses i 3 § 4 punkten i beredskapslagen (RP 3/2008 rd, s. 33). Extrema väderhändelser har redan orsakat störningssituationer inom den finska energisektorn och skador särskilt på infrastrukturen för eldistribution. Allteftersom samhället elektrifieras i allt högre grad och blir allt mer beroende av teknik ökar också samhällets utsatthet för klimatförändringen. De konsekvenser som klimatförändringen får för transport- och kommunikationsinfrastrukturen påverkar också samhällets funktionssäkerhet avsevärt och kan i allt högre grad börja störa kritiska element i trafiksystemet. Även inom vattenförsörjningssektorn kan det förekomma störningar, såsom problem med vattnets tillräcklighet och kvalitet.¹⁵ Dessa uppgifter ger vid handen att det i och med klimatförändringen kan bli allt vanligare även med sådana naturkatastrofer som uppfyller den definition av allmänt nödläge som finns i dataförordningen.

Ryssland har i och med det krig som landet startade i Ukraina i februari 2022 övergått till en allt öppnare, svårförutsägbar och långvarig konfrontation med väst. Risken för en militär konflikt som involverar Finland har ökat.¹⁶ Dessutom ökar också möjligheterna att utnyttja cybermiljön i fientligt syfte, och fientliga aktörer strävar efter att fysiskt påverka kritisk infrastruktur i västländerna.¹⁷

Av ovan beskrivna skäl är det mer sannolikt i framtiden att beredskapslagen eller lagen om försvarstillstånd kommer att tillämpas, trots att dessa under de senaste decennierna inte har tillämpats av någon annan orsak än covid-19-pandemin. Dataförordningen ger de nationella myndigheterna bättre förutsättningar att kunna reagera på ett pågående nödläge, men den påverkar inte arbetet med att förebygga nödlägen.

Dataförordningen begränsar tredjelandsmyndigheters åtkomst till icke-personuppgifter. Enligt artikel 32 i dataförordningen ska leverantörer av databehandlingstjänster vidta alla adekvata tekniska, organisatoriska och rättsliga åtgärder för att förhindra internationell statlig åtkomst och tredjeländers statliga åtkomst till och överföring av icke-personuppgifter som innehas i unionen, om en sådan överföring eller åtkomst skulle strida mot unionsrätten eller den berörda medlemsstatens nationella rätt. Vidare anges det i artikel 32 under vilka förutsättningar beslut eller domar från en domstol i ett tredjeland och beslut från en administrativ myndighet i ett tredjeland där det krävs att en leverantör av databehandlingstjänster överför eller ger åtkomst till icke-personuppgifter som omfattas av denna förordning och som innehas i unionen ska erkännas eller genomföras. Syftet med denna bestämmelse i dataförordningen är att trygga skyddet av inte bara en medlemsstats grundläggande intressen med avseende på nationell

---

¹⁵ Statsrådets publikationer 2023:73. Statsrådets redogörelse om den nationella planen för anpassning till klimatförändringar till 2030: Välbefinnande och säkerhet i ett föränderligt klimat, s. 30–31.

¹⁶ Försvarsministeriets publikationer 2024:5. Statsrådets försvarsredogörelse, s. 27.

¹⁷ Försvarsministeriets publikationer 2024:5. Statsrådets försvarsredogörelse, s. 24.

säkerhet eller försvar utan även kommersiellt känsliga uppgifter, såsom företagshemligheter och immateriella rättigheter, samt individers grundläggande rättigheter.

Om en leverantör av databehandlingstjänster får ett ovan avsett beslut av en domstol eller en förvaltningsmyndighet i ett tredjeland där det krävs att leverantören av databehandlingstjänster ska överföra eller ge åtkomst till icke-personuppgifter som omfattas av denna förordning och som innehåller i unionen, och om mottagaren av beslutet anser att beslutet eller domen kan inkräkta på unionens eller dess medlemsstaters nationella säkerhets- eller försvarsintressen, ska den enligt dataförordningen begära ett yttrande från det relevanta nationella organet eller den relevanta nationella myndigheten.

Yttrandet ska begäras av inrikesministeriet när det handlar om nationella säkerhetsintressen och av Huvudstaben när det handlar om försvarsintressen. Dessa ska ytterligare begära ett yttrande av utrikesministeriet, om de nationella säkerhetsintressena eller försvarsintressena även gäller utrikes- och säkerhetspolitiska frågor. Genom att dessa myndigheter fastställs tydligt i nationell lag säkerställs det att yttrandena ges av de aktörer som är mest förtrogna med dessa ämnesområden och att dessa aktörer utan onödigt dröjsmål underrättas om ett beslut om åtkomst till data som omfattas av ett organ i ett tredjeland. Valet att ålägga uttryckligen dessa aktörer uppgiften att ge yttranden motiveras närmare i specialmotiveringen till 25 § i det första lagförslaget, som gäller ett särskilt remissförfarande.

5 Alternativa handlingsvägar

5.1 Handlingsalternativen och deras konsekvenser

5.1.1 Ändra de gällande lagarna vs. stifta en ny lag

De huvudsakliga alternativen vid beredningen har varit att göra de ändringar som behövs med anledning av dataförordningen i de befintliga lagarna eller att stifta en helt ny lag. Om ändringar görs potentiellt i flera olika lagar kan det dock bli svårare att få en helhetsbild av vilka alla uppgifter och skyldigheter dataförordningen medför för de nationella myndigheterna och att urskilja de befintliga lagarnas tillämpningsområden.

Vid beredningen bedömdes frågan ur myndigheternas, användarnas och näringsidkarnas perspektiv, och man stannade för att stifta en ny lag. Detta ansågs vara det tydligaste alternativet med beaktande av att det är fråga om en ny typ av EU-lagstiftning med omfattande tillämpningsområde. Alla bestämmelser som behövs med tanke på genomförandet av dataförordningen och dataförvaltningsakten koncentreras till den nya lagen, vilket bidrar till en tydlig lagstiftning och främjar rättssäkerheten.

5.1.2 Behöriga myndigheter

När det gäller att på nationell nivå organisera de tillsynsåtgärder som anges i dataförordningen övervägdes det under beredningen flera olika sätt att ordna tillsynen över efterlevnaden av förordningen. I den nationella beredningen har man vägt alternativen centraliserad tillsyn och decentraliserad tillsyn mot varandra. Under beredningen har myndigheternas nuvarande uppgifter utretts i syfte att utvärdera vilka myndigheter i Finland som har de bästa förutsättningarna att sköta de nya myndighetsuppgifterna enligt dataförordningen, och i vilken mån tillsynen behöver centraliseras eller decentraliseras.

Myndighetsuppgifterna har bedömts utifrån den gällande lagstiftningen och med beaktande av de olika myndigheternas verksamhetsfält, uppgifter, befogenheter, resurser och kompetens, och

man har kommit fram till att många av de myndighetsuppgifter som följer av dataförordningen är helt nya. Propositionen bygger på lösningen att till största delen koncentrera de uppgifter som anges i förordningen till Transport- och kommunikationsverket, till vilket också andra motsvarande nya uppgifter som gäller tillsynen över digitaliserings- och datalagstiftningen ska koncentreras.

5.1.3 Behörig domstol i tvistemål

När det gäller forum i tvistemål som uppstår på grund av dataförordningen har man som första instans övervägt alternativen tingsrätterna och marknadsdomstolen samt någon form av kombination av dessa. Enligt den gällande lagstiftningen är det i Finland tingsrätterna som är behöriga domstolar i fråga om privaträttsliga yrkanden. Den behöriga tingsrätten fastställs enligt bestämmelserna i 10 kap. i rättegångsbalken.

Vid beredningen har det i och för sig konstaterats att det kan vara möjligt att hänskjuta tvistemål som följer av dataförordningen till marknadsdomstolen för behandling. I detta alternativ har det diskuterats om marknadsdomstolen i så fall ska ha exklusiv behörighet eller om även tingsrätterna till viss del ska vara behöriga. Marknadsdomstolens ställning som specialdomstol framkommer bland annat på så sätt att tvister som gäller immateriella rättigheter, såsom patent- eller upphovsrätt, behandlas centraliserat i marknadsdomstolen. Marknadsdomstolen har också långvarig erfarenhet av behandling av sådana företagshemlighetsärenden mellan näringsidkare där det yrkas att verksamhet som gör intrång i en företagshemlighet ska förbjudas. Marknadsdomstolens behörighet i dessa ärenden har utvidgats till att omfatta även skadeståndsanspråk. Om tvistemålen centraliseras till marknadsdomstolen innebär detta dock enligt grundlagsutskottet ”en exceptionell begränsning av besvärsrätten och en sådan reglering kräver med hänsyn till rättstrygghet och överklagande vägande, allmänt godtagbara och särskilda grunder” (GrUU 68/2014 rd). Även parallell behörighet är en exceptionell lösning.

Samtidigt har en av utgångspunkterna för propositionen ansetts vara att alla tingsrätter är behöriga domstolar i privaträttsliga tvistemål. Tvistemål som uppstår på grund av dataförordningen kan ha samband med olika avtalstvister som gäller åtkomst till och delning av data samt meningsskiljaktigheter i anslutning till byte av databehandlingstjänster. I detta val läggs vikten på att trygga kontinuiteten och rättssäkerheten. Företagshemligheter har inte i sig ansetts vara en tillräcklig grund för att koncentrera tvistemålen till en viss eller till vissa tingsrätter.

5.1.4 Behörig domstol vid ändringsökande

5.1.4.1 Inledning

I fråga om den föreslagna nya lagen om tillsyn över förvaltningen och delningen av data har det övervägts om besvär som grundar sig på den lagen ska styras till alla eller vissa förvaltningsdomstolar, endast till en förvaltningsdomstol eller enbart till marknadsdomstolen. Alternativet att styra besvär som gäller myndighetsbeslut och som grundar sig på den föreslagna lagen både till förvaltningsdomstolarna och till marknadsdomstolen har i samband med lagberedningen inte ansetts vara ändamålsenligt.

5.1.4.2 Förvaltningsdomstolarna som behöriga domstolar

Dataförordningen innehåller en ny typ av EU-baserad speciallagstiftning, som kräver en kompetens som förvaltningsdomstolarna för närvarande inte har. Av denna anledning har det i samband med lagberedningen blivit aktuellt att bedöma om behandlingen av klagomål som

hänför sig till dataförordningen ska begränsas till vissa förvaltningsdomstolar eller till bara en förvaltningsdomstol.

En centralisering kan leda till högre expertis bland domarna, bidra till en enhetligare rättspraxis och möjliggöra en bättre kontroll över behandlingstiderna. När besvärärendena koncentreras till en viss domstol eller till vissa domstolar innebär detta klara fördelar i fråga om särskilda ärendekategorier, och i samband med lagberedningen har de ärenden som dataförordningen kan ge upphov till konstaterats utgöra en särskild ärendekategori.

Förvaltningsdomstolarna har under de senaste åren utvecklats i en mer enhetlig riktning med avseende på de ärendekategorier de behandlar. Det har inte ansetts vara motiverat att koncentrera ärendekategorier till en eller några förvaltningsdomstolar. Under de senaste åren har behandlingen av ärenden begränsats till vissa förvaltningsdomstolar eller till en viss förvaltningsdomstol endast i undantagsfall. Vid beredningen har det konstaterats att det inte finns någon motiverad orsak att avvika från principen att utveckla förvaltningsdomstolarna i en mer enhetlig riktning. Det innebär att behandlingen av besvär som uppstår på grundval av dataförordningen endast kan koncentreras till marknadsdomstolen.

5.1.4.3 Marknadsdomstolen som behörig domstol

Ett annat centraliseringsalternativ vid beredningen har varit att styra alla besvär som anförs över beslut som fattats av myndigheter som är behöriga enligt lagen om tillsyn över förvaltningen och delningen av data till marknadsdomstolen. Marknadsdomstolen är en specialdomstol som i förvaltningsprocessen centraliserat behandlar särskilda förvaltningsärenden. Särskilda ärendekategorier som ska behandlas i marknadsdomstolen är bland annat konkurrensärenden, ärenden som gäller immateriella rättigheter, offentlig upphandling, elmarknadsärenden och vissa kommunikationsmarknadsärenden. Marknadsdomstolen behandlar ofta ärendekategorier som har en stark koppling både till privaträttsliga frågor och till förvaltningsrättsliga frågor. Av denna anledning kan marknadsdomstolen tillämpa rättegångsbalken i privaträttsliga ärenden på samma sätt som tingsrätterna, och lagen om rättegång i förvaltningsärenden i förvaltningsrättsliga ärenden på samma sätt som förvaltningsdomstolarna. De ärendekategorier som koncentrerats till marknadsdomstolen har ofta ett starkt samband med EU-rätten, och de innefattar speciallagstiftning när det gäller mer tekniska frågor som anknyter till eller uppstår i ärendena och som kräver särskild expertis. Som ärendekategorier utgör de också i allmänhet tydliga helheter med en säregen rättslig karaktär, vilket har bedömts vara fallet även med de besvärärenden som uppstår med anledning av dataförordningen.

I samband med beredningen har det bedömts att marknadsdomstolen i och för sig kan ha goda förutsättningar att genom domstolsförfarande behandla besvär som anförs på grundval av dataförordningen i denna typ av ärendekategori, där regleringen grundar sig på en ny typ av EU-lagstiftning och där tekniska omständigheter betonas vid bedömningen av ärendet och tolkningen av lagstiftningen. På motsvarande sätt har det vid beredningen bedömts att antalet besvärärenden som styrs till domstol ändå inte nödvändigtvis blir särskilt stort, och med tanke på detta är det inte nödvändigt att koncentrera alla besvärärenden till en enda domstol. Denna bedömning grundar sig bland annat på det faktum att antalet besvär som förts vidare till förvaltningsdomstolarna i det stora hela inte har varit särskilt stort ens när det gällt dataskyddsärenden som haft omfattande konsekvenser för samhället, om än dessa ärenden dock som enskilda tolkningsfrågor kan vara tidskrävande.

Vid beredningen har man dock utifrån nuläget stannat för att föreslå en lösning där alla förvaltningsdomstolar är behöriga i förvaltningsrättsliga tvistemål. Det gäller dock att följa läget, eftersom det i det här skedet är omöjligt att fullt ut uppskatta vilka alla typer av

besvärärenden som kan uppstå på grundval av myndighetsbeslut som fattas med stöd av dataförordningen och vilka frågor dessa ärenden kan innefatta.

5.1.5 Rättsmedel

Bestämmelser om rättsmedel finns i artikel 39 i dataförordningen. Enligt denna artikel ska berörda fysiska och juridiska personer ha rätt till ett effektivt rättsmedel avseende rättsligt bindande beslut som fattats av behöriga myndigheter, utan att det påverkar administrativa rättsmedel eller andra prövningsförfaranden utanför domstol. Om fysiska eller juridiska personer har skäl att anse att bestämmelserna i förordningen har överträtts får de enligt artikel 39 lämna in ett klagomål till den relevanta behöriga myndigheten. Förfaranden enligt denna artikel ska inledas vid domstolarna i den medlemsstat där den behöriga myndighet som rättsmedlen avser är belägen, antingen individuellt eller, i förekommande fall, kollektivt av företrädare för en eller flera fysiska eller juridiska personer.

Under beredningen av propositionen har det utretts om dataförordningen kräver att särskilda passivitetsbesvär införs. Justitieministeriet har i ett utlåtande om en bedömningspromemoria konstaterat att passivitetsbesvär, det vill säga ett rättsmedel som gäller passivitet från en myndighets sida och som används i förvaltningsdomstol, är exceptionella i Finlands rättssystem. Ändå har det i vissa sammanhang föreskrivits om detta rättsmedel i speciallagstiftningen (se även LaUU 1/2023 rd). Justitieministeriet har i sitt utlåtande också fäst vikt vid att riksdagens lagutskott har ansett att tillsyn över en självständig tillsynsmyndighets verksamhet på det sätt som avses i förordningen inte lämpar sig naturligt för domstolar, och att redan den nuvarande möjligheten att anföra klagomål hos laglighetsövervakarna är ett effektivt rättsmedel eftersom tillsynsmyndigheternas uppgift är att vidta nödvändiga åtgärder med anledning av klagomålet (LaUU 5/2018 rd).

I Finland har passivitetsbesvär tagits in i dataskyddslagen (21 §) i samband med att EU:s dataskyddsförordning sattes i kraft på nationell nivå. I anslutning till detta har justitieministeriet dock i sitt yttrande konstaterat att ordalydelsen i artikel 39.2 i dataförordningen ("antingen ha rätt till ett effektivt rättsmedel eller tillgång till omprövning av en opartisk myndighet som besitter lämplig sakkunskap") i kombination med ordalydelsen i artikel 39.3 ("Förfaranden enligt denna artikel ska inledas vid domstolarna i den medlemsstat där den behöriga myndighet som rättsmedlen avser är belägen") verkar dock inte medföra en lika stark skyldighet att behandla dröjsmåls-/passivitetssituationer uttryckligen i domstol som artikel 78.2 i dataskyddsförordningen ("... ska varje registrerad person ha rätt till effektiva rättsmedel...") och artikel 78.3 ("Talan mot en tillsynsmyndighet ska väckas vid domstolarna i den medlemsstat där tillsynsmyndigheten har sitt säte"). Den finska översättningen av artikel 39 i dataförordningen har dessutom under beredningen korrigerats så att den slutliga ordalydelsen blivit som följer: "oltava joko oikeus tehokkaasiin oikeussuojakeinoihin tai mahdollisuus hakea uudelleenarviointia puolueettomalta elimeltä, jolla on asianmukainen asiantuntemus".

Vidare konstateras det i justitieministeriets yttrande att med tanke på ordalydelsen i artikel 39.2 i dataförordningen kan åtminstone de högsta laglighetsövervakarna (riksdagens justitieombudsman, justitiekanslern) anses uppfylla kraven på "en opartisk myndighet som besitter lämplig sakkunskap". Även den engelska versionen av artikel 39.2 i dataförordningen ("*access to review*") och den svenska versionen ("*tillgång till omprövning*") syftar snarare på möjligheten att begära att ärendet bedöms på nytt (även av en opartisk myndighet) än på möjligheten att söka ändring (endast hos domstol).

Om det dock anses att den nya lagen ska innefatta en rätt att anföra besvär hos förvaltningsdomstolen i situationer där en myndighet inte vidtar åtgärder till följd av en

åtgärdsbegäran har det vid beredningen av denna proposition bedömts att detta kan göras i linje med vad som föreskrivs i 21 § i dataskyddslagen sedan 2024. Enligt 21 § 3 mom. i dataskyddslagen ska dataombudsmannen behandla ett klagomål som blivit anhängigt med stöd av artikel 77 i dataskyddsförordningen inom tre månader från det att klagomålet blev anhängigt eller, om ärendet inte kan behandlas inom denna tid, inom tre månader meddela den registrerade en uppskattning om när ett beslut kommer att ges. I 4 mom. i samma paragraf konstateras det att om dataombudsmannen försummar att iakta den tidsfrist på tre månader som avses i 3 mom., har den registrerade rätt att anföra besvär hos förvaltningsdomstolen. Besvären ska anföras innan dataombudsmannen har behandlat ärendet eller meddelat en uppskattning om när ett beslut kommer att ges. Besvären anses då avse ett beslut att avvisa ärendet. Förvaltningsdomstolen utreder då huruvida ärendet borde ha behandlats. Förvaltningsdomstolen kan återföra ärendet till dataombudsmannen för behandling, om den anser att förutsättningarna för utredning av ärendet uppfylls.

Högsta förvaltningsdomstolen har i sitt utlåtande till justitieministeriet den 15 september 2023 konstaterat att när en tidsfrist för beslutsfattande som särskilt har fastställts i vissa EU-rättsliga sammanhang överskrids presumeras myndighetens beslut i lagen antingen som ett beslut om avslag på ansökan eller som ett beslut som bifaller ansökan. En möjlighet kan vara att formulera bestämmelsen om passivitetsbesvär så att beslutet ska gälla en behörig myndighets beslut om avslag. En sådan formulering finns i till exempel 24 § 2 mom. i lagen om erkännande av yrkeskvalifikationer (1384/2015), 39 § 4 mom. i lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården (559/1994), 4 kap. 2 § 3 mom. i kreditinstitutslagen (610/2014) och 2 kap. 6 § 4 mom. i försäkringsbolagslagen (521/2008). I de ovannämnda bestämmelserna är det dock enbart fråga om att myndigheten ska avgöra ett ärende som gäller beviljande eller erkännande (till exempel licens, yrkeskvalifikation). Det är således fråga om horisontella ansökningsärenden, vars karaktär avviker från de ärenden som hör till dataförordningens tillämpningsområde.

Vid bedömningen av frågan om passivitetsbesvär har uppmärksamhet också fästs vid ett utlåtande som förvaltningsdomstolen i Östra Finland den 12 september 2023 har gett till justitieministeriet, där det konstateras att det inte hör till förvaltningsdomstolens behörighet att i övrigt bedöma eller ge reprimander om försummelse eller dröjsmål med att vidta behandlingsåtgärder eller ge ett beslut, det vill säga att avgöra påståenden av klagomålskaraktär. Enligt förvaltningsdomstolen i Östra Finland hör detta alltjämt till de högsta laglighetsövervakarnas behörighet. Högsta förvaltningsdomstolen har i ett utlåtande till justitieministeriet av den 15 september 2023 konstaterat att i en normal situation där en myndighet har fattat ett egentligt beslut om att lämna ett ärende utan prövning ska riktigheten i myndighetens beslut prövas i domstol. Om domstolen konstaterar att beslutet grundar sig på en lagstridig tolkning ska ärendet återföras till myndigheten för avgörande. I passivitetssituationer är ärendet redan anhängigt hos en myndighet, och enligt högsta förvaltningsdomstolen förblir rättsverkningarna av ett återfört ärende därför oklara. Riksdagens justitieombudsman har i sitt utlåtande till justitieministeriet av den 11 september 2023 konstaterat att denna typ av arrangemang med tanke på fördelningen av statens totala resurser kan anses vara oändamålsenligt, eftersom det leder till att både myndighetens och domstolens resurser för behandlingen av de egentliga ärendena minskar, samtidigt som det också är ett uppenbart ineffektivt förfarande med tanke på den egentliga orsaken bakom dröjsmålen.

En utmaning i fråga om bägge regleringsalternativen är att ordalydelsen i artikel 39.2 i dataförordningen, ”underlåter att vidta åtgärder med avseende på ett klagomål”, inte är särskilt exakt med tanke på passivitetsbesvär. I bestämmelsen definieras inte vilka åtgärder som avses, eller inom vilken tidsfrist åtgärder ska vidtas. I en bestämmelse om passivitetsbesvär som har samband med dataförordningen ska detta definieras nationellt, vilket blir en relativt utmanande

uppgift med tanke på de olika skyldigheter och, i anslutning till dessa, varierande myndighetsuppgifter som följer av dataförordningen.

Riksdagens justitieombudsman har dessutom i sitt utlåtande i samband med ändringen av dataskyddslagen påpekat att behandlingstiderna är långa även i förvaltningsdomstolarna. Justitieombudsmannen har i sitt utlåtande med hänvisning till riksdagens biträdande justitieombudsmans beslut EOAK/8164/2020 av den 6 februari 2023 konstaterat att mer än hälften av de ärenden som inkommer till förvaltningsdomstolarna enligt lag ska behandlas i brådskande ordning. Besvärärenden som grundar sig på dröjsmål är av sådan karaktär att det måste föreskrivas att också de ska behandlas i brådskande ordning, för att undvika att behandlingen av ärenden som gäller en myndighets dröjsmål fördröjs oskäligt även i domstolen. Enligt justitieombudsmannen leder denna lagstiftningslösning således till ytterligare anhopningar av ärenden vid förvaltningsdomstolarna och till att behandlingen av andra ärenden, som enligt lag också ska behandlas i brådskande ordning, fördröjs.

Möjligheten att anföra klagomål har ansetts vara tillämplig enligt texten i dataförordningen och kan också betraktas som en naturligare garanti för rättssäkerheten än passivitetsbesvär i tydliga fall av passivitet hos myndighet. De högsta laglighetsövervakarna har lämpligare medel att tillgå i dröjsmålssituationer än förvaltningsdomstolarna. De högsta laglighetsövervakarna kan bland annat ge en tjänsteman en anmärkning om åsidosättande av tjänsteplikt eller göra den berörda uppmärksam på ett förfarande som strider mot lag eller god förvaltnings sed. Med beaktande av det som konstaterats ovan har man även vid den fortsatta beredningen kommit fram till att den befintliga nationella möjligheten att anföra klagomål hos de högsta laglighetsövervakarna redan kan anses uppfylla det behov av skydd som dataförordningen förutsätter.

5.2 Handlingsmodeller som används eller planeras i andra medlemsstater

5.2.1 Sverige

I Sverige tillsattes den 18 oktober 2024 en utredare med uppgiften att lägga fram förslag till de nationella genomförandebestämmelser som krävs i dataförordningen (Dir. 2024:97. Kommittédirektiv. Kompletterande bestämmelser till EU:s dataförordning). Utredaren ska dessutom bland annat

- föreslå de författningsändringar och andra åtgärder som behövs för att berörda myndigheter ska kunna utöva sina befogenheter och vidta de åtgärder som krävs enligt EU:s dataförordning
- analysera vilka sanktionsbestämmelser som behövs för att uppfylla kravet på sanktioner vid överträdelse av förordningen och lämna nödvändiga författningsförslag
- analysera befintliga möjligheter till tvistlösning genom tvistlösningsorgan och lämna förslag på nödvändiga åtgärder för att uppfylla förordningens krav i fråga om denna typ av tvistlösning
- föreslå åtgärder för att säkerställa att offentliga organ kan ta emot data under exceptionella omständigheter
- lämna de författningsförslag i övrigt som är nödvändiga för att uppfylla kraven i förordningen.

Uppdraget ska redovisas senast den 15 oktober 2025.¹⁸

5.2.2 Frankrike

I Frankrike har det nationella genomförandet av dataförordningen framskridit som en del av ett mer omfattande lagpaket, den så kallade SREN-lagen, som syftar till att harmonisera den nationella lagstiftningen med EU-lagstiftningen i fråga om flera så kallade *big five*-förfordningar (DSA, DMA, DGA och dataförordningen). Med avseende på dataförordningen innehåller lagstiftningen bestämmelser om molntjänster samt artiklar om interoperabilitet, genom vilka kapitlen VI–VIII i dataförordningen delvis genomförs. Den behöriga myndigheten i fråga om molntjänster är ARCEP (Autorité de régulation des communications électroniques, des postes et de la distribution de la presse). Enligt SREN-lagen kan en leverantör av molntjänster påföras en administrativ påföljdsavgift, som kan uppgå till högst tre procent av den globala omsättningen för den som begått överträdelsen, eller, om samma aktör med stöd av samma bestämmelse har påförts en påföljdsavgift under de senaste fem åren, fem procent av den globala omsättningen för den som begått överträdelsen. Lagen trädde i kraft i maj 2024.

I Frankrike har det inte publicerats något utkast till lagförslag som gäller genomförandet av kapitlen II–V i dataförordningen. I samband med genomförandet av dataförvaltningsakten har det i Frankrike föreskrivits förutom om myndigheternas rätt att få information också om en granskningsrätt, och sannolikt kommer det att föreskrivas om motsvarande utredningsbefogenheter också i samband med det nationella genomförandet av dataförordningen.

5.2.3 Tyskland

I Tyskland har en proposition med förslag till en separat lag för genomförande av dataförordningen varit ute på remiss 7.2–14.3.2025. I lagförslaget föreslås som enda behöriga myndighet den federala nätverksmyndigheten (*Bundesnetzagentur*, nedan *BNetzA*), som alltså också ska fungera som datasamordnare.

BNetzA föreslås samarbeta tätt med den nationella dataskyddsmyndigheten (Bundesbeauftragter für den Datenschutz und die Informationsfreiheit). Om BNetzA i samband med utförandet av sina uppgifter enligt dataförordningen eller genomförandelagen konstaterar att dess beslut eller någon annan åtgärd förutsätter en granskning och bedömning av personuppgiftsbehandlingen, ska myndigheten lämna alla handlingar som behövs för granskningen och bedömningen till dataskyddsmyndigheten. Denna granskning och bedömning ska vara en del av BnetzA:s slutliga beslut.

Det föreslås att den behöriga myndigheten i Tyskland ska ha befogenheter att begära uppgifter av de aktörer som omfattas av skyldigheterna enligt dataförordningen samt att också göra dessa aktörer till föremål för inspektioner som i regel kräver ett tillstånd från domstol. Inspektioner i hemmet är dock inte möjliga.

BNetzA kan enligt propositionen påföra påföljdsavgifter för överträdelser av dataförordningen. I propositionen föreslås en fyrstegsskala. Det specificeras noggrant vilket högsta belopp som gäller vid påförande av påföljd för överträdelse av respektive skyldighet enligt dataförordningen. För de allvarligaste överträdelserna kan en administrativ påföljdsavgift

---

¹⁸ <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/kommittedirektiv/2024/10/dir.-202497>

påföras till högst ett belopp på 5 000 000 euro eller fyra procent av företagets omsättning inom EU föregående år, beroende på vilketdera beloppet är högre. Påföljdsavgifter enligt detta högsta belopp påförs för överträdelse av de skyldigheter som anges i artikel 5.3 a–c i dataförordningen. De övriga högsta beloppen av påföljdsavgifter enligt fyrstegsskalan är 500 000 euro, 100 000 euro och 50 000 euro. Dessa lägre högsta belopp är inte bundna till omsättningen för den som begått överträdelsen, men omsättningen ska ändå beaktas vid påförandet av påföljdsavgiften. Vidare kan en administrativ påföljdsavgift enligt den nationella lagstiftningen inte vara mindre än den ekonomiska vinning som erhållits genom överträdelsen (Gesetz über Ordnungswidrigkeiten, § 17). För lindriga överträdelse kan en varning utfärdas. I propositionen föreslås inget minimibelopp för påföljdsavgiften.

5.2.4 Nederländerna

I Nederländerna har genomförandet av dataförordningen framskridit som ett separat lagstiftningsprojekt. Ett förslag till lag för genomförande av dataförordningen har varit ute på offentlig remiss 4.3.2024–1.4.2024. Den nederländska dataskyddsmyndigheten (*De Autoriteit persoonsgegevens*) publicerade en bedömningspromemoria om förslaget den 5 juli 2024. Nederländernas statsråd (*Raad van State*), eller närmare bestämt dess rådgivningsavdelning (*Afdeling advisering*), har gett ett utlåtande om lagförslaget som publicerades den 25 november 2024.

I Nederländerna är datasamordnaren och den huvudsakliga behöriga myndigheten enligt lagförslaget konsument- och marknadsmyndigheten (*De Autoriteit Consument en Markt*). Det föreslås att dataskyddsmyndigheten ska vara den tillsynsmyndighet som avses i kapitel 5 i dataförordningen, men statsrådets rådgivningsavdelning har begärt ytterligare motiveringar till denna behörighetsfördelning. Konsument- och marknadsmyndigheten ska vid behov be dataskyddsmyndigheten ta ställning till huruvida dess beslutsförslag står i konflikt med dataskyddsförordningen.

Vardera myndigheten kan påföra påföljdsavgifter för överträdelse av de skyldigheter enligt dataförordningen som faller inom dess behörighet. Det högsta beloppet av den påföljdsavgift som påförs för överträdelse av skyldigheter enligt dataförordningen är antingen det högsta belopp som kan påföras enligt den strängaste bötesklassen enligt den nationella strafflagen, för närvarande 1 030 000 euro, eller 10 procent av den årliga omsättningen för den som begått överträdelsen, beroende på vilket belopp som är högre. I lagförslaget specificeras inte vilka gärningar som leder till påföljder. Med andra ord föreslås det att samma påföljdsskala tillämpas på alla överträdelse av skyldigheter.

Syftet är att främja fri rörlighet av data och interoperabilitet mellan leverantörerna av moln- och programtjänster samt att förtydliga tillämpningen av dataförordningen. I genomförandelagen föreslås en ändring av databaslagen (*Databankenwet*), så att rättsinnehavare inte kan hänvisa till sina databasrättigheter för att förhindra delning av data med stöd av dataförordningen.¹⁹

---

¹⁹ Källor: [Overheid.nl](https://overheid.nl) | [Consultation on the Data Act Implementation Act \(internetconsultatie.nl\)](https://overheid.nl/consultation-on-the-data-act-implementation-act)
Lagstiftningsprojektets framskridande: <https://wetgevingskalender.overheid.nl/Regeling/WGK014687>

6 Remissvar

6.1 Remissvar om propositionen

6.1.1 Utseende av behöriga myndigheter och deras uppgifter

Justitieministeriet påpekar i sitt yttrande att Transport- och kommunikationsverkets behörighet borde nämnas i 2 § 3 mom. i lagen om vissa befogenheter för konsumentskyddsmyndigheterna. Vid den fortsatta beredningen har det efter diskussioner med justitieministeriet gjorts ett tillägg i 2 § 3 mom., enligt vilket endast Transport- och kommunikationsverket är sådan behörig myndighet som avses i samarbetsförordningen när det gäller tillsynen över efterlevnaden av dataförordningen, med undantag för artikel 3.2 och 3.3. Dessutom har 2 § 2 mom. preciserats för att beakta denna ändring.

Elisa och Ficom ry föreslår att samtliga tillsynsuppgifter enligt dataförordningen ska koncentreras till Transport- och kommunikationsverket, och enligt Finanssiala ry bör tillsynsbefogenheterna koncentreras till Finansinspektionen till den del dataförordningen har konsekvenser för finanssektorn. Den fördelning av myndighetsuppgifterna som föreslås i propositionsutkastet har inte ändrats vid den fortsatta beredningen.

Bland annat undervisnings- och kulturministeriet, Finlands Näringsliv, Företagarna i Finland rf och Teknologindustriin rf föreslår i sina yttranden att Transport- och kommunikationsverket ska ges i uppgift att främja företagets datakompetens. Vid den fortsatta beredningen har det preciserats att Transport- och kommunikationsverket ansvarar för att främja datakompetensen bland företag och enheter. Samtidigt har det preciserats att certifiering av organ för tvistlösning utanför domstol hör till Transport- och kommunikationsverkets uppgifter.

6.1.2 De behöriga myndigheternas undersökningsbefogenheter och tillsynsförfaranden

Flera remissinstanser (till exempel justitieministeriet) anser att de föreslagna bestämmelserna om behöriga myndigheter i det första lagförslaget inte ger någon klarhet i vilka aktörer bestämmelserna ska gälla. I lagförslagets 5 § (rätt att få information), 7 § (inspektioner), 9 § (handräckning) och 10 § (tillsynsbeslut) har det därför preciserats att de angivna undersöknings- och tillsynsbefogenheterna gäller Transport- och kommunikationsverket. Bestämmelser om konsumentombudsmannens undersökningsbefogenheter finns i lagen om vissa befogenheter för konsumentskyddsmyndigheterna. Konkurrens- och konsumentverket behöver inga särskilda undersöknings- eller tillsynsbefogenheter för att kunna sköta sin uppgift att främja datakompetensen.

Justitieministeriet kommenterar i sitt yttrande ordalydelsen i 5 § 1 mom. i det första lagförslaget och anser att det av motiveringen till 5 § 2 mom. tydligare bör framgå vilken typ av situationer den i 2 mom. avsedda rätten för Transport- och kommunikationsverket att på en annan medlemsstats begäran utöva rätten att få information gäller. IPR University Center konstaterar i sitt yttrande att det i samband med rätten att få information i propositionsutkastet har föreskrivits om en högre nödvändighetsprincip än behövlighetskriteriet, vilket strider mot principen om företräde för Europeiska unionens rätt.

Under den fortsatta beredningen har det upptäckts ett översättningsfel i artikel 37.14 i dataförordningen, där det föreskrivs om myndigheternas rätt att få information. Efter att översättningsfelet korrigerats under den fortsatta beredningen är den rätt för de behöriga myndigheterna att få information som det föreskrivs om i artikel 37.14 direkt tillämplig på samma sätt som dataförvaltningsakten. Av denna anledning har 5 § 1 mom. i lagförslaget

ändrats så att det innehåller en informativ hänvisning till dataförordningens och dataförvaltningsaktens artiklar om myndigheternas rätt att få information. Den informativa hänvisningen till befogenheterna enligt förordningarna har ansetts vara nödvändiga för att klargöra de nationella myndigheternas befogenheter. Paragrafens 2 mom. har preciserats så att Transport- och kommunikationsverket har den rätt att få information som avses i paragrafen när verket med stöd av en begäran som en behörig myndighet i en annan medlemsstat lämnat i enlighet med artikel 37.15 i dataförordningen begär information för att uppfylla de behöriga myndigheternas skyldighet att samarbeta i enlighet med artiklarna 37.2 och 38.3 i dataförordningen. Det är alltså fråga om ett tillsynssamarbete som medlemsstaternas behöriga myndigheter ska bedriva, och syftet är att säkerställa att Transport- och kommunikationsverkets befogenheter på det sätt som avses i artikel 37.5 i dataförordningen har definierats tydligt också när det gäller deltagande i internationellt tillsynssamarbete. Justitieministeriet föreslår vidare att det finns skäl att komplettera motiveringen till 5 § 2 mom. genom att tydligt ange under vilka förutsättningar datasamordnaren i en annan medlemsstat kan begära uppgifter av Transport- och kommunikationsverket som omfattas av rätten att få information. Innehållet i artikel 37.15 i dataförordningen har beskrivits närmare i motiveringen. I den fortsatta beredningen har det inte ansetts vara möjligt att på nationell nivå i närmare detalj än i förordningen föreskriva om de förutsättningar under vilka en annan medlemsstats myndigheter kan lämna en begäran enligt förordningen. Förfarandena och principerna i anslutning till de behöriga myndigheternas tillsynssamarbete kommer eventuellt att preciseras i EU-lagstiftningen i ett senare skede.

Inrikesministeriet föreslår ett tillägg i det första lagförslaget, enligt vilket ministeriet kan lämna ut sekretessbelagda uppgifter som det med stöd av 6 § 4 mom. har fått av Transport- och kommunikationsverket vidare till sina underlydande ämbetsverk, om detta är nödvändigt för ett remissförfarande. Förslaget har beaktats genom att det till momentet har tillagts en rätt för Transport- och kommunikationsverket att lämna ut sekretessbelagda uppgifter till myndigheter som lyder direkt under inrikesministeriet, samtidigt som detta utlämnande har kopplats till nödvändighetskriteriet.

Justitieministeriet fäster i sitt yttrande uppmärksamhet vid de rättigheter att utföra inspektioner som ingår i det första lagförslaget. Dessa rättigheter anses vara omfattande, i synnerhet de rättigheter som kommer in på området hemfrid och kommunikation. Justitieministeriet efterlyser följaktligen en närmare bedömning av det nationella handlingsutrymmet. Utifrån remissvaret har det nationella handlingsutrymmet bedömts i närmare detalj i motiveringen till lagstiftningsordningen, som även i övrigt har preciserats. Bestämmelserna om inspektionsrättigheter i 7 § har ändrats så att lokaler som används för boende av permanent natur och som omfattas av hemfriden helt har uteslutits ur Transport- och kommunikationsverkets rätt att utföra inspektioner. Paragrafen har omformulerats så att det föreskrivs om att omhändertat material som ska inspekteras i stället för att beslagta det. Därmed betonas en tanke som tidigare endast uttryckts i motiveringen, nämligen att det material som ska inspekteras inte beslagtas från föremålet för inspektionen, utan det kan tillfälligt omhändertas av myndigheten för utförande av inspektionen och för kopiering av bevismaterial som gäller den misstänkta överträdelsen. I samma 7 § har också de eventuella föremålen för inspektioner preciserats genom att mer exakta aktörsroller i anslutning till skyldigheterna enligt dataförordningen nu räknas upp i paragrafen. Således kan samma aktörer som på begäran av de behöriga myndigheterna enligt dataförordningen ska lämna information för tillsynen över efterlevnaden av dataförordningen och som kan påföras en påföljdsavgift också vara föremål för en inspektion, förutsatt att aktörerna i fråga bedriver närings- eller yrkesverksamhet någon annanstans än i lokaler som används för boende av permanent natur. Vidare har det i paragrafen om inspektionsrätt dels preciserats av vilka personer myndigheterna har rätt att begära utredningar i samband med inspektioner, dels specificerats hur Transport- och kommunikationsverkets inspektionsrättigheter får utövas i tillsynssamarbete med behöriga myndigheter i andra

medlemsstater. Till följd av dessa ändringar har också de specialmotiveringar som gäller rätten att utföra inspektioner ändrats.

Justitiekanslersämbetet lyfter i sitt yttrande fram ett behov av att förtydliga 8 § i det första lagförslaget, där det föreskrivs om advokatsekretessen, som begränsar de behöriga myndigheternas rätt att få information och utföra inspektioner, särskilt när det gäller advokatverksamhet och personer som omfattas av undantaget från denna rätt. Efter remissbehandlingen har paragrafen preciserats så att den bättre beaktar att Transport- och kommunikationsverket inte har rätt att utöva sina undersökningsbefogenheter på tredjeparter, såsom advokater. Genom det preciserade undantaget när det gäller advokatsekretess begränsas de behöriga myndigheternas rätt att få eller granska material som innehas av dem som är föremål för en inspektion och som är relevant för inspektionen, till den del materialet innehåller konfidentiell korrespondens mellan en klient och en advokat. Vidare har det också preciserats vilka juridiska rådgivare som omfattas av advokatsekretessen för att bestämmelserna bättre ska överensstämma med den nationella lagstiftningen om rättegångsbiträden. På grund av de ändringar som gjorts i denna paragraf har också specialmotiveringen och motiveringen till lagstiftningsordningen ändrats och kompletterats.

Polisstyrelsen konstaterar i sitt yttrande att det i 9 § i det första lagförslaget, som gäller handräckning, finns skäl att lyfta fram att handräckning av polisen i tillsynen över dataförordningen kan komma i fråga, om en behörig myndighet förhindras att utföra en inspektion, eller om det med fog kan förväntas att detta kommer att ske. Motiveringen till denna paragraf har preciserats i enlighet med yttrandet.

Justitieministeriet fäster uppmärksamhet vid formuleringen av 11 § i det första lagförslaget, som gäller vite, hot om tvångsutförande och hot om avbrytande, och efterlyser en närmare motivering av varför hoten om tvångsutförande och avbrytande är nödvändiga. Ordalydelsen i och motiveringen till bestämmelsen har preciserats vid den fortsatta beredningen, och möjligheten att förelägga ett hot om tvångsutförande har strukits helt och hållet. Under den fortsatta beredningen har det i denna paragraf lagts till en möjlighet att förena ett beslut som Transport- och kommunikationsverket har gett på grundval av den föreslagna lagen med vite, och i anslutning till detta även en begränsning som stöder fysiska personers skydd mot självinkriminering.

6.1.3 Administrativa påföljder

6.1.3.1 Inledning

Justitieministeriet och justitiekanslersämbetet lyfter i sina yttranden fram ett behov av att som helhet se över de nya påföljdsavgifter som kan påföras för överträdelse av de skyldigheter som följer av dataförordningen.

6.1.3.2 Påföljdstyp och skyldigheter som kan förenas med sanktioner

Justitieministeriet fäster i sitt yttrande uppmärksamhet vid att motiveringen till lagstiftningsordningen avseende påföljdsavgifter bör kompletteras med en egentlig bedömning av frågor som är relevanta med tanke på grundlagen. Det bör redogöras för det nationella handlingsutrymmet och beskrivas hur detta har använts i enlighet med grundlagen, eftersom förordningen medger nationellt handlingsutrymme i fråga om såväl påföljdstyp som gärningar som kan leda till sanktioner. Enligt justitieministeriet förblir tolkningen att förordningen uttryckligen kräver nationell reglering av påföljdsavgifter till stor del oklar och relativt ogrundad i propositionsutkastet.

Motiveringen till lagstiftningsordningen har kompletterats och preciserats i sin helhet utifrån justitieministeriets yttrande. Motiveringen har kompletterats med en redogörelse för det nationella handlingsutrymmet och en egentlig bedömning av frågor som är relevanta med tanke på grundlagen.

Justitieministeriet fäster i sitt yttrande också uppmärksamhet vid de specialmotiveringar som gäller påföljdsavgifter. Enligt ministeriet har de cirka fyrtio nya sanktionerna till största delen inte motiverats över huvud taget, varför motiveringen bör kompletteras. Justitieministeriet betonar att en skyldighet som, om den överträds, ska leda till en sanktion måste vara exakt och förutsebar med tanke på legalitetsprincipen och regleringens förutsebarhet. Också beskrivningarna av gärningarna i bestämmelserna om sanktioner var enligt ministeriet så snäva att det i samband med den fortsatta beredningen bör övervägas hur beskrivningarna kan kompletteras och preciseras.

Vid den fortsatta beredningen har varje skyldighet som kan förenas med sanktioner bedömts på nytt. Aktörer som kan påföras sanktioner har strukits, och vissa gärningar som kan förenas med sanktioner har tillagts medan andra har strukits. De typer av försummelser som gärningar enligt dataförordningen utgör och för vilka det ska påföras påföljdsavgift har noggrant avgränsats och preciserats. Dessutom har beskrivningarna av gärningarna i bestämmelserna om sanktioner kompletterats och preciserats i paragraferna. Vidare har man beaktat de anvisningar som efter remissbehandlingen fåtts från kommissionens datainnovationsstyrelse när det gäller skyldigheter som kan förenas med sanktioner.

6.1.3.3 Påföljdsavgiftens storlek

Justitieministeriet anser i sitt yttrande att det föreslagna högsta beloppet av påföljdsavgiften, 4 procent, är betydande och att motiveringen till lagstiftningsordningen bör kompletteras med en bedömning av det sätt på vilket det lagstiftas om beloppet och av det högsta belopp som redan tillämpas. Enligt justitieministeriet medger förordningen nationellt handlingsutrymme när det gäller att fastställa påföljdsavgiftens storlek, men motiveringen till det föreslagna högsta beloppet på 4 procent förblir vag i propositionen. Det framgår inte av utkastet varför det endast föreskrivs om ett högsta belopp och inte om till exempel ett högsta belopp respektive lägsta belopp. Justitieministeriet påpekar också att förordningen endast förutsätter att aktörens årliga omsättning under föregående räkenskapsperiod ska beaktas vid påförandet av påföljden, och detta krav kan i sig beaktas även på annat sätt än att påföljdsavgiftens storlek binds till omsättningen procentuellt. När det gäller påföljdsavgiftens storlek konstaterar ministeriet också att motiveringen till utkastet inte överensstämmer med de föreslagna paragraferna. Vidare påpekar justitieministeriet att det inte framgår av utkastet varför det är proportionellt och nödvändigt att föreskriva att en påföljdsavgift av samma procentuella storlek ska påföras för överträdelser av samtliga skyldigheter. Dessutom bör påföljdsavgiftens storlek motiveras när det gäller fysiska personer.

Också företagen och deras intresseorganisationer, såsom affärsverket Business Oulu, Finlands Näringsliv rf, Elisa Abp, FiCom ry, Centralhandelskammaren, Företagarna i Finland rf och Teknologindustriin rf anser att det föreslagna högsta beloppet av den administrativa påföljdsavgiften är högt. I yttrandena föreslås en gradering av de högsta beloppen av påföljdsavgifterna.

Under den fortsatta beredningen har påföljdsavgiftens storlek bedömts med avseende på dess proportionalitet och nödvändighet, och följaktligen föreslås en gradering av påföljdsavgiftens storlek så att det är möjligt att påföra en större påföljdsavgift för de skyldigheter som är mest betydande med tanke på syftet med förordningen. När det gäller påföljdsavgifternas storlek har

specialmotiveringen kompletterats, och specialmotiveringen överensstämmer nu med paragraferna. Motiveringen till lagstiftningsordningen har kompletterats med en bedömning av regleringssättet i fråga om beloppet (endast maximibelopp) samt av storleken på påföljdsavgiften för näringsidkare och fysiska personer.

Justitieministeriet kommenterar också vissa lagtekniska detaljer i de paragrafer som gäller påföljdsavgiftens storlek, och dessa kommentarer har beaktats vid den fortsatta beredningen. Skatteförvaltningen anser i sitt yttrande att det i den föreslagna lagen eller i motiveringarna till den behöver preciseras vad som avses med den fysiska personens ”inkomster enligt beskattningen”. Ordalydelsen har till denna del preciserats under den fortsatta beredningen. Vidare påpekar justitieministeriet att det finns skillnader mellan det första lagförslaget och det fjärde lagförslaget när det gäller påförandet av påföljdsavgifter och påföljdsavgifternas storlek. De ändringar som har gjorts i det fjärde lagförslaget behandlas nedan i det underavsnitt som gäller lagen i fråga.

6.1.3.4 Påförande av påföljdsavgift

När det gäller påförande av påföljdsavgift och grunderna för påförandet påpekade justitieministeriet att paragraferna och motiveringen inte motsvarade varandra. Vid den fortsatta beredningen har paragraferna och motiveringen ändrats så att de motsvarar varandra. Samtidigt har skyldigheten enligt 20 § 5 mom. att följa kriterierna för påförande av påföljdsavgift ändrats till en informativ hänvisning till dataförordningen. Justitieministeriet anser i sitt yttrande att motiveringen till nuvarande 22 § 2 mom. i det första lagförslaget, där det föreskrivs att påföljdsavgift får påföras en sådan näringsidkare som till följd av ett företagsarrangemang har övertagit den näringsverksamhet inom vilken överträdelsen skett, behöver kompletteras. Motiveringen har kompletterats under den fortsatta beredningen. Justitieministeriet påpekar att motiveringen till 5 mom. i samma paragraf inte motsvarar lagförslaget. Under den fortsatta beredningen har det onödiga omnämmandet av påföljdsavgift som ska påföras med stöd av den allmänna dataskyddsförordningen strukits i motiveringen.

Justitieministeriet fäster uppmärksamhet vid att det har föreslagits att det ska föreskrivas om preskribering av påföljdsavgift och om dödsfalls inverkan på verkställigheten i den paragraf som gäller påföljdsavgift som ska påföras med stöd av dataförordningen. Någon motsvarande bestämmelse har inte föreslagits i den paragraf som gäller dataförvaltningsakten. Under den fortsatta beredningen godkändes en lagändring, i och med vilken det föreskrivs om bägge ovannämnda situationer i lagen om verkställighet av böter. Följaktligen har omnämmandet av preskribering av påföljdsavgift och dödsfalls inverkan på verkställigheten strukits i samband med den fortsatta beredningen.

Vidare konstaterar justitieministeriet att behörigheten att påföra den påföljdsavgift som anges i det fjärde lagförslaget och ändringssökandet har ordnats på ett annat sätt, och att detta inte har beaktats i motiveringen. Motiveringarna har till denna del preciserats under den fortsatta beredningen.

6.1.3.5 Påförande av påföljdsavgift i fråga om myndigheter

Justitieministeriet, Finlands näringsliv rf och Transport- och kommunikationsverket anser att det i propositionsutkastet förblir oklart huruvida de föreslagna påföljdsavgifterna kan påföras även myndigheter. Valfärdsområdesbolaget Hyvil Ab anser i sitt yttrande att påföljdsavgiftspraxisen inte ska gälla myndigheter. Finlands Kommunförbund rf föreslår att det ska föreskrivas om en särskild påföljd för myndigheter.

Det nationella handlingsutrymme som dataförordningen medger och frågan om påföljdsavgifter ska kunna påföras myndigheter har bedömts på nytt under den fortsatta beredningen. Påföljdsbestämmelserna i förordningen har bedömts vara av allmän karaktär, och de har ansetts möjliggöra ett omfattande nationellt handlingsutrymme med avseende på såväl påföljdstyp som de gärningar som kan förenas med påföljd. Eftersom handlingsutrymmet ska användas i enlighet med grundlagsutskottets tolkningspraxis har man vid den fortsatta beredningen av propositionen uttryckligen uteslutit möjligheten att påföra myndigheter påföljdsavgifter.

6.1.3.6 Transport- och kommunikationsverkets påföljdskollegium

Justitieministeriet fäster i sitt yttrande uppmärksamhet vid antalet medlemmar i Transport- och kommunikationsverkets påföljdskollegium. Enligt justitieministeriet kan det vara motiverat att se över medlemsantalet i syfte att trygga sakkunskapen i kollegiet, om det föreskrivs om flera nya befogenheter som grundar sig på annan lagstiftning. Under den fortsatta beredningen har det bedömts att genomförandet av dataförordningen inte är förknippat med något särskilt behov av att utöka antalet medlemmar i påföljdskollegiet, och inga ändringar har gjorts i propositionen utifrån yttrandet. Dataförordningen har med tanke på kollegiets substansexpertis samband med annan digitaliserings- och datalagstiftning som Transport- och kommunikationsverket redan övervakar och som kan utgöra grund för påförande av administrativa påföljdsavgifter. Vid den fortsatta beredningen har det ändå identifierats att antalet medlemmar i Transport och kommunikationsverkets påföljdskollegium kan behöva ses över i samband med något annat projekt i ett senare skede, när kollegiets behörighet gradvis blir mer omfattande. På basis av justitieministeriets observationer har motiveringen till lagstiftningsordningen preciserats också med avseende på påföljdskollegiet.

6.1.3.7 Påföljdsavgift för överträdelser av dataförordningen enligt lagen om vissa befogenheter för konsumentskyddsmyndigheterna

Justitieministeriet anser i sitt yttrande att det i det fjärde lagförslaget förblir oklart hur den föreslagna nya påföljdsavgiften, som ska fastställas enligt 18 § i lagen om vissa befogenheter för konsumentskyddsmyndigheterna, uppfyller kravet på att nationell lagstiftning som överlappar förordningen ska undvikas. Vidare poängterar justitieministeriet att det första lagförslaget och det fjärde lagförslaget innehåller olika påföljdsavgiftsbelopp för fysiska personer och att detta inte har motiverats. Vid den fortsatta beredningen har man beslutat att föreslå att beloppet av de påföljdsavgifter som påförs för överträdelser av dataförordningen och grunderna för påförandet ska regleras som helhet i 20 § i det första lagförslaget, och att en undantagsbestämmelse om påföljdsavgiftsbeloppet ska fogas till 18 § i det fjärde lagförslaget. Vidare ska det till 17 § i det fjärde lagförslaget fogas en bestämmelse enligt vilken den påföljdsavgift som där avses och som kan påföras personer i ledande ställning inte kan påföras för överträdelser av dataförordningen. Efter dessa ändringar är bestämmelserna om påföljdsavgiftens belopp och om grunderna för påförande av påföljdsavgift enhetliga oberoende av inom vilket förfarande påföljdsavgiften påförs, och till det fjärde lagförslaget fogas inga nationella bestämmelser som överlappar dataförordningen.

6.1.4 Samarbete mellan myndigheter

I justitieministeriets yttrande påpekas det att den underrättelseskyldighet som åläggs konsumentombudsmannen i 4 § 2 mom. i det första lagförslaget är oklar och att det ännu bör bedömas om den relaterade skyldigheten för Transport- och kommunikationsverket att meddela föreskrifter enligt 3 mom. behövs. Under den fortsatta beredningen har konsumentombudsmannens underrättelseskyldighet preciserats. Transport- och kommunikationsverkets bemyndigande att meddela föreskrifter har strukits i samband med den

fortsatta beredningen, eftersom det ansågs att konsumentombudsmannen och Transport- och kommunikationsverket kan komma överens om detaljerna kring underrättelser på ett tillräckligt sätt inom ramen för artikel 37.2 i dataförordningen, som gäller samarbetet mellan behöriga myndigheter, och 10 § i förvaltningslagen, som föreskriver om en samarbetskyldighet för myndigheter.

Undervisnings- och kulturministeriet önskar i sitt yttrande att det i motiveringen till 4 § i det första lagförslaget ska nämnas att de berörda myndigheter som där avses och som tillsynsmyndigheterna samarbetar med omfattar åtminstone undervisnings- och kulturministeriet. Denna ändring har inte gjorts, eftersom det inte är ändamålsenligt, eller ens möjligt, att räkna upp alla andra berörda myndigheter som de behöriga myndigheterna ska samarbeta med, eftersom det är fråga om ett potentiellt stort antal myndigheter. Detta förklaras också i motiveringen till paragrafen.

6.1.5 Övrigt

Upphovsrättsorganisationerna betonar i sina yttranden att upphovsrättsskyddet har företrädare framför dataskyddsregleringen när dessa står i konflikt med varandra. Flera upphovsrättsorganisationer fäster i sina yttranden uppmärksamhet vid att det i beskrivningen av nuläget, där det redogörs för förhållandet mellan dataförordningen och integriteten vid elektronisk kommunikation, inte hänvisas till artikel 1.8 i dataförordningen, som förtydligar förhållandet mellan dataförordningen och lagstiftningen om immateriella rättigheter. Utifrån remissvaret har ordalydelsen i artikel 1.5 i dataförordningen (förhållandet mellan dataförordningen och regleringen om personuppgifter och skyddet för elektronisk kommunikation) och skäl 36 i dataförordningen, som gäller den artikeln, preciserats i avsnitt 3.1.4, och dessutom har det till avsnittet på motsvarande sätt fogats information om innehållet i artikel 1.8 i dataförordningen (förhållandet mellan dataförordningen och regleringen om immateriella rättigheter).

På basis av justitiekanslerns förhandsgranskning har det till avsnitt 3.5 om beskrivningen av nuläget, där de immateriella rättigheternas förhållande till dataförordningen behandlas, och till avsnitt 3.1.3, där förhållandet mellan dataförordningen och dataskyddsförordningen behandlas, för tydlighetens skull fogats ett omnämnande av att dataförordningen inte begränsar tillämpningen av sådana unionsrättsakter eller nationella författningar som innehåller bestämmelser om skydd av immateriella rättigheter.

I yttrandet från Upphovsrättens informations- och övervakningscentral anses det bland annat att både den lagstiftning som utfärdas med stöd av dataförordningen och den befintliga lagstiftningen, såsom lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation, bör kompletteras med ett omnämnande av att information får behandlas och lämnas ut i de situationer som avses i författningarna om skydd för immateriella rättigheter. Enligt Teostos yttrande bör det i propositionen förtydligas att hänvisningarna till bland annat bestämmelserna i 17 kap. i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation inte påverkar möjligheterna att verkställa upphovsrätten. Enligt Kopiosto bör det i lagen och i motiveringen till lagen tydligt anges att artikel 1.5 i dataförordningen inte gäller situationer enligt artikel 1.8, där behandling och utlämnande av information begärs för verkställighet av upphovsrätten i enlighet med informations samhällsdirektivet, genomförandedirektivet, det så kallade DSM-direktivet eller någon annan rättsakt som utfärdats till skydd för upphovsrätten, såsom de artiklar i NIS2-direktivet som garanterar åtkomst till whois-data.

Enligt artikel 1.8 i dataförordningen ändrar förordningen, inklusive bestämmelsen i artikel 1.5 om att bestämmelserna om personuppgifter eller integritetsskydd ska ha företräde när

bestämmelserna står i konflikt med varandra, inte tillämpningen av rättsakter som skyddar immateriella rättigheter. Denna regeringsproposition innehåller inte heller några bestämmelser som påverkar tillämpningen av sådan nationell lagstiftning eller EU-lagstiftning där det föreskrivs om skydd av immateriella rättigheter, och verkställigheten av förordningarna förutsätter inga sådana bestämmelser. De tillägg i fråga om artikel 1.8 i dataförordningen som gjorts i regeringens proposition på det sätt som beskrivs ovan och där det tydligt konstateras att dataförordningen inte begränsar tillämpningen av unionslagstiftningen eller den nationella lagstiftningen om skydd av immateriella rättigheter har bedömts klarlägga förhållandet mellan dataförordningen och bestämmelserna om immateriella rättigheter i tillräcklig utsträckning. De grunder för behandling av personuppgifter som det anses att behövs med tanke på skyddet av immateriella rättigheter och andra förutsättningar för åtkomst till registreringsuppgifter om domännamn bestäms utifrån annan lagstiftning än de förordningar som verkställs i denna proposition, och det är inte motiverat att i denna regeringsproposition närmare behandla eventuella tolkningsfrågor relaterade till detta. Utlämnandet av de så kallade whois-data som upphovsrättsorganisationerna lyfter fram har behandlats redan i samband med det nationella genomförandet av EU:s cybersäkerhetsdirektiv (NIS 2-direktivet) i fråga om registrarer av domänen .fi (cybersäkerhetslagen 124/2025), och avsikten är att komplettera det nationella genomförandet i fråga om registreringsuppgifter om domännamn och registrarer (LVM014:00/2024). Kompletteringarna gäller behandling och utlämnande av uppgifter om domännamn. Propositionen ska enligt planerna lämnas under höstsessionen 2025.

Justitieministeriet påpekar i sitt yttrande att den informativa laghänvisningen i 1 § 3 mom. i det första lagförslaget är inexact. Momentet och motiveringen till det har under den fortsatta beredningen preciserats så att det framgår tydligare att lagen om säkerställande av bevisning i tvistemål som gäller immateriella rättigheter (344/2000) endast ska tillämpas på förbud som avses i 8 § i lagen om företagshemligheter.

Justitieministeriet fäster uppmärksamhet vid formuleringen av 26 § 1 mom. i det första lagförslaget. Formuleringen lät tidigare mer förpliktande (yttrande ska begäras) men har nu ändrats så att den snarare preciserar av vem yttrande ska begäras. Vidare påpekar justitieministeriet att begreppet känsliga data har använts på ett ovanligt sätt i motiveringen till 2 mom. Vid den fortsatta beredningen har det i motiveringen preciserats att det är fråga om kommersiellt känsliga data.

Justitieministeriet föreslår i sitt yttrande att man vid den fortsatta beredningen ska sträva efter att i 27 § (rätt till ersättning) minska på onödiga upprepningar av förordningen och nationell reglering som överlappar förordningen, ändra termen besvär som där används, eftersom det inte är fråga om sökande av ändring hos förvaltningsdomstol, bedöma alternativ till den myndighet enligt artikel 27 som avses i artikel 20.5 i dataförordningen samt precisera innehållet i denna myndighets beslut och myndighetens prövningsrätt. Under den fortsatta beredningen har man strävat efter att i paragrafen minska överlappningar med förordningen och ändrat ordet besvär till att ett ärende kan hänskjutas till Transport- och kommunikationsverket för behandling. Vidare har innehållet i beslut som fattas av verket och den tillhörande prövningsrätten preciserats. I specialmotiveringen har det preciserats att Transport- och kommunikationsverket är den behöriga myndighet och datasamordnare som avses i artikel 37 i förordningen och som med stöd av förordningen har även andra uppgifter i anslutning till begäranden om delning av data enligt kapitel V i förordningen. Transport- och kommunikationsverket fäster i sitt yttrande uppmärksamhet vid att propositionen inte tar ställning till fall där verket själv begär data av en privat aktör för exceptionella behov och själv är föremål för ett ersättningsanspråk. Specialmotiveringen har till denna del preciserats under den fortsatta beredningen.

Justitieministeriet och Helsingfors förvaltningsdomstol påpekar i sina yttranden att bestämmelsen i 29 § 3 mom. i det första lagförslaget om att ett beslut ska iakttas trots att ändring har sökts överlappar 10 § 2 mom. Vid den fortsatta beredningen har den överlappande bestämmelsen i 10 § strukits. Dessutom har motiveringen till bestämmelsen enligt justitieministeriets önskemål vid den fortsatta beredningen kompletterats med ett omnämnande av konsumentombudsmannens befogenheter och sökande av ändring i beslut som gäller utövningen av dessa. Helsingfors förvaltningsdomstol begär i sitt yttrande att man under den fortsatta beredningen ska överväga på nytt om sökandet av ändring i administrativa besvärssärenden som anknyter till dataförordningen bör styras och koncentreras till marknadsdomstolen. Också justitieministeriet fäster i sitt yttrande uppmärksamhet vid besvärinstanserna, men anser i sig att valet att styra alla besvär till förvaltningsdomstolarna är motiverat. Enligt IPR University Center tryggar en centralisering av besvärssärendena till marknadsdomstolen sakkunskapen och bildar en enhetlig linje när det gäller att fastställa en skälig ersättning. Inga ändringar har gjorts i den föreslagna bestämmelsen om ändringssökande när det gäller besvärinstanserna, eftersom det redan i samband med beredningen har bedömts att flera alternativa besvärinstanser är möjliga och inga speciella nya aspekter har förts fram i yttrandena. Det är befogat och möjligt att göra en omdöming av valet av besvärinstans först när det finns praktisk erfarenhet att utgå från.

Enligt justitiekanslersämbetet bör den föreslagna lagstiftningen bedömas i förhållande till självstyrelselagen för Åland. Vid den fortsatta beredningen har propositionen kompletterats med ett avsnitt om detta (avsnitt 1.2.3).

Justitiekanslersämbetet anser i sitt yttrande att också dataförordningens förhållande till den nationella lagstiftning som bygger på dataskyddsförordningen bör förtydligas i propositionen. Vid den fortsatta beredningen har det bedömts att artikel 1.5 i dataförordningen relativt entydigt också ger nationell dataskyddslagstiftning som stiftats på tillbörligt sätt företräde, och detta har förtydligats i avsnitt 3.1.3 i propositionen. Dataförordningens förhållande till den nationella lagstiftningen om integriteten vid elektronisk kommunikation har preciserats i avsnitt 3.1.4.

Justitiekanslersämbetet och riksdagens justitieombudsman anser i sina yttranden att det i propositionen bör motiveras närmare varför det inte föreslås att en möjlighet till passivitetsbesvär ska tas in i lagen. Denna lagstiftningslösning har vid den fortsatta beredningen motiverats mer detaljerat i avsnitt 5.1.5.

Bland annat justitiekanslersämbetet och Hyvil Ab föreslår i sina yttranden att förhållandet mellan den direkt tillämpliga dataförordningen och den nationella offentlighetslagen bör bedömas närmare vid den fortsatta beredningen av propositionen med tanke på kommande tolkningsproblem. I samband med den fortsatta beredningen har det inte varit möjligt att göra en omfattande utredning av de tolkningsfrågor som i framtiden kan uppstå kring samordningen av dataförordningen och offentlighetslagstiftningen. Beskrivningen av nuläget i propositionen har emellertid kompletterats med ett avsnitt som gäller förhållandet mellan dataförordningen och offentlighetslagen. I detta avsnitt behandlas kontaktytor mellan dataförordningen och offentlighetslagstiftningen som identifierats under beredningen, och dessutom nämns det omfattande projekt för revidering av offentlighetslagen som pågått redan en längre tid, i samband med vilket man sannolikt också kommer att behandla frågor som gäller hemlighållande av data som innehas av en offentlig aktör och som är centrala med tanke på dataförordningen. I denna proposition föreslås inga ändringar i offentlighetslagen.

Justitiekanslersämbetet önskar i sitt yttrande att det förtydligas hur främjandet av datakompetens, som i dataförordningen ålagts konkurrens- och konsumentskyddsmyndigheterna, skiljer sig från den AI-kunnighet som avses i artikel 4 i

förordningen om artificiell intelligens, samt vilket tillsynsansvar Konkurrens- och konsumentverket eventuellt har enligt vardera förordningen. Konkurrens- och konsumentverket har inte ålagts tillsynsansvar i fråga om vare sig datakompetens eller AI-kunnighet. Enligt denna proposition ska Konkurrens- och konsumentverket främja konsumenternas datakompetens och Transport- och kommunikationsverket främja företagens och enheternas datakompetens. Det handlar inte om ett tillsynsansvar, utan om en uppgift som avses i artikel 37.5 a i dataförordningen och som innebär att införa åtgärder för att främja och följa datakompetensen. Med datakompetens avses enligt förordningen färdigheter, kunskap och förståelse som gör det möjligt för konsumenter och företag att dels bli medvetna om det potentiella värdet av de data de genererar, producerar och delar, dels bli motiverade att tillhandahålla och ge åtkomst till sina data i enlighet med relevanta rättsliga regler. Syftet är att förbättra allmänhetens och företagets förmåga att utnyttja fördelarna med datamarknaden. Enligt artikel 4 i förordningen om artificiell intelligens ska leverantörer och tillhandahållare av AI-system vidta åtgärder för att säkerställa att deras personal har tillräcklig AI-kunnighet. Enligt regeringens proposition om genomförandet av förordningen om artificiell intelligens (RP 46/2025 rd) ska leverantörer och tillhandahållare av AI-system se till att deras personal har tillräckliga kunskaper så att leverantören eller tillhandahållaren i praktiken kan uppfylla de förpliktelser och krav som föreskrivs i lagstiftningen. Bestämmelsen medför som sådan inte någon skyldighet, och det har inte föreslagits att det ska föreskrivas om nationella sanktioner för överträdelser av den. Under den fortsatta beredningen har det inte ansetts vara nödvändigt att i detta avseende förtydliga propositionen på något annat sätt.

Justitiekanslersämbetet poängterar i sitt yttrande att det inte fanns någon svenskspråkig begäran om utlåtande under remissbehandlingen av propositionen. Justitieministeriet föreslår å sin sida att man vid den fortsatta beredningen bör överväga att höra åtminstone de domstolar vars verksamhet mest kan påverkas av förslaget. Under den fortsatta beredningen har svenskspråkigt material lagts till i utlåtandetjänsten, och remisstiden har förlängts i fråga om den svenskspråkiga remissbehandlingen. Dessutom har en separat begäran om yttrande skickats till domstolarna.

Justitiekanslersämbetet anser i sitt yttrande att det i propositionen bör förtydligas hur dataförordningen och dataförvaltningsakten skiljer sig från varandra och exakt hur det första lagförslaget genomför vardera rättsakterna. Under den fortsatta beredningen har man strävat efter att mer konsekvent och genomgående i propositionen beakta dataförvaltningsakten och dess genomförande. Genomförandeböven i anslutning till dataförvaltningsakten har beskrivits i avsnitt 3.1.2 och 3.6 i propositionen samt även i korthet i underavsnitten 3.7.1.2, 3.7.2.2, 3.7.3.2 och 3.7.4.2. Till avsnitt 4.1, som gäller de viktigaste förslagen, har det dessutom fogats en omfattande sammanfattning av verkställigheten av dataförvaltningsakten och det handlingsutrymme som används i fråga om den.

I remissvaren ansågs det vara nödvändigt att överväga om den föreslagna lagen bör vara en budgetlag, om propositionen har konsekvenser för de offentliga finanserna. Frågan har granskats vid den fortsatta beredningen. Regeringen föreslog dock inget anslag för verkställigheten av dataförordningen i statsbudgeten för 2026, utan verkställigheten av förordningen skulle finansieras genom att myndigheternas befintliga resurser omfördelas.

Vid den fortsatta beredningen har konsekvensbedömningarna i någon mån kompletterats.

I lagförslagen har man också beaktat de lagtekniska korrigeringar och preciseringar som justitieministeriet lyft fram i sitt yttrande och under den fortsatta beredningen.

6.2 Utlåtande från rådet för bedömning av lagstiftningen

I sitt utlåtande ansåg rådet att användningen av det nationella handlingsutrymme som dataförordningen och dataförvaltningsakten medger bör beskrivas också i avsnittet om de viktigaste förslagen. Vid den fortsatta beredningen har det till avsnittet om de viktigaste förslagen fogats en kortfattad beskrivning av det handlingsutrymme som hänför sig till de viktigaste förslagen i anslutning till verkställigheten av dataförordningen och användningen av det. Dessutom har det förtydligats att det i propositionen inte föreslås några nya bestämmelser enbart av nationella orsaker.

Enligt utlåtandet är den terminologi som baserar sig på förordningen svårtolkad, och det ansågs att de centrala begreppen bör förklaras närmare i propositionen. I utlåtandet specificerades inte vilka begrepp i förordningen som rådet för bedömning av lagstiftningen ansåg vara centrala i propositionen. Vid den fortsatta beredningen har det till avsnitt 2 om propositionens huvudsakliga innehåll (särskilt underavsnitt 2.2.2) fogats definitioner och beskrivningar av uppkopplade produkter, tillhörande tjänster, produktdata och data från en tillhörande tjänst samt användare, datahållare och tredje parter. Också definitionerna av mikroföretag och små företag förklaras närmare. Vissa kompletteringar som gäller aktörerna har också gjorts i specialmotiveringen.

Rådet ansåg i utlåtandet att det skulle vara bra att i propositionen ge en kortfattad beskrivning av de uppskattade konsekvenserna av de föreslagna lagändringarna, inklusive konsekvenserna av påföljdsavgifterna. Till underavsnitt 4.2.1 har det fogats en tabell som sammanställer konsekvenserna av de nationella lagändringarna.

Rådet konstaterade att man i propositionen också bör beskriva påföljdsavgifternas konsekvenser för företag av olika storlek och för fysiska personer och det vore bra att med några exempel åskådliggöra i hurdana situationer påföljdsavgifter kan påföras. Avsnitten om konsekvenser för företag och konsumenter har kompletterats till denna del.

Enligt utlåtandet ska det dessutom i propositionen beskrivas hur stor risk myndigheternas resurser utgör för till exempel möjligheten att öka datakompetensen eller utöva tillsyn. Propositionens konsekvenser för myndigheterna har vid den fortsatta beredningen kompletterats särskilt i fråga om Transport- och kommunikationsverket, som har det huvudsakliga ansvaret.

6.3 Justitiekanslerns förhandsgranskning

Justitiekanslern ansåg vid sin förhandsgranskning att remissvaren och de ändringar som gjorts med anledning av dem i huvudsak har beskrivits och motiverats på ett berömligt sätt i propositionen. Enligt förhandsgranskningen skulle man ändå i propositionen i något högre grad kunna lyfta fram de kritiska synpunkter som framförts i fråga om skyddet för upphovsrätten och motiveringarna till dem. På basis av förhandsgranskningen har en mer detaljerad beskrivning av remissvaren om skyddet för upphovsrätten fogats till avsnitt 6.1.5. Till beskrivningen av nuläget har det dessutom på vissa ställen fogats ett förtydligande omnämnande enligt artikel 1.8 i dataförordningen om att dataförordningen inte begränsar tillämpningen av sådana unionsrättsakter eller nationella författningar som innehåller bestämmelser om skydd av immateriella rättigheter. De preciseringar i fråga om upphovsrätsorganisationernas svar som gjorts på basis av förhandsgranskningen beskrivs närmare i avsnitt 6.1.5 som gäller remissvaren. Dessa preciseringar ansågs vara tillräckliga för att beakta remissvaren om skyddet av upphovsrätten, eftersom regeringens proposition inte påverkar tillämpningen av sådan nationell lagstiftning eller EU-lagstiftning där det föreskrivs om skydd av immateriella rättigheter.

Vid förhandsgranskningen fästes uppmärksamhet vid att regleringstekniken för påföljderna skiljer sig åt beroende på med stöd av vilken förordning påföljderna påförs, vilket är särskilt tydligt i fråga om de påföljder för vilka dataombudsmannen kan påföra påföljdsavgift. Utifrån utlåtandet preciserades avsnitt 3.1.3 om dataförordningens förhållande till dataskyddsförordningen, men de grundläggande lösningarna i propositionen ändrades inte. Enligt artikel 37.3 i dataförordningen ska de tillsynsmyndigheter som ansvarar för att övervaka tillämpningen av dataskyddsförordningen ansvara för att övervaka tillämpningen av dataförordningen när det gäller skyddet av personuppgifter. Dataombudsmannen svarar således för de tillsynsuppgifter i Finland som hänför sig till behandlingen av personuppgifter i samband med tillämpningen av dataförordningen. I artikel 40 i dataförordningen föreskrivs det dessutom att dataskyddsmyndigheterna ska påföra administrativa påföljdsavgifter i enlighet med dataskyddsförordningen. Vid beredningen har det inte i dataförordningen identifierats någon sådan reglering om behandling av personuppgifter som skulle kräva att dataskyddsmyndigheterna får nya befogenheter. Dessutom förutsätter den bestämmelse i dataförordningen enligt vilken bestämmelserna i dataskyddsförordningen ska iakttas vid påförande av påföljdsavgifter för behandling av personuppgifter att man inte kan avvika från bestämmelserna om påföljdsavgifter i dataskyddsförordningen.

Vid förhandsgranskningen gavs också uppmaningen att kontrollera att alla de skyldigheter enligt dataförordningen som avses har förenats med sanktioner. Man beslutade inte att ändra förteckningen över gärningar som beläggs med sanktioner utifrån utlåtandet. Sådana gärningar som det inte har föreskrivits tillräckligt exakt om med tanke på sanktionerna har inte påförts sanktioner. Exempelvis har artikel 5.9 i dataförordningen inte påförts sanktioner, eftersom den har ett nära samband med artikel 10, i fråga om vilken överträdelse enligt förslaget ska påföras sanktioner och genom vilken brott mot skyddet för företagshemligheter således förenas med sanktioner. Dessutom har exempelvis artikel 6.2 f i förordningen inte ansetts vara tillräckligt exakt med tanke på sanktioner, och den verksamhet som avses i bestämmelsen har i förordningen inte förklarats så att det skulle vara klart genom vilka gärningar en person kan göra sig skyldig till brott mot skyldigheten. Det bör också noteras att det i dataförordningen är fråga om en ny slags reglering, vars tillämpning man ännu inte har erfarenhet av. De behöriga myndigheterna övervakar tillämpningen av förordningen och samarbetar sinsemellan och till exempel i samband med arbetet i Europeiska datainnovationsstyrelsen. Det är viktigt att också tillämpningspraxis i fråga om påföljder och det hur den nationella lagstiftningen fungerar följs upp noggrant i fortsättningen.

Vid förhandsgranskningen ansågs det också att den föreslagna lagen inte innehåller någon bestämmelse om tillämpningsområdet och att den nationella lagens tillämpningsområde därför inte är helt klart. Enligt förhandsgranskningsutlåtandet bör man särskilt bedöma om dataförordningen och dataförvaltningsakten förutsätter att också riksdagen omfattas av den nationella lagstiftningens tillämpningsområde och försäkra sig om huruvida riksdagens ämbetsverk kan omfattas av lagens tillämpningsområde med beaktande av grundlagsutskottets utlåtandepraxis i fråga om detta. Till 1 § i det första lagförslaget har det därför fogats ett moment om lagens tillämpningsområde samt specialmotivering och motivering till lagstiftningsordningen i anslutning till det. I bestämmelsen om tillämpningsområdet har man strävat efter att särskilt beakta riksdagens ämbetsverks och de högsta laglighetsövervakarnas konstitutionella ställning.

7 Specialmotivering

7.1 Lag om tillsyn över förvaltningen och delningen av data

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. Lagens syfte och tillämpningsområde. Det föreslås att det ska stiftas en lag om tillsyn över förvaltningen och delningen av data. Eftersom det är fråga om en helt ny lag föreslås det att i 1 § för tydlighetens skull tas in en bestämmelse om lagens syfte. Lagens syfte är att komplettera Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2023/2854 om harmoniserade regler för skälig åtkomst till och användning av data och om ändring av förordning (EU) 2017/2394 och direktiv (EU) 2020/1828 (dataförordningen).

Avsikten är att lagen med syftet att harmonisera regleringshelheten om data i fortsättningen innehåller också de i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2022/868 om europeisk dataförvaltning och om ändring av förordning (EU) 2018/1724 (dataförvaltningsakten) ingående bestämmelser som förutsätter kompletterande reglering och som redan tidigare har antagits som en del av lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation (RP 50/2023 rd). Bestämmelserna i fråga överförs enligt förslaget från lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation i princip med oförändrat innehåll till den nya lag som nu föreslås. De behöriga myndigheter som nämns i artikel 7 och 8 i dataförvaltningsakten har utsetts genom finansministeriets förordning om produktion av vissa av förvaltningens gemensamma stödtjänster för e-tjänster (900/2023), och i detta sammanhang föreslås ingen ändring på denna punkt.

Den nationella lag som kompletterar förordningen tillämpas i regel i enlighet med tillämpningsområdena för förordningarna. Tillämpningen av dataförordningen grundar sig på de aktörsroller som anges i förordningen och dessutom föreskrivs det i förordningens kapitel V om en särskild rätt för organ inom den offentliga sektorn att få data av den privata sektorn på grund av ett exceptionellt behov. Artikel 1.6 i förordningen innehåller också tillämpningsbegränsningar till exempel i anslutning till branscher som inte hör till unionens befogenhet. Förordningen påverkar inte medlemsstaternas befogenheter i fråga om allmän säkerhet, försvar eller nationell säkerhet, oavsett vilken typ av enhet som medlemsstaterna har anförtrott att utföra uppgifter inom ramen för dessa befogenheter. Förordningen påverkar inte heller medlemsstaternas befogenheter i fråga om tull- och skatteförvaltning eller medborgarnas hälsa och säkerhet. Med offentliga organ avses enligt artikel 2 i dataförordningen medlemsstaternas nationella, regionala eller lokala myndigheter och medlemsstaternas offentligrättsliga organ, eller sammanslutningar som bildats av en eller flera sådana myndigheter eller ett eller flera sådana organ.

I artikel 1 i dataförvaltningsakten föreskrivs det om förordningens innehåll och tillämpningsområde. Enligt artikel 1.1 fastställs bestämmelser om a) villkoren för vidareutnyttjande inom unionen av vissa kategorier av data som innehas av offentliga myndigheter (kapitel II), b) en ram för anmälan av och tillsyn över tillhandahållandet av dataförmedlingstjänster (kapitel III), c) en ram för frivillig registrering av enheter som samlar in och behandlar data som tillhandahålls för altruistiska ändamål (kapitel IV) och d) en ram för inrättandet av en europeisk datainnovationsstyrelse (kapitel VI). Bestämmelser om utnyttjande av data finns redan i flera andra EU-rättsakter. Därför innehåller artikel 1.2–5 bestämmelser om förordningens förhållande till annan reglering. Förordningen begränsar inte till exempel tillämpningen av dataskyddslagstiftningen eller konkurrenslagstiftningen. Med offentliga organ avses enligt artikel 2 i dataförvaltningsakten statliga, regionala eller lokala myndigheter, medlemsstaternas offentligrättsliga organ eller sammanslutningar som bildats av en eller flera sådana myndigheter eller ett eller flera offentligrättsliga organ. I fråga om dataförvaltningsakten omfattar propositionen inte kapitel II i akten eller de anknyttande myndighetsuppgifterna (se avsnitt 3.1.2 och 12.5.1).

I den nya lag som föreslås föreskrivs det om Transport- och kommunikationsverkets tillsynsbefogenheter. Grundlagsutskottet har i sin utlåtandepraxis betraktat det som

problematiskt att riksdagsarbetet skulle stå under extern tillsyn. Grundlagsutskottet har också ansett att riksdagens kansli och delvis också dess ämbetsverk är en del av riksdagsorganisationen. Tillsynen över de högsta laglighetsövervakarna har för sin del med stöd av grundlagen ansetts höra till riksdagen och dess grundlagsutskott.

Dataförordningens och dataförvaltningsaktens artiklar om tillämpning tar inte ställning till om förordningen ska tillämpas också på riksdagens eller de högsta laglighetsövervakarnas verksamhet. Vid beredningen av propositionen har man inte kunnat utesluta att riksdagen, dess ämbetsverk eller de högsta laglighetsövervakarna i framtiden kan verka åtminstone som dataanvändare i den bemärkelse som dataförordningen avser, och dataanvändare omfattas av förordningens tillämpningsområde. På motsvarande sätt kan de anses ingå i dataförordningens rätt breda definition av offentligt organ. En myndighet kan inte verka som en sådan leverantör av dataförmedlingstjänst som avses i dataförvaltningsakten. Däremot kan också en myndighet bedriva motsvarande verksamhet som den dataaltruismorganisation som definieras i datahanteringsförordningen. En sådan sammanslutnings verksamhet omfattas emellertid inte automatiskt av myndighetstillsyn, utan det kräver registrering enligt förordningen, som sammanslutningar kan ansöka om på frivillig basis. (Se avsnitt 12.5.1 om definitionen av förmedlingstjänst och registrering av en dataaltruismorganisations verksamhet.)

På grund av grundlagsutskottets observationer om riksdagen har man stannat för att begränsa tillämpningsområdet för lagen så att riksdagsarbetet och riksdagens kansli inte omfattas av lagens tillämpningsområde. Riksdagens övriga ämbetsverk omfattas av den föreslagna lagens tillämpningsområde under vissa förutsättningar. Från tillämpningsområdet för den föreslagna lagen utesluts också de högsta laglighetsövervakarna. Uteslutandet av riksdagsarbetet, riksdagens ämbetsverk och de högsta laglighetsövervakarna från den föreslagna lagens tillämpningsområde behandlas närmare i avsnitt 12 i samband med motiveringen till lagstiftningsordningen.

Enligt 2 mom. tillämpas lagen i regel i enlighet med tillämpningsområdet för de förordningar som sätts i kraft. Lagen ska enligt förslaget ändå inte tillämpas på riksdagsarbetet och inte heller på riksdagens kansli. Lagen tillämpas inte på riksdagens övriga ämbetsverk om den verksamhet som omfattas av de nämnda förordningarna har en central koppling till riksdagsarbetet.

Bestämmelser om definitionen av riksdagens ämbetsverk finns i lagen om riksdagens tjänstemän (1197/2003). Enligt 2 § 2 mom. i den lagen är riksdagens ämbetsverk riksdagens kansli och riksdagens justitieombudsmans kansli samt statens revisionsverk och forskningsinstitutet för internationella relationer och EU-frågor, som båda finns i anknytning till riksdagen. Forskningsinstitutet använder namnet Utrikespolitiska institutet. Riksdagens bibliotek har sedan 2001 hör till riksdagens kansli. Riksdagens ämbetsverk kan ha kopplingar av olika grad till riksdagsarbetet. Den ”centrala koppling till riksdagsarbetet” som ingår i den föreslagna bestämmelsen ska bedömas från fall till fall avseende vart och ett av riksdagens ämbetsverk. Till exempel Utrikespolitiska institutets verksamhet har inte i varje situation någon central koppling till riksdagsarbetet. Den föreslagna bestämmelsen innebär tillsammans med bestämmelsen om påförande av påföljdsavgifter (22 § i det första lagförslaget) att påföljdsavgifter inte kan påföras riksdagens ämbetsverk. Däremot kan ämbetsverken i fråga bli föremål för andra tillsynsåtgärder till den del som de omfattas av lagens tillämpningsområde.

Det föreslås dessutom att det i 2 mom. föreskrivs att lagen inte ska tillämpas på riksdagens justitieombudsman och inte heller på justitiekanslern i statsrådet. Den föreslagna bestämmelsen innebär att riksdagens justitieombudsman och justitiekanslern i statsrådet inte kan bli föremål för tillsyn av myndigheter på lägre nivå än de högsta laglighetsövervakarna eller för påföljder som dessa förordnar. Riksdagens justitieombudsman och justitiekanslern i statsrådet ska

emellertid anses höra till tillämpningsområdet för dataförordningen och således omfattas av kraven i förordningen, om de verkar i en roll som hör till förordningens tillämpningsområde (se FvUB 13/2018 s. 36 i samband med antagandet av dataskyddslagen).

I 3 *mom.* infogas för tydlighetens skull en informativ hänvisning till lagstiftningen om företagshemligheter, eftersom frågor som gäller företagshemligheter är relevanta på många sätt med tanke på dataförordningen. Relationerna mellan regleringarna har förtydligats redan i dataförordningen och därmed har det i den här lagen ansetts behövt att ta in endast en informativ hänvisning. I dataförordningen anges att ”i denna förordning krävs att datahållare röjer vissa data för användarna, eller för de tredje parter som väljs av en användare, även när dessa data uppfyller kraven för skydd i egenskap av företagshemligheter; den bör dock tolkas på ett sådant sätt att skyddet för företagshemligheter enligt direktiv (EU) 2016/943 bevaras.” Data som delas med stöd av dataförordningen kan således innehålla data som ska betraktas som företagshemligheter, men konfidentialiteten i sådana data ska respekteras.

Dessutom föreslås 4 *mom.* innehålla en informativ hänvisning till lagen om säkerställande av bevisning i tvistemål som gäller immateriella rättigheter, som tillämpas i ärenden som gäller antingen ersättande av skada som baserar sig på att en sådan företagshemlighet eller teknisk anvisning som avses i lagen om företagshemligheter obehörigen har utnyttjats eller röjts eller meddelande av ett förbud som avses i 8 § i lagen om företagshemligheter. Lagen i fråga tillämpas inte på interimistiska förbud som avses i 9 § i lagen om företagshemligheter.

2 §. Datasamordnare och andra behöriga myndigheter. Paragrafen föreslås innehålla bestämmelser om myndigheter som är behöriga i Finland med tanke på dataförordningen och dataförvaltningsakten. Dataförordningen förutsätter att om en medlemsstat utser mer än en behörig myndighet ska den bland dem utse en datasamordnare för att underlätta samarbetet mellan de behöriga myndigheterna och bistå dem i frågor som rör förordningen.

I 1 *mom.* föreslås det att Transport- och kommunikationsverket ska vara den datasamordnare som avses i artikel 37 i dataförordningen. Ämbetsverket ansvarar i Finland för de uppgifter som i artikeln föreskrivs för datasamordnaren. Ämbetsverket är på den grunden bland annat gemensam kontaktpunkt i alla frågor som gäller tillämpning av förordningen.

Enligt 2 *mom.* ansvarar Transport- och kommunikationsverket för tillsynen om det inte är fråga om en uppgift som enligt 3 § hör till konsumentombudsmannens behörighet. Utöver de uttryckliga tillsynsuppgifterna föreskrivs det i 3 § att Konkurrens- och konsumentverket ska öka datakompetensen bland konsumenter i enlighet med artikel 37.5 i dataförordningen. De tre myndigheterna är behöriga myndigheter i Finland i fråga om förordningen.

I 3 *mom.* föreskrivs det om Transport- och kommunikationsverkets andra uppgifter enligt artikel 37 i dataförordningen förutom tillsyn. Transport- och kommunikationsverket ska öka den i artikel 37.5 a i dataförordningen avsedda datakompetensen hos företag och sammanslutningar, medan Konkurrens- och konsumentverket enligt 3 § ansvarar för att öka datakompetensen hos konsumenter. Trafik- och kommunikationsverket ska också öka den i artikel 37.5 e i dataförordningen avsedda utveckling som är relevant för tillgängliggörande och användning av data.

Enligt artikel 37.5 i dataförordningen ska medlemsstaterna säkerställa att uppgifterna och befogenheterna för de behöriga myndigheterna är tydligt definierade och omfattar bland annat de uppgifter som uppräknas i 5 punkten. Eftersom det inte direkt hör till ämbetsverkets tillsynsuppgifter enligt artikel 37.5 i dataförordningen och 2 *mom.* i den här paragrafen att främja datakompetensen eller följa utvecklingen i anslutning till tillgängliggörandet och

användningen av data måste det föreskrivas separat om detta. Vidare ska det föreskrivas om andra uppgifter i förteckningen i artikel 37.5 som inte anses höra till tillsynsuppgifterna införs enligt förslaget antingen som direkt tillämpliga bestämmelser annanstans i förordning eller i denna lag. Bestämmelser om artikel 37.5 f–h införs i paragraferna om samarbete mellan myndigheterna och bestämmelser om påföljder enligt artikel 37.5 d införs i 10–12 § och 13–22 § i den föreslagna lagen. Förpliktande bestämmelser om uppgiften enligt artikel 37.5 j finns redan i artikel 22 i den förordningen. Ytterligare föreslås led b, c och i omfattas av tillsynsuppgiften. Dessutom föreskrivs det i 7 § i den föreslagna lagen om de undersökningar som avses i led c och om det samarbete som avses i led f.

I 4 mom. föreslås det att Transport- och kommunikationsverket i enlighet med artikel 10.5 i dataförordningen ska certifiera de organ för tvistlösning utanför domstol som är etablerade i Finland. I artikel 10.5 i dataförordningen förutsätts det att medlemsstaten på begäran av de tvistlösningsorgan utanför domstolarna som avses i artikel 10 ska certifiera organen. I samma punkt i förordningen föreskrivs det också om de villkor som ett tvistlösningsorgan för att kunna bli certifierat ska visa att det uppfyller. I dataförordningen anges inte till vem certifieringsuppgiften i medlemsstaten hör. Uppgiften har i Finland ansetts lämpa sig bäst för Transport- och kommunikationsverket, som utses till datasamordnare, och som redan med stöd av förordningen om digitala tjänster har en motsvarande certifieringsuppgift. Det har också i många andra medlemsstater beslutats att den certifieringsuppgift som avses i detta moment anvisas samma myndighet som den certifieringsuppgift som föreskrivs i förordningen om digitala tjänster.

I 5 mom. föreslås det bestämmelser om den behöriga myndighetens uppgifter enligt kap. III och IV i dataförvaltningsakten, som redan nu hör till Transport- och kommunikationsverket. Transport- och kommunikationsverket föreslås också i fortsättningen vara den myndighet enligt artikel 13.1 i förordningen som har behörighet att sköta uppgifterna i anslutning till dataförmedlingstjänster samt den behöriga myndighet som avses i artikel 23.1 och som ansvarar för det offentliga nationella registret över erkända dataaltruismorganisationer. Genom paragrafen genomförs i fortsättningen de ovannämnda artiklarna.

I fråga om skyddet av personuppgifter är utgångspunkten att dataskyddsförordningen tillämpas på behandling av personuppgifter som äger rum inom ramen för dataförordningen och dataförvaltningsakten (se artikel 1.5 i dataförordningen och skäl 35 och artikel 1.3 i dataförvaltningsakten).

Dataförordningen och dataförvaltningsakten respekterar dataskyddsmyndigheternas behörighet att utöva tillsyn över efterlevnaden av bestämmelserna om skydd av personuppgifter. Dataskyddsmyndigheterna är behöriga att genomföra de skyldigheter som beror direkt på den allmänna dataskyddsförordningen (se artikel 37.3 i dataförordningen och skäl 4 och 35 samt artikel 1.3 och 13.3 i dataförvaltningsakten).

I Finland kommer dataombudsmannen att ansvara för tillsynen över tillämpningen av förordningarna i fråga om skyddet av personuppgifter och dataombudsmannen kan inom ramen för sin behörighet (skydd för personuppgifter) påföra administrativa sanktionsavgifter enligt dataskyddsförordningen för överträdelse av kapitel II, III och V i dataförordningen (artikel 40.4) samt för överträdelse av skyldigheterna enligt dataförvaltningsakten (se i fråga om dataförvaltningsakten RP 50/2023 rd). Dataombudsmannen ska också framöver avgöra ärendena med stöd av den allmänna dataskyddsförordningen och dataskyddslagen. Till exempel artiklarna 4.12, 5.8, 6.1 samt 6.2 b i dataförordningen ska anses vara sådana som dataombudsmannen kan övervaka med stöd av dataskyddsförordningen. Överträdelser av

kapitel II, III och V i dataförordningen innebär emellertid inte nödvändigtvis överträdelse av dataskyddsförordningen.

Således föreslås det inte några befogenheter för dataskyddsmyndigheterna i denna lag, och denna proposition innehåller inte heller ändringar i lagstiftningen om personuppgifter.

3 §. Konsumentombudsmannens och Konkurrens- och konsumentverkets behörighet. I paragrafen föreskrivs det om konsumentombudsmannens och Konkurrens- och konsumentverkets behörighet. Trots att konsumentombudsmannen verkar vid Konkurrens- och konsumentverket har den ändå självständig behörighet som myndighet, och enligt 2 § i lagen om Konkurrens- och konsumentverket föreskrivs det särskilt om de uppgifter inom tillsynen över efterlevnaden av lagstiftningen som ska skötas av konsumentombudsmannen.

Enligt 1 mom. är konsumentombudsmannen den behöriga myndighet enligt artikel 37 i dataförordningen som ansvarar för tillsynen i fråga om artikel 3.2 och 3.3 i dataförordningen om det gäller situationer mellan näringsidkare och konsumenter. Enligt artikel 1.9 i dataförordningen kompletteras genom dataförordningen annan EU-reglering som har syftet att säkerställa en hög nivå av konsumentskydd i hela unionen. Konsumentombudsmannen övervakar inom ramen för sina allmänna befogenheter också efterlevnaden av den direkt tillämpliga regleringen om konsumentskyddet inom Europeiska unionen. Befogenheterna enligt den föreslagna i 3 § kompletterar konsumentombudsmannens allmänna befogenheter.

Det har ansetts att tillsynen enligt artikel 3.2 och 3.3 i dataförordningen är en lämplig uppgift för konsumentombudsmannen, som verkar vid Konkurrens- och konsumentverket, när annan EU-reglering kompletteras genom dataförordningen med syftet att säkerställa en hög nivå av konsumentskydd i unionen. Konsumentombudsmannen övervakar också inom ramen för sin allmänna behörighet direkt tillämplig reglering av konsumentskyddet i Europeiska unionen. Behörigheten enligt den föreslagna 3 § kompletterar konsumentombudsmannens allmänna behörighet när det är fråga om data som näringsidkare ska lämna till konsumenterna innan avtal ingås. Konsumentombudsmannens behörighet begränsas, liksom tillämpningsområdet för konsumentskyddslagen och annan reglering som skyddar konsumenterna, till relationerna mellan näringsidkare och konsumenter, och det är motiverat att ta detta som utgångspunkt också i tillsynen över efterlevnaden av dataförordningen. I övrigt svarar Transport- och kommunikationsverket för tillsynen över efterlevnaden av dessa bestämmelser.

Enligt 2 mom. ska Konkurrens- och konsumentverket öka datakompetensen bland konsumenter i enlighet med artikel 37.5 a i dataförordningen. Enligt 2 § 1 mom. 7 punkten i lagen om Konkurrens- och konsumentverket hör det till verkets uppgifter att sköta också andra uppgifter som det föreskrivs att verket ska sköta eller som ålagts verket. Således finns det ingen orsak att utöver det som föreskrivs i 3 § i lagen om tillsyn över förvaltningen och delningen av data separat föreskriva om uppgiften att öka konsumenternas datakompetens i lagen om Konkurrens- och konsumentverket.

Att öka datakompetensen bland konsumenterna är i förhållande till det nuvarande uppgiftsområdet en ny uppgift för Konkurrens- och konsumentverket. Även om ökande av datakompetensen i den mening som avses i dataförordningen innehållsmässigt inte motsvarar verkets nuvarande konsumentupplysning och konsumentfostran, kan det anses vara möjligt att som en del av verkets verksamhet öka datakompetensen bland konsumenter i den mening som avses i artikel 37.5 a i dataförordningen på ett ändamålsenligt sätt.

Transport- och kommunikationsverket ska enligt 2 § 3 mom. i den föreslagna lagen öka datakompetensen bland företag och enheter i enlighet med artikel 37.5 a i dataförordningen.

I 3 *mom.* föreslås det en informativ hänvisning, enligt vilken det finns bestämmelser om vissa befogenheter för konsumentombudsmannen i lagen om vissa befogenheter för konsumentskyddsmyndigheterna (566/2020). Således ska det till exempel i eventuella förfaranden för påföljdsavgifter inom konsumentombudsmannens tillsyn tillämpas vad som föreskrivs om detta i den lagen. I lagen om vissa befogenheter för konsumentskyddsmyndigheterna föreslås det dessutom preciseringar, som gör att dataförordningen beaktas också som en akt som hör till tillämpningsområdet för den lagen.

I 3 *mom.* föreslås också en annan informativ hänvisning, enligt vilken bestämmelser om prioriteringsordningen för konsumentombudsmannens uppgifter finns i lagen om Konkurrens- och konsumentverket. Enligt 7 § ska konsumentombudsmannen i fråga om konsumentärenden och konsumentombudsmannen vara verksamma i synnerhet inom de områden som har avsevärd betydelse för konsumenterna eller inom vilka det kan antas att problem som gäller konsumenternas ställning förekommer mest allmänt.

4 §. *Samarbete mellan myndigheterna.* Paragrafen innehåller preciserande bestämmelser om det nationella myndighetssamarbetet i fråga om dataförordningen och denna lag. Med myndighetssamarbete avses i detta sammanhang samarbete med andra myndigheter än de som är behöriga myndigheter i fråga om dataförordningen.

Enligt 1 *mom.* ska Transport- och kommunikationsverket, konsumentombudsmannen och Konkurrens- och konsumentverket vid skötseln av uppgifter enligt dataförordningen och enligt denna lag samarbeta med dataombudsmannen och andra relevanta myndigheter. Bestämmelsen behövs med tanke på genomförandet av artikel 37.5 g och 37.5 h i dataförordningen, som gäller samarbete mellan myndigheterna, eftersom 5 punkten inte är direkt tillämplig. Däremot är artikel 37.2, som gäller samarbete mellan nationella behöriga myndigheter, direkt tillämplig. Således är det inte möjligt att föreskriva nationellt om samarbetet mellan behöriga myndigheter, men momentet gäller samarbete mellan behöriga myndigheter och andra myndigheter inom olika branscher eller sektorer.

I fråga om dataombudsmannen behövs det ett uttryckligt omnämnande i bestämmelsen, eftersom artikel 37.5 g ålägger medlemsstaterna att föreskriva om att de behöriga myndigheterna ska samarbeta bland annat med den myndighet som ansvarar för tillsynen över efterlevnaden av den allmänna dataskyddsförordningen. Den myndighet som enligt dataskyddsförordningen är behörig nämns uttryckligt i artikeln, medan de övriga myndigheter som är föremål för samarbetskyldigheten anges på en mer allmän nivå eller benämns relevant myndighet. I artikel 37.5 g åläggs medlemsstaterna att föreskriva om samarbetet också till exempel med myndigheter med behörighet på området data och elektroniska kommunikationstjänster, men detta är onödigt, eftersom Transport- och kommunikationsverket också på dessa områden är den primära behöriga myndigheten. För det att dataombudsmannen uttryckligen ska nämnas i bestämmelsen talar också det faktum att dataombudsmannen nationellt kommer att vara en central aktör i samband med behandling av personuppgifter när det gäller att tillämpa dataförordningen. På grund av det potentiellt stora antalet övriga relevanta myndigheter med vilka de behöriga myndigheterna ska samarbeta är det inte ändamålsenligt eller ens möjligt att ge en förteckning över dessa myndigheter. Förordningens tillämpningsområde är omfattande och förordningen kan komma att tillämpas inom flera olika områden som eventuellt övervakas av andra myndigheter än de som uttryckligen nämns i momentet. Här ska framför allt sektors- och branschmyndigheterna beaktas.

I dataförvaltningsakten är ordalydelsen i bestämmelserna om myndigheternas samarbetskyldighet mer förpliktande än i dataförordningen (artikel 13.3 och artikel 23.3). Eftersom dataförvaltningsakten är direkt tillämplig när det gäller skyldigheten för behöriga

myndigheter och andra myndigheter att samarbeta kan det inte föreskrivas nationellt om detta på samma sätt som det i detta moment föreslås i fråga om dataförordningen. I Finland omfattar skyldigheten dataombudsmannen, Transport- och kommunikationsverket, Konkurrens- och konsumentverket samt konsumentombudsmannen (se RP 50/2023 rd).

I 2 mom. föreslås det bestämmelser om konsumentombudsmannens skyldighet att underrätta Transport- och kommunikationsverket, om konsumentombudsmannen tar emot en anmälan som gäller överträdelse av skyldigheter som föreskrivs i dataförordningen och ser behov av att undersöka ärendet. Underrättelseskyldigheten gäller sådana i dataförordningen föreskrivna skyldigheter som förutsätter att myndigheten vidtar undersökningsåtgärder. Underrättelseskyldigheten gäller inte sådana kontakter till myndigheten som myndigheten avgör genom vägledning eller rådgivning. Underrättelseskyldigheten behövs för att datasamordnaren ska ha tillgång till aktuell information om tillsynsåtgärder i anslutning till dataförordningen och så att datasamordnaren kan fullgöra sina rapporterings- och samordningsuppgifter enligt dataförordningen.

Konsumentombudsmannens underrättelser till Konkurrens- och konsumentverket om misstänkta överträdelse blir inte automatiskt anhängiga som tillsynsärenden. Enligt 7 § i lagen om Konkurrens- och konsumentverket ska Konkurrens- och konsumentverket i fråga om konsumentärenden och konsumentombudsmannen vara verksamma i synnerhet inom de områden som har avsevärd betydelse för konsumenterna eller inom vilka det kan antas att problem som gäller konsumenternas ställning förekommer mest allmänt (s.k. prioriteringsskyldighet). I regel besvaras anmälningar till konsumentombudsmannen med ett standardsvar och anmälaren får inte partsställning genom sin kontakt (se t.ex. riksdagens biträdande justitieombudsmans beslut Dnr 3616/4/15). Anmälningarna är impulser för tillsyn som konsumentombudsmannen utnyttjar för att välja föremål för tillsyn i enlighet med sin prioriteringsskyldighet. Således behöver konsumentombudsmannen inte underrätta Transport- och kommunikationsverket om att den mottagit en anmälan om misstänkt överträdelse, utan underrättelsen görs först om konsumentombudsmannen anser ärendet behöver undersökas.

På samarbetet tillämpas dessutom 10 § i förvaltningslagen, enligt vilken varje myndighet inom ramen för sin behörighet och i den omfattning ärendet kräver på andra myndigheters begäran ska bistå dessa i skötsel av en förvaltningsuppgift, och även i övrigt sträva efter att främja samarbetet mellan myndigheterna.

2 kap. Myndigheternas undersökningsförfarande och tillsynsåtgärder.

5 §. Rätt att få information. Enligt artikel 37.14 i dataförordningen ska de behöriga myndigheterna ha befogenhet att från användare, datahållare eller datamottagare, eller deras rättsliga företrädare, som omfattas av deras medlemsstats behörighet begära all information som krävs för att kontrollera efterlevnaden av denna förordning. På motsvarande sätt ska enligt artikel 14.2 i dataförvaltningsakten de behöriga myndigheterna för dataförmedlingstjänster ha befogenhet att från leverantörer av dataförmedlingstjänster eller deras rättsliga företrädare begära all information som är nödvändig för att kontrollera uppfyllandet av kraven på dataförmedlingstjänster (kapitel III). Enligt artikel 24.2 i dataförvaltningsakten ska de behöriga myndigheterna för registrering av dataaltruismorganisationer ha befogenhet att från erkända dataaltruismorganisationer begära sådan information som är nödvändig för att kontrollera att kraven på dataaltruismorganisationer följs (kapitel IV). Enligt båda akterna ska varje begäran om information stå i proportion till uppgiftens utförande och innehålla en motivering.

I 1 mom. föreslås det en informativ hänvisning till Transport- och kommunikationsverkets rättigheter enligt dataförordningen och dataförvaltningsakten att få information. Rätten att få

information kan gälla både fysiska personer och juridiska personer när de agerar i roller som omfattas av den tillsyn som i lag fastställts för Transport- och kommunikationsverket. Det föreslås dessutom en nationell precisering av att Transport- och kommunikationsverket har rätt att få information oberoende av sekretessbestämmelserna, utan obefogat dröjsmål, i den form som myndigheten begär och avgiftsfritt. Rätten till information bryter alltså i princip sekretessen. Enligt båda akterna ska Transport- och kommunikationsverkets begäran om information stå i proportion till uppgiftens utförande och innehålla en motivering. Avsikten med kravet på att informationen ska lämnas ut i den form som myndigheten begär är att säkerställa i synnerhet Transport- och kommunikationsverkets möjlighet att behandla uppgifterna elektroniskt. Myndigheten ska i sina begäranden tillämpa skälighet, vilket innebär att myndigheten till exempel inte kan förutsätta att uppgifterna lämnas ut över öppna gränssnitt i maskinläsbar form, om inte den som lämnar ut uppgifterna har tekniska färdigheter för detta. Uppgifterna kan lämnas elektroniskt, också till exempel per e-post. Om Transport- och kommunikationsverket kan få de uppgifter som behövs elektroniskt av andra myndigheter ska verket i första hand sträva efter att skaffa dem den vägen för att minska företagens administrativa börda.

De nationella bestämmelser som anknyter till tillsynen över efterlevnaden av dataförvaltningsakten ingår i nuläget i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation, där det i 315 § föreskrivs bland annat om myndigheternas allmänna rätt att få information. Med denna proposition föreslås det att bestämmelserna om dataförvaltningsakten upphävs i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation och att den nationella kompletterande regleringen i anslutning till dataförvaltningsakten flyttas till denna paragraf. Transport- och kommunikationsverkets rätt att få information, som grundar sig på dataförvaltningsakten, utvidgas inte i och med ändringen.

I 2 *mom.* preciseras det nationellt att Transport- och kommunikationsverket har den rätt att få information som avses i denna paragraf om verket med stöd av en begäran som en behörig myndighet i en annan medlemsstat lämnat i enlighet med artikel 37.15 i dataförordningen begär information för att uppfylla de behöriga myndigheternas skyldighet att samarbeta i enlighet med artiklarna 37.2 och 38.3 i dataförordningen. Med bestämmelserna genomförs också artikel 37.5 f i dataförordningen.

Artikel 37 i dataförordningen gäller genomförande och tillsyn över efterlevnaden av förordningen. Enligt artikel 37.15 i dataförordningen kan en behörig myndighet i en medlemsstat begära bistånd eller verkställighetsåtgärder från en behörig myndighet i annan medlemsstat genom att lämna en motiverad begäran. En myndighet som får en sådan begäran ska lämna ett svar med detaljerade uppgifter om de åtgärder som har vidtagits eller planerats. Om begäran från en behörig myndighet i en annan medlemsstat gäller hjälp vid utredning av en misstänkt överträdelse av dataförordningen och anknytande inhämtande av information i Finland, ska Transport- och kommunikationsverket bedöma begäran och enligt sitt övervägande besluta att lämna en motiverad begäran om information i enlighet med dataförordningen till den aktör som misstänks för överträdelse av dataförordningen i Finland. Begäran från myndigheten i den andra medlemsstaten förpliktar inte Transport- och kommunikationsverket att till exempel göra en begäran om information som verket inte anser vara motiverad. Transport- och kommunikationsverket har emellertid med stöd av dataförordningen en skyldighet att samarbeta för att avgöra klagomål som lämnats till behöriga myndigheter i medlemsstaterna.

6 §. Informationsutbyte mellan myndigheter. I 1 *mom.* föreslås det bestämmelser om Transport- och kommunikationsverkets och konsumentombudsmannen rätt att till varandra lämna ut sekretessbelagda uppgifter, om det är nödvändigt för skötseln av deras uppgifter enligt dataförordningen, dataförvaltningsakten eller den föreslagna lagen. Avsikten är att

bestämmelsen i fråga om båda förordningarna ska gälla behöriga myndigheters, dock inte Konkurrens- och konsumentverkets, möjlighet att utbyta sekretessbelagda uppgifter. Konkurrens- och konsumentverkets uppgift att öka datakompetensen är till sin natur sådan att det inte i anslutning till den finns något behov av att utbyta sekretessbelagda uppgifter mellan myndigheter. En förutsättning för det informationsutbyte som avses i momentet är att det är nödvändigt.

I 2 *mom.* finns bestämmelser om de i 1 *mom.* nämnda myndigheternas, det vill säga Transport- och kommunikationsverkets och konsumentombudsmannens möjlighet att av andra myndigheter begära yttranden i ett ärende som behandlas och trots sekretessbestämmelserna och andra begränsningar som gäller utlämnande av information till dem lämna ut de handlingar och den information som är nödvändiga för att de ska kunna lämna yttranden. Dessutom förutsätts det att informationsutbytet är nödvändigt för att Transport- och kommunikationsverket eller konsumentombudsmannen ska kunna sköta sina uppgifter enligt dataförordningen, dataförvaltningsakten eller denna lag.

I 3 *mom.* finns bestämmelser om Transport- och kommunikationsverkets skyldighet att ta hänsyn till aspekter som gäller den nationella säkerheten eller försvaret och kontakta de myndigheter som nämns i 25 § 1 *mom.*, det vill säga inrikesministeriet och Huvudstaben, om det finns skäl att misstänka att ett ärende som verket har fått kännedom om eller behandlar och som gäller åtkomsten till eller överföringen av data har samband med den nationella säkerheten eller försvaret. Med bestämmelsen säkerställs den nationella säkerheten eller försvaret i situationer där ett ärende som är under behandling kan ha betydelse för eller inverkan på den nationella säkerheten eller försvaret.

Det föreslagna 4 *mom.* gör det möjligt för Transport- och kommunikationsverket att lämna ut sekretessbelagd information i samband med ett remissförfarande enligt 25 §. Bestämmelsen behövs, eftersom utlämnande av sekretessbelagd information ska regleras i lag. I fråga om inrikesministeriet kan Transport- och kommunikationsverket lämna ut sekretessbelagd information också till ministeriets underlydande myndigheter, om detta är nödvändigt med tanke på remissförfarandet. Momentet innehåller inte bestämmelser om vidareutlämnande av information mellan myndigheterna, utan Transport- och kommunikationsverket lämnar vid behov ut informationen direkt till inrikesministeriets underlydande myndigheter.

Genom den 6 § som nu föreslås genomförs nationellt skyldigheten enligt artikel 37.5 g i dataförordningen för myndigheter att samarbeta.

7 §. Inspektioner. I paragrafen föreskrivs det om Transport- och kommunikationsverkets inspektionsrätt. Enligt 1 *mom.* har Transport- och kommunikationsverket för tillsynen över misstänkta överträdelser av skyldigheterna enligt dataförordningen och denna lag rätt att få tillträde till lokaler som en användare, datahållare eller datamottagare enligt dataförordningen använder för ändamål som rör deras närings- eller yrkesverksamhet och att utföra de inspektioner som behövs för tillsynsändet. Rätten att få tillträde till och utföra inspektioner i lokaler gäller inte utrymmen som används för boende av permanent natur.

Genom bestämmelsen genomförs bland annat artikel 37.5 b och 37.5 c i dataförordningen, där det anges att en medlemsstat ska säkerställa att de behöriga myndigheternas befogenheter definieras tydligt och att de behöriga myndigheterna i enlighet med dem hanterar klagomål som härrör från påstådda överträdelser av förordningen, inbegripet vad gäller företagshemligheter, och undersöker föremålet för klagomålen, också utifrån uppgifter som erhålls av en annan myndighet. Enligt skäl 107 i dataförordningen bör de behöriga myndigheterna genom att utöva sina utredningsbefogenheter kunna söka efter och erhålla information, särskilt om en enhets

verksamhet som omfattas av deras behörighet och, inbegripet i samband med gemensamma utredningar.

Syftet med myndighetens inspektion är vanligen att utreda om de uppgifter som lämnats till myndigheten är riktiga eller om aktörens verksamhet eller förfarande uppfyller de uppställda förutsättningarna och att skaffa bevis om en eventuell förseelse. Transport- och kommunikationsverket ska enligt 1 mom. ha rätt att utföra en inspektion när det finns skäl att misstänka överträdelse av en skyldighet enligt dataförordningen eller denna lag. Tröskeln ska inte vara särskilt hög, men det ska krävas ett konkret skäl för att man ska inleda en inspektion av inspektionsobjektet.

Inspektionen kan enligt 1 mom. gälla lokaler som används av aktörer som är föremål för de skyldigheter som definieras i dataförordningen för ändamål som hänför sig till deras närings- och yrkesverksamhet. Rätten att få tillträde till och utföra inspektioner i lokaler gäller emellertid inte utrymmen som används för boende av permanent natur. Med denna begränsning strävar man efter att beakta konstitutionella villkor som gäller inspektioner och inrikta inspektionsbefogenheterna på mer omfattande överträdelser av allvarligare karaktär, för vilka administrativa påföljdsavgifter kan påföras.

I 2 mom. föreskrivs det om omfattningen av inspektionsbefogenheterna. Transport- och kommunikationsverket har vid inspektionerna trots sekretessbestämmelserna och oberoende av lagringsmediet rätt att få för granskning, kopiera och för kopiering omhändertata affärskorrespondens, bokföring, andra handlingar och information, i vilken form som helst, som behövs för en tillsynsuppgift i samband med en misstänkt överträdelse.

Skyldigheterna enligt dataförordningen är till stor del olika krav på förfaranden och funktioner som ställs på aktörerna och som kan vara förknippade med aktörernas interna system eller med teknisk utrustning som används vid insamling av data. Av denna anledning avses med handlingar och uppgifter som omfattas av inspektionen därför också olika elektroniska material som kan läsas eller på annat sätt förstås endast med hjälp av ett tekniskt hjälpmedel, inklusive uppgifter och funktioner i anslutning till företagets elektroniska system eller till enheter som är relevanta med tanke på skyldigheterna enligt dataförordningen.

Om inspektionen för att kunna utföras på ändamålsenligt sätt behöver utsträckas till att gälla kommunikationen hos inspektionsobjektet eller bland personalen ska inspektionen begränsas till affärskorrespondens i anslutning till den misstänkta överträdelser, och inspektionen får inte inriktas till exempel på arbetstagarnas meddelanden av privat natur. Med affärskorrespondens avses kommunikation i anslutning till den näringsverksamhet som inspektionsobjektet bedriver, oavsett kommunikationsmedium. Vid utövandet av inspektionsbefogenheterna ska 8 § i det första lagförslaget, som vid kommunikation skyddar det förtroliga förhållandet mellan klient och advokat eller annat rättegångsombud eller rättegångsbiträde, beaktas.

Myndigheten kan ha ett behov av att tillfälligt omhändertata material i anslutning till inspektionsobjektet för att förhindra att uppgifter eller handlingar förstörs medan inspektionen pågår. Uppgifter och handlingar som är behövliga för utredningen och bevisandet av överträdelser ska kopieras utan onödigt dröjsmål och återbördas till den person från vilken de har omhändertagits.

Enligt 2 mom. kan den tjänsteman som förrättar inspektionen av lagliga företrädare för eller anställda hos föremålet för inspektionen begära redogörelser för fakta och handlingar som har samband med föremålet för och ändamålet med inspektionen och protokollföra de svar som har erhållits. Syftet med myndighetens inspektion är en detaljerad och sanningsenlig utredning av

tillsynsärendet. För att syftet med inspektionen ska kunna uppnås på ett ändamålsenligt sätt är det viktigt att myndigheterna vid behov redan i samband med inspektionen kan begära muntliga förtydliganden eller förklaringar om de faktiska omständigheterna kring föremålet för inspektionen eller de uppgifter som inspekteras.

I 3 mom. föreskrivs det att även de förfarandebestämmelser för granskning som anges i 39 § i förvaltningslagen (434/2003) ska följas vid inspektionen. Inspektionsförfarandet inleds genom ett beslut av en myndighet om att inspektionen ska utföras. Enligt förvaltningslagen ska parten bland annat underrättas om när granskningen inleds, om inte detta äventyrar syftet med inspektionen. Vid behov kan inspektionen alltså göras även utan förvarning. Under inspektionen ska den berörda parten, om möjligt, informeras om syftet med inspektionen, om dess genomförande och om de fortsatta åtgärderna. Inspektionen ska också förrättas så att föremålet för inspektionen eller dess innehavare inte orsakas oskäligen olägenhet.

Vid inspektionen ska även principerna om god förvaltning enligt förvaltningslagen tillämpas. Enligt dessa ska de handlingar och andra uppgifter som granskas vara behövliga för tillsynsärendet och omfattningen av det material som begärs för granskning ska stå i proportion till det mål som eftersträvas genom inspektionen. Proportionalitetskriteriet är inte nödvändigtvis uppfyllt om man vill utnyttja inspektionsrätten till exempel för att få fram bevis som finns tillgängliga på företagets offentliga webbplats. Utnyttjandet av inspektionsrätten är i allmänhet mer motiverat om de uppgifter som behövs för inspektionen eller tillsynsärendet finns i företagets interna system eller när inspektionen förutsätter till exempel granskning av en fysisk anordning. En inspektion kan också behövas om det finns anledning att befara att information som är behövlig med tanke på utredningen av överträdelsen inte lämnas ut på begäran eller om det finns särskilda tekniska utmaningar med att lämna ut informationen.

I inspektionsbeslutet får ändring inte sökas särskilt. Ett inspektionsbeslut är inte ett beslut enligt 6 § i lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019) om avgörande eller avvisande av ett förvaltningsärende.

Enligt 4 mom. har Transport- och kommunikationsverket de inspektionsrättigheter som anges i denna paragraf om verket med stöd av en begäran som en behörig myndighet i en annan medlemsstat lämnat i enlighet med artikel 37.15 i dataförordningen förrättar inspektion i Finland för att uppfylla de behöriga myndigheternas skyldighet att samarbeta i enlighet med den artikeln och artikel 38.3 i dataförordningen.

Syftet med bestämmelsen är att säkerställa att Transport- och kommunikationsverket har ändamålsenliga befogenheter att utföra de utredningsåtgärder som förordningen förutsätter också på motiverad begäran av behöriga myndigheter i andra medlemsstater. Genom bestämmelsen genomförs också artikel 37.5 c och 37.5 f i dataförordningen, som förutsätter att en medlemsstat säkerställer att befogenheterna för de behöriga myndigheterna är tydligt definierade och att de utsedda behöriga myndigheterna utför undersökningar också på grundval av information som erhålls från en annan myndighet och samarbetar för att säkerställa en effektiv tillämpning av denna förordning, inbegripet utbyte av all relevant information på elektronisk väg.

I fråga om dataförvaltningsakten föreslås ingen inspektionsrätt och akten förutsätter det inte direkt. Verksamhet som i den förenas med sanktioner är i huvudsak överträdelser som gäller regleringen av juridiska personers anmälningsskyldighet och näringsverksamhet, varför överträdelsernas art inte förutsätter reglering av en sådan rättighet. Ifrågasvarande överträdelse av bestämmelserna om näringsverksamhet kan i enlighet med dataförvaltningsakten vara överföring av icke-personuppgifter till tredjeländer i strid med de villkor som föreskrivs i

förordningen (artikel 5.14 och artikel 31), i fråga om leverantörer av dataförmedlingstjänster försummelse av anmälningsskyldigheten (artikel 11) och överträdelse av villkoren för tillhandahållande av dataförmedlingstjänster (artikel 12) samt i fråga om erkända dataaltruismorganisationer överträdelse av kraven på registrering (artikel 18, 20, 21 och 22).

8 §. *Undantag från rätten att få information och utföra inspektioner när det gäller advokatsekretess.* De undersökningsbefogenheter som föreslås för Transport- och kommunikationsverket gäller föremål för myndighetstillsyn enligt dataförordningen och dataförvaltningsakten, och begäranden om information eller inspektioner kan inte riktas till tredje parter, såsom ombud. Föremålen för myndighetstillsynen kan emellertid innehålla material som anknyter till myndighetsutredning och som innehåller korrespondens eller annan kommunikation som omfattas av advokatsekretessen.

I paragrafen begränsas konfidentiell korrespondens mellan klienten och advokaten eller ett annat rättegångsombud så att den inte omfattas av Transport- och kommunikationsverkets rätt att få information och utföra inspektioner. Syftet är att trygga det förtroliga förhållandet mellan rättegångsombudet eller rättegångsbiträdet och klienten.

Enligt *1 mom.* har Transport- och kommunikationsverket när det utöver de undersökningsbefogenheter som föreskrivs i 5 och 7 § inte rätt att få eller inspektera handlingar som innehåller konfidentiell korrespondens mellan en klient och en advokat, ett rättegångsbiträde med tillstånd eller ett offentligt rättsbiträde.

Målet är att från rätten att få information och utföra inspektioner utesluta handlingar som innehåller konfidentiell korrespondens som omfattas av advokatsekretessen. Med korrespondens avses också olika former av elektroniskt material som kan läsas eller på annat sätt förstås endast med hjälp av ett tekniskt hjälpmedel. Det exaktare innehållet i advokatsekretessen grundar sig på annan lagstiftning och rättspraxis och avsikten är inte att genom propositionen begränsa innehållet i advokatsekretessen. Bestämmelser om advokatsekretessen finns i 5 c § i lagen om advokater (496/1958) och bestämmelser om den nära anknytande tystnadsplikten för rättegångsombud finns bland annat i 15 kap. 17 § i rättegångsbalken (4/1734), i 34 § i lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019) och i 8 § 1 mom. 4–5 punkten i lagen om rättegångsbiträden med tillstånd (715/2011). Enligt Europeiska unionens domstols rättspraxis omfattas konfidentiell kommunikation mellan en klient och en advokat av advokatsekretessen, om kommunikationen anknyter till advokatens professionella verksamhet, såsom juridisk rådgivning eller förberedelser för rättegång och skyddandet av kommunikationen behövs för tryggnad av klientens rätt till försvar (se avgörande den 18 maj 1982, AM & S Europe Limited mot Europeiska kommissionen, C-155/79, ECLI:EU:C:1982:157, punkt 23 och 27).

Undantaget från advokatsekretessen gäller klientens korrespondens med jurister som ger juridisk rådgivning, vilka omfattas av den ovan avsedda professionella tystnadsplikten och lyder under offentlig tillsyn. Undantaget gäller dock inte rådgivning av en jurist som står i arbetsavtalsförhållande till en näringsidkare, även om juristen verkar som sin arbetsgivares rättegångsombud eller rättegångsbiträde. Den personrelaterade aspekten av undantaget från advokatsekretessen behandlas också i avsnitt 12.3.2.3.

Enligt *2 mom.* tillämpas undantaget på Transport- och kommunikationsverkets undersökningsbefogenheter enligt 5 och 7 § i denna lag, oberoende av om de utövas vid utförandet av Transport- och kommunikationsverkets egna tillsynsuppgifter eller på begäran av en behörig myndighet i en annan medlemsstat.

9 §. Handräckning. I denna paragraf föreskrivs det om givande av nödvändig handräckning. Enligt paragrafen har Transport- och kommunikationsverket rätt att på begäran få handräckning av polisen för att utföra sina uppgifter enligt detta lagförslag. Enligt 9 kap. 1 § 1 mom. i polislagen (872/2011) ska polisen på begäran ge andra myndigheter handräckning, om så föreskrivs särskilt. Polisen ska ge andra myndigheter handräckning också för fullgörande av en lagstadgad tillsynsskyldighet, om den myndighet som begär handräckning hindras i sin tjänsteutövning. Behovet av att få handräckning av polisen kan i fråga om tillsynen över efterlevnaden av dataförordningen komma i fråga i samband med förrättande av inspektioner, om Transport- och kommunikationsverket hindras från att förrätta inspektion eller om det med fog kan förväntas att detta kommer att ske.

10 §. Tillsynsbeslut. I 1 mom. Föreskrivs det om Transport- och kommunikationsverkets tillsynsbeslut i anslutning till tillsynen över efterlevnaden av dataförordningen och dataförvaltningsakten. Om Transport- och kommunikationsverket konstaterar en överträdelse av skyldigheterna eller förbuden enligt dataförordningen eller dataförvaltningsakten, kan verket meddela en anmärkning eller utfärda en varning samt ålägga den som bryter mot dataförordningen eller dataförvaltningsakten att upphöra med överträdelsen eller att avhjälpa sitt fel eller sin försummelse, eller också kan verket förbjuda den åtgärd som står i strid med dataförordningen eller dataförvaltningsakten. Den föreslagna befogenheten för myndigheten grundar sig på artikel 37.5 b i dataförordningen och artikel 34 i dataförvaltningsakten.

En anmärkning och en varning är tillsynsmyndighetens lindrigare medel för att ingripa, och de används framför allt i inledningsskedet av tillsynen primärt – efter rådgivning och vägledning.

Om en anmärkning eller en varning inte anses vara tillräcklig med hänsyn till hur allvarlig överträdelsen är eller om överträdelsen fortsätter eller upprepas trots anmärkningen eller varningen kan Transport- och kommunikationsverket också påföra påföljdsavgifter eller döma ut administrativa påföljder, exempelvis vite, som är kopplade till skyldigheterna enligt tillsynsbeslutet.

I fråga om dataförvaltningsakten kan Transport- och kommunikationsverket enligt 330 § i den gällande lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation meddela den som bryter mot anmälningsskyldigheten för leverantörer av dataförmedlingstjänster enligt artikel 11 i dataförvaltningsakten, mot villkoren för tillhandahållande av dataförmedlingstjänster enligt artikel 12 i dataförvaltningsakten, mot villkoren för registrering som erkänd dataaltruismorganisation enligt artiklarna 18 eller 20–22 i dataförvaltningsakten, eller mot villkoren för överföring av andra uppgifter än personuppgifter till tredjeländer enligt artikel 31 i dataförvaltningsakten en anmärkning eller en varning samt ålägga denne att avhjälpa sitt fel eller sin försummelse. Enligt förslaget ska regleringen om tillsynsbeslut, när det gäller tillsynen över efterlevnaden av dataförvaltningsakten, i fortsättningen ingå i denna paragraf.

Enligt 2 mom. kan Transport- och kommunikationsverket sätta ut en skäligen tidsfrist inom vilken överträdelsen eller försummelsen ska upphöra. Den tidsfrist som sätts ut beror bland annat på hur allvarlig överträdelsen är och på dess karaktär.

I och med det föreslagna 2 mom. behöver Transport- och kommunikationsverket, avvikande från 330 § 3 mom. i den gällande lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation inte längre automatiskt sätta ut en skäligen tidsfrist för skyldigheten att avhjälpa överträdelsen eller försummelsen. I stället kan verket sätta ut en tidsfrist vid behov.

11 §. Vite och hot om avbrytande. I 1 mom. föreslås Transport- och kommunikationsverket kunna förena sitt tillsynsbeslut enligt 10 § och andra ålägganden enligt denna lag med vite eller

hot om avbrytande. Detta grundar sig på artikel 37.5 b–d i dataförordningen, som gäller hanteringen av klagomål och utförande av undersökningar samt åläggande av ekonomiska sanktioner, samt artikel 34 i dataförvaltningsakten.

Att Transport- och kommunikationsverkets tillsynsbeslut eller åläggande förenas med hot om avbrytande är sannolikt rätt ovanligt. Hot om avbrytande kan anknyta exempelvis till situationer där en överträdelse av skyldigheterna enligt dataförordningen sker på ett sätt som inte längre kan avhjälpas enbart genom att överträdelsen upphör och åläggandet förenas med vite. En sådan situation kan uppstå till exempel vid överträdelse av artikel 6 i dataförordningen, om en tredje part konstateras ha använt data utan datahållarens tillstånd eller data som den fått av en annan tredje part för utveckling av en konkurrerande produkt eller tjänst och inlett anknytande affärsverksamhet. Transport- och kommunikationsverket kan i en sådan situation till exempel behöva förbjuda tillverkningen av den produkt eller tillhandahållandet av den tjänst eller del av den som har utvecklats genom överträdelse av skyldigheterna enligt dataförordningen och förena förbudet med hot om avbrytande.

Med stöd av artikel 14 i dataförvaltningsakten kan Transport- och kommunikationsverket bland annat kräva att inledandet av tillhandahållandet av dataförmedlingstjänsten skjuts upp tills villkoren, enligt myndighetens begäran, har ändrats, eller kräva att tillhandahållandet av dataförmedlingstjänsten upphör om allvarliga eller upprepade överträdelser inte har åtgärdats. I nuläget kan de skyldigheter i ett tillsynsbeslut som Transport- och kommunikationsverket meddelar på grund av överträdelse av dataförvaltningsakten förenas med vite, hot om avbrytande eller med hot om tvångsutförande enligt 332 § i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation. Med stöd av den bestämmelse som föreslås i denna proposition kan beslut i anslutning till tillsynen över efterlevnaden av dataförvaltningsakten inte längre förenas med hot om tvångsutförande.

I 2 mom. föreslås det en bestämmelse om att skyldigheten att lämna information inte får förenas med ett vitesförläggande riktat till en fysisk person, om det finns anledning att misstänka personen för brott och uppgifterna har samband med det ärende som brottsmisstanken hänför sig till. Med begränsningen beaktas skyddet mot självinkriminering, vilket innebär att den som misstänks för ett brott har rätt att vägra medverka i en utredning av den brottsmisstanke som gäller honom eller henne. Enligt förslaget utgörs tröskeln av ”finns anledning att misstänka”, för att regleringen ska stämma överens till exempel med lagen om vissa befogenheter för konsumentskyddsmyndigheterna och dataskyddslagen. Skyddet mot självinkriminering omfattar utöver de fall där förundersökningsmyndigheten redan har fattat beslut om att inleda förundersökning även de situationer där tillsynsmyndigheten gör bedömningen att fallet senare kan leda till straffrättsliga påföljder.

12 §. Uppgifternas prioriteringsordning och lämnande av ett ärende utan prövning. I 1 mom. föreskrivs det att Transport- och kommunikationsverket kan ställa sina tillsynsuppgifter enligt denna lag i prioriteringsordning. Det är fråga om en procedurbestämmelse, enligt vilken prioriteringsordningen fastställs utifrån hur viktiga ärendena är.

I 2 mom. föreskrivs det att Transport- och kommunikationsverket får lämna ett ärende utan prövning, om ärendet trots en misstanke om fel eller försummelser endast har ringa betydelse med tanke på fullgörandet av skyldigheterna enligt dataförordningen eller dataförvaltningsakten. Transport- och kommunikationsverket ska emellertid i enlighet med principerna i förvaltningslagen avgöra ärendet genom rådgivning. Transport- och kommunikationsverket ska genast när det är möjligt fatta beslut om att inte ta upp ett ärende till prövning. I många fall kan bedömningen göras snabbt efter att ärendet inletts. Beslut om att inte

ta upp ett ärende till prövning kan fattas också när ärendet har utretts en längre tid men det inte finns orsak att vidta åtgärder.

Målet med paragrafens 1 och 2 mom. är att Transport- och kommunikationsverket använder sina befogenheter så att verket inriktar sina resurser särskilt på att utreda ärenden som är betydande med tanke på uppfyllelsen av målen enligt dataförordningen eller dataförvaltningsakten. Motsvarande prioriteringsbestämmelser finns i 313 § i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation, som redan är tillämplig i fråga om dataförvaltningsakten, och 7 § i lagen om Konkurrens- och konsumentverket.

3 kap. Administrativa påföljdsavgifter.

I 13–19 § föreskrivs det om sådana överträdelser av skyldigheter enligt dataförordningen som ger Transport- och kommunikationsverket, som huvudsakligen utövar tillsyn över efterlevnaden av dataförordningen och dataförvaltningsakten, möjlighet att påföra en påföljdsavgift för de aktörer som avses i paragraferna. Genom paragraferna genomförs artikel 37.5 d i dataförordningen. Påföljderna har fastställts med beaktande av Europeiska datainnovationsstyrelsens rekommendationer.

13 §. Påföljdsavgift för tillverkare, försäljare, uthyrare, leasegivare och tjänsteleverantörer. I paragrafen föreslås det bestämmelser om påföljdsavgift som kan påföras tillverkare, försäljare, uthyrare, leasegivare och tjänsteleverantörer.

Enligt *1 mom.* kan påföljdsavgift av Transport- och kommunikationsverket påföras en tillverkare eller tjänsteleverantör som uppsåtligt eller av oaktsamhet bryter mot eller försummar skyldigheten att utforma, tillverka och tillhandahålla uppkopplade produkter och tillhörande tjänster i enlighet med artikel 3.1 i dataförordningen.

Enligt artikel 3.1 ska uppkopplade produkter utformas och tillverkas, och tillhörande tjänster ska utformas och tillhandahållas, så att produktdata och data från tillhörande tjänster, inbegripet relevanta metadata som krävs för att tolka och använda dessa data, som standard är direkt tillgängliga för användaren, när detta är relevant och tekniskt möjligt, på ett enkelt, säkert och kostnadsfritt sätt i ett heltäckande, strukturerat, allmänt använt och maskinläsbart format. Begreppen produktdata, data från tillhörande tjänster och metadata definieras i förordningen.

Syftet med dataförordningen är att uppnå bättre tillgång till data och bättre datatillgänglighet samt en rättvisare fördelning av data mellan aktörer. Dataförordningen gör det möjligt för användare av IoT-enheter att dra nytta av eftermarknadstjänster, stödtjänster och andra tjänster baserade på data som samlas in av sensorer som är inbyggda i sådana produkter, och insamlingen av dessa data är av potentiellt värde när det gäller att förbättra de uppkopplade produkternas prestanda. Därför kan planeringen av uppkopplade produkter eller tillhörande tjänster så att produktdata och data från tillhörande tjänster direkt eller indirekt är tillgängliga för användaren anses vara en av de viktigaste skyldigheterna i förordningen. Med tanke på tillämpningen av och tillsynen över efterlevnaden av förordningen är det viktigt att införa påföljder för överträdelse av dessa skyldigheter enligt artikeln.

Data ska som standard vara direkt tillgängliga för användaren. Om detta emellertid inte är relevant eller tekniskt möjligt ska datahållaren överlämna data till användaren (artikel 3.1). Uppkopplade produkter får vara utformade så att vissa data görs direkt tillgängliga genom datalagring i enheten eller från en fjärrserver till vilken data kommuniceras (skäl 22). Uppkopplade produkter får vara utformade så att de tillåter användaren eller en tredje part att behandla dessa data i den uppkopplade produkten, i en databehandlingsinstans hos tillverkaren

eller i en miljö för informations- och kommunikationsteknik (IKT) som användaren eller den tredje parten väljer (skäl 22 i ingressen). Av den anledningen ska artikel 3.1 i förordningen och sanktionerna i artikeln bedömas tillsammans med artikel 4.1 och 5.1, som kompletterar skyldigheten i fråga att få ut data från enheten eller en tillhörande tjänst.

Om utformandet, tillverkningen eller tillhandahållandet av en enhet eller tjänst misslyckas så att data inte är direkt eller indirekt tillgängliga kan också strängare sanktioner påföras. Transport- och kommunikationsverket kan för överträdelse av artikel 3.1 påföra en högre påföljdsavgift i enlighet med 20 § 2 mom. Enskilda överträdelser av bestämmelserna om utformande, tillverkning eller tillhandahållande kan alla ensamma eller tillsammans leda till påföljdsavgift.

Enligt 2 mom. kan av Transport- och kommunikationsverket påföljdsavgift påföras en försäljare, uthyrare eller leasegivare som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot eller försummar skyldigheten att innan ett avtal ingås lämna den information som avses i artikel 3.2 i dataförordningen till andra användare än konsumenter. I momentet avses med leasegivare den definition av leasegivare (på finska liisaaja) som anges i dataförordningen. På finska är leasingantaja den korrekta formen (se Kielikello 4/1998).

Endast den information som nämns i artikel 3.2 i förordningen omfattas av påföljd i form av påföljdsavgift. Förteckningen i artikelpunkten är inte uttömmande, utan där uppräknas den information som enligt lagen minst måste ges för kännedom. Således kan en försäljare, uthyrare eller leasegivare lämna eller komma överens om att lämna användaren också annan tilläggsinformation, men om denna inte lämnas omfattas det inte av påföljd i form av påföljdsavgift.

I fråga om brott mot informationsskyldigheten tillämpas beroende på fallet i princip först andra lindrigare tillsynsmetoder, till exempel anmärkning.

Enligt 3 mom. kan av Transport- och kommunikationsverket påföljdsavgift påföras en sådan i förordningen definierad leverantör av en tillhörande tjänst som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot eller försummar skyldigheten att innan ett avtal ingås lämna den information som avses i artikel 3.3 i dataförordningen till andra i förordningen definierade användare än konsumenter.

Transport- och kommunikationsverket kan påföra påföljdsavgift endast för information som nämns i artikel 3.3. Förteckningen i artikelpunkten är inte uttömmande, utan där uppräknas den information som enligt lagen minst måste ges för kännedom. Således kan en tjänsteleverantör lämna eller komma överens om att lämna användaren också annan tilläggsinformation, men om denna inte lämnas omfattas det inte av påföljd i form av påföljdsavgift.

I fråga om försummelse av informationsskyldigheten tillämpas beroende på fallet i princip först andra lindrigare tillsynsmetoder, till exempel anmärkning.

14 §. Påföljdsavgift för datahållare. I paragrafen föreskrivs det om en påföljdsavgift som kan påföras datahållare som definieras i förordningen.

Enligt 1 mom. kan av Transport- och kommunikationsverket påföljdsavgift påföras en datahållare som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot eller försummar skyldigheten enligt artikel 4.1 att göra lätt åtkomliga data och relevanta metadata tillgängliga för användaren.

Om användaren av en uppkopplad produkt inte kan få data direkt från enheten eller en tillhörande tjänst, ska datahållaren utan oskäligt dröjsmål för användaren tillgängliggöra lätt åtkomliga data samt de relevanta metadata som är nödvändiga för att tolka och använda dessa data, av samma kvalitet som den som är tillgänglig för datahållaren, på ett enkelt och säkert sätt, kostnadsfritt för användaren, i ett heltäckande, strukturerat, allmänt använt och maskinläsbart format och, när så är relevant och tekniskt genomförbart, kontinuerligt och i realtid. Detta ska göras på grundval av en enkel begäran på elektronisk väg om det är tekniskt möjligt (artikel 4.1).

Personuppgiftsbiträden enligt definitionen i artikel 4.8 i dataskyddsförordningen anses inte agera som datahållare. De kan dock särskilt ges i uppdrag att göra data tillgängliga av den personuppgiftsansvarige enligt definitionen i artikel 4.7 i dataskyddsförordningen (skäl 22 i ingressen).

'Lätt åtkomliga data' är produktdata och data från en tillhörande tjänst som en datahållare, utan oproportionell ansträngning, lagligen erhåller eller lagligen kan erhålla från den uppkopplade produkten eller tillhörande tjänsten, till exempel genom den uppkopplade produktens utformning, datahållarens avtal med användaren om tillhandahållande av tillhörande tjänster och dess tekniska medel för åtkomst till data. Lätt åtkomliga data omfattar inte data som genereras genom användning av en uppkopplad produkt om den uppkopplade produkten inte har utformats för att lagra eller överföra sådana data utanför den komponent i vilken de genereras eller den uppkopplade produkten som helhet. Om senare uppdateringar eller ändringar av en uppkopplad produkt eller en tillhörande tjänst från tillverkarens eller någon annan parts sida leder till ytterligare tillgängliga data eller till en begränsning av data som ursprungligen var tillgängliga, bör sådana ändringar meddelas användaren i samband med uppdateringen eller ändringen (skäl 20).

Artikel 4.1 i förordningen kompletterar den i artikel 3.1 föreskrivna centrala skyldigheten att utforma en produkt eller tjänster så att de data de producerar är tillgängliga för användaren i enlighet med artikeln. Med tanke på uppfyllelsen av och tillsynen över skyldigheterna är det viktigt att förena även skyldigheterna enligt denna artikel med sanktioner.

Om mekanismer för behandling av datahållarens begäran enligt artikeln saknas ska också detta kunna medföra strängare påföljder. Transport- och kommunikationsverket kan för överträdelse av skyldigheten påföra en högre påföljdsavgift i enlighet med 20 § 2 mom. i den föreslagna lagen.

Enligt 2 punkten kan av Transport- och kommunikationsverket påföljdsavgift påföras en datahållare som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot eller försummar skyldigheten enligt artikel 4.2, 4.7 eller 4.8 eller artikel 5.10 eller 5.11 i dataförordningen att underrätta Transport- och kommunikationsverket om att delningen av data hindrats, avbrutits eller vägrats.

I artikel 4.2, 4.7 och 4.8 och i artikel 5.10 och 5.11 i dataförordningen föreskrivs det om på vilka grunder datahållare får hindra delning av data eller vägra att dela data eller avbryta datadelning. Sådan vägran ska enligt bestämmelserna i artiklarna anmälas till den myndighet som är datasamordnare.

Om det inte finns något avtal om de nödvändiga åtgärderna eller om en användare, eller de tredje parter som väljs av en användare, underlåter att genomföra överenskomna åtgärder eller äventyrar konfidentialiteten för företagshemligheter bör datahållaren kunna hindra eller avbryta delningen av data som identifierats som företagshemligheter. I sådana fall bör datahållaren meddela användaren eller den tredje parten beslutet skriftligen utan oskäligt dröjsmål och

underrätta den behöriga myndigheten i den medlemsstat där datahållaren är etablerad om att den har hindrat eller avbrutit datadelningen och identifiera vilka åtgärder som inte har överenskommit eller genomförts och, i förekommande fall, vilka företagshemligheter som har äventyrats. Datahållare kan i princip inte avslå en begäran om åtkomst till data enligt denna förordning enbart på grundval av att vissa data anses vara en företagshemlighet, eftersom detta skulle undergräva de avsedda verkningarna av denna förordning (artikel 4.7, artikel 5.10 och skäl 31 i ingressen).

När det gäller vägran att dela data leder enligt denna punkt endast försummelse av anmälan till påföljder. Skyldigheten enligt artikel 4.7 och artikel 5.10 att underrätta myndigheten kompletteras emellertid av skyldigheten att i underrättelsen motivera sitt beslut. Båda överträdelsena är förenade med påföljder och beaktas i helhetsbedömningen av den påföljdsavgift som påförs. Annan försummelse av datahållares motiverings- och informationsskyldighet i förhållande till användaren kan betraktas som ett privaträttsligt tvistemål mellan användaren och datahållaren. Bestämmelser om påföljder för en datahållare som försummar sin skyldighet att lämna ett motiverat och skriftligt beslut till användaren eller den tredje parten finns i 5 punkten.

Datasamordnaren har i enlighet med artikel 37.6 c skyldighet att årligen informera kommissionen om de avslag som den underrättats om enligt artiklarna 4.2, 4.8 och 5.11. Därför ska Transport- och kommunikationsverket, som verkar som samordnare, få informationen i fråga. För att underrättelsen ska genomföras effektivt ska den förenas med hot om påföljder.

Påföljder vid försummelse av underrättelseskyldigheten kan också bidra till att delning av data inte avbryts av ogrundad anledning. Till exempel ska datahållaren enligt artikel 4.7 också i sin underrättelse till myndigheten identifiera vilka åtgärder som inte har överenskommit eller genomförts och, i förekommande fall, för vilka företagshemligheter konfidentialiteten har äventyrats.

Enligt 3 *mom.* kan av Transport- och kommunikationsverket påföljdsavgift påföras en datahållare som uppsåtligt eller av oaktsamhet bryter mot eller försummar förbudet enligt artikel 4.4 i dataförordningen att göra det orimligt svårt för användaren att göra val eller utöva rättigheter.

Datahållare får inte göra det orimligt svårt för användaren att göra val eller utöva rättigheter enligt artikel 4, inbegripet genom att erbjuda användaren val på ett icke-neutralt sätt eller genom att undergräva eller försämra användarens självständighet, beslutsfattande eller val via strukturen, utformningen, funktionen eller driftsättet för ett digitalt användargränssnitt eller en del därav (artikel 4.4).

Datahållare får inte göra det orimligt svårt för användaren att göra sina val eller utöva sina rättigheter, inbegripet genom att erbjuda användaren val på ett icke-neutralt sätt, eller genom att utöva tvång mot, vilseleda eller manipulera användaren eller undergräva eller inskränka användarens självständighet, beslutsfattande eller val, inbegripet genom ett digitalt användargränssnitt eller en del därav. I detta sammanhang bör tredje parter eller datahållare inte förlita sig på så kallade mörka mönster i designen av sina digitala gränssnitt. Mörka mönster är designtekniker som driver eller vilseleder konsumenter till beslut som har negativa konsekvenser för dem. Dessa manipulationstekniker kan användas för att övertyga användarna, i synnerhet utsatta konsumenter, att ägna sig åt oönskat beteende, för att vilseleda dem genom att "puffa" dem så att de fattar beslut om att lämna ut data eller för att otillbörligt påverka de beslut som fattas av tjänstens användare på ett sådant sätt att det undergräver eller inskränker

deras handlingsfrihet, beslutsfattande och valfrihet. Gemensamma och legitima affärsmetoder som är förenliga med unionsrätten bör inte i sig anses utgöra mörka mönster (se skäl 38).

Samma skyldighet och hot om påföljder åläggs tredje parter i 17 § 7 punkten i lagen.

Enligt 4 punkten kan av Transport- och kommunikationsverket påföljdsavgift påföras en datahållare som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot eller försummar förbudet i artikel 4.5 mot att begära att en användare lämnar någon information utöver vad som behövs för att kontrollera om personen kan anses vara en användare och att spara information om användarens åtkomst till begärda data utöver vad som behövs eller förbudet enligt artikel 5.4 mot att begära att en användare eller en tredje part lämnar någon information utöver vad som behövs för att kontrollera om personen kan anses vara en användare eller en tredje part och att spara information om den tredje partens åtkomst till begärda data utöver vad som behövs.

Datahållare kan kräva lämplig användaridentifiering för att kontrollera en användares rätt till dataåtkomst (skäl 29). För att kontrollera om en fysisk eller juridisk person kan anses vara en användare vid tillämpning av artikel 4.1 får en datahållare inte kräva att denna person lämnar någon information utöver vad som är nödvändigt. Datahållare får inte spara någon information, i synnerhet inte loggdata, om användarens åtkomst till de data som begärs utöver vad som är nödvändigt för ett korrekt utförande av användarens begäran om åtkomst och för säkerheten och underhållet av datainfrastrukturen (artikel 4.5). För att kontrollera om en fysisk eller juridisk person kan anses vara en användare eller en tredje part vid tillämpning av artikel 5.1 ska användaren eller den tredje parten inte vara skyldig att tillhandahålla någon information utöver vad som är nödvändigt. Datahållare får inte spara någon information om den tredje partens åtkomst till begärda data utöver vad som är nödvändigt för ett korrekt utförande av den tredje partens begäran om åtkomst och för säkerheten och underhållet av datainfrastrukturen (artikel 5.4).

När det gäller personuppgifter som behandlas av ett personuppgiftsbiträde på uppdrag av den personuppgiftsansvarige bör datahållare säkerställa att begäran om åtkomst tas emot och hanteras av personuppgiftsbiträdet (skäl 29 i ingressen).

Enligt 5 punkten kan av Transport- och kommunikationsverket påföljdsavgift påföras en datahållare som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot eller försummar skyldigheten enligt artikel 4.7 eller artikel 5.10 att skriftligen till användaren eller den tredje parten lämna ett motiverat beslut om att delningen av data hindrats eller delningen av data avbrutits eller skyldigheten enligt artikel 4.8 eller artikel 5.11 att skriftligen tillhandahålla användaren eller den tredje parten motiveringen till att datahållaren vägrat att dela data.

I förordningen förutsätts det att datahållare lämnar ut vissa data till användarna eller till tredje parter som användarna valt. Datahållare bör kunna kräva att användarna, eller de tredje parter som väljs av en användare, bevarar konfidentialiteten hos data som betraktas som företagshemligheter. Datahållare bör därför identifiera företagshemligheter innan data röjs och ha möjlighet att komma överens med användarna, eller de tredje parter som väljs av en användare, om nödvändiga åtgärder för att bevara deras konfidentialitet, bland annat användning av standardavtalsvillkor, avtal om konfidentialitet, strikta åtkomstprotokoll, tekniska standarder och tillämpning av uppförandekoder. Om det inte finns något avtal om de nödvändiga åtgärderna eller om en användare, eller de tredje parter som väljs av en användare, underlåter att genomföra överenskomna åtgärder eller äventyrar konfidentialiteten för företagshemligheter bör datahållaren kunna hindra eller avbryta delningen av data som identifierats som företagshemligheter. I sådana fall bör datahållaren meddela användaren eller

den tredje parten beslutet skriftligen utan oskäligt dröjsmål och underrätta den behöriga myndigheten i den medlemsstat där datahållaren är etablerad (se skäl 31).

Datahållare kan i princip inte avslå en begäran om åtkomst till data enligt denna förordning enbart på grundval av att vissa data anses vara en företagshemlighet, eftersom detta skulle undergräva de avsedda verkningarna av denna förordning. Under särskilda omständigheter bör dock en datahållare som är innehavare av en företagshemlighet från fall till fall kunna avslå en begäran om åtkomst till de specifika data i fråga om den kan visa för användaren eller den tredje parten att röjandet av den företagshemligheten, trots tekniska och organisatoriska åtgärder som vidtas av användaren eller av den tredje parten, med stor sannolikhet kommer att orsaka allvarlig ekonomisk skada. Allvarlig ekonomisk skada innebär allvarliga och irreparabla ekonomiska förluster. Datahållaren bör utan oskäligt dröjsmål vederbörligen motivera sitt avslag skriftligen för användaren eller den tredje parten och underrätta den behöriga myndigheten. Denna motivering bör bygga på objektiva faktorer som visar den konkreta risken för allvarlig ekonomisk skada som väntas uppstå till följd av ett visst röjande av data och skälen till att de åtgärder som vidtagits för att skydda de data som begärts inte anses vara tillräckliga. Eventuell negativ inverkan på cybersäkerheten kan beaktas i detta sammanhang. Om användaren eller en tredje part vill bestrida datahållarens beslut att vägra eller att hindra eller avbryta delningen av data kan användaren eller den tredje parten, utan att det påverkar rätten att få sin sak prövad i en domstol, lämna in ett klagomål till den behöriga myndigheten, som utan oskäligt dröjsmål bör besluta huruvida och på vilka villkor datadelning bör inledas eller återupptas eller kan komma överens med datahållaren om att hänskjuta frågan till ett tvistlösningsorgan. Undantagen från rätten till dataåtkomst enligt denna förordning bör under inga omständigheter begränsa de registrerades rätt till tillgång och rätt till dataportabilitet enligt förordning (EU) 2016/679 (se skäl 31).

I punkten finns bestämmelser om påföljder för datahållare som underlåter att meddela användaren eller den tredje parten ett motiverat skriftligt beslut. Syftet med det skriftliga beslutet är att förhindra missbruk av obalans i avtalsförhållanden i anslutning till datatillgång och dataanvändning. För att detta ska kunna rättas till är det viktigt att ett motiverat avtal görs upp skriftligen och att användaren får det utan oskäligt dröjsmål. På så sätt kan kunden granska beslutet om eller grunderna för informationen om vägran av datadelning och vid behov bestrida dem. Enligt artikel 4.7 och artikel 5.10 ska datahållaren lämna ett beslut om att delningen av data avbrutits eller hindrats, medan datahållaren enligt artikel 4.8 och artikel 5.11 skriftligen ska tillhandahålla motiveringen till att datahållaren vägrat att dela data.

Själva skyldigheten enligt artikeln att skydda företagshemligheter i enlighet med artikel 4.6 beaktas genom påföljderna i denna punkt. Denna proposition innehåller emellertid inga påföljder som gäller skyldigheterna i artikeln, utan dessa är privaträttsliga tvistemål mellan innehavaren av företagshemligheten och användaren eller en tredje part. Transport- och kommunikationsverket har inte möjlighet att bedöma villkoren i avtalen bland annat avseende skälighet eller exempelvis huruvida datahållaren har bestämt alltför stränga skyddsåtgärder eller om användaren eller den tredje parten har vidtagit nödvändiga skyddsåtgärder.

Enligt 6 punkten kan av Transport- och kommunikationsverket påföljdsavgift påföras en datahållare som uppsåtligen eller av oaksamhet bryter mot eller försummar förbudet enligt artikel 4.13 mot att använda lätt åtkomliga data som är icke-personuppgifter utan ett avtal med användaren eller förbudet enligt artikel 4.14 mot att göra sådana data som är icke-personuppgifter tillgängliga för tredje parter utan ett avtal med användaren.

I enlighet med bestämmelserna i artikel 4.13 får en datahållare endast använda lätt åtkomliga data som är icke-personuppgifter på grundval av ett avtal med användaren. Enligt artikel 4.14

får datahållare inte göra sådana produktdata som är icke-personuppgifter tillgängliga för tredje parter för kommersiella eller icke-kommersiella ändamål annat än för att fullgöra avtalet med användaren. Vid behov ska datahållare genom avtal förbinda tredje parter att inte dela vidare data som de har mottagit från dem.

Påföljderna enligt punkten omfattar datahållares användning av data utan avtal. Åtgärder som står i strid med innehållet i avtalet omfattas emellertid inte av påföljderna, utan de är privaträttsliga tvistemål mellan datahållaren och användaren eller en tredje part som Transport- och kommunikationsverket inte har möjligheter att bedöma. Till dessa tvistemål kan höra bland annat att bedöma om användningen av data i strid med avtalet lett till att användarens kommersiella ställning har försämrats på marknaden.

Enligt 7 punkten kan av Transport- och kommunikationsverket påföljdsavgift påföras en datahållare som uppsåtligt eller av oaktsamhet bryter mot eller försummar skyldigheten enligt artikel 5.1 att på begäran göra lätt åtkomliga data och relevanta metadata tillgängliga för en tredje part eller förbudet enligt artikel 8.4 mot att göra data tillgängliga för en datamottagare om inte användaren begär det eller skyldigheten enligt artikel 8.1 att komma överens med en datamottagare om villkoren för att göra data tillgängliga.

Enligt artikel 5.1 ska datahållaren på begäran av en användare, eller av en part som agerar för en användares räkning, utan oskäligt dröjsmål för en tredje part tillgängliggöra lätt åtkomliga data samt de relevanta metadata som är nödvändiga för att tolka och använda dessa data, av samma kvalitet som de som är tillgängliga för datahållaren, på ett enkelt och säkert sätt, kostnadsfritt för användaren, i ett heltäckande, strukturerat, allmänt använt och maskinläsbart format och, när så är relevant och tekniskt genomförbart, kontinuerligt och i realtid. Data ska göras tillgängliga av datahållaren för den tredje parten i enlighet med artiklarna 8 och 9.

Datahållaren ska göra data tillgängliga för den tredje parten i enlighet med artikel 5.1, men den får inte, inbegripet på exklusiv grund, göra data tillgängliga för en datamottagare, såvida inte användaren begär detta enligt kapitel II (artikel 8.4).

Artikel 5.1 kompletterar de centrala skyldigheterna i förordningen att utforma produkter och tjänster så att de data de genererar är tillgängliga för användaren antingen direkt eller indirekt, samt skyldigheten i artikel 4.1 för datahållare att göra lätt åtkomliga data, samt relevanta metadata tillgängliga för användaren. Försummelse av att göra data tillgängliga och avsaknad av en mekanism för behandling av begäranden enligt artikeln ska förenas med påföljder. Vid påförande av en påföljdsavgift ska hänsyn tas till om data har gjorts tillgängliga för den tredje parten i enlighet med artikeln.

Som självständig skyldighet ska det leda till påföljd om data tillgängliggörs i strid med artikel 8.4, det vill säga utan en begäran av användaren. Skyldigheten enligt förordningen att dela data grundar sig på användarens begäran och identifiering av användaren för realisering av rättigheter och skyldigheter.

Påföljdsavgift kan också påföras om datahållaren försummar sin skyldighet enligt artikel 8.1 att komma överens med en datamottagare om villkoren för att göra data tillgängliga. Om en datahållare inom ramen för förbindelser mellan företag är skyldig att göra data tillgängliga för en datamottagare enligt artikel 5 eller enligt annan tillämplig unionsrätt eller nationell lagstiftning som antagits i enlighet med unionsrätten, ska datahållaren komma överens med en datamottagare om villkoren för att göra data tillgängliga och ska göra detta på rättvisa, rimliga och icke-diskriminerande villkor och på ett öppet sätt i enlighet med kapitel III och kapitel IV (artikel 8.1).

Dataåtkomsten enligt förordningen bör baseras på rättvisa, rimliga och icke-diskriminerande villkor. Dessa allmänna åtkomstregler är inte tillämpliga på skyldigheter att göra data tillgängliga enligt förordning (EU) 2016/679. Frivillig datadelning påverkas inte av dessa regler. De icke-bindande standardavtalsvillkor för datadelning mellan företag som ska utarbetas och rekommenderas av kommissionen kan hjälpa parterna att ingå avtal som innehåller rättvisa, rimliga och icke-diskriminerande villkor och som genomförs på ett transparent sätt. Ingåendet av ett sådant avtal, som kan inkludera de icke-bindande standardavtalsvillkoren, bör inte innebära att rätten att dela data med tredje parter på något sätt är avhängig av att det finns ett sådant avtal. Om parterna inte kan ingå ett avtal om datadelning, inbegripet med stöd av tvistlösningsorgan, kan rätten att dela data med tredje parter inte åberopas i nationella domstolar (se skäl 42).

På grundval av principen om avtalsfrihet bör parterna fortsatt vara fria att förhandla fram de exakta villkoren för att göra data tillgängliga i sina avtal, inom ramen för de allmänna åtkomstreglerna för tillgängliggörandet av data. Villkoren i sådana avtal kan omfatta tekniska och organisatoriska åtgärder, bland annat i samband med datasäkerhet (skäl 43).

Varje skyldighet ska som enskild gärning vara förenad med påföljder. Eftersom skyldigheterna är centrala för uppfyllelsen av syftet med förordningen ska den högre påföljdsavgiften enligt 20 § i lagen kunna påföras för gärningarna.

Enligt 8 mom. kan av Transport- och kommunikationsverket påföljdsavgift påföras en datahållare som uppsåtligt eller av oaktsamhet bryter mot eller försummar skyldigheten enligt artikel 18.1 att utan oskäligt dröjsmål göra data tillgängliga för de begärande organ som avses i artikeln.

En datahållare som mottar en begäran om att göra data tillgängliga enligt detta kapitel ska utan oskäligt dröjsmål göra dessa data tillgängliga för det begärande offentliga organet, kommissionen, Europeiska centralbanken eller ett unionsorgan, med beaktande av nödvändiga tekniska, organisatoriska och rättsliga åtgärder (artikel 18.1).

Datahållare bör ha möjlighet att antingen avslå en begäran som gjorts av ett offentligt organ, kommissionen, Europeiska centralbanken eller ett unionsorgan eller begära en ändring av den utan onödigt dröjsmål men det bör finnas ett giltigt skäl till att inte göra data tillgängliga. En datahållare som avvisar begäran eller begär en ändring av den bör meddela den motivering som ligger till grund för detta till det offentliga organ, kommissionen, Europeiska centralbanken eller ett unionsorgan som begär data. I de fall då rätten av sitt eget slag avseende databaser enligt Europaparlamentets och rådets direktiv 96/9/EG (29) gäller för de datamängder som begärts, bör datahållare utöva sina rättigheter på ett sådant sätt att det inte hindrar ett offentligt organ, kommissionen, Europeiska centralbanken eller ett unionsorgan från att erhålla dessa data eller från att dela dessa data, i enlighet med denna förordning (se skäl 71 i ingressen).

Mekanismen har skapats eftersom syftet med förordningen är att stödja myndigheternas möjligheter att sköta sina lagstadgade uppgifter som ligger i allmänt intresse. Åtkomsten i vissa situationer till data som innehas av privata aktörer underlättar myndigheternas verksamhet. Detta är en av de viktigaste skyldigheterna i förordningen. Med tanke på tillämpningen av och tillsynen över efterlevnaden av förordningen är det viktigt att påföra påföljder för försummelse av att tillgängliggöra data.

För att minska bördan för företag bör emellertid mikroföretag och små företag endast omfattas av skyldigheten att förse offentliga organ, kommissionen, Europeiska centralbanken eller unionsorgan med data i situationer då det finns exceptionella behov om sådana data krävs för

att hantera ett allmänt nödläge och det offentliga organet, kommissionen, Europeiska centralbanken eller unionsorganet inte i tid, på ett ändamålsenligt sätt och på likvärdiga villkor kan erhålla sådana data på alternativa sätt (skäl 63).

15 §. Påföljdsavgift för användare. I paragrafen föreslås bestämmelser om de skyldigheter i förordningen som vid överträdelse kan leda till påföljdsavgift för användaren av en uppkopplad produkt eller tillhörande tjänst, som kan vara en juridisk person eller en fysisk person. Användaren kan påföras en påföljdsavgift endast för överträdelse av de centrala skyldigheterna i förordningen, varvid maximibeloppet av påföljdsavgiften kan fastställas som det högre beloppet enligt 20 § 2 mom.

Enligt *1 mom.* kan av Transport- och kommunikationsverket påföljdsavgift påföras en i dataförordningen avsedd användare som uppsåtligen eller av oaksamhet bryter mot eller försummar skyldigheten enligt artikel 4.6 att iakttä de skyddsåtgärder för bevarande av företagshemligheter som överenskommit med datahållaren eller innehavaren av företagshemligheter.

Företagshemligheter ska bevaras och får endast röjas om datahållaren och användaren före utlämnandet vidtar alla nödvändiga åtgärder för att bevara deras konfidentialitet, särskilt avseende tredje parter. Datahållaren, eller om det inte är samma person, innehavaren av en företagshemlighet, ska identifiera de data som skyddas som företagshemligheter, inbegripet i relevanta metadatum, och ska komma överens med användaren om de proportionella tekniska och organisatoriska åtgärder som är nödvändiga för att bevara konfidentialiteten för delade data, särskilt i förhållande till tredje parter, såsom standardavtalsvillkor, avtal om konfidentialitet, strikta åtkomstprotokoll, tekniska standarder och tillämpning av uppförandekoder (artikel 4.6). Dessa skyddsåtgärder ska tas i bruk innan data delas.

Datahållaren får alltså inte införa alltför strikta skyddsåtgärder, utan de ska vara proportionella. Om användaren inte vidtar skyddsåtgärder enligt artikeln för att skydda företagshemligheter kan datahållarna i vissa fall avslå begäran om åtkomst till data. Datahållare kan i princip inte avslå en begäran om åtkomst till data enligt denna förordning enbart på grundval av att vissa data anses vara en företagshemlighet, eftersom detta skulle undergräva de avsedda verkningarna av denna förordning. Under särskilda omständigheter bör dock en datahållare som är innehavare av en företagshemlighet från fall till fall kunna avslå en begäran om åtkomst till de specifika data i fråga om den kan visa för användaren eller den tredje parten att röjandet av den företagshemligheten, trots tekniska och organisatoriska åtgärder som vidtas av användaren eller av den tredje parten, med stor sannolikhet kommer att orsaka allvarlig ekonomisk skada. Allvarlig ekonomisk skada innebär allvarliga och irreparabla ekonomiska förluster. Datahållaren bör utan oskäligt dröjsmål vederbörligen motivera sitt avslag skriftligen för användaren eller den tredje parten och underrätta den behöriga myndigheten. Denna motivering bör bygga på objektiva faktorer som visar den konkreta risken för allvarlig ekonomisk skada som väntas uppstå till följd av ett visst röjande av data och skälen till att de åtgärder som vidtagits för att skydda de data som begärts inte anses vara tillräckliga. Eventuell negativ inverkan på cybersäkerheten kan beaktas i detta sammanhang. Om användaren eller en tredje part vill bestrida datahållarens beslut att vägra eller att hindra eller avbryta delningen av data kan användaren eller den tredje parten, utan att det påverkar rätten att få sin sak prövad i en domstol, lämna in ett klagomål till den behöriga myndigheten, som utan oskäligt dröjsmål bör besluta huruvida och på vilka villkor datadelning bör inledas eller återupptas eller kan komma överens med datahållaren om att hänskjuta frågan till ett tvistlösningsorgan. Undantagen från rätten till dataåtkomst enligt denna förordning bör under inga omständigheter begränsa de registrerades rätt till tillgång och rätt till dataportabilitet enligt förordning (EU) 2016/679 (se skäl 31).

Enligt 2 punkten kan av Transport- och kommunikationsverket påföljdsavgift påföras en användare enligt dataförordningen som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot eller försummar förbudet enligt artikel 4.10 mot att använda eller med en tredje part dela data erhållna av en datahållare för att utveckla en uppkopplad produkt som konkurrerar med den produkt som dessa data härrör från.

Förordningen syftar till att undvika att undergräva investeringsincitamenten för den typ av uppkopplad produkt som data erhålls från, exempelvis genom användning av data för utveckling av en konkurrerande uppkopplad produkt som utifrån sina egenskaper, priset och den avsedda användningen skulle kunna ersätta den ursprungliga produkten. I denna förordning föreskrivs inget förbud mot utveckling av en tillhörande tjänst med hjälp av data som erhålls enligt denna förordning, eftersom detta skulle ha en önskad avskräckande effekt på innovation. Att förbjuda användning av data som görs tillgängliga enligt denna förordning för att utveckla konkurrerande uppkopplade produkter skyddar datahållares innovationsinsatser. Huruvida en uppkopplad produkt konkurrerar med den uppkopplade produkt som data härrör från beror på om de båda uppkopplade produkterna konkurrerar på samma produktmarknad. Detta bör fastställas på grundval av de principer i unionens konkurrenslagstiftning som fastslagits för att definiera den relevanta produktmarknaden. Lagliga ändamål för användningen av data kan dock omfatta bakåtkompilering, under förutsättning den uppfyller kraven i denna förordning och i unionsrätten eller nationell rätt. Detta kan vara fallet när det gäller reparation eller förlängning av en uppkopplad produkts livslängd eller tillhandahållande av eftermarknadstjänster för uppkopplade produkter (skäl 32). En tredjepart får emellertid använda data för att utveckla en ny och innovativ uppkopplad produkt eller tillhörande tjänst men inte för att utveckla en konkurrerande uppkopplad produkt (skäl 39).

Ett förbud enligt artikel 6.2 e i förordningen att utveckla en konkurrerande produkt har i 17 § 5 punkten föreskrivits också för användaren.

Enligt 3 punkten kan av Transport- och kommunikationsverket påföljdsavgift påföras en användare enligt dataförordningen som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot eller försummar förbudet enligt artikel 4.11 mot att för att få åtkomst till data, använda tvångsmedel eller missbruka luckor i en datahållares tekniska infrastruktur som utformats för att skydda data.

Hotet om påföljder omfattar användarens missbruk av luckor i den tekniska infrastrukturen som sker uppsåtligen eller av oaktsamhet. Det förutsätts alltså att överträdelsen sker uppsåtligen eller av oaktsamhet. Det ska vara fråga om något slag av medveten strävan att få åtkomst till data som användaren inte har fått rätt till. Inom ramen för teknisk infrastruktur kan det också vara fråga om verksamhet av oaktsamhet, om bristerna utnyttjas när det är möjligt, utan utredning av om användare har rätt till det.

16 §. Påföljdsavgift för grindvaksföretag. Paragrafen föreslås innehålla bestämmelser om Transport- och kommunikationsverkets möjlighet att påföra ett grindvaksföretag som betecknats enligt artikel 3 i förordningen om den digitala marknaden en påföljdsavgift, om grindvaksföretaget uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot eller försummar förbudet enligt artikel 5.3 i dataförordningen att begära eller ta emot data.

Ett grindvaksföretag anses inte enligt artikel 5.3 i dataförordningen vara en godtagbar tredje part och får därför inte

- a) på något som helst sätt anmoda en användare, genom begäran eller kommersiellt incitament, inbegripet genom att erbjuda ekonomisk eller annan ersättning, att göra data som

användaren har erhållit till följd av en begäran enligt artikel 4.1 tillgängliga för en av företagets tjänster,

- b) anmoda en användare, genom begäran eller kommersiellt incitament, att begära att datahållaren gör data tillgängliga för en av företagets tjänster enligt punkt 1 i denna artikel,
- c) från en användare ta emot data som användaren har erhållit till följd av en begäran enligt artikel 4.1.

Eftersom grindvaktsföretagen enligt skäl 40 till dataförordningen i förhållande till konkurrenterna till dessa företag har en unik förmåga att förvärva data, är det inte nödvändigt för uppnåendet av dataförordningens mål, och därför oproportionellt för datahållare som omfattas av sådana skyldigheter, att låta grindvakter omfattas av rätten till dataåtkomst. Om sådana företag omfattades skulle sannolikt även fördelarna med dataförordningen begränsas för mikroföretag och små och medelstora företag med avseende på en rättvis fördelning av datavärdet mellan marknadsaktörerna. Detta betyder att ett företag som tillhandahåller centrala plattformstjänster som har utsetts till grindvakt inte kan begära eller beviljas åtkomst till användares data som genereras genom användning av en uppkopplad produkt eller tillhörande tjänst eller av en virtuell assistent enligt dataförordningen. Dessutom får tredje parter som får tillgång till data på begäran av användaren inte göra dessa data tillgängliga för en grindvakt. Den tredje parten får exempelvis inte lägga ut tjänstetillhandahållandet på entreprenad hos en grindvakt. Detta hindrar dock inte tredje parter från att använda databehandlingstjänster som erbjuds av en grindvakt. Det hindrar inte heller dessa företag från att erhålla och använda samma data på annat lagligt sätt. Åtkomsträttigheterna enligt den här förordningen bidrar till ett större urval av tjänster för konsumenter. Eftersom frivilliga avtal mellan grindvakter och datahållare inte påverkas, skulle begränsningen när det gäller beviljande av åtkomst för grindvakter inte utestänga dem från marknaden eller hindra dem från att erbjuda sina tjänster.

På grund av grindvaktsföretagens ovan beskrivna roll tillämpas i fråga om dem vid överträdelser eller försummelser av förbudet enligt denna paragraf 20 § 2 mom. i den föreslagna lagen, för att hotet om påföljd ska vara tillräckligt avskräckande och effektivt.

17 §. Påföljdsavgift för tredje parter. Paragrafen innehåller bestämmelser om de skyldigheter enligt förordningen som vid överträdelse kan leda till påföljdsavgift för en tredje part för vilken data görs tillgängliga. Tredje parten kan vara en fysisk person eller en juridisk person inklusive till exempel forskningsorganisationer, andra organisationer eller föreningar.

Enligt *1 punkten* kan av Transport- och kommunikationsverket påföljdsavgift påföras en tredje part som uppsåtligt eller av oaktsamhet bryter mot eller försummar förbudet enligt artikel 5.5 mot att använda tvångsmedel och att missbruka luckor i en datahållares tekniska infrastruktur som utformats för att skydda data, för att få åtkomst till data.

Tredje parter får inte göra det orimligt svårt för användaren att göra sina val eller utöva sina rättigheter, inbegripet genom att erbjuda användaren val på ett icke-neutralt sätt, eller genom att utöva tvång mot, vilseleda eller manipulera användaren eller undergräva eller inskränka användarens självständighet, beslutsfattande eller val, inbegripet genom ett digitalt användargränssnitt eller en del därav. I detta sammanhang bör tredje parter inte förlita sig på så kallade mörka mönster i designen av sina digitala gränssnitt. Mörka mönster är designtechniker som driver eller vilseleder konsumenter till beslut som har negativa konsekvenser för dem. Dessa manipulationstekniker kan användas för att övertyga användarna, i synnerhet utsatta konsumenter, att ägna sig åt oönskat beteende, för att vilseleda dem genom att ”puffa” dem så att de fattar beslut om att lämna ut data eller för att otillbörligt påverka de beslut som fattas av

tjänstens användare på ett sådant sätt att det undergräver eller inskränker deras handlingsfrihet, beslutsfattande och valfrihet. Gemensamma och legitima affärsmetoder som är förenliga med unionsrätten bör inte i sig anses utgöra mörka mönster (se skäl 38).

I fråga om missbruk av tekniska luckor i infrastrukturen förutsätts det att överträdelsen är uppsåtlig eller beror på oaktsamhet. Det ska vara fråga om något slag av medveten strävan att få åtkomst till data som användaren inte har fått rätt till. Vid missbruk av brister i den tekniska infrastrukturen kan det också vara fråga om verksamhet av oaktsamhet, om bristerna utnyttjas eftersom det är möjligt, utan utredning av om användare har rätt till det. Också för användarens del ska motsvarande förbud med stöd av artikel 4.11 i dataförordningen förenas med påföljder enligt 15 § 3 punkten i den föreslagna lagen.

Skyldigheten kan betraktas som väsentlig med tanke på målen för förordningen, varvid maximibeloppet av den påföljdsavgift som påförs vid överträdelse kan fastställas enligt det högre beloppet i 20 § 2 mom.

Enligt 2 punkten kan av Transport- och kommunikationsverket påföljdsavgift påföras en tredje part som uppsåtligt eller av oaktsamhet bryter mot eller försummar förbudet enligt artikel 6.2 a mot att göra det orimligt svårt för användaren att göra val eller utöva rättigheter.

Enligt artikel 6.2 a får den tredje parten inte göra det orimligt svårt för användaren att göra sina val eller utöva sina rättigheter enligt artikel 5 och den här artikeln, inbegripet genom att erbjuda användaren val på ett icke-neutralt sätt, eller utöva tvång mot, vilseleda eller manipulera användaren eller genom att undergräva eller inskränka användarens självständighet, beslutsfattande eller val, inbegripet genom ett digitalt användargränssnitt eller en del därav.

Som orimligt svåra kan alltså anses åtminstone situationer, där en tredje part utnyttjar mörka mönster som får användare att agera i strid med sitt eget intresse eller sina egna avsikter.

Det finns också bestämmelser om möjligheten att påföra datahållare påföljder vid överträdelse av förbudet mot att göra det svårt för användaren att utnyttja sin valfrihet och sina rättigheter. För användarens rättigheter enligt 5 kap., se specialmotiveringen till 14 § 3 punkten.

För att förhindra att användare utnyttjas bör tredje parter som fått tillgång till data på användarens begäran endast behandla dessa data för de ändamål som överenskommit med användaren och endast dela dem med annan tredje part med användarens samtycke till en sådan datadelning (skäl 37).

I enlighet med principen om uppgiftsminimering ska tredje parter ha åtkomst endast till sådana uppgifter som behövs för tillhandahållande av den tjänst användaren begär. När en tredje part har fått åtkomst till data ska den behandla data för ändamål som överenskommit med användaren utan datahållarens ingripande. Att vägra eller avbryta den tredje partens åtkomst till data ska vara lika enkelt för användaren som att tillåta åtkomsten. Tredje parter och datahållare får inte göra det orimligt svårt för användaren att göra sina val eller utöva sina rättigheter, inbegripet genom att erbjuda användaren val på ett icke-neutralt sätt, eller genom att utöva tvång mot, vilseleda eller manipulera användaren eller undergräva eller inskränka användarens handlingsfrihet, beslutsfattande eller val, inbegripet genom ett digitalt användargränssnitt eller en del därav. I detta sammanhang bör tredje parter eller datahållare inte förlita sig på så kallade mörka mönster i designen av sina digitala gränssnitt. Mörka mönster är designtechniker som driver eller vilseleder konsumenter till beslut som har negativa konsekvenser för dem. Dessa manipulationstekniker kan användas för att övertyga användarna, i synnerhet utsatta konsumenter, att ägna sig åt oönskat beteende, för att vilseleda dem så att de fattar beslut om att

lämna ut data eller för att otillbörligt påverka de beslut som fattas av tjänstens användare på ett sådant sätt att det undergräver eller inskränker deras handlingsfrihet, beslutsfattande och valfrihet. Gemensamma och legitima affärsmetoder som är förenliga med unionsrätten bör inte i sig anses utgöra mörka mönster. Tredje parter och datahållare bör fullgöra sina skyldigheter enligt relevant unionsrätt, i synnerhet kraven i Europaparlamentets och rådets direktiv 98/6/EG (24) och 2000/31/EG (25) samt i direktiven 2005/29/EG och 2011/83/EU (skäl 38).

Tredje parter bör också avstå från att använda data som omfattas av denna förordning för profilering av individer om inte sådan behandling är strikt nödvändig för tillhandahållandet av den tjänst som begärs av användaren, bland annat i samband med automatiserat beslutsfattande. Kravet att radera data när de inte längre krävs för det ändamål som överenskommit med användaren, om inte annat överenskommit när det gäller icke-personuppgifter, kompletterar den registrerades rätt till radering enligt artikel 17 i förordning (EU) 2016/679. När en tredje part är en leverantör av en dataförmedlingstjänst tillämpas de skyddsåtgärder för den registrerade som föreskrivs i förordning (EU) 2022/868. Den tredje parten får använda data för att utveckla en ny och innovativ uppkopplad produkt eller tillhörande tjänst men inte för att utveckla en konkurrerande uppkopplad produkt (skäl 39).

Enligt 3 punkten kan av Transport- och kommunikationsverket påföljdsavgift påföras en tredje part som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot eller försummar) förbudet enligt artikel 6.2 c mot att göra de data som den tar emot tillgängliga för en annan tredje part utan ett avtal med användaren och utan att den andra tredje parten vidtar alla de skyddsåtgärder för bevarande av företagshemligheter som överenskommit mellan datahållaren och den tredje parten.

För att förhindra att användare utnyttjas bör tredje parter som fått tillgång till data på användarens begäran endast behandla dessa data för de ändamål som överenskommit med användaren och endast dela dem med annan tredje part med användarens samtycke till en sådan datadelning (skäl 37).

Enligt 4 punkten kan av Transport- och kommunikationsverket påföljdsavgift påföras en tredje part som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot eller försummar förbudet enligt artikel 6.2 d mot att göra data tillgängliga för ett grindvaksföretag enligt artikel 3 i förordningen om digitala marknader.

Det är svårt för uppstarts företag, små företag och medelstora företag att få åtkomst till relevanta data. Målet för dataförordningen är att underlätta dataåtkomsten för dessa sammanslutningar och samtidigt säkerställa att motsvarande skyldigheter tillämpas så proportionellt som möjligt, så att överdrifter kan undvikas. Samtidigt har ett litet antal mycket stora företag med betydande ekonomisk styrka vuxit fram i den digitala ekonomin genom ackumulering och aggregering av enorma datavolymer och den tekniska infrastrukturen för monetarisering av dem. Dessa mycket stora företag inkluderar företag som tillhandahåller centrala plattformstjänster och kontrollerar hela plattformsekosystem i den digitala ekonomin och som befintliga eller nya marknadsaktörer inte kan utmana eller konkurrera med dem. Förordningen om digitala marknader syftar till att avhjälpa dessa ineffektiva aspekter och obalanser genom att tillåta att kommissionen utser ett företag till grindvakt. I enlighet med förordningen om digitala marknader och mot bakgrund av dessa företags unika möjlighet att förvärva data, är det inte nödvändigt för uppnåendet av dataförordningens mål, och därför oproportionellt för datahållare som omfattas av sådana skyldigheter, att låta grindvakter omfattas av rätten till dataåtkomst. Om sådana företag omfattades skulle sannolikt även fördelarna med den här förordningen begränsas för mikroföretag och små och medelstora företag med avseende på en rättvis fördelning av datavärdet mellan marknadsaktörerna. Detta betyder att ett företag som tillhandahåller centrala plattformstjänster som har utsetts till grindvakt inte kan begära eller beviljas åtkomst till

användares data som genereras genom användning av en uppkopplad produkt eller tillhörande tjänst eller av en virtuell assistent enligt den här förordningen. Dessutom får tredje parter som får tillgång till data på begäran av användaren inte göra dessa data tillgängliga för en grindvakt. Den tredje parten får exempelvis inte lägga ut tjänstetillhandahållandet på entreprenad hos en grindvakt. Detta hindrar dock inte tredje parter från att använda databehandlingstjänster som erbjuds av en grindvakt. Det hindrar inte heller dessa företag från att erhålla och använda samma data på annat lagligt sätt. Åtkomsträttigheterna enligt den här förordningen bidrar till ett större urval av tjänster för konsumenter. Eftersom frivilliga avtal mellan grindvakter och datahållare inte påverkas, skulle begränsningen när det gäller beviljande av åtkomst för grindvakter inte utestänga dem från marknaden eller hindra dem från att erbjuda sina tjänster (se skäl 40). Se också den föreslagna lagens 16 §.

Enligt 5 punkten kan av Transport- och kommunikationsverket påföljdsavgift påföras en tredje part som uppsåtligt eller av oaktsamhet bryter mot eller försummar förbudet enligt artikel 6.2 e mot att använda eller med en annan tredje part dela data erhållna av en datahållare för att utveckla en uppkopplad produkt som konkurrerar med den produkt som dessa data härrör från.

Den tredje parten får använda data för att utveckla en ny och innovativ uppkopplad produkt eller tillhörande tjänst men inte för att utveckla en konkurrerande uppkopplad produkt (skäl 39). Förordningen syftar till att undvika att undergräva investeringsincitamenten för den typ av uppkopplad produkt som data erhålls från, exempelvis genom användning av data för utveckling av en konkurrerande uppkopplad produkt som utifrån sina egenskaper, priset och den avsedda användningen skulle kunna ersätta den ursprungliga produkten. I denna förordning föreskrivs inget förbud mot utveckling av en tillhörande tjänst med hjälp av data som erhålls enligt denna förordning, eftersom detta skulle ha en oönskad avskräckande effekt på innovation. Att förbjuda användning av data som görs tillgängliga enligt denna förordning för att utveckla konkurrerande uppkopplade produkter skyddar datahållares innovationsinsatser. Huruvida en uppkopplad produkt konkurrerar med den uppkopplade produkt som data härrör från beror på om de båda uppkopplade produkterna konkurrerar på samma produktmarknad. Detta bör fastställas på grundval av de principer i unionens konkurrenslagstiftning som fastslagits för att definiera den relevanta produktmarknaden. Lagliga ändamål för användningen av data kan dock omfatta bakåtkompilering, under förutsättning den uppfyller kraven i denna förordning och i unionsrätten eller nationell rätt. Detta kan vara fallet när det gäller reparation eller förlängning av en uppkopplad produkts livslängd eller tillhandahållande av eftermarknadstjänster för uppkopplade produkter (skäl 32).

I 15 § 2 punkten har ett motsvarande förbud enligt artikel 2.10 i förordningen att utveckla en konkurrerande produkt föreskrivits också för användaren.

Skyldigheten kan betraktas som väsentlig med tanke på uppfyllelse av målen för förordningen, varvid maximibeloppet av den påföljdsavgift som påförs vid överträdelse kan fastställas enligt det högre beloppet i 20 § 2 mom.

Enligt 6 punkten kan av Transport- och kommunikationsverket påföljdsavgift påföras en tredje part som uppsåtligt eller av oaktsamhet bryter mot eller försummar skyldigheten enligt artikel 6.2 g att iaktta de åtgärder för bevarande av företagshemligheter som överenskommit med datahållaren eller innehavaren av företagshemligheter.

Tredje parten får inte bortse från specifika åtgärder som överenskommit med en datahållare eller med innehavaren av företagshemligheter enligt artikel 5.9 och äventyra confidentialiteten för företagshemligheter (artikel 6.2 g). Datahållaren, eller, om det inte är samma person, innehavaren av en företagshemlighet, ska identifiera de data som skyddas som

företagshemligheter, inbegripet i relevanta metadata, och ska komma överens med den tredje parten om alla proportionella tekniska och organisatoriska åtgärder som är nödvändiga för att bevara konfidentialiteten för delade data, såsom standardavtalsvillkor, avtal om konfidentialitet, strikta åtkomstprotokoll, tekniska standarder och tillämpning av uppförandekoder (artikel 5.9).

Skyldigheten kan betraktas som väsentlig med tanke på uppfyllelse av målen för förordningen, varvid maximibeloppet av den påföljdsavgift som påförs vid överträdelse kan fastställas enligt det högre beloppet i 20 § 2 mom.

Enligt 7 punkten kan av Transport- och kommunikationsverket påföljdsavgift påföras en tredje part som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot eller försummar förbudet enligt artikel 6.2 h mot att hindra en användare som är en konsument från att göra mottagna data tillgängliga för andra parter.

Tredje parten får inte hindra en användare som är konsument från att göra data som den tagit emot tillgängliga för andra parter, inte heller med stöd av avtal.

18 §. Påföljdsavgift för leverantörer av databehandlingstjänster. Enligt 1 punkten kan av Transport- och kommunikationsverket påföljdsavgift påföras en leverantör av databehandlingstjänster som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot eller försummar skyldigheten enligt artikel 25.1 i dataförordningen att ingå ett skriftligt avtal med kunden och göra avtalet tillgängligt för kunden före undertecknandet av avtalet.

Kundens rättigheter och leverantörens skyldigheter vad gäller ett byte av leverantör av databehandlingstjänster eller, i tillämpliga fall, till lokal IKT-infrastruktur ska tydligt anges i ett skriftligt avtal. Leverantören av databehandlingstjänster ska göra detta avtal tillgängligt för kunden före undertecknandet av avtalet på ett sätt som gör det möjligt för kunden att lagra och återge avtalet (artikel 25.1).

Syftet med förordningen är att förhindra missbruk av obalans i avtalsförhållanden i anslutning till datatillgång och dataanvändning. För att detta ska kunna rättas till är det viktigt att avtalet görs upp skriftligt så att kunden får det före undertecknandet på ett sådant sätt att avtalet kan lagras. På så sätt kan kunden granska avtalet på förhand.

Enligt 2 punkten kan av Transport- och kommunikationsverket påföljdsavgift påföras en leverantör av databehandlingstjänster som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot eller försummar skyldigheten enligt artikel 26 i dataförordningen att förse kunden med den information som anges i artikeln.

Leverantören av databehandlingstjänster ska förse kunden med

- a) information om tillgängliga förfaranden för byte och portering till databehandlingstjänsten, inbegripet information om tillgängliga metoder och format för byten och portering samt tekniska och andra begränsningar som leverantören av databehandlingstjänster känner till,
- b) en hänvisning till ett uppdaterat onlineregister som sköts av leverantören av databehandlingstjänster, med uppgifter om alla datastrukturer och dataformat samt relevanta standarder och öppna interoperabilitetsspecifikationer i vilka de exporterbara data som avses i artikel 24.2 e är tillgängliga.

Avsikten är att information som leverantörer av databehandlingstjänster tillhandahåller kunderna ska stödja kundens rättighet att lösgöra sig och byta tjänst. Informationen bör omfatta förfaranden för att påbörja ett byte från databehandlingstjänsten, de maskinläsbara dataformat till vilka användarens data kan exporteras, verktygen för export av data, inklusive ett öppet gränssnitt och information om kompatibilitet med harmoniserade standarder eller gemensamma specifikationer baserade på öppna interoperabilitetsspecifikationer, information om kända tekniska restriktioner och begränsningar som kan påverka bytesprocessen och den beräknade tid som krävs för att slutföra bytesprocessen (skäl 95).

Enligt 3 *punkten* kan av Transport- och kommunikationsverket påföljdsavgift påföras en leverantör av databehandlingstjänster som uppsåtligt eller av oaktsamhet bryter mot eller försummar förbudet enligt artikel 29.1 i dataförordningen mot att ta ut bytesavgifter.

Från och med den 12 januari 2027 får leverantörer av databehandlingstjänster inte ta ut bytesavgifter för bytesprocessen.

Bytesavgifter är sådana avgifter som leverantörer av databehandlingstjänster debiterar sina kunder för bytesprocessen. Syftet med dessa avgifter är vanligen att föra vidare de kostnader som den ursprungliga leverantören av databehandlingstjänster kan komma att ådra sig på grund av bytesprocessen till den kund som vill byta leverantör. Vanliga exempel på bytesavgifter är kostnader som rör överföringen av data från en leverantör till en annan leverantör av databehandlingstjänster eller till lokal IKT-infrastruktur (uttagsavgifter för data) eller kostnader för särskilda stödåtgärder under bytesprocessen. Onödigt höga uttagsavgifter för data och andra omotiverade avgifter utan anknytning till faktiska byteskostnader hindrar kunderna från att byta, begränsar det fria flödet av data, riskerar att begränsa konkurrensen samt skapar inlåsnings effekter för kunderna genom att de minskar incitamenten att välja en annan eller ytterligare en tjänsteleverantör. Bytesavgifter bör därför avskaffas tre år från dagen för denna förordnings ikraftträdande. Leverantörer av databehandlingstjänster bör kunna ta ut nedsatta bytesavgifter till och med den dagen (skäl 88 i ingressen). Se också skäl 89 till förordningen.

Enligt 4 *punkten* kan av Transport- och kommunikationsverket påföljdsavgift påföras en leverantör av databehandlingstjänster som uppsåtligt eller av oaktsamhet bryter mot eller försummar skyldigheten enligt artikel 32.1 i dataförordningen att vidta adekvata åtgärder för att förhindra överföring till tredjeländer av och tredjeländers statliga åtkomst till icke-personuppgifter.

Leverantörer av databehandlingstjänster ska vidta alla adekvata tekniska, organisatoriska och rättsliga åtgärder, inbegripet avtal, för att förhindra internationell statlig åtkomst och tredjeländers statliga åtkomst till och överföring av icke-personuppgifter som innehas i unionen, om en sådan överföring eller åtkomst skulle strida mot unionsrätten eller den berörda medlemsstatens nationella rätt, utan att det påverkar tillämpningen av punkt 2 eller 3 (artikel 32.1).

För att främja förtroendet för data är det viktigt att det i möjligaste mån genomförs skyddsåtgärder för unionens medborgare, offentliga organ och företag för att säkra deras kontroll över sina data. Dessutom bör unionsrätten och unionens värden och standarder med avseende på bland annat säkerhet, dataskydd och integritet samt konsumentskydd upprätthållas. För att förhindra olaglig statlig åtkomst till icke-personuppgifter av myndigheter i tredjeländer bör leverantörer av databehandlingstjänster som omfattas av denna förordning, däribland molntjänster och edgetjänster, vidta alla rimliga åtgärder för att förhindra åtkomst till system där icke-personuppgifter lagras, inbegripet, när så är lämpligt, genom kryptering av data,

frekventa revisioner, verifierad anslutning till relevanta certifieringssystem för säkerhetsförsäkran och ändring av företagspolicyer (skäl 102).

19 §. Påföljdsavgift för leverantörer av dataförmedlingstjänster. I paragrafen föreskrivs det om en påföljdsavgift som Transport- och kommunikationsverket kan påföra en leverantör av dataförmedlingstjänster enligt artikel 10 i dataförvaltningsakten.

I *1 punkten* föreskrivs det att av Transport- och kommunikationsverket kan påföljdsavgift påföras en leverantör av dataförmedlingstjänster som bryter mot eller försummar den anmälningsskyldighet för leverantörer av dataförmedlingstjänster som föreskrivs i artikel 11 i dataförvaltningsakten. Enligt *2 punkten* kan en påföljdsavgift påföras om en leverantör av dataförmedlingstjänster bryter mot eller försummar de villkor för tillhandahållande av dataförmedlingstjänster som föreskrivs i artikel 12 i förordningen. Enligt *3 punkten* kan en påföljdsavgift påföras om en leverantör av dataförmedlingstjänster bryter mot eller försummar de villkor för överföring till tredjeländer av andra uppgifter än personuppgifter som föreskrivs i artikel 31 i förordningen.

Avgiften förutsätter tillräknande, det vill säga uppsåt eller oaktsamhet. Paragrafen innehåller ingen ny lagstiftning, utan motsvarande bestämmelser ingår i 334 a § i den gällande lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation, som i propositionen föreslås bli upphävd. Det föreslås att bestämmelserna flyttas till den nya lagen utan att ändras i sak. Genom paragrafen genomförs artikel 34 i dataförvaltningsakten.

20 §. Storleken på påföljdsavgifter som gäller dataförordningen. I paragrafen föreslås det bestämmelser om storleken på påföljdsavgifter som gäller dataförordningen. Det högsta beloppet av påföljdsavgiften är graderat så att en påföljdsavgift där det högsta beloppet är högre kan påföras för brott mot centrala skyldigheter i förordningen, eftersom försummelse av dem på ett väsentligt sätt hindrar uppfyllelsen av målen för förordningen.

Utgångspunkten vid påförande av påföljdsavgift är att avgiften ska ha en tillräcklig individuell och allmänt avhållande verkan. Påföljdsavgiftens belopp ska vara sådant att det inte lönar sig för näringsidkaren att bryta mot bestämmelserna. För att påföljden ska ha en tillräcklig förebyggande effekt ska avgiften vara tillräckligt stor.

I *1 mom.* finns bestämmelser om hur stor påföljdsavgiften i regel kan vara som högst. Om en påföljdsavgift som gäller dataförordningen påförs en näringsidkare, får påföljdsavgiften uppgå till högst 2 procent av omsättningen under den räkenskapsperiod som föregår beslutet om påföljdsavgift. Om en påföljdsavgift påförs en fysisk person som inte är näringsidkare, får påföljdsavgiften uppgå till högst 2 procent av personens skattepliktiga inkomster enligt den senast verkställda beskattningen, dock högst 2 000 euro.

Enligt *2 mom.* får påföljdsavgiften, med avvikelse från vad som föreskrivs i 1 mom., för överträdelser och försummelser enligt 13 § 1 mom., 14 § 1 och 7 punkten, 15 och 16 §, 17 § 1, 5 och 6 punkten uppgå till 4 procent av näringsidkarens omsättning under den räkenskapsperiod som föregår beslutet om påföljdsavgift. Om en påföljdsavgift enligt detta moment påförs en fysisk person som inte är näringsidkare, får påföljdsavgiften uppgå till högst 4 procent av den fysiska personens skattepliktiga inkomster enligt den senast verkställda beskattningen, dock högst 4 000 euro.

Med näringsidkare avses i 1 och 2 mom. en fysisk person eller en privat eller offentlig juridisk person, som bedriver näringsverksamhet eller annan motsvarande ekonomisk verksamhet. En

näringsidkare kan också vara en privat näringsidkare, det vill säga en så kallad firma eller till exempel en forskningsorganisation, en annan organisation eller en förening.

En fysisk person som inte är näringsidkare, kan åtminstone vara en användare eller tredje part som avses i förordningen. Det föreslås bestämmelser i 15 och 17 § om påföljder för användares och tredje parter agerande.

Förordningen innehåller inga bestämmelser om påföljdsavgifternas storlek. Propositionen innehåller flera skyldigheter av olika typ, med olika grad av väsentlighet, för vilka påföljdsavgifter kan påföras. Dessutom ska påförandet av påföljdsavgift grundas på helhetsprövning. Därför har det inte ansetts möjligt att fastställa en enhetlig undre gräns som är lämplig i alla situationer. I lagen föreslås bestämmelser endast om maximibeloppen av påföljdsavgifter, vilket ger tillsynsmyndigheten möjlighet att från fall till fall påföra lägre påföljdsavgifter för försummelser som ska betraktas som ringa, utan att sätta en alltför låg nivå för allvarligare försummelser.

I de föreslagna högsta beloppen av påföljdsavgifter tas hänsyn till de högsta beloppen av sanktionsavgifter enligt dataskyddsförordningen och förordningen om digitala tjänster för att det högsta beloppet av påföljdsavgift enligt dataförordningen ska vara i linje med den övriga regleringen om digitalisering och data. De högsta belopp av sanktionsavgifter som härrör direkt från förordningarna indikerar också vilken nivå av sanktioner som är förväntad på EU-nivå. Påföljdsavgiften ska påföras i enlighet med dataskyddslagstiftningen när det är fråga om ett brott eller en försummelse av dataskyddsbestämmelser som sker i samband med tillämpningen av dataförordningen.

I lagen anges endast maximibeloppen av påföljdsavgiften, och de är graderade så att för överträdelse av de centrala skyldigheterna i förordningen kan påföras en påföljdsavgift där maximibeloppet är större. Maximibeloppen av påföljdsavgifterna ska stå i proportion till gärningens klandervärdhet och skyddsintresset. Det är motiverat att föreskriva om ett högre belopp av påföljdsavgift för överträdelse av centrala skyldigheter i förordningen, eftersom försummelse av dessa på ett väsentligt sätt förhindrar uppfyllelsen av förordningens syfte. Om en aktör i samma eller sammankopplade åtgärder uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot flera bestämmelser i förordningen, får det totala beloppet av den administrativa påföljdsavgiften inte överskrida den påföljdsavgift som påförts för den allvarligaste överträdelsen.

Tillämpningsområdet för dataförordningen omfattar stora globalt verksamma företag men också små och medelstora företag. På grund av att företagen och skyldigheterna varierar måste den myndighet eller domstol som påför påföljdsavgifterna ges prövningsrätt när det gäller att fastställa storleken på påföljdsavgiften i ett enskilt fall. Ett belopp som är relaterat till omsättningen garanterar att det högsta beloppet av påföljdsavgift är tillräckligt stort också för stora företag för att ha en avskräckande effekt, men samtidigt är ett högsta belopp som graderas proportionerlig i förhållande till verksamhetens omfattning och arten av överträdelse. En högsta påföljdsavgift som är mindre än två eller fyra procent skulle inte nödvändigtvis vara tillräckligt avskräckande i synnerhet i fråga om stora företag, medan en högsta påföljdsavgift skulle kunna bli oskälig och inte vara i linje med de ovannämnda övriga centrala bestämmelserna.

Maximibeloppet av påföljdsavgiften för en fysisk person som inte är näringsidkare grundar sig på en procentuell andel av de skattepliktiga inkomsterna vid den senast förrättade beskattningen. Ett belopp som är relaterat till inkomsterna garanterar att det högsta beloppet av påföljdsavgift är tillräckligt stort också för höginkomsttagare för att ha en avskräckande effekt, men samtidigt är ett högsta belopp som graderas proportionellt i förhållande till arten av överträdelse. Det är motiverat att föreskriva om ett högre belopp av påföljdsavgift för överträdelse av centrala

skyldigheter i förordningen, eftersom försummelse av dessa på ett väsentligt sätt förhindrar uppfyllelsen av förordningens syfte. Som garanti för proportionaliteten föreslås det i propositionen dessutom ett maximibelopp i euro för fysiska personer. De föreslagna maximibeloppen har bedömts vara skäliga men samtidigt tillräckligt avskräckande. Ett maximibelopp i euro garanterar att påföljdsavgiften för höginkomsttagare inte blir oskäligt stor i förhållande till den skada den fysiska personen har orsakat.

Beloppet av påföljdsavgiften grundar sig inte direkt på ett företags omsättning eller en fysisk persons inkomster enligt beskattningen, utan beloppet av påföljdsavgiften fastställs genom helhetsprövning, där de kriterier som ska beaktas anges i artikel 40.3 i dataförordningen.

I 3 *mom.* föreslås det bestämmelser om att tidpunkten för den omsättning som beaktas ska fastställas när konsumentombudsmannen gör en framställning om påförande av påföljdsavgift till marknadsdomstolen i enlighet med lagen om vissa befogenheter för konsumentskyddsmyndigheterna. Då beaktas i framställningen företagets omsättning under den räkenskapsperiod som föregår framställningen om påföljdsavgift.

Omsättning avser enligt 4 *mom.* omsättning enligt 4 kap. 1 § i bokföringslagen (1336/1997). Momentet föreslås dessutom innehålla en särskild bestämmelse om situationer där bokslutet ännu inte är klart när påföljdsavgiften påförs eller där affärsverksamheten nyligen inletts och inget bokslut därför finns att tillgå. Omsättningen ska då kunna uppskattas utifrån någon annan tillgänglig utredning.

I det föreslagna 5 *mom.* föreskrivs det om den helhetsbedömning som påföljdsavgiften ska basera sig på och om de kriterier som då ska följas. Fastställandet av påföljdsavgiftens storlek ska grunda sig på en helhetsbedömning i enlighet med proportionalitetskravet. I artikel 40.3 i dataförordningen finns bestämmelser om medlemsstaternas skyldighet att beakta rekommendationerna från Europeiska datainnovationsstyrelsen och vissa icke uttömmande kriterier för åläggande av sanktioner. Momentet innehåller en informativ hänvisning till dessa kriterier i förordningen, eftersom förordningen till den del är direkt tillämplig. När påföljder påförs ska således beaktas: a) överträdelsens art, allvar, omfattning och varaktighet, b) varje åtgärd som den överträdande parten har vidtagit för att begränsa eller avhjälpa den skada som överträdelsen har orsakat, c) eventuella tidigare överträdelser som begåtts av den överträdande parten, d) de ekonomiska fördelar som den överträdande parten har erhållit eller de förluster denna har undvikit genom överträdelsen, i den mån sådana fördelar eller förluster kan fastställas på ett tillförlitligt sätt, e) eventuella andra försvårande eller förmildrande omständigheter som är tillämpliga på ärendet, f) den överträdande partens årsomsättning i unionen under det föregående räkenskapsåret.

Att omsättningen i unionen beaktas när påföljdsavgiften fastställs ger myndigheten eller domstolen en metod för att beakta omfattningen av företagets verksamhet och således också överträdelsernas betydelse inom tillämpningsområdet för förordningen. På detta sätt kan man i beloppet av påföljdsavgiften beakta till exempel om omsättningen för ett företag med global verksamhet huvudsakligen uppkommer inom EU-området eller utanför det.

Transport- och kommunikationsverket och domstolen ska när de påför påföljdsavgift säkerställa att påföljden och dess belopp står i rätt proportion till överträdelsen. Exempelvis ska den avgift som påförs för ringa överträdelse av anmälningskyldigheten enligt artikel 4.2 vara mindre än den avgift som påförs för överträdelse av skyldigheterna enligt artikel 3.1 eller 4.1. Mot bakgrund av förordningens ratio är det betydligt mer klandervärt att till exempel försumma att tillgängliggöra data än att försumma underrättelseskyldigheten, i synnerhet om verksamheten annars är korrekt.

I nivån på det högsta beloppet av påföljdsavgiften ska också beaktas vilken betydelse dataförordningen har i genomförandet av EU:s datastrategi. Datarörligheten och möjligheten att utnyttja data ska öka avsevärt för att målen för dataförordningen ska kunna nås. Situationen kan i viss mån jämföras med när den allmänna dataskyddsförordningen trädde i kraft. Ur företagens synvinkel sett var sanktionerna den viktigaste förändring som dataskyddsförordningen förde med sig. Alltför lindriga sanktioner har ingen förebyggande effekt och utgör inte tillräckliga incitament för att följa skyldigheterna enligt förordningen, i synnerhet inte i stora företag. På samma sätt främjar en tillräckligt stor påföljdsavgift uppfyllelsen av skyldigheterna och syftet med dataförordningen. Utgångspunkten för bestämmelserna om påföljdsavgift är förutom den allmänna och särskilda förhindrande effekten också att avgiften ska vara proportionell.

21 §. Storleken på påföljdsavgifter som gäller dataförvaltningsakten. I 1 mom. föreslås det en bestämmelse om storleken på påföljdsavgifter som gäller dataförvaltningsakten. Bestämmelsen flyttas oförändrad till den lag som nu föreslås från 334 a § 2 mom. i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation. Påföljdsavgiften är minst 1 000 euro och högst 100 000 euro. För att påföljden ska ha en tillräcklig förebyggande effekt ska avgiften vara tillräckligt stor. Transport- och kommunikationsverket ska säkerställa att sanktionen och dess belopp står i proportion till gärningen. Exempelvis ska den avgift som påförs för ringa överträdelse av anmälningsskyldigheten enligt artikel 11 vara mindre än den avgift som påförs för överträdelse av skyldigheterna enligt artikel 12. Skyldigheterna enligt artikel 12 kan inte heller jämföras med varandra. Mot bakgrund av förordningens ratio är det betydligt mer klandervärdt att till exempel en leverantör av förmedlingstjänster använder data som förmedlas för sina egna syften än försummelser i fråga om det loggregister som ska föras över förmedlingsverksamheten, om verksamheten annars är som sig bör. Det föreslås att storleken på påföljdsavgiften bevaras oförändrad. Vid överträdelse av bestämmelserna i dataförvaltningsakten är det fråga om en annan typ av situationer än vid överträdelse av skyldigheterna enligt dataförordningen. Också de aktörer som kan omfattas av påföljdsbestämmelserna är av olika typ. Det finns grunder för att påföljdsavgifterna gällande dataförvaltningsakten och dataförordningen är av olika storlek.

I det föreslagna 2 mom. föreskrivs det om den helhetsbedömning som påföljdsavgiften ska basera sig på och om de kriterier som då ska följas. Fastställandet av påföljdsavgiftens storlek ska grunda sig på en helhetsbedömning i enlighet med proportionalitetskravet. I artikel 34.2 i dataförvaltningsakten anges riktgivande kriterier som kan beaktas när myndigheten fastställer typen av och nivån på påföljden. Det föreskrivs att dessa kriterier ska beaktas. Det bör beaktas att det däremot i fråga om dataförordningen finns bestämmelser om motsvarande kriterier direkt i förordningen. Även om kriterierna i dataförordningen och dataförvaltningsakten till denna del är ganska lika innehåller 20 § 3 mom. i dataförordningen bara en informativ hänvisning i stället för en materiell bestämmelse. Det föreslagna 2 mom. flyttas med oförändrat innehåll till denna lag från 334 a § 3 mom. i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation. I storleken på påföljdsavgiften ska således beaktas a) överträdelsens art, allvar, omfattning och varaktighet, b) varje åtgärd som leverantören av förmedlingstjänster har vidtagit för att begränsa eller avhjälpa den skada som överträdelsen har orsakat, c) eventuella tidigare överträdelser som begåtts av leverantören av förmedlingstjänster, d) de ekonomiska fördelar som leverantören av förmedlingstjänster har erhållit eller de förluster denna har undvikit genom överträdelsen, i den mån sådana fördelar eller förluster kan fastställas på ett tillförlitligt sätt, e) eventuella andra försvärande eller förmildrande omständigheter som är tillämpliga på ärendet.

22 §. Påförande av påföljdsavgift. I paragrafen föreslås det bestämmelser om påförande av påföljdsavgift och avstående från att påföra påföljdsavgift.

I 1 mom. Föreskrivs det om situationer där påföljdsavgift inte får påföras för överträdelse eller försummelse av en skyldighet enligt dataförordningen eller dataförvaltningsakten. Med

avseende på dataförvaltningsakten motsvarar den föreslagna bestämmelsen huvudsakligen 334 a § 4 mom. i den gällande lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation. Det finns grunder för att bestämmelserna om kriterierna för att inte påföra påföljdsavgift för överträdelse av dataförordningen och dataförvaltningsakten är enhetliga. Enligt momentet ska påföljdsavgift inte påföras om överträdelsen av en skyldighet ska anses vara ringa eller påförande av påföljdsavgift ska anses vara uppenbart oskäligt. Med avseende på dataförvaltningsakten innebär den föreslagna bestämmelsen att den inte i fortsättningen innehåller den grund för att inte påföra påföljdsavgift som ingår i 334 a § 4 mom. 1 punkten i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation, om leverantören av dataförmedlingstjänster har vidtagit åtgärder för att avhjälpa överträdelsen och överträdelsen inte är allvarlig eller upprepad. En sådan situation kan i fortsättningen beaktas antingen genom att påföljdsavgift inte påförs på den grunden att det skulle vara uppenbart oskäligt eller som en del av en helhetsbedömning av avgiftens storlek med stöd av artikel 34.2 a och 34.2 b i dataförvaltningsakten.

Åtgärden att påföra påföljdsavgift är till sin karaktär en betydande förvaltningsåtgärd, och avsikten är att den ska utnyttjas endast vid allvarigare överträdelser. Vid påförande av påföljdsavgift i ett enskilt fall är det fråga om tillsynsmyndighetens prövningsrätt, som ska utövas i enlighet med principerna för god förvaltning i förvaltningslagen. Utgångspunkten för myndighetens tillsynsverksamhet är att när myndigheten överväger de befogenheter som den har till sitt förfogande vid överträdelser av förordningen, ska den befogenhet som utövas stå i proportion till överträdelsen. Om överträdelsen fortgår kan myndigheten, beroende på överträdelsens art och allvar, i första hand exempelvis ålägga tjänsteleverantören att rätta till sin verksamhet och eventuellt förena sitt beslut med vite innan påföljdsavgift påförs. Dataförordningen, dataförvaltningsakten eller den lag som nu föreslås förutsätter emellertid inte att lindrigare medel alltid ska användas innan förfarandet för påföljdsavgift tillämpas. Det är ändå klart att myndigheternas tillsynsarbete ska utgå från vägledning och rådgivning, i synnerhet eftersom dataförordningen innehåller bestämmelser av helt ny typ som det inte finns tidigare tillämpningserfarenhet av.

Enligt momentet ska påföljdsavgift inte alls påföras om överträdelsen av en skyldighet ska anses vara ringa eller påförande av påföljdsavgift ska anses vara uppenbart oskäligt. Bestämmelserna om påföljdsavgift ska i regel göra det möjligt att inte påföra någon avgift i sådana situationer. Grundlagsutskottet har i sin praxis förutsatt att myndighetens prövning vid beslut om att inte påföra påföljd ska vara bunden prövning, och att påföljdsavgift inte ska påföras om de villkor som anges i lagen är uppfyllda (se t.ex. GrUU 49/2017 rd). Överträdelse av en skyldighet kan anses ringa till exempel om en aktör på eget initiativ och omedelbart efter att ha upptäckt sin överträdelse har vidtagit åtgärder för att korrigera sitt förfarande och de slutliga konsekvenserna för andra aktörer således blivit obetydliga. I fråga om situationer där det skulle vara uppenbart oskäligt att påföra påföljdsavgift ska det göras en helhetsbedömning där hänsyn kan tas exempelvis till orsakerna till och konsekvenserna av det felaktiga förfarandet och gärningsmannens individuella omständigheter.

Enligt 7 a § i den gällande lagen om Transport- och kommunikationsverket har Transport- och kommunikationsverkets påföljdskollegium till uppgift att påföra påföljdsavgifter som omfattas av verkets behörighet i sådana fall när påföljdsavgiften överstiger 100 000 euro. Kollegiet ska således påföra påföljdsavgift också för överträdelse av dataförordningen när avgiften överstiger 100 000 euro.

I 2 mom. finns det bestämmelser om situationer där överträdelser av förordningen samtidigt uppfyller brottsrekvisiten. För sådana fall är det nödvändigt att föreskriva att påföljdsavgift inte kan påföras den som misstänks för samma gärning i en förundersökning, en åtalsprövning eller ett brottmål som behandlas i domstol eller den som för samma gärning redan har meddelats en

lagakraftvunnen dom. Bestämmelsen motsvarar den så kallade *ne bis in idem*-principen, det vill säga förbudet att åtala och döma två gånger för samma sak.

I 3 mom. föreskrivs det att påföljdsavgift enligt 13–19 § inte får påföras statliga myndigheter, statliga affärsverk, kommunala myndigheter, samkommuner, välfärdsområden, välfärdssammanslutningar, självständiga offentligtstatliga institutioner, riksdagens ämbetsverk, republikens presidents kansli, evangelisk-lutherska kyrkan i Finland eller ortodoxa kyrkan i Finland och de två sistnämndas församlingar, kyrkliga samfundigheter eller övriga organ. Med andra ord kan administrativ påföljdsavgift inte påföras myndigheter som avses i 2 § i förvaltningslagen eller statliga affärsverk. I princip verkar statliga affärsverk inte längre på den konkurrensutsatta marknaden, utan producerar tjänster inom statsförvaltningen. Avgränsningen gäller inte de privata aktörer som sköter offentliga förvaltningsuppgifter enligt 124 § i grundlagen.

Statens affärsverk behöver nämnas i det föreslagna momentet, eftersom begreppet statlig myndighet endast omfattar inrättningar som hör till myndighetsorganisationen. Begreppet kommunal myndighet innehåller däremot också kommunala affärsverk.

Bestämmelsen motsvarar till sin ordalydelse 24 § 4 mom. i dataskyddslagen. Grundlagsutskottet har i fråga om regeringens proposition med förslag till dataskyddslag ansett att en utvidgning av bestämmelserna om påföljdsavgift till myndighetsverksamhet inte är problemfri i konstitutionellt hänseende (se GrUU 14/2018 rd, även GrUU 13/2023 rd). Grundlagsutskottet har, bland annat vid bedömning av statsrådets skrivelse om förslaget till AI-förordning poängterat betydelsen av att myndigheter i Finland inte kan påföras påföljdsavgifter, eftersom myndigheter kan påföras endast straffrättsliga påföljder (se GrUU 37/2021 rd, 40 stycket, på finska). Bestämmelsen grundar sig på det omfattande nationella handlingsutrymme som dataförordningen medger. I dataförordningen lämnas det inte, avvikande från den allmänna dataskyddsförordningen, uttryckligen öppet för medlemsstaten att bestämma om påföljdsavgifter ska utsträckas till att gälla också myndigheter. Dataförordningen medger emellertid som helhet betydligt mer nationellt handlingsutrymme än den allmänna dataskyddsförordningen när det gäller att bestämma om påföljdsregleringen. Därmed kan det anses att detta handlingsutrymme också omfattar möjligheten att besluta också om påföljdsavgifter ska utsträckas till myndighetsverksamhet. Detta motiveras närmare i avsnitt 12 propositionen.

I 4 mom. finns det bestämmelser om preskriberingen av rätten att påföra en påföljdsavgift. Den behöriga myndigheten får inte påföra en påföljdsavgift, om det har förflutit mer än fem år sedan överträdelsen eller försummelsen inträffade, eller vid fortlöpande överträdelse eller försummelse om det har förflutit mer än fem år sedan överträdelsen eller försummelsen upphörde.

I 5 mom. föreskrivs det att påföljdsavgift får påföras en sådan näringsidkare som till följd av ett företagsförvärv har övertagit den näringsverksamhet inom vilken försummelsen eller överträdelsen skett. Bestämmelsen behövs för att det inte ska vara möjligt att gå fri från en administrativ påföljdsavgift genom bolagsrättsliga arrangemang efter överträdelsen. Påföljd ska alltså kunna påföras det juridiska subjekt som begått överträdelsen eller den till vilken näringsverksamheten övergått. Förslaget är en nära motsvarighet till bestämmelsen i 12 § i konkurrenslagen och det är förenligt med den etablerade princip om ekonomisk succession som tillämpas i EU:s konkurrensrätt. Bestämmelsen kan bli tillämplig exempelvis när den aktör som har begått överträdelsen har upphört att existera juridiskt (till exempel mål C-49/92 P, Anic Partecipazioni SpA, punkt 145) eller om ett bolag i och för sig existerar, men har upphört att

bedriva affärsverksamhet (till exempel mål C – 40–48, 50, 54–56, 111, 113, 114 /73 Coöperatieve Vereniging "Suiker Unie" UA m.fl., punkterna 79–87).

I 6 mom. föreslås det en informativ hänvisning till lagen om verkställighet av böter. Lagen sågs över våren 2025 och målet för ändringarna är att harmonisera och förtydliga regleringen (se RP 5/2025 rd och RSv 52/2025 rd). Lagen innehåller bland annat bestämmelser om när påföljdsavgifter förfaller (4 b §) och om betalning till staten (7 § 1 mom.). Bestämmelser om dessa faktorer ska inte separat tas in i den nu föreslagna lagen.

4 kap. Internationellt samarbete

23 §. Samarbete med övriga medlemsstater samt Europeiska kommissionen. I paragrafen föreskrivs det om Transport- och kommunikationsverkets EU-samarbete. Transport- och kommunikationsverket ska samarbeta med övriga medlemsstaters datasamordnare, behöriga myndigheter, Europeiska kommissionen och Europeiska datainnovationsstyrelsen. Genom bestämmelsen genomförs artikel 37.5 f i dataförordningen. I fråga om dataförvaltningsakten härrör skyldigheten däremot till en viss del direkt från förordningen (framför allt artikel 14.7 och 24.6). Därför gäller bestämmelsen i praktiken i högre grad internationellt myndighetssamarbete i anslutning till dataförordningen.

Enligt artikel 42 i dataförordningen kan behöriga myndigheter vara företrädare i datainnovationsstyrelsen, och det behövs inga särskilda bestämmelser om detta. Europeiska datainnovationsstyrelsen är en expertgrupp som inrättats i enlighet med artikel 29 i dataförvaltningsakten och där de behöriga myndigheterna är företrädare. Den har till uppgift att bland annat ge råd till och bistå kommissionen vid utvecklingen av konsekventa förfaranden för behöriga myndigheter och vid genomförandet av dataförordningen, underlätta samarbetet mellan behöriga myndigheter och ge råd och bistå kommissionen i ärenden som särskilt uppräknas i artikel 42 i dataförordningen.

Transport- och kommunikationsverket deltar redan i Europeiska datainnovationsstyrelsens verksamhet med stöd av artikel 29.1 och 29.2 i dataförvaltningsakten. I styrelsen deltar verket i arbetet i undergruppen för de behöriga myndigheterna och samarbetar både med myndigheterna i andra medlemsstater och med Europeiska kommissionen. Arbetet i Europeiska datainnovationsstyrelsen utformas fortfarande i fråga om dataförordningen.

24 §. Utlämnande av handlingar till en behörig myndighet i en annan medlemsstat eller till Europeiska kommissionen. Enligt förslaget föreskrivs det i paragrafen att Transport- och kommunikationsverket har rätt att lämna ut sekretessbelagda handlingar till och röja sekretessbelagd information för behöriga myndigheter i andra medlemsstater eller för Europeiska kommissionen, om det är nödvändigt för tillsynen över efterlevnaden av dataförordningen eller dataförvaltningsakten

5 kap. Särskilda bestämmelser

25 §. Särskilt remissförfarande. Det föreslås att paragrafen ska innehålla preciserande bestämmelser om det särskilda förfarande för yttrande som förutsätts i artikel 32 i dataförordningen. Enligt artikel 32.3 i dataförordningen kan en leverantör av databehandlingstjänster, om den är adressat för ett beslut eller en dom från en domstol i ett tredjeland eller ett beslut från en administrativ myndighet i ett tredjeland om att överföra eller ge åtkomst till icke-personuppgifter som omfattas av tillämpningsområdet för denna förordning och som innehåller i unionen, begära ett yttrande av det relevanta nationella organet eller en behörig myndighet inom internationell rättshjälp för att fastställa om de villkor som anges i

artikel 32.3 första stycket uppfylls. Adressaten är skyldig att begära yttrande av relevanta aktörer om det med stöd av artikel 32.3 andra stycket är fråga om intressen i anslutning till den nationella säkerheten eller försvaret.

I 1 mom. föreskrivs det av vilka myndigheter adressaten för ett beslut enligt artikel 32 i dataförordningen ska begära de yttranden som behövs, när det är fråga om intressen i anslutning till den nationella säkerheten eller försvaret. Nationell behörig myndighet är i fråga om den nationella säkerheten inrikesministeriet och i fråga om försvaret Huvudstaben. Till denna del är remissförfarandet obligatoriskt.

Momentet innehåller också bestämmelser om inrikesministeriets och Huvudstabens skyldighet att begära yttrande av utrikesministeriet om de nationella säkerhetsintressena eller försvarsintressena även berör utrikes- och säkerhetspolitiken. Till inrikesministeriets verksamhetsområde hör bland annat den allmänna ordningen och säkerheten, den civila underrättelsen samt regionalförvaltningens gemensamma beredskap för undantagsförhållanden och störningssituationer. Till försvarsministeriets verksamhetsområde hör bland annat det militära försvaret och samordningen av totalförsvaret. Till Försvarsmaktens verksamhetsområde hör cyberförsvaret som en del av det militära försvaret. Till utrikesministeriets behörighet hör till exempel det internationella samarbetet kring kontrollen av exporten och kontrollen av exporten av produkter med dubbel användning samt genomförandet av internationella informationssäkerhetsskyldigheter. Inrikesministeriet och Huvudstaben har de bästa förutsättningarna att bedöma sambandet mellan begäran om yttrande och utrikes- och säkerhetspolitiken. Därför åläggs dessa myndigheter ansvaret för att begära yttrande av utrikesministeriet.

I 2 mom. finns det bestämmelser om att en i artikel 32 i dataförordningen avsedd adressat för ett beslut kan begära yttrande av den behöriga myndigheten för att avgöra om de villkor som anges i artikel 32.3 första stycket i den förordningen är uppfyllda, om adressaten anser att beslutet kan avse företagshemligheter och andra kommersiellt känsliga data samt innehåll som skyddas av immateriella rättigheter eller att överföringen kan leda till återidentifiering. Den relevanta myndighet som tagit emot begäran om yttrande är skyldig att bedöma saken och i förekommande fall begära yttrande av den myndighet till vars verksamhetsområde det hör att skydda de intressen enligt dataförordningen som beslutet berör, för att kunna avgöra om de förutsättningar som anges i artikel 32.3 första stycket uppfylls. Den relevanta myndigheten kan i förekommande fall begära yttrande av flera myndigheter samtidigt i fall där de berörda intressena gäller flera aktörer. På remissförfarandena tillämpas också förvaltningsförfaranden enligt förvaltningslagen (434/2003), till exempel i fråga om överföring av ärenden. På motsvarande sätt som i situationer enligt 1 mom. ska myndigheten kontakta inrikesministeriet eller Huvudstaben, om det finns skäl att misstänka att åtkomsten till eller överföringen av data har samband med den nationella säkerheten eller försvaret.

Intressen som enligt paragrafen ska skyddas är i synnerhet skyddet av individers grundläggande rättigheter, såsom rätten till säkerhet och rätten till ett effektivt rättsmedel, eller en medlemsstats grundläggande intressen med avseende på nationell säkerhet eller försvar samt skyddet av kommersiellt känsliga uppgifter och skyddet av immateriella rättigheter, inbegripet dess avtalsskyldigheter i fråga om konfidentialitet i enlighet med sådan rätt (skäl 101 i ingressen).

I 3 mom. föreskrivs det att närmare bestämmelser om remissförfarandet får utfärdas genom förordning av statsrådet. Genom statsrådets förordning kan bestämmelser utfärdas till exempel om utnämning av sakkunniga som deltar i remissförfarandet. Till exempel i fråga om intressen i anslutning till upphovsrätt och närstående rättigheter enligt dataförordningen kan undervisnings- och kulturministeriet vara en myndighet som yttrar sig. I Finland finns inte i

nuläget någon myndighet som kan stödja den behöriga myndigheten när det gäller att tillämpa dataförordningen på upphovsrättsliga frågor.

I beredningen av genomförandet av dataförordningen har det varit en utmaning att bedöma om det behövs en myndighet som utövar tillsyn över tillämpningen av dataförordningen och i så fall i vilken omfattning, i synnerhet när det gäller internationell överföring av data som avses i artikel 32. Det är således motiverat att statsrådet i förekommande fall genom förordning utfärdar bestämmelser om yttrande i enlighet med artikeln och i övrigt i fråga om yttrande som gäller tillämpning av dataförordningen och om utnämning av sakkunniga som deltar i yttrandet. Genom bemyndigandet görs det möjligt att lämna yttrande och utnämna sakkunniga flexibelt och snabbt om det är fråga om ärenden som är nödvändiga med tanke på genomförandet av bestämmelsen. Det föreslås att bemyndigandet läggs till för säkerhets skull, för att det ska vara möjligt att precisera remissförfarandet enligt vad som visar sig behövas i tillämpningspraxis.

26 §. Ersättning för tillgängliggörande av data vid situationer då det föreligger ett exceptionellt behov. Enligt artikel 20 i dataförordningen har en datahållare rätt till skälig ersättning på vissa villkor om ett offentligt organ har begärt data enligt artikel 15.1. Artikel 20 i förordningen innehåller också närmare bestämmelser om hur en skälig ersättning fastställs. Det finns ett nationellt behov av kompletterande lagstiftning om förfarandet i anslutning till utbetalning av ersättning.

I 1 mom. föreslås det en informativ hänvisning till datahållares rätt till ersättning enligt artikel 20 i dataförordningen. Om data har begärts med stöd av artikel 15.1 a har endast mikroföretag och små företag enligt förordningen rätt till ersättning. Om data har begärts med stöd av artikel 15.1 b har i praktiken alla utom mikroföretag och små företag rätt till ersättning, eftersom artikel 15.1 b inte tillämpas på mikroföretag och små företag. Den ersättningsskyldiga myndigheten kan förutom en statlig myndighet vara till exempel en kommun eller ett välfärdsområde som har begärt uppgifter med stöd av artikel 15.1 i dataförordningen.

I 2 mom. föreskrivs det om datahållarens skyldighet att skriftligen ange beloppet av den begärda ersättningen och den information som behövs för betalningen av ersättningen. Datahållarens rätt till ersättning grundar sig direkt på dataförordningen, men myndigheten har ingen skyldighet att betala ersättning på eget initiativ, utan datahållaren ska kräva ersättning. Det vilar på datahållarens ansvar att räkna ut beloppet av den ersättning som den kräver med hänsyn till de grunder för skälig ersättning som anges i artikel 20.2 i dataförordningen. Detta kan betraktas som motiverat, eftersom datahållaren själv har mest information om hurdana kostnader den har orsakats av att göra data tillgängliga för myndigheten. Datahållaren kan också besluta att inte ansöka om ersättning.

I 3 mom. föreskrivs det om tidsplanen för utbetalning av ersättningen och om de skeden i förfarandet som påverkar tidsplanen. Myndigheten ska betala ersättning till datahållaren inom två månader från det att begäran om ersättning togs emot. Om underlaget till ersättningsbeloppet inte beskrivs tillräckligt redan i begäran om ersättning och myndigheten med stöd av artikel 20.2 i dataförordningen ber datahållaren tillhandahålla ytterligare information om underlaget till ersättningsberäkningen, skjuts tidsfristen för betalningen framåt med lika många dagar som det tar för datahållaren att tillhandahålla den begärda informationen. Om myndigheten anser att ersättningsbeloppet med hänsyn till beräkningsgrunderna enligt dataförordningen och den ytterligare informationen från datahållaren inte är skälig kan myndigheten med stöd av artikel 20.5 i dataförordningen föra ärendet gällande ersättningens storlek till Transport- och kommunikationsverket före förfallodagen för betalning av ersättningen. Ersättningen ska då betalas till datahållaren när Transport- och kommunikationsverkets beslut om det skäliga ersättningsbeloppet har vunnit laga kraft.

Enligt artikel 20.5 kan myndigheten lämna in ett klagomål till den behöriga myndighet som utsetts enligt artikel 37 i dataförordningen. I Finland är Transport- och kommunikationsverket datasamordnare och behörig myndighet i ärenden som gäller kapitel V i dataförordningen. Verket har i kapitel V i dataförordningen getts också andra uppgifter i anslutning till begäranden om att tillgängliggöra data från myndigheter än att behandla klagomål i anslutning till skäligt belopp av ersättning som ska betalas till en datahållare.

I 4 mom. föreskrivs det om innehållet i Transport- och kommunikationsverkets beslut om ersättningsbeloppet och om bedömning av huruvida ersättningsbeloppet är skäligt. Datahållarens rätt till ersättning och grunderna för rätten fastställs direkt enligt dataförordningen. Enligt artikel 20.5 i dataförordningen kan myndigheten lämna klagomål till den enligt artikel 37 behöriga myndigheten endast gällande nivån på den ersättning som datahållaren begär. Transport- och kommunikationsverket kan i sitt beslut fastställa ersättningsbeloppet i enlighet med begäran eller sänka beloppet av den ersättning som ska anses skälig. När ärendet avgörs tillämpas bestämmelserna i artikel 20.2 i dataförordningen om beräkning av det skäliga ersättningsbeloppet och hänsyn tas till datahållarens utredning över grunderna för ersättningsbeloppet.

På grund av Transport- och kommunikationsverkets omfattande uppgiftsområde kan verket bli tvunget att göra en begäran enligt artikel 15.1 i dataförordningen om att data ska göras tillgängliga för verket vid situationer då det föreligger ett exceptionellt behov. Då kan verket å ena sidan få en ansökan om ersättning enligt artikel 20 i dataförordningen, å andra sidan vara den behöriga myndighet som har till uppgift att vid behov bedöma huruvida den ersättning som begärs är skälig. Opartiskheten i Transport- och kommunikationsverkets beslutsfattande kan i en sådan situation påverkas genom interna arbetsarrangemang. Med tanke på parternas rättsskydd kan det emellertid betraktas som tillräckligt att Transport- och kommunikationsverkets beslut om ersättningsens skälighet är ett förvaltningsbeslut som det går att söka ändring i enligt lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019).

27 §. Omprövning. Paragrafen föreslås innehålla en bestämmelse om en grupp av beslut på vilka begäran om omprövning tillämpas som första skede när ändring söks.

Enligt 1 mom. får omprövning begäras i ett beslut enligt artikel 19.5 i dataförvaltningsakten. Med stöd av artikeln ska Transport- och kommunikationsverket registrera en enhet i det offentliga nationella registret över erkända dataaltruismorganisationer inom tolv veckor efter mottagandet av ansökan om registrering, om enheten har lämnat de uppgifter som krävs och uppfyller de föreskrivna villkoren. Det är ändamålsenligt att tillämpa förfarandet för omprövning, eftersom registreringen förutsätter prövningsrätt i fråga om huruvida organisationen uppfyller kraven enligt dataförvaltningsakten. Den föreslagna ändringen baserar sig inte direkt på dataförvaltningsakten, utan på nationella riktlinjer för tillämpningsområdet för omprövningsförfarandet. Förslaget är förenligt med kraven i artikel 28.1 i förordningen (rätten till ett effektivt rättsmedel), eftersom ändring får sökas i beslut med anledning av begäran om omprövning (49 b § 3 mom. i förvaltningslagen och 7 § 2 mom. i lagen om rättegång i förvaltningsärenden).

I 2 mom. finns en informativ hänvisning till förvaltningslagen (434/2003), som innehåller närmare bestämmelser om begäran om omprövning.

28 §. Sökande av ändring i myndighetsbeslut. I 1 mom. föreslås det i fråga om sökande av ändring att ändring i beslut av i denna lag avsedda behöriga myndigheter får sökas i enlighet med bestämmelserna i lagen om rättegång i förvaltningsärenden.

I 2 mom. finns det en bestämmelse om viteslagens tillämplighet i ärenden som gäller föreläggande och påförande av vite.

I 3 mom. finns det en bestämmelse om att den behöriga myndigheten i beslut som inte gäller påförande av påföljdsavgift kan bestämma att beslutet ska följas trots ändringssökande, om inte besvärmyndigheten bestämmer något annat.

Enligt artikel 39 i dataförordningen ska alla fysiska personer och juridiska personer som ärendet berör ha rätt till effektiva rättsskyddsmedel i fråga om juridiskt bindande beslut som behöriga myndigheter fattar. Konsumentombudsmannens befogenheter och sökande av ändring i beslut som gäller dessa fastställs i enlighet med lagstiftningen om konsumentombudsmannens befogenheter.

29 §. Ikraftträdande. I paragrafen föreskrivs det om lagens ikraftträdande.

7.2 Lagen om verkställighet av böter

1 §. Lagens tillämpningsområde. Det föreslås att 2 mom. 37 punkten ändras så att hänvisningen till påföljdsavgift som påförs leverantörer av dataförmedlingstjänster med stöd av 334 a § i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation stryks, eftersom påföljdsavgiften i fråga i fortsättning påförs med stöd av lagen om tillsyn över förvaltningen och delningen av data.

I 2 mom. 60 punkten görs en teknisk ändring. Punkten i slutet ändras till kommatecken, eftersom 60 punkten, som tidigare var sist i förteckningen nu blir den näst sista punkten.

Till 2 mom. fogas en ny 61 punkt, där det föreskrivs att lagen om verkställighet av böter också innehåller bestämmelser om verkställigheten av påföljdsavgifter som påförs med stöd av lagen om tillsyn över förvaltningen och delningen av data.

7.3 Lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation

304 §. Transport- och kommunikationsverkets särskilda uppgifter. Det föreslås att 1 mom. 19 punkten upphävs. Transport- och kommunikationsverkets uppgifter som grundar sig på dataförvaltningsakten flyttas med oförändrat innehåll till 2 § i den nu föreslagna lagen om tillsyn över förvaltningen och delningen av data. Då blir den gällande 18 punkten sist i momentet, och därför ska kommatecknet i slutet ändras till en punkt.

330 §. Tillsynsbeslut. Det föreslås att 3 mom. upphävs. Transport- och kommunikationsverkets uppgift i fråga om tillsynsbeslut flyttas till den föreslagna nya lagen. Således finns bestämmelsen om tillsynsbeslut i lagen om tillsyn över förvaltningen och delningen av data.

334 a §. Påföljdsavgift för leverantörer av dataförmedlingstjänster. Det föreslås att paragrafen med oförändrat innehåll flyttas till den nya lag om tillsyn över förvaltningen och delningen av data som föreslås i propositionen.

342 §. Omprövning. Det föreslås att 2 mom. ändras så att gruppen av beslut enligt artikel 19.5 i dataförvaltningsakten stryks. I övrigt förblir momentet oförändrat. I fortsättningen kan omprövning i ovan avsedda beslut begäras i enlighet med 27 § i den nya lag om tillsyn över förvaltningen och delningen av data, som föreslås i denna proposition.

7.4 Lagen om vissa befogenheter för konsumentskyddsmyndigheterna

2 §. Behöriga myndigheter enligt samarbetsförordningen. I det i propositionen ingående förslaget till lag om tillsyn över förvaltningen och delningen av data föreslås det att de skyldigheter som föreskrivs i artikel 3.2 och 3.3 i dataförordningen ska övervakas av konsumentombudsmannen när det är fråga om data som näringsidkare ska lämna till konsumenter innan avtal ingås. Till övriga delar finns tillsynsbefogenheterna däremot enligt lagförslaget hos Transport- och kommunikationsverket.

Det föreslås att 2 mom. 3 punkten ändras så att Transport- och kommunikationsverket nämns som behörig myndighet i enlighet med samarbetsförordningen också till den del verket övervakar efterlevnaden av dataförordningen. Samarbetsförordningen tillämpas endast på gränsöverskridande överträdelse i medlemsstaterna av de Europeiska unionens rättsakter som uppräknas i bilagan till förordningen. Dataförordningen fogas till denna bilaga till samarbetsförordningen.

I lagens 3 § 2 mom. föreskrivs det att om behörigheten i enlighet med 2 § 2 mom. är delad mellan konsumentombudsmannen och någon annan myndighet, har också den andra behöriga myndigheten än konsumentombudsmannen de befogenheter som anges i 2 kap. i ärenden som omfattas av samarbetsförordningens tillämpningsområde. Således har Transport- och kommunikationsverket de befogenheter som avses i momentet.

Det föreslås att 3 mom. 2 punkten ändras så att där endast konstateras att Transport- och kommunikationsverket är behörig myndighet i enlighet med samarbetsförordningen när verket övervakar efterlevnaden av andra artiklar i dataförordningen än artikel 3.2 och 23.3 i dataförordningen. Tillägget behövs, eftersom konsumentombudsmannen inte är en behörig myndighet som avses i samarbetsförordningen i fråga om andra konsumentrelaterade artiklar än artikel 3. Enligt lagens 3 § 1 mom. Har konsumentombudsmannen, dataombudsmannen, Transport- och kommunikationsverket samt Konkurrens- och konsumentverket de befogenheter som föreskrivs i denna lag i ärenden som hör till samarbetsförordningens tillämpningsområde när de enligt 2 § 1 eller 3 mom. är behöriga myndigheter. Således har Transport- och kommunikationsverket de befogenheter som avses i momentet.

16 §. Påföljdsavgift för brott mot bestämmelser om lämnande av information. Det föreslås att det till 2 mom. fogas en ny 3 punkt, enligt vilken påföljdsavgift kan påföras också en näringsidkare som till konsumenternas nackdel uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot eller åsidosätter bestämmelserna i artikel 3.2 och 3.3 i dataförordningen om lämnande av information till användare innan ett avtal ingås, när det är fråga om lämnande av information från näringsidkare till konsumenter. Enligt 3 § i det första lagförslaget i propositionen är konsumentombudsmannen den behöriga myndighet enligt artikel 37 i dataförordningen som ansvarar för tillsynen i fråga om artikel 3.2 och 3.3 i dataförordningen när det gäller situationer mellan näringsidkare och konsumenter. Genom den bestämmelse som föreslås bli fogad till paragrafen ges konsumentombudsmannen befogenheter att för marknadsdomstolen framställa påförande av påföljdsavgifter vid överträdelse av de skyldigheter enligt dataförordningen som konsumentombudsmannen övervakar. Påföljdsavgiften påförs av marknadsdomstolen.

17 § Påförande av påföljdsavgift för andra personer än i 13–16 § avsedda näringsidkare. Det föreslås att det till paragrafen fogas ett nytt 2 mom., där det föreskrivs att påföljdsavgift enligt 1 mom. inte kan påföras en person som hör till ledningen eller använder faktisk bestämmanderätt hos en juridisk person för överträdelse av de skyldigheter enligt dataförordningen som konsumentombudsmannen övervakar. Undantaget betraktas som motiverat, eftersom det inte föreslås att Transport- och kommunikationsverket ska få rätt att

påföra påföljdsavgifter för personer i ledningen för juridiska personer i fråga om överträdelse av andra bestämmelser i dataförordningen.

18 §. Påföljdsavgiftens storlek. Det föreslås att det till paragrafen fogas ett nytt 6 mom. där det med avvikelse från 1 mom. anges att bestämmelser om storleken på den påföljdsavgift som avses i 16 § 2 mom. 3 punkten finns i 20 § i lagen om tillsyn över förvaltningen och delningen av data. Paragrafen i fråga i lagen om tillsyn över förvaltningen och delningen av data innehåller också en bestämmelse om grunderna för påförande av påföljdsavgift enligt dataförordningen. I praktiken ska det högsta beloppet av påföljdsavgiften för de överträdelser av dataförordningen som avses i denna lag fastställas enligt 20 § 1 mom. i lagen om förvaltningen och delningen av data och vara lägre än det högsta belopp som föreskrivs i 18 § 1 mom. i denna lag.

Målet med avvikelsen är att undvika en situation där det högsta beloppet av påföljdsavgiften är beroende av enligt vilken lag påföljdsavgiften påförs. Samtidigt undviks en nationell reglering av grunderna för påförande av påföljdsavgift som är överlappande med dataförordningen och delvis avviker från den.

Artikel 40.3 i dataförordningen innehåller bestämmelser om vilka kriterier som ska beaktas när sanktioner åläggs för överträdelse av förordningen. De grunder som i 1 mom. föreskrivs för påförande av påföljdsavgift är mycket lika dem som anges i dataförordningen, men det finns också vissa skillnader. Enligt artikel 40.3 c i dataförordningen beaktas vid åläggande av sanktioner eventuella tidigare överträdelser som begåtts av den överträdande parten, medan man enligt 1 mom. 4 punkten i denna paragraf ska beakta näringsidkarens eventuella tidigare överträdelser med avseende på konsumentskyddsbestämmelserna. Enligt 1 mom. 5 punkten ska dessutom påföljder som påförts näringsidkaren i en annan medlemsstat för samma gränsöverskridande överträdelse beaktas, om information om sådana påföljder finns tillgänglig via den mekanism som inrättats genom samarbetsförordningen. Dataförordningen innehåller inte någon motsvarande bestämmelse.

8 Bestämmelser på lägre nivå än lag

I 25 § i lagen om tillsyn över förvaltningen och delningen av data (det första lagförslaget) ingår ett bemyndigande, enligt vilket närmare bestämmelser om det remissförfarande som avses i paragrafen kan utfärdas genom förordning av statsrådet.

9 Ikraftträdande

Lagarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2026.

10 Verkställighet och uppföljning

I dataförordningen ingår en så kallad översynsklausul. Kommissionen ska enligt artikel 49 i förordningen senast den 12 september 2028 genomföra en utvärdering av förordningen och lämna en rapport om de viktigaste resultaten till Europaparlamentet, rådet och Europeiska ekonomiska och sociala kommittén.

Europeiska datainnovationsstyrelsen, som är en expertgrupp som inrättats i enlighet med artikel 29 i dataförvaltningsakten, och där de behöriga myndigheterna är företrädade, ska stödja en konsekvent tillämpning av dataförordningen. I praktiken deltar Transport- och kommunikationsverket i Europeiska datainnovationsstyrelsens möten och dess eventuella underarbetsgrupper och strävar på så sätt efter att påverka utformningen av gemensamma tillämpningsförfaranden. Också dataombudsmannen kan i förekommande fall delta i styrelsens

och dess underarbetsgruppers möten. Transport- och kommunikationsverket deltar också som medlem i organet för regleringsmyndigheter BEREC i organets arbete för genomförande av dataförordningen.

11 Förhållande till andra propositioner

I regeringens proposition föreslås det att lagen om verkställighet av böter ändras så att en ny påföljdsavgift läggs till i tillämpningsområdet. När propositionen lämnas är följande regeringspropositioner, där ändringar föreslås i 1 § i lagen om verkställighet av böter anhängiga: RP 90/2024, RP 46/2025, RP 74/2025, RP 77/2025. Det andra lagförslaget i propositionen ska vid behov samordnas med dessa propositioner.

12 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

12.1 Inledning

Genom dataförordningen skapas branschoberoende regler som styr användningen av och åtkomsten till data i Europeiska unionen och som anger vem som kan skapa värde av data och under vilka förutsättningar. I dataförordningen fastställs också en tillsynsmekanism där tillsynen över de skyldigheter som i förordningen åläggs olika marknadsaktörer huvudsakligen sköts av medlemsstaternas utsedda behöriga myndigheter som samarbetar sinsemellan och med andra myndigheter. Förordningen utgår från att myndigheterna i varje medlemsstat är behöriga i förhållande till de enheter som är etablerade i medlemsstaten i fråga. Fysiska och juridiska personer får lämna in klagomål till den utsedda behöriga myndigheten i sin hemviststat, arbetsstat eller etableringsstat även i gränsöverskridande frågor, och de behöriga myndigheterna ska samarbeta och bistå varandra både inom medlemsstaten och i gränsöverskridande situationer genom att utöva sina befogenheter.

Dataförordningen ger i sig de nationella myndigheterna vissa befogenheter och innehåller också bestämmelser om det förfarande som ska tillämpas vid tillsynen över efterlevnaden av förordningen. Medlemsstaterna förutsätts utse de myndigheter som ska ansvara för tillsynen över förordningen och för andra uppgifter, tydligt definiera deras uppgifter och säkerställa att dessa uppgifter och befogenheter omfattar de myndighetsuppgifter som beskrivs i förordningen, de undersöknings- och tillsynsbefogenheter som en effektiv skötsel av dem förutsätter samt myndighetssamarbete.

Genom dataförvaltningsakten skapas regler för dataförvaltningen, som syftar till att förbättra tillgängligheten till data. I dataförvaltningsakten föreskrivs det om en ram för anmälan av och tillsyn över tillhandahållandet av dataförmedlingstjänster och om de krav som ställs på verksamheten. Dataförvaltningsakten innehåller också bestämmelser om en ram för frivillig registrering av enheter som samlar in och behandlar data som tillhandahålls för altruistiska ändamål. I dataförvaltningsakten fastställs för dessa helheter gemensamma bestämmelser om behöriga myndigheter, internationella överföringar av icke-personuppgifter samt sanktioner. Där föreskrivs också om förutsättningarna för vidareutnyttjande av vissa kategorier av data som innehas av offentliga myndigheter. På grund av skillnaderna i sak har verkställigheten av vidareutnyttjande av datakategorier beretts separat inom statsrådet, och bestämmelser om det ingår därför inte i denna regeringsproposition.

Dataförvaltningsakten ger i sig befogenheter till nationella myndigheter och innehåller också bestämmelser om det förfarande som ska tillämpas vid tillsynen över efterlevnaden av den förordningen. Medlemsstaterna förutsätts utse de behöriga myndigheter som ska ansvara för tillsynen över förordningen samt fastställa sanktioner. Dataförvaltningsakten ger också

nationellt handlingsutrymme i fråga om myndigheternas verksamhet, besvär rätt och bestämmelser om sökande av ändring. Den innehåller även bestämmelser om vissa möjligheter att komplettera bestämmelserna i dataförvaltningsakten. De hänför sig till de tilläggsskyldigheter som åläggs aktörerna, uttagande av avgifter för dataförmedlingstjänster och den nationella dataaltruismpolitiken. I denna proposition föreslås inga kompletteringar av dessa.

I propositionen föreslås det att det stiftas en ny lag om tillsyn över förvaltningen och delningen av data och att vissa lagar som har samband med den ändras.

Enligt EU-domstolens etablerade rättspraxis är det inte tillåtet att lagstifta nationellt inom en förordnings tillämpningsområde, om inte förordningen explicit förpliktar eller bemyndigar till nationell reglering eller andra beslut (dom 10.10.1973, Variola, 34/73; dom 2.2.1977, Amsterdam Bulb, 50/76). Förordningarna är direkt tillämpliga och förutsätter inte nödvändigtvis separata genomförandeåtgärder på nationell nivå (se till exempel GrUU 51/2014 rd). Grundlagsutskottet har konstaterat att det är viktigt att det i den mån som EU-lagstiftningen kräver reglering på det nationella planet eller möjliggör sådan tas hänsyn till de krav som de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna ställer när det nationella handlingsutrymmet utnyttjas (GrUU 25/2005 rd, GrUU 1/2018 rd). Utskottet har därför framhållit att det i propositioner särskilt i fråga om bestämmelser som är av betydelse med hänsyn till de grundläggande fri- och rättigheterna finns anledning att tydligt klargöra ramarna för det nationella handlingsutrymmet (GrUU 1/2018 rd, GrUU 26/2017 rd, GrUU 2/2017 rd och GrUU 44/2016 rd).

Bestämmelserna om behöriga myndigheter i det första lagförslaget är av betydelse med tanke på lagbundenheten i myndigheternas verksamhet enligt 2 § i grundlagen och god förvaltning enligt 21 § i grundlagen och med tanke på skyddet för privatlivet, hemfriden och personuppgifter enligt 10 § i grundlagen.

Utöandet av de behöriga myndigheternas rätt att få information (inbegripet informationsutbyte mellan myndigheterna) kan vara förenat med sådan behandling av personuppgifter som är av betydelse med tanke på 10 § i grundlagen, artiklarna 7 och 8 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna och artikel 8 i Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, nedan *Europakonventionen*. Transport- och kommunikationsverkets inspektionsrätt, som föreslås för att komplettera rätten att få information, är av betydelse särskilt med tanke på det skydd för privatlivet och hemfriden som tryggas i 10 § i grundlagen och i artikel 7 i stadgan om de grundläggande rättigheterna.

Bestämmelserna om sanktioner i dataförordningen och dataförvaltningsakten är av betydelse med tanke på det rättsskydd som tryggas i 21 § i grundlagen, i artikel 47 i stadgan om de grundläggande rättigheterna och i artikel 13 i Europakonventionen. De är dessutom av betydelse med tanke på den straffrättsliga legalitetsprincipen och förbudet mot dubbel straffbarhet. Till dessa delar är 8 § i grundlagen, artiklarna 49 och 50 i stadgan om de grundläggande rättigheterna samt artikel 7 i Europakonventionen och artikel 4 i tilläggsprotokoll 7 till konventionen av betydelse. Genom bestämmelserna om påföljdsavgift ingriper man i egendomsskyddet. Skyddet mot självinkriminering framgår uttryckligen av artikel 14.3 g i den internationella konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter, och enligt Europadomstolens avgörandepaxis hänför sig skyddet också till kraven på en rättvis rättegång enligt artikel 6 i Europakonventionen. Skyddet mot självinkriminering är av betydelse också med tanke på 21 § i grundlagen, som gäller rättsskydd.

Förfarandena för anmälan och registrering i dataförvaltningsakten och de krav som ställs på verksamheten begränsar näringsfriheten, inklusive avtalsfriheten, som tryggas i 18 § i

grundlagen och i artikel 16 i stadgan om de grundläggande rättigheterna. Kraven på interoperabilitet och villkoren för internationella dataöverföringar begränsar också nyttjandet av egendom och är således av betydelse med tanke på 15 § i grundlagen, artikel 17 i stadgan om de grundläggande rättigheterna och artikel 1 i tilläggsprotokoll 1 till Europakonventionen. Förfarandet för anmälan och registrering omfattar även behandling av personuppgifter. Således ska 10 § i grundlagen, artiklarna 7 och 8 i stadgan om de grundläggande rättigheterna och artikel 8 i Europakonventionen beaktas. Till dessa delar föreslås dock inga nationella bestämmelser utöver den direkt tillämpliga förordningen. Dessa aspekter av de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna har i avsnittet om konsekvensbedömning i propositionen RP 50/2023 rd granskats med tanke på hur rättigheterna tillgodoses och huruvida de tryggs i tillräcklig utsträckning.

12.2 Behöriga myndigheter

12.2.1 Nationellt handlingsutrymme

I dataförordningen förutsätts det att varje medlemsstat inrättar eller utser en eller flera nationella behöriga myndigheter som ska ansvara för tillämpningen och efterlevnaden av förordningen. Om en medlemsstat utser mer än en behörig myndighet ska den bland dem utse en datasamordnare. Enligt förordningen ska de behöriga myndigheterna samarbeta med varandra när de utövar sina uppgifter och befogenheter. Dataförordningen ställer vissa allmänna krav på behöriga myndigheter, och i några enskilda artiklar finns också specifika krav, men i det stora hela har medlemsstaterna prövningsrätt vid utnämmandet av behöriga myndigheter. Enligt dataförordningen ansvarar de myndigheter som ansvarar för tillsynen över tillämpningen av dataskyddsförordningen för tillsynen över tillämpningen av dataförordningen i fråga om skyddet för personuppgifter, och det finns inget nationellt handlingsutrymme till denna del.

I dataförvaltningsakten åläggs medlemsstaterna att utse en behörig myndighet för verkställigheten av kapitel 3 och 4 i dataförvaltningsakten. Skyldigheten att utse en myndighet kommer direkt från dataförvaltningsakten. Huruvida en eller flera myndigheter ska utses och vilka dessa myndigheter är omfattas av nationell prövningsrätt. Dataförvaltningsakten innehåller vissa bestämmelser om förfaranden för anmälan och registrering, men utfärdandet av närmare bestämmelser om förfarandena omfattas av den nationella processuella autonomi.

12.2.2 Lagbundenheten i myndigheternas verksamhet samt god förvaltning

Grundlagsutskottet har när det har bedömt bestämmelser om myndigheternas befogenheter utgått från att regleringen av befogenheterna är betydelsefull med tanke på rättsstatsprincipen i grundlagens 2 § 3 mom. (GrUU 51/2006 rd, s. 2/1). Enligt 2 § 3 mom. i grundlagen ska all utövning av offentlig makt bygga på lag, och i all offentlig verksamhet ska lag noggrant iakttas. Utgångspunkten är att den som utövar offentlig makt alltid ska ha en behörighetsgrund som i sista hand återgår på en av riksdagen stiftad lag. För lagar gäller i sin tur det allmänna kravet på att en lag ska vara exakt och noga avgränsad (GrUU 19/2021 rd, punkt 15 med hänvisningar). Den behöriga beslutsfattaren ska entydigt framgå av lagen (GrUU 18/2021 rd, punkt 2). Regleringen av befogenheter är enligt grundlagsutskottets uppfattning vanligen relevant också i förhållande till de i grundlagen inskrivna grundläggande fri- och rättigheterna (se GrUU 10/2016 rd, s. 3). När en myndighet ges nya uppgifter ska de lämpa sig för myndigheten (se GrUU 32/2020 rd, s. 5).

De tillsynsuppgifter som dataförordningen förutsätter ska i huvudsak skötas av Transport- och kommunikationsverket. Transport- och kommunikationsverket ska också vara datasamordnare enligt dataförordningen och svara för ökandet av datakompetensen hos företag och enheter.

Konsumentombudsmannen ska utöva tillsyn över vissa i dataförordningen avsedda informationsskyldigheter i anslutning till relationerna mellan företag och konsumenter, och Konkurrens- och konsumentverket ska svara för att öka konsumenternas datakompetens. Transport- och kommunikationsverket har med stöd av lagen om vissa befogenheter för konsumentskyddsmyndigheterna också befogenheter enligt den så kallade samarbetsförordningen till den del verket är behörig myndighet enligt samarbetsförordningen. Transport- och kommunikationsverket svarar för närvarande för en betydande del av de myndighetsuppgifter i Finland som hänför sig till regleringen om informationssamhället och till digitaliserings- och dataregleringen. Transport- och kommunikationsverket har inom sin egen specialsektor också erfarenhet av konsumentfrågor, och verket deltar redan i arbetet i Europeiska datainnovationsstyrelsen. Det föreslås att konsumentombudsmannen och Konkurrens- och konsumentverket ska ansvara för de uppgifter som gäller konsumentförhållanden och ökande av konsumenternas kompetens och som inte är förenade med några särskilda artikelspecifika krav i dataförordningen. Att uppgifterna enligt dataförordningen ges de ovannämnda myndigheter kan anses vara motiverat i konstitutionellt hänseende.

Uppgifterna enligt dataförvaltningsakten har föreskrivits för Transport- och kommunikationsverket och överförs till den nya lag som föreslås i denna proposition. De uppgifter som anges i kapitel 3 och 4 i dataförvaltningsakten lämpar sig till sitt sakinhåll för verket, och verket har erfarenhet av motsvarande uppgifter. Själva innehållet i uppgifterna bestäms dock utifrån dataförvaltningsakten.

Bestämmelserna om myndighetsuppgifterna i dataförordningen och dataförvaltningsakten är tillräckligt noggranna, men förfarandebestämmelserna i förordningarna är inte i sig heltäckande. De nationella allmänna förvaltningslagarna kompletterar dock förfarandebestämmelserna i dataförordningen och dataförvaltningsakten. Genom de föreslagna kompletterande bestämmelserna och de allmänna lagarna uppfylls kraven på god förvaltning enligt 21 § i grundlagen i tillräcklig omfattning.

12.3 De behöriga myndigheternas undersöknings- och tillsynsbefogenheter

12.3.1 De behöriga myndigheternas rätt att få information

12.3.1.1 Nationellt handlingsutrymme

Nationellt handlingsutrymme i fråga om rätten att få information enligt dataförordningen

Enligt artikel 37.14 i dataförordningen ska de behöriga myndigheterna ha befogenhet att från användare, datahållare eller datamottagare, eller deras rättsliga företrädare, som omfattas av deras medlemsstats behörighet begära all information som krävs för att kontrollera efterlevnaden av förordningen. Varje begäran om information ska stå i proportion till den underliggande uppgiftens utförande och innehålla en motivering.

Enligt artikel 38.3 i dataförordningen ska de behöriga myndigheterna samarbeta för att hantera klagomål som rör överträdelser av rättigheterna enligt förordningen, inbegripet genom att utbyta all relevant information. Bestämmelsen omfattar även samarbete med utsedda behöriga myndigheter i andra medlemsstater.

Enligt artikel 37.5 i dataförordningen ska medlemsstaterna säkerställa att de utsedda behöriga myndigheterna hanterar och i lämplig utsträckning undersöker klagomål om påstådda

överträdelser av förordningen, utför undersökningar om frågor som rör tillämpningen av förordningen och samarbetar med behöriga myndigheter i andra medlemsstater, inbegripet utbyte av all relevant information på elektronisk väg.

Enligt artikel 37.5 f ska medlemsstaterna säkerställa att de behöriga myndigheterna i enlighet med de uppgifter och befogenheter som de har ålagts samarbetar med behöriga myndigheter i andra medlemsstater och, i förekommande fall, med kommissionen eller Europeiska datainnovationsstyrelsen, för att säkerställa en konsekvent och effektiv tillämpning av förordningen, inbegripet utbyte av all relevant information på elektronisk väg, utan oskäligt dröjsmål, även avseende artikel 37.10 (fördelning av behörighet mellan medlemsstaterna).

De behöriga myndigheternas direkt tillämpliga rätt att få information enligt dataförordningen är rätt omfattande och innehåller inget uttryckligt nationellt handlingsutrymme. Proportionaliteten i myndigheternas utövande av rätten att få information tryggas i enskilda fall genom de krav i förordningen som gäller begäran om information och motivering av begäran.

Förordningens bestämmelser om förfarandet vid skötseln av myndighetsuppgifter är inte i sig heltäckande, och det är möjligt att komplettera dem nationellt inom ramen för handlingsutrymmet. I detta sammanhang är det möjligt att beakta de preciseringsbehov som hänför sig till rättsskyddet och rätten till försvar för dem som är föremål för undersökning. De krav på god förvaltning som hänför sig till behandlingen av förvaltningsärenden och till myndighetsförfarandena tryggas dock i betydande utsträckning redan genom förfarandebestämmelserna i de allmänna förvaltningslagarna.

Det föreslås inte att de behöriga myndigheternas omfattande rätt att få information i anslutning till tillsynsuppgifter enligt dataförordningen eller rätten att lämna information mellan myndigheter ska utvidgas nationellt. Vid beredningen av propositionen har det dock konstaterats att myndigheterna på grund av de skyldigheter som omfattas av tillsyn inte nödvändigtvis kan kontrollera att dataförordningen följs enbart med hjälp av den information de får genom skriftliga begäranden. För att myndigheternas behörighet att göra undersökningar ska vara tydlig också i dessa situationer, och för att de i enlighet med vad som beskrivs i skäl 107 i ingressen till förordningen ska kunna söka efter och erhålla information som är relevant med tanke på de undersökningar som tillsynen förutsätter, föreslås det att rätten att få information enligt dataförordningen kompletteras nationellt genom bestämmelser om Transport- och kommunikationsverkets rätt att inhämta information om misstänkta överträdelser av skyldigheterna enligt dataförordningen också genom inspektioner.

Nationellt handlingsutrymme i fråga om rätten att få information enligt dataförvaltningsakten

På motsvarande sätt har den behöriga myndigheten enligt artikel 14.2.2 i dataförvaltningsakten befogenhet att från leverantörer av dataförmedlingstjänster eller deras rättsliga företrädare begära all information som behövs för att kontrollera uppfyllandet av kraven i kapitel III, som är tillämpliga på dataförmedlingstjänster. Enligt artikel 24.2 i dataförvaltningsakten ska de behöriga myndigheterna för registrering av dataaltruismorganisationer ha befogenhet att från erkända dataaltruismorganisationer begära sådan information som är nödvändig för att kontrollera att de krav som är tillämpliga på dataaltruismorganisationer följs. Enligt bestämmelsen ska varje begäran om information stå i proportion till uppgiftens utförande och innehålla en motivering. Hur rätten att få information enligt dataförvaltningsakten förhåller sig till grundlagen har bedömts i avsnitt 11 i regeringens proposition RP 50/2023 rd.

Det föreslås inte att myndigheternas rätt att få eller lämna ut information enligt dataförvaltningsakten ska utvidgas nationellt.

Nationellt handlingsutrymme enligt dataskyddsförordningen

Grundlagsutskottet har i och med EU:s allmänna dataskyddsförordning justerat sin ståndpunkt i fråga om kraven på lagstiftning om skyddet för personuppgifter. Enligt utskottet bör skyddet för personuppgifter i fortsättningen i första hand tillgodoses med stöd av den allmänna dataskyddsförordningen och den nationella allmänna lagstiftningen. Även med tanke på tydligheten bör vi förhålla oss restriktivt när det gäller att införa nationell speciallagstiftning. Sådan lagstiftning bör vara avgränsad till nödvändiga bestämmelser inom ramen för det nationella handlingsutrymme som dataskyddsförordningen medger. Grundlagsutskottet ser det dock som klart att behovet av speciallagstiftning i enlighet med det riskbaserade synsätt som också krävs i den allmänna dataskyddsförordningen måste bedömas utifrån de hot och risker som behandlingen av personuppgifter orsakar. Ju större risk fysiska personers rättigheter och friheter utsätts för på grund av behandlingen, desto mer motiverat är det med mer detaljerade bestämmelser. Denna omständighet är av särskild betydelse när det gäller behandling av känsliga uppgifter (se till exempel GrUU 51/2018 rd, s. 4, GrUU 14/2018 rd, s. 4–6). Grundlagsutskottet har särskilt lyft fram behovet av reglering i de fall där personuppgifterna behandlas av en myndighet (GrUU 14/2018 rd, s. 4–5).

Skötseln av de myndighetsuppgifter som anges i det första lagförslaget i propositionen kan förutsätta behandling av personuppgifter. Den allmänna lagstiftning som ska tillämpas på behandling av personuppgifter bestäms utifrån ändamålet med behandlingen av uppgifterna. På behandlingen av personuppgifter tillämpas den allmänna dataskyddsförordningen och den nationella dataskyddslagen, som kompletterar förordningen, i enlighet med bestämmelserna om tillämpningsområdet för dessa allmänna författningar.

Transport- och kommunikationsverkets behandling av personuppgifter som omfattas av tillämpningsområdet för den allmänna dataskyddsförordningen grundar sig på artikel 6.1 e i den förordningen. Behandlingen av uppgifter enligt artikel 9 i dataskyddsförordningen grundar sig på artikel 9.2 g. I 5, 6 och 24 § i det första lagförslaget ingår nationella särskilda bestämmelser som kompletterar dataskyddsförordningen. Bestämmelser om myndigheternas inspektionsrätt, som kompletterar rätten att få information enligt den föreslagna 5 §, föreslås dessutom i 7 §. De särskilda bestämmelserna grundar sig på det nationella handlingsutrymme enligt artiklarna 6 och 9 i dataskyddsförordningen. Inom ramen för det handlingsutrymme som artikel 6 i dataskyddsförordningen medger får det i nationell rätt utfärdas närmare bestämmelser till exempel om de enheter till vilka personuppgifterna får lämnas ut och för vilka ändamål. Enligt artikel 6.3 i dataskyddsförordningen ska medlemsstaternas nationella rätt uppfylla ett mål av allmänt intresse och vara proportionell mot det legitima mål som eftersträvas.

Vid behandlingen av personuppgifter i anslutning till utövandet av Transport- och kommunikationsverkets undersökningsbefogenheter enligt det första lagförslaget i propositionen ska de skyddsåtgärder som föreskrivs i 6 och 7 § i dataskyddslagen iakttas. Det anses vara tillräckligt att skyddsåtgärderna enligt de allmänna bestämmelserna iakttas, eftersom myndigheternas behandling av personuppgifter inte bedöms vara förenad med några betydande risker. Med beaktande av karaktären hos den information som behandlas samt dess omfattning, syfte och sammanhang kan den risk som är förenad med behandlingen av informationen bedömas vara låg.

12.3.1.2 Skyddet för privatlivet och personuppgifter

Enligt 5 § i det första lagförslaget ska Transport- och kommunikationsverket ha de omfattande rättigheter att få information som anges i artikel 37.14 i dataförordningen och i artiklarna 14.2 och 24.2 i dataförvaltningsakten för att kontrollera efterlevnaden av förordningarna. Nationellt preciseras det att de som är föremål för begäran om information ska lämna ut informationen oberoende av sekretessbestämmelserna, utan obefogat dröjsmål, i den form som myndigheten begär och avgiftsfritt. Enligt den föreslagna 6 § har de myndigheter som närmare anges i paragrafen trots sekretessbestämmelserna rätt att till varandra lämna ut information som de fått i samband med skötseln av sina uppgifter enligt dataförordningen, dataförvaltningsakten och den föreslagna lagen, om det är nödvändigt för skötseln av en lagstadgad uppgift.

Enligt den föreslagna 24 § ska Transport- och kommunikationsverket ha rätt att lämna ut sekretessbelagda handlingar till och röja sekretessbelagd information för Europeiska kommissionen och behöriga myndigheter i andra stater inom Europeiska unionen eller Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, om det är nödvändigt för tillsynen över efterlevnaden av dataförordningen eller dataförvaltningsakten.

Rätten till information måste granskas med avseende på skyddet för privatlivet och för personuppgifter, som tryggas i 10 § i grundlagen. Enligt 10 § 1 mom. i grundlagen utfärdas närmare bestämmelser om skydd för personuppgifter genom lag. Grundlagsutskottet har i sin etablerade praxis ansett att lagstiftarens handlingsutrymme begränsas både av den bestämmelsen och av att skyddet för personuppgifter delvis ingår i skyddet för privatlivet, som tryggas i samma moment. På det hela taget handlar det om att lagstiftaren måste tillgodose denna rätt på ett sätt som är godtagbart med avseende på de grundläggande fri- och rättigheterna (se till exempel GrUU 11/2018 rd, GrUU 13/2016 rd).

Vid bedömningen av bestämmelser som gäller myndigheternas rätt att få och skyldighet att lämna ut uppgifter trots sekretess har grundlagsutskottet noterat bland annat vad och vem rätten att få uppgifter gäller och hur rätten är kopplad till nödvändighetskriteriet. Grundlagsutskottet har i sin etablerade praxis ansett att myndigheternas rätt att få och möjlighet att lämna ut information har kunnat gälla ”behövliga uppgifter” för ett visst syfte, om lagen ger en uttömmande förteckning över innehållet i uppgifterna. Om innehållet däremot inte anges i form av en förteckning, ska det i lagstiftningen ingå ett krav på att ”informationen är nödvändig” för ett visst syfte (se till exempel GrUU 17/2016 rd, s. 5 och de utlåtanden som nämns där). Rätten att få information kan också gälla personuppgifter, och de kan innehålla uppgifter som hör till särskilda kategorier av personuppgifter. Grundlagsutskottet har i sin utlåtandep Praxis om genomförandet av EU-lagstiftningen på grund av företrädet för EU-sekundärrätten sett det som uppenbart att en korrekt tillämpning av rättigheterna till information enligt förordningen måste betraktas som nödvändig i överensstämmelse med grundlagsutskottets vedertagna praxis för reglering av myndigheternas rätt att få och lämna ut information trots sekretess. Grundlagsutskottet har också bedömt vilken betydelse kravet på att motivera en begäran om information har för lagstiftningens godtagbarhet, och utskottet har konstaterat att det gör det möjligt att bedöma om begäran är lagenlig och låta en utomstående myndighet undersöka den, vilket förebygger den risk för att sekretessintressena rätt automatiskt åsidosätts som ökar i och med den allmänna regleringen (GrUU 17/2016 rd, s. 6).

I 5 § i det första lagförslaget hänvisas det i fråga om Transport- och kommunikationsverkets rätt att få information till direkt tillämpliga bestämmelser om rätten att få information i de förordningar som verkställs. Det är fråga om tillämpning av den rätt att få information som föreskrivs i EU-förordningarna. Utövandet av denna rätt ska i enlighet med förordningarna dessutom grunda sig på en proportionell och motiverad begäran om information. Transport- och

kommunikationsverkets rätt att få information begränsas dock av det undantag när det gäller advokatsekretessen som föreskrivs i 8 § i det första lagförslaget (behandlas närmare i avsnitt 12.3.2.3), som syftar till att stödja tillgodoseendet av den misstänktes rätt till försvar.

I 6 och 24 § i det första lagförslaget föreskrivs det dels om informationsutbyte mellan de nationella behöriga myndigheterna, dels om informationsutbyte i det internationella samarbetet. Utbytet och utlämnandet av information hänför sig till fullgörandet av den skyldighet till samarbete mellan myndigheter som anges i artiklarna 37 och 38 i dataförordningen och av det särskilda förfarande för yttrande som avses i artikel 32 i dataförordningen och kan också förutsätta utbyte av sekretessbelagd information. I fråga om dataförvaltningsakten hänför sig utbytet och utlämnandet av information till fullgörandet av de skyldigheter till samarbete och informationsutbyte som föreskrivs i artiklarna 13, 14, 23, 24 och 30. Det har ansetts motiverat att vid informationsutbyte och utlämnande av information mellan myndigheter förutsätta att informationen är nödvändig för skötseln av uppgifter som föreskrivs i dataförordningen, dataförvaltningsakten eller den föreslagna lagen. Den information som utbyts kan också innehålla personuppgifter eller känslig kommersiell information, och riskerna i anslutning till dessa ökar när informationen sprids. Myndighetsuppgifterna kan inte skötas på ett sätt som kränker informationens konfidentialitet i mindre grad. De föreslagna bestämmelserna bedöms till denna del vara förenliga med grundlagsutskottets utlåtandepraxis och nödvändiga för en effektiv verkställighet av förordningen.

12.3.2 De behöriga myndigheternas inspektionsrätt

12.3.2.1 Nationellt handlingsutrymme

Enligt artikel 38 i dataförordningen ska fysiska och juridiska personer ha rätt att lämna in ett klagomål till den behöriga myndigheten, om de anser att deras rättigheter enligt förordningen har kränkts. Enligt artikel 37.5 b i dataförordningen ska medlemsstaterna säkerställa att de behöriga myndigheterna hanterar klagomål, inbegripet vad gäller företagshemligheter, och i lämplig utsträckning undersöker föremålet för klagomålen. Enligt artikel 37.5 c ska medlemsstaterna säkerställa att de behöriga myndigheterna utför undersökningar av frågor som rör tillämpningen av förordningen, inbegripet på grundval av information som erhålls från en annan behörig myndighet eller offentlig myndighet. Enligt artikel 39.2 i dataförordningen ska den som lämnat in ett klagomål ha rätt till rättsmedel, om myndigheten underlåter att vidta åtgärder med avseende på klagomålet.

Enligt skäl 107 i ingressen till förordningen bör de behöriga myndigheterna, genom att utöva sina utredningsbefogenheter i enlighet med tillämpliga nationella förfaranden, kunna söka efter och erhålla information, särskilt om en enhets verksamhet som omfattas av deras behörighet och, inbegripet i samband med gemensamma utredningar, med vederbörlig hänsyn till det faktum att åtgärder för tillsyn och efterlevnadskontroll avseende en enhet som omfattas av en annan medlemsstats behörighet bör antas av den behöriga myndigheten i den andra medlemsstaten, i förekommande fall, i enlighet med förfarandena för gränsöverskridande samarbete. Vidare bör de behöriga myndigheterna bistå varandra i god tid, särskilt när en behörig myndighet i en medlemsstat har relevant information för en utredning som utförs av de behöriga myndigheterna i andra medlemsstater, eller kan samla in sådan information som de behöriga myndigheterna i den medlemsstat där enheten är etablerad inte har tillgång till.

I dataförordningen finns inga bestämmelser om inspektioner eller uttryckliga krav på nationella bestämmelser om inspektioner. Dataförordningen förutsätter dock att de behöriga myndigheterna aktivt undersöker klagomål som anförts med stöd av artikel 38 i förordningen och samarbetar i fråga om de behöriga myndigheternas tillsyn. Dataförordningen ger

myndigheterna omfattande rätt att få information för att kontrollera efterlevnaden av förordningen. De behöriga myndigheterna förutsätts aktivt kunna söka och inhämta information. Myndigheterna kan på grund av arten av de skyldigheter som omfattas av tillsyn inte nödvändigtvis kontrollera att dataförordningen följs enbart med hjälp av den information de får genom skriftliga begäranden. För att myndigheternas behörighet att söka och erhålla information som är relevant med tanke på undersökningarna ska vara tydlig också i dessa situationer föreslås det att rätten att få information enligt artikel 37.14 i dataförordningen kompletteras nationellt så att Transport- och kommunikationsverket ska ha rätt att söka och erhålla information för tillsynen över misstänkta överträdelser av skyldigheterna enligt dataförordningen och den föreslagna lagen inte bara genom begäranden om information utan också genom inspektioner.

Eftersom det inte finns några uttryckliga detaljerade bestämmelser om de behöriga myndigheternas inspektioner i dataförordningen, kan det i bestämmelserna utnyttjas nationellt handlingsutrymme för att beakta de grundläggande fri- och rättigheterna och grundlagsutskottets utlåtandepraxis.

Dataförvaltningsakten innehåller inga bestämmelser om inspektioner, och i denna proposition föreslås inga bestämmelser om inspektioner i fråga om dataförvaltningsakten.

12.3.2.2 Skyddet för privatlivet och hemfriden

Enligt 7 § i det första lagförslaget har Transport- och kommunikationsverket för tillsynen över misstänkta överträdelser av skyldigheterna enligt dataförordningen och den föreslagna lagen rätt att få tillträde till lokaler som en användare, datahållare eller datamottagare enligt dataförordningen använder för ändamål som rör deras närings- eller yrkesverksamhet och att utföra de inspektioner som behövs för tillsynsändet. Rätten att få tillträde till och utföra inspektioner i lokaler ska inte gälla utrymmen som används för boende av permanent natur.

Grundlagsutskottet har i sin utlåtandepraxis om myndigheternas inspektionsrätt när det gäller genomförandet av EU-lagstiftningen ansett att det inte har några konstitutionella invändningar mot den reglering om inspektioner som omfattas av en EU-förordnings tillämpningsområde och som EU-lagstiftningen förutsätter (GrUU 12/2019 rd och GrUU 6/2019 rd).

Även om det i dataförordningen inte uttryckligen förutsätts att det föreskrivs om inspektionsbefogenheter, har det vid beredningen av propositionen bedömts att inspektionsbefogenheterna enligt det första lagförslaget i propositionen i sin helhet hör till tillämpningsområdet för dataförordningen och att de, på det sätt som närmare anges i samband med det nationella handlingsutrymmet ovan, är sådana utredningsbefogenheter som ett effektivt genomförande av myndighetstillsynen enligt förordningen förutsätter och som eftersträvar ett legitimt mål.

Enligt 10 § 1 mom. i grundlagen är vars och ens hemfrid tryggad. Grundlagsutskottet har i sina utlåtanden ansett att hemfriden i princip omfattar alla slag av utrymmen som används för permanent boende (GrUU 49/2005 rd, s. 3/II, GrUU 40/2010 rd, s. 4/I och GrUU 43/2010 rd, s. 2/I) och således även till exempel en näringsidkares utrymmen som finns i hans eller hennes bostad (GrUU 17/2018 rd, s. 5, GrUU 54/2014 rd, s. 3/I och GrUU 21/2010 rd). Grundlagsutskottet har ansett att åtgärder som går in på hemfridsskyddade områden är godtagbara för att brott ska kunna utredas, om åtgärden enligt bestämmelsen hänger samman med en konkret och specificerad anledning att misstänka att ett lagbrott har skett eller kommer att ske (GrUU 20/2001 rd, GrUU 69/2002 rd). Enligt utskottets praxis har inspektionsrätten kunnat kopplas samman också med ett förfarande som är belagt med en straffavgift (till exempel

GrUU 7/2004 rd, GrUU 39/2005 rd, GrUU 39/2016 rd), vilket innebär att det i detta fall i princip är möjligt att utvidga inspektionsrätten till områden som omfattas av hemfriden. När det gäller bestämmelser som ingriper i hemfriden har grundlagsutskottet i sina utlåtanden (GrUU 46/2001 rd och GrUU 48/2001 rd) ansett att en förutsättning för vanlig lagstiftningsordning är att det av lagbestämmelserna ska framgå att en inspektion får förrättas i en bostad endast om det är nödvändigt för att utreda omständigheter som är föremål för inspektionen. Utskottet har även ansett att om inspektionsbefogenheten omfattar hemfridsskyddade platser, men inte till alla delar krävs i EU-förordningen, måste befogenheten att utföra inspektioner i utrymmen som omfattas av hemfriden begränsas till vad som är nödvändigt med avseende på förordningen (till exempel GrUU 6/2019 rd).

Med stöd av dataförordningen och den föreslagna lagen ska Transport- och kommunikationsverket ha rätt att påföra påföljdsavgifter till betydande belopp. För att effektiv tillsyn över efterlevnaden av dataförordningen, och vid behov påförande av lämpliga påföljder, ska vara möjlig bör myndigheterna ha rätt att vid behov inhämta information om misstänkta överträdelser också genom inspektioner. Det har dock bedömts att det kommer att vara rätt sällsynt att inspektionsrätten utövas.

Eftersom det är fråga om helt nya bestämmelser där det inte finns erfarenheter av tillsynen och bestämmelserna innehåller ett stort antal olika typer av skyldigheter som ska övervakas, är det inte möjligt att i de föreslagna bestämmelserna på ett heltäckande sätt specificera den information som kan behöva inhämtas genom kompletterande inspektioner eller de situationer i vilka inspektioner kan behöva göras. Inspektionsbehovet kan hänföra sig till olika situationer där det är svårt att lämna den information som behövs för tillsynen på basis av en begäran om information eller där myndigheten har anledning att betvivla att den information som lämnats är korrekt eller heltäckande. Myndigheten kan behöva inspektera till exempel en databas med information som samlas in av enheter för att säkerställa vilken information enheterna samlar in. I samband med vägran att lämna uppgifter kan myndigheterna också ges olika tekniska orsaker som hänför sig till enheternas funktion och som inte kan kontrolleras utan att man bekantar sig med enheten och dess funktion. Inspektioner kan också behövas i situationer där det i ett klagomål till en myndighet har ansetts att information som lämnats med stöd av dataförordningen har använts för tillverkning av en konkurrerande enhet eller för skapande av en konkurrerande tjänst i strid med dataförordningen och där det inte är möjligt att få en tillförlitlig bild av situationen enbart utifrån den information som lämnats på basis av begäran om information. Utredningen kan förutsätta tekniska analyser av enheterna och jämförelser med ursprungliga data eller kontroll av interna processer i anslutning till behandlingen av information och av om processerna har följts. För att en misstänkt överträdelse av dataförordningen ska kunna undersökas på behörigt sätt kan det också vara nödvändigt att behandla material som innehåller information som hör till särskilda kategorier av personuppgifter, till exempel i en situation där information om användarens hälsa med användarens samtycke samlas in med en IoT-enhet, som omfattas av skyldigheterna enligt dataförordningen.

I formuleringen av 7 § i det första lagförslaget, som gäller rätten att utföra inspektioner, har grundlagsutskottets utlåtandepaxis om det skydd för hemfriden som tryggas i 10 § i grundlagen och i artikel 7 i stadgan om de grundläggande rättigheterna beaktats, och man har gått in för att de utrymmen som används för boende av permanent natur och omfattas av hemfriden inte ska omfattas av Transport- och kommunikationsverkets inspektionsrätt. Detta gäller också situationer där det i utrymmen som används för boende av permanent natur bedrivs affärsverksamhet som omfattas av skyldigheterna enligt dataförordningen. I och med att utrymmen som används för boende av permanent natur inte omfattas av inspektionsrätten blir det tydligare att inspektionsrätten gäller utredning av överträdelser för vilka det kan påföras

betydande påföljdsavgifter. Avgränsningen av den information som ska inspekteras är inte förenad med lika strikta konstitutionella krav vid inspektioner av lokaler som hänför sig till näringsverksamhet som vid inspektioner av lokaler som omfattas av hemfriden, men på inspektionerna tillämpas ändå de allmänna bestämmelser om inspektionens proportionalitet som beskrivs nedan.

I jämförelse med den rätt att få information som grundar sig på förordningen är inspektionsrätten snävare begränsad till tillsyn i samband med misstänkta överträdelser av de skyldigheter som grundar sig på dataförordningen eller den föreslagna lagen. Det är vanligen fråga om undersökning av klagomål som anförts hos Transport- och kommunikationsverket med stöd av artikel 38 i dataförordningen eller tillsynsåtgärder som grundar sig på en motiverad begäran som en behörig myndighet i en annan medlemsstat lämnat med stöd av artikel 37.15 i förordningen. Om utredningen av en misstänkt överträdelse av skyldigheterna förutsätter att kommunikation i anslutning till affärsverksamheten vid det företag som är föremål för utredningen inspekteras, ska inspektionen begränsas till den kommunikation som behöver inspekteras med tanke på tillsynsuppgiften i fråga om den misstänkta överträdelser. Vid inspektionerna ska man inte ha rätt att undersöka arbetstagarnas privata korrespondens. Vid utövandet av inspektionsbefogenheterna bör även 8 § i det första lagförslaget, som skyddar konfidentialiteten i korrespondensen mellan klient och advokat eller annat rättegångsombud eller rättegångsbiträde, beaktas. Material som hänför sig till en inspektion ska kunna omhändertas av den myndighet som utför inspektionen för kopiering av material som är relevant med tanke på utredningen och bevisningen av överträdelser. Material kan behöva omhändertas för att förhindra att information eller handlingar förstörs. Information och handlingar som behövs för tillsynen ska kopieras utan onödigt dröjsmål och de ska återlämnas till den som de har omhändertagits av.

I de gällande nationella förvaltningsrättsliga bestämmelserna ingår mer allmänna förfaranden som stöder inspektionens proportionalitet och som också blir tillämpliga. Enligt 7 § 3 mom. i det första lagförslaget i propositionen tillämpas på inspektioner 39 § i förvaltningslagen. Enligt den paragrafen ska myndigheten bland annat underrätta en part om tidpunkten då en inspektion inleds, såvida syftet med inspektionen inte äventyras av en sådan underrättelse. Under inspektionens gång ska parten också om möjligt underrättas bland annat om inspektionens ändamål, hur den genomförs samt om fortsatta åtgärder. Inspektionen ska förrättas utan att inspektionsobjektet eller dess innehavare orsakas oskälig olägenhet. På inspektionen tillämpas också de principer för god förvaltning som framgår av förvaltningslagen, vilka bidrar till att trygga proportionaliteten i myndigheternas befogenhetsutövning. Inspektionens proportionalitet säkerställs bland annat genom 6 § i förvaltningslagen, enligt vilken myndigheten ska använda sina befogenheter enbart för syften som är godtagbara enligt lag och åtgärderna ska stå i rätt proportion till sitt syfte. De handlingar och andra uppgifter som granskas ska vara behövliga för tillsynsärendet, och omfattningen av det material som begärs för granskning ska stå i proportion till det mål som eftersträvas.

Innan ett ärende avgörs ska dessutom enligt 34 § i förvaltningslagen en part ges tillfälle att framföra sin åsikt om ärendet och avge sin förklaring med anledning av sådana yrkanden och sådan utredning som kan inverka på hur ärendet kommer att avgöras, vilket bidrar till att tillgodose rätten till försvar för den som är föremål för undersökning.

Vid beredningen av propositionen har det bedömts att den inspektionsrätt som kompletterar Transport- och kommunikationsverkets rätt att få information är tillräckligt noggrant avgränsad och proportionell och att den inte begränsar integritetsskyddet enligt 10 § i grundlagen och artikel 7 i stadgan om de grundläggande rättigheterna mer än vad som är nödvändigt för att målen med regleringen ska nås. Rätten att utföra inspektioner gäller inte hemfriden enligt 10 §

i grundlagen, och inspektionsrätten tillämpas inte heller på privata meddelanden som omfattas av skyddet för hemligheten i fråga om förtroliga meddelanden enligt 10 § i grundlagen. Inspektionsrätten är också i sak begränsad till misstänkta överträdelser av dataförordningen och den kompletterande nationella lagen och till det material som behövs för tillsynsuppgifter som hänför sig till de överträdelser som omfattas av inspektioner, och inspektionsrätten kan inte utövas för allmän tillsyn över efterlevnaden av lagen. Den som är föremål för inspektion har enligt de föreslagna bestämmelserna och de allmänna förvaltningslagarna också tillbörlig rätt till försvar och tillbörliga rättsskyddsgarantier. På de grunder som anges ovan är den föreslagna inspektionsrätten inte problematisk med tanke på grundlagen.

12.3.2.3 Rättsskydd

I enlighet med det regleringssätt som allmänt tillämpas i Finland har Transport- och kommunikationsverket i det första lagförslaget inte förutsatts be en nationell domstol om förhandsgodkännande för inspektion. I myndighetsbeslut om inspektionsförordnande ska man inte heller separat få söka ändring. Den som är föremål för inspektion kan dock i samband med besvär över myndighetens tillsynsbeslut begära att domstolen också bedömer om de bevis som myndigheterna har använt som grund för sitt beslut och inhämtandet av bevisen är tillbörliga. Detta har ansetts uppfylla de krav som hänför sig till rättsskyddet enligt 21 § i grundlagen och artikel 47 i stadgan om de grundläggande rättigheterna och skapa de lämpliga och tillräckliga garantier mot missbruk av myndigheternas undersökningsbefogenheter som krävs för tryggandet av de rättigheter i anslutning till integritetsskyddet och skyddet för kommunikation som tryggas i 10 § i grundlagen och i artikel 7 i stadgan.

Enligt 21 § 2 mom. i grundlagen ska garantierna för en rättvis rättegång tryggas genom lag. Enligt grundlagsutskottets utlåtandep Praxis omfattar garantierna för en rättvis rättegång även rätten till rättslig hjälp och rätten att själv välja rättsbiträde och att förtroligt underhandla med biträdet (RP 309/1993 rd, s. 78/II). Rätten till en rättvis rättegång är också skyddad i artikel 6 i Europakonventionen. Bestämmelserna i konventionen anses likaså garantera rätten till förtroliga underhandlingar med det rättsliga biträdet (se till exempel GrUU 58/2002 rd, s. 2, GrUU 15/2014 rd).

Grundlagsutskottet har gjort en bedömning av rätten till information i förhållande till advokatsekretessen och då utgått från respekten för advokatens och klientens förtroliga förhållande (GrUU 58/2002 rd, s. 2). Utskottet har lagt vikt vid att advokatverksamheten och övrig rättslig hjälp ska vara oberoende i förhållande till myndigheterna. Grundlagsutskottet har i sin utlåtandep Praxis om myndigheternas rätt till information konstaterat att frågan om advokatsekretessen av hävd har förknippats med rättegångar men att den också är relevant i förvaltningsförfaranden. Advokatsekretessen har i stor utsträckning bedömts uttryckligen med tanke på förvaltningsmyndighetens rätt att få information och inskränkningar av enskildas skyldighet att lämna information. I de europeiska domstolarnas och grundlagsutskottets Praxis har advokatsekretessen bedömts utifrån förvaltningsmyndighetens rätt till information och inskränkningar av enskildas skyldighet att lämna information. Beaktandet av advokatsekretessen kan enligt grundlagsutskottet betraktas som en del av de garantier för god förvaltning som avses i 21 § 2 mom. i grundlagen (GrUU 13/2021 rd).

Grundlagsutskottet har ansett att kravet i grundlagen och Europakonventionen att respektera det rättsliga bitrådets och klientens förtroliga förhållande också omfattar förundersökning i brottmål och andra faser som föregår en rättegång (GrUU 58/2002 rd). Grundlagsutskottet har betonat att bestämmelser om advokatsekretess bör formuleras så att skyddet av advokatsekretessen är entydigt inte bara vid rättegång utan också vid administrativt förfarande (GrUU 13/2023 rd).

Grundlagsutskottet har ansett det vara problematiskt att ordalydelsen i paragrafer om advokatsekretess avgränsas så att den bara gäller advokater enligt lagen om advokater och deras biträden, trots att begränsningar som gäller rätten till information är avsedda att också täcka in andra rättegångsombud och rättegångsbiträden (GrUU 28/2008 rd).

Enligt 8 § i det första lagförslaget ska Transport- och kommunikationsverket när verket utövar de undersökningsbefogenheter som föreskrivs i 5 och 7 § inte ha rätt att få eller inspektera sådana handlingar från den som är föremål för inspektionen som innehåller konfidentiell korrespondens mellan en klient och en i lagen om advokater (496/1958) avsedd advokat, ett utomstående i lagen om rättegångsbiträden med tillstånd (715/2011) avsett rättegångsombud eller rättegångsbiträde med tillstånd eller ett i lagen om Rättstjänstverket (1133/2023) avsett offentligt rättsbiträde.

Advokatsekretessundantaget i anslutning till Transport- och kommunikationsverkets undersökningsbefogenheter ska tillämpas på advokater och andra aktörer som utför rättegångsombuds- och rättegångsbiträdesuppgifter och som omfattas av liknande lagstadgad tystnadsplikt och står under offentlig tillsyn. Advokatsekretessens närmare innehåll baserar sig på annan lagstiftning och också på EU-rättspraxis, och avsikten är inte att i denna proposition definiera räckvidden av advokatsekretessen på något annat sätt än i dessa. Nationella bestämmelser om advokatsekretessen finns i 5 c § i lagen om advokater (496/1958) och om den nära anknytande tystnadsplikten för rättegångsombud bland annat i 15 kap. 17 § i rättegångsbalken (4/1734), 34 § i lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019) och 8 § 1 mom. 4–5 punkten i lagen om rättegångsbiträden med tillstånd (715/2011). Enligt EU-domstolens rättspraxis omfattas konfidentiell kommunikation mellan en klient och en advokat av advokatsekretess, om kommunikationen hänför sig till en oberoende advokats yrkesverksamhet för att tillgodose klientens rätt till försvar, såsom juridisk rådgivning eller förberedelser för rättegång (se avgörande av den 18 maj 1982, AM & S Europe Limited mot Europeiska kommissionen, C-155/79, ECLI:EU:C:1982:157, punkterna 21–23).

Syftet med det undantag för advokatsekretessen som ingår i det första lagförslaget i propositionen är dels att föreskriva om lämpliga förfarandebegränsningar i Transport- och kommunikationsverkets rätt att få information och inspektionsrätt för att beakta rätten till försvar för den som är föremål för undersökningen, dels att tydliggöra vem som omfattas av advokatsekretessen. Det advokatsekretessundantag som avses i denna proposition gäller inte en jurist som står i anställningsförhållande till den näringsidkare som är föremål för undersökning, även om denne är sin arbetsgivares rättegångsombud. Syftet med detta är att förtydliga advokatsekretessen, som omfattas av undantaget, i förhållande till företagets interna juridiska rådgivning och kommunikation i anslutning till den. Den föreslagna avgränsningen överensstämmer med till exempel tolkningsanvisningen för förbudet att vittna enligt 17 kap. 13 § 3 mom. i rättegångsbalken, enligt vilken man vid en rättegång inte kan åberopa advokatsekretess i förhållandet mellan en advokat och ett företag till vilket advokaten står i anställningsförhållande, eftersom en sådan advokat inte är oberoende av sin arbetsgivare på motsvarande sätt som en advokat eller ett rättegångsbiträde med tillstånd som arbetar vid en utomstående advokatbyrå (RP 46/2014 rd, s. 70, se även Europeiska unionens domstols avgörande den 14 september 2010, Akzo Nobel Chemicals och Akros Chemicals mot kommissionen, C-550/07, EU:C:2010:512). I 15 kap. 2 § i rättegångsbalken nämns också rätten för jurister vid arbetsmarknadsorganisationerna att vara rättegångsombud i mål och ärenden som gäller ett anställningsförhållande eller som i sak anknyter till ett sådant samt i arbetsdomstolen. Ärenden som gäller ett anställningsförhållande eller som anknyter till anställningsförhållanden eller till arbets- och tjänstekollektivavtal har inte ansetts ha en sådan koppling till Transport- och kommunikationsverkets tillsynsuppgifter och utövande av undersökningsbefogenheter enligt det första lagförslaget att konfidentiell kommunikation

mellan en sådan jurist vid en arbetsmarknadsorganisation som inte är rättegångsbiträde med tillstånd och den som är föremål för undersökning eller dennes företrädare sannolikt skulle omfattas av verkets undersökningsbefogenheter. Det har därför inte ansetts att det i lagförslaget särskilt behöver föreskrivas om hur arbetsmarknadsorganisationernas juristers konfidentiella kommunikation förhåller sig till det undantag med avseende på advokatsekretessen som föreskrivs i lagförslaget.

12.4 Administrativa påföljdsavgifter

12.4.1 Nationellt handlingsutrymme

Artikel 40 i dataförordningen förpliktar medlemsstaterna att nationellt föreskriva om sanktioner för överträdelser av skyldigheterna enligt dataförordningen. Medlemsstaterna ska också vidta alla nödvändiga åtgärder för att säkerställa att de tillämpas. Sanktionerna ska vara effektiva, proportionella och avskräckande. Medlemsstaterna ska beakta rekommendationerna från Europeiska datainnovationsstyrelsen och de icke uttömmande kriterier som anges i artikel 40.3 när de påför sanktioner för överträdelser av förordningen. Enligt artikel 37.5 d i dataförordningen ska medlemsstaterna säkerställa att de behöriga myndigheterna bland annat ålägger effektiva, proportionella och avskräckande ekonomiska sanktioner, som kan inbegripa viten och sanktioner med retroaktiv verkan, eller inleder rättsliga förfaranden för åläggande av böter.

Dataförordningens bestämmelser om sanktioner kan närmast tolkas som allmänna klausuler som överlåter åt medlemsstaterna att fastställa påföljder på nationell nivå. Dataförordningen förutsätter att det föreskrivs om ekonomiska sanktioner, men ger till övriga delar i huvudsak medlemsstaterna prövningsrätt i fråga om sanktionerna, förutsatt att de allmänna kraven på genomförande av unionsrätten, vilka grundar sig på principen om lojalt samarbete, uppfylls (likvärdighets- och effektivitetsprincipen samt proportionalitetsprincipen (mål C-382/09, punkterna 44 och 45)). Medlemsstaterna har prövningsrätt när det gäller att inom ramen för det nationella rättssystemet bedöma vilka skyldigheter i en rättsakt som ska förenas med påföljder, vilka påföljder som är befogade och hur stora eventuella påföljdsavgifter ska vara. När en EU-rättsakt inte uttryckligen förutsätter ekonomiska påföljder, är det möjligt att nationellt föreskriva också om andra administrativa påföljder, såsom anmärkning, åläggande att rätta verksamheten, förbud mot verksamheten, avregistrering eller vite, om detta nationellt anses vara en tillräcklig påföljd för förseelsen i fråga.

I dataförordningen och dataförvaltningsakten föreskrivs ingen uttrycklig prövningsrätt för medlemsstaterna i fråga om huruvida och i vilken utsträckning myndigheter eller organ inom den offentliga förvaltningen i en medlemsstat kan påföras administrativa påföljdsavgifter, vilket man har gjort i exempelvis dataskyddsförordningen och i vissa andra av EU:s digitaliserings- eller dataförordningar. Den allmänna karaktären hos sanktionsbestämmelserna i artikel 40 i dataförordningen har dock i detta avseende ansetts de facto ge medlemsstaterna nationellt handlingsutrymme, vilket enligt grundlagsutskottets utlåtandep Praxis ska användas med beaktande av de konstitutionella ramvillkoren. I regel har myndigheter och organ inom den offentliga förvaltningen inga roller som omfattas av bestämmelserna om sanktioner i dataförordningen, men detta kan inte heller uteslutas. Enligt skäl 25 i ingressen till dataförordningen kan begreppet datahållare, trots att det i allmänhet inte omfattar offentliga organ, ändå omfatta offentliga företag. Vid verkställigheten av dataförvaltningsakten har påföljdsbestämmelserna utsträckt endast till leverantörer av dataförmedlingstjänster. Myndigheter kan i Finland inte vara leverantörer av dataförmedlingstjänster i enlighet med förordningen, vilket innebär att de heller inte kan omfattas av hot om påföljdsavgift.

Till skillnad från dataförordningen åläggs medlemsstaterna i dataförvaltningsakten att ålägga sanktioner för överträdelse av vissa artiklar. De sanktioner som åläggs bör vara effektiva, proportionella och avskräckande. Medlemsstaterna ska i sina bestämmelser om sanktioner beakta rekommendationerna från Europeiska datainnovationsstyrelsen och de icke-uttömmande och vägledande kriterier för utdömning av sanktioner som räknas upp i artikel 34.2 i dataförvaltningsakten. I övrigt ges medlemsstaterna nationellt handlingsutrymme i fråga om sanktionsbestämmelserna, förutsatt att de allmänna krav för genomförande av unionsrätten som följer av principen om lojalt samarbete uppfylls (likvärdighets- och effektivitetsprincipen).

12.4.2 Grundlagsutskottets praxis

De grundläggande fri- och rättigheterna och de allmänna förutsättningarna för inskränkningar i dem ska beaktas också i bestämmelser som gäller administrativa påföljder. Sådana är bland annat kraven på lagstiftningens acceptabilitet och proportionalitet. I enlighet med kravet på att inskränkningar i de grundläggande fri- och rättigheterna ska vara acceptabla, ska ett vägande samhälleligt behov av och en med tanke på de grundläggande fri- och rättigheterna godtagbar grund för de administrativa sanktionerna kunna påvisas (GrUU 23/1997 rd, s. 2/II).

De allmänna grunderna för administrativa påföljder ska anges i lag i enlighet med 2 § 3 mom. i grundlagen, eftersom det innebär utövning av offentlig makt att ålägga en sådan påföljd. Utskottet har också ansett att det är fråga om betydande utövning av offentlig makt. Enligt grundlagsutskottets praxis är påföljdsavgifter administrativa påföljder av sanktionskaraktär för en lagstridig gärning eller försummelse. I sak jämställer utskottet en ekonomisk påföljd av straffkaraktär med en straffrättslig påföljd (GrUU 12/2019 rd s. 7, GrUU 9/2018 rd, s. 2). Utskottet har i sin praxis ansett att även om kravet på exakthet enligt den straffrättsliga legalitetsprincipen i grundlagens 8 § inte direkt gäller administrativa påföljder kan det allmänna kravet på exakthet ändå inte förbigås i ett sammanhang som detta (till exempel GrUU 9/2018 rd, s. 3, GrUU 39/2017 rd, s. 3, GrUU 2/2017 rd, s. 5, GrUU 15/2016 rd, s. 5, GrUU 10/2016 rd, s. 7 och GrUU 57/2010 rd, s. 2/II). Grundlagsutskottet har betonat att det ska lagstiftas noggrant avgränsat, exakt och tydligt om grunderna för betalningsskyldigheten och avgiftens storlek, den betalningsskyldiges rättsskydd och verkställigheten av lagen (GrUU 14/2013 rd, s. 2, GrUU 17/2012 rd, s. 5, GrUU 9/2012 rd, s. 2).

Enligt grundlagsutskottet gäller villkoren för bestämmelser om blankokriminaliseringar, dvs. blankettstraffbestämmelser, som utvecklats i samband med den straffrättsliga lagstiftningen också administrativa påföljdsavgifter (GrUB 25/1994 rd, s. 8/II). Utskottet har ansett att sådana preciseringar i bestämmelserna varit ett villkor för att ett lagförslag ska kunna behandlas i vanlig lagstiftningsordning (GrUU 10/2016 rd, s. 7–8).

Enligt grundlagsutskottets etablerade praxis ska administrativa påföljder av sanktionskaraktär även uppfylla proportionalitetskraven (till exempel GrUU 39/2017 rd, s. 3, GrUU 2/2017 rd, s. 5, GrUU 15/2016 rd, s. 5 och GrUU 28/2014 rd, s. 2/II). De bestämmelser som är relevanta för proportionaliteten gäller sanktionernas storlek men också de omständigheter som ska beaktas vid fastställandet av påföljdens storlek och avstående från påföljdsavgift (GrUU 12/2019 rd, s. 7). Utskottet anser att det också med tanke på proportionaliteten är motiverat att det i bestämmelserna om påföljdsavgifter uttryckligen framgår att påförande av påföljdsavgifter är beroende av prövning. Utskottet har också i sin praxis förutsatt att myndighetens prövning vid beslut om att inte påföra påföljdsavgift ska vara bunden till prövning, det vill säga att avgiften inte ska påföras om de villkor som anges i bestämmelsen är uppfyllda (GrUU 46/2021 rd, punkt 17 med hänvisningar). När det gäller bedömningen av påföljdsavgifternas proportionalitet har grundlagsutskottet även fäst uppmärksamhet vid fall där påföljdsavgift påförs fysiska personer (se GrUU 37/2021 rd, GrUU 15/2016, s. 5).

Oskuldspresumtionen ska iakttas också när administrativa sanktioner påförs. Ett centralt krav är att en administrativ påföljdsavgift ska gälla uttryckligen den som gör sig skyldig till en överträdelse och att myndigheten ska lägga fram tillräcklig bevisning för att påföra påföljden (GrUU 8/2021 rd).

Grundlagsutskottet ansåg vid bedömningen av regeringens proposition med förslag till lagstiftning som kompletterar EU:s allmänna dataskyddsförordning att det i det aktuella sammanhanget inte var konstitutionellt problemfritt att låta bestämmelserna om påföljdsavgift gälla myndighetsverksamhet (GrUU 14/2018 rd, s. 20). Utskottet hänvisade till den ståndpunkt som intogs i den proposition som saken gällde, enligt vilken en administrativ påföljdsavgift som påförs en myndighet är ett främmande förfarande utifrån vårt allmänna rättssystem. I utlåtandet betonades det att myndigheterna är bundna av laglighetsprincipen i förvaltningen och att myndigheterna också måste iaktta allmänna förvaltningslagar. Ställningen som tjänsteman för dessutom med sig tjänsteansvar för fel som begås i arbetet, och över en myndighets verksamhet kan också förvaltningsklagan anföras hos en högre myndighet. Effekterna av en påföljd som avser ett penningbelopp har också andra effekter för myndigheternas verksamhet än inom den privata sektorn på grund av verksamhetens budgetbundenhet. En myndighet ska också i alla situationer sköta sina lagstadgade uppgifter (GrUU 14/2018 rd, s. 20). Grundlagsutskottet betonade att en administrativ påföljdsavgift som påförs myndigheter i det då aktuella sammanhanget skulle ha varit problematisk också för systemet med grundläggande fri- och rättigheter över lag (GrUU 14/2018 rd, s. 20).

Grundlagsutskottet har senare, vid bedömningen av statsrådets skrivelse om förslaget till förordning om artificiell intelligens, betonat vikten av att man i fråga om administrativa sanktioner bör sträva efter att säkerställa ett tillräckligt nationellt handlingsutrymme, särskilt med tanke på att administrativa påföljdsavgifter inte kan påföras myndigheterna i Finland, eftersom myndigheterna endast kan påföras straffrättsliga påföljder (GrUU 37/2021 rd, punkt 40).

Grundlagsutskottet har framhållit vikten av dessa principer i sitt utlåtande i samband med genomförandet av förordningen om digitala tjänster, där utskottet uppmanade kommunikationsutskottet att försäkra sig om huruvida förordningen till någon del medger nationellt handlingsutrymme i fråga om påföljdsavgifter som påförs myndigheter och offentliga organ och förutsatt att påföljdsbestämmelserna avgränsas om förordningen möjliggör det (GrUU 13/2023 rd, s. 3).

Med tanke på rättsskyddet, om det är fråga om en påföljdsavgift med hög maximinivå och betydande stränghet, är det befogat att överväga att anvisa behörigheten att påföra påföljdsavgift till kollegialt beslutsfattande (GrUU 37/2021 rd, punkt 38, GrUU 9/2018 rd, FvUB 31/2022 rd). Att ge en domstol påföljdsbehörighet kan i regel inte anses motiverat eftersom ändringssökande sker i en enda instans. Grundlagsutskottet har också vid bedömningen av lagstiftning som kompletterar den allmänna dataskyddsförordningen och förordningen om digitala tjänster ansett att ett behörigt, oavhängigt och rättvist förfarande för påförande av påföljdsavgifter i enlighet med vad som förutsätts i 21 § i grundlagen säkerställs genom att ett kollegialt organ är behörigt att fatta beslut om att påföra påföljdsavgift (GrUU 14/2018 rd, s. 19 och GrUU 13/2023 rd, s. 3–4).

12.4.3 Rättslig bedömning

12.4.3.1 Inledning

Det föreslås att Transport- och kommunikationsverket ges möjlighet att påföra påföljdsavgift för sådana försummelser av skyldigheterna enligt dataförordningen och dataförvaltningsakten som avses i 13–19 § i det första lagförslaget. Av dessa är påföljdsavgifterna för överträdelse av dataförordningen helt nya. De bestämmelser i den föreslagna lagen som gäller påföljdsavgifter enligt dataförvaltningsakten baserar sig på gällande reglering, som i sak huvudsakligen överförs i oförändrad form från lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation till den nya föreslagna lagen. Grundlagsutskottet har i sak jämställt ekonomiska påföljder av straffkaraktär med straffrättsliga påföljder. När en administrativ sanktion i sak jämställs med en straffrättslig påföljd måste villkoren för regleringen uppfyllas.

12.4.3.2 Godtagbarhet och sistahandsalternativ

Syftet med bestämmelserna i dataförordningen och dataförvaltningsakten är att vidareutveckla den gränslösa digitala inre marknaden samt ett datasamhälle och en dataekonomi som ställer människan i centrum och präglas av förtroende och säkerhet. Dessa mål hänför sig åtminstone till skyddet för privatlivet enligt 10 § i grundlagen och egendomsskyddet enligt 15 § i grundlagen. De är godtagbara mål med tanke på utfärdandet av påföljdsbestämmelser. De talar också för att det nationella handlingsutrymmet utnyttjas för att föreskriva om påföljder.

Syftet med de föreslagna bestämmelserna om påföljdsavgifter är att säkerställa att bestämmelserna iakttas och att skyldigheterna i fråga om bedrivande av verksamhet fullgörs. Regleringen främjar allmänprevention och specialprevention. I fråga om de skyldigheter som man nationellt har beslutat att förena med en möjlighet att påföra påföljdsavgift kan lindrigare påföljder med tanke på tillsynens effektivitet och funktion inte ensamma anses vara tillräckliga med beaktande av de ovannämnda godtagbara målen, dataförordningens roll när det gäller att få och dela data och en rättvis fördelning av data samt dataförmedlingstjänsternas centrala roll i dataekonomin enligt dataförvaltningsakten. Det faktum att administrativa påföljdsavgifter ska användas som en sista utväg har ändå beaktats, och tillsynsmyndigheten ska också kunna ta till lindrigare påföljder innan påföljdsavgift påförs. Påföljdsavgiftens storlek baserar sig alltid på en helhetsbedömning där påföljdsavgiften är en sista utväg i förhållande till andra, mindre administrativa påföljder som påförs för samma överträdelse.

12.4.3.3 Exakthet

I propositionen föreslås det bestämmelser om grunderna för skyldigheten att betala påföljdsavgift och påföljdsavgiftens storlek, den avgiftsskyldiges rättsskydd och grunderna för verkställigheten av lagen på det sätt som grundlagsutskottet förutsätter. I det första lagförslaget föreskrivs det på det sätt som legalitetsprincipen förutsätter tillräckligt noga avgränsat och exakt om de typer av gärningar och försummelser enligt dataförordningen och dataförvaltningsakten som ska beläggas med påföljdsavgift. Rekvisiten är indelade enligt gärningsman, dvs. enligt vilken aktör enligt en förordning som bryter mot skyldigheterna. De bestämmelser som förenas med påföljdsavgift och som konsumentombudsmannen ska utöva tillsyn över specificeras i det fjärde lagförslaget.

De föreslagna paragraferna om påföljdsavgifter uppfyller också de kriterier som fastställts för blankoreglering. I dem preciseras det för vilka överträdelse av bestämmelserna i artiklarna i dataförordningen och dataförvaltningsakten påföljdsavgift kan påföras, och de innehåller en saklig beskrivning av den gärning som ska leda till påföljder. Förordningarna uppfyller dock

inte alla kriterier som fastställts för blankoreglering. Exaktheten i skyldigheterna i förordningarna varierar, och de innehåller inte återhänvisningar. Detta är i sig inte exceptionellt i EU-lagstiftningen. I EU-domstolens etablerade rättspraxis har unionslagstiftningen företräde framför nationell rätt i överensstämmelse med de villkor som lagts fast i denna rättspraxis. I vår nationella lagstiftning finns det inte skäl att gå in för lösningar som strider mot EU-rätten. (GrUU 12/2019 rd, s. 4 med hänvisningar.)

I fråga om storleken på påföljdsavgifter som baserar sig på dataförordningen föreskrivs det om avgiftens maximibelopp. I fråga om storleken på påföljdsavgifter som baserar sig på dataförvaltningsakten föreskrivs det om avgiftens maximi- och minimibelopp. Det föreslås att det föreskrivs om grunderna för avgiftens storlek genom hänvisning till de grunder som anges i dataförordningen och dataförvaltningsakten. Bestämmelser om grunderna för verkställigheten av påföljdsavgiften ska enligt förslaget utfärdas genom en utvidgning av tillämpningsområdet för lagen om verkställighet av böter.

Påföljdsavgiftens belopp ska basera sig på en helhetsbedömning enligt 22 § i det första lagförslaget. Ändring i beslut om påföljdsavgift ska få sökas genom besvär i den ordning som föreskrivs i fråga om rättegång i förvaltningsärenden. Bestämmelser om verkställigheten av påföljdsavgiften ska utfärdas genom en utvidgning av tillämpningsområdet för lagen om verkställighet av böter.

De föreslagna påföljdsbestämmelserna kan anses uppfylla kraven på exakthet och noggrann avgränsning på ett sådant sätt att bestämmelserna inte medför oskäliga inskränkningar i egendomsskyddet eller näringsfriheten.

12.4.3.4 Proportionalitet

Dataförordningen innehåller inga bestämmelser om påföljdsavgifternas storlek, till skillnad från till exempel den allmänna dataskyddsförordningen eller förordningen om digitala tjänster, utan fastställandet av påföljdsavgifternas storlek omfattas av det nationella handlingsutrymmet. När påföljdsavgiftens storlek fastställs ska dataförordningens betydelse vid genomförandet av EU:s datastrategi beaktas. Datarörligheten och möjligheterna att utnyttja data behöver öka betydligt för att målen i dataförordningen ska kunna nås. Situationen kan i viss mån jämföras med ikraftträdandet av den allmänna dataskyddsförordningen. I dataskyddsförordningen var sanktionerna en betydande ändring ur företagets synvinkel. Alltför låga sanktioner fungerar inte på ett förebyggande sätt eller som ett tillräckligt incitament för att uppfylla skyldigheterna i förordningen, särskilt inte för stora företag. På motsvarande sätt bidrar en tillräckligt stor påföljdsavgift till att målen i dataförordningen uppnås. Utgångspunkten för bestämmelserna om påföljdsavgift är utöver en tillräcklig allmän- och även specialpreventiv effekt att avgiften är proportionell.

Enligt förslaget ska påföljdsavgift kunna påföras för många skyldigheter av olika slag och väsentlighetsgrad. Dessutom ska påförandet av påföljdsavgift grunda sig på en helhetsbedömning. Därför har det inte ansetts möjligt eller proportionerligt att fastställa en enhetlig nedre gräns som lämpar sig för alla situationer. I den föreslagna lagen föreskrivs det endast om påföljdsavgifternas maximibelopp, vilket ger tillsynsmyndigheten möjlighet att från fall till fall påföra lägre påföljdsavgifter för försummelser som kan anses vara ringa, men inte sätter en alltför låg nivå för allvarligare försummelser. I fråga om dataförvaltningsakten är det fråga om endast en typ av näringsidkare, och man har då kunnat fastställa det valda regleringssättet med maximi- och minimibelopp.

Proportionaliteten i de föreslagna påföljdsbestämmelserna stöds av att påföljdens maximibelopp när det gäller näringsidkare binds till företagets omsättning. Föremålen för påföljdsavgiften kan variera från små inhemska företag till mycket stora globala företag. Därför har det ansetts viktigt att föreskriva om ett sådant maximibelopp för påföljdsavgiften som på ett rättvist sätt beaktar omfattningen av den verksamhet som bedrivs av det företag som gjort sig skyldigt till överträdelsen. Samma fasta maximibelopp kan leda till en oskäligen påföljdsavgift för ett litet företag, medan den utgör inte en avskräckande eller förebyggande påföljd för ett globalt jätteföretag. Ett maximibelopp som baserar sig på omsättningen har bedömts vara den lösning som bäst beaktar företag av olika storlek.

I fråga om fysiska personer som inte är näringsidkare är påföljdsavgiftens maximibelopp bundet till inkomsterna enligt beskattningen. För att säkerställa proportionaliteten föreslås det i propositionen dessutom ett maximibelopp angivet i euro för fysiska personer. Fysiska personer har inte helt kunnat uteslutas från hot om påföljdsavgift, eftersom åtminstone användare och tredje parter enligt förordningen också kan vara fysiska personer. De kan på samma sätt som näringsidkare också göra sig skyldiga till överträdelser av de centrala skyldigheterna enligt förordningen. Påföljdsavgift kan påföras en fysisk person som missbrukar luckor i den tekniska infrastrukturen eller röjer företagshemligheter som ingår i de data som lämnats ut till personen (se avsnitt 4.2.2.3).

Dessutom stöds proportionaliteten i den valda lösningen av att de maximibelopp för påföljdsavgiften som anges i lagen graderas så att det för överträdelser av de centrala skyldigheterna i förordningen kan påföras en påföljdsavgift med större maximibelopp. Påföljdsavgifternas maximibelopp står i proportion till klandervärdheten i gärningen och till det rättsobjekt som ska skyddas. För överträdelse av de centrala skyldigheterna i förordningen är det motiverat att föreskriva om ett högre maximibelopp för påföljdsavgiften, eftersom försummelse av dem på ett betydande sätt hindrar uppnåendet av målen i förordningen. Ett lägre maximibelopp skulle inte nödvändigtvis vara tillräckligt avskräckande särskilt i fråga om stora företag, medan ett högre maximibelopp skulle kunna bli oskäligt och inte skulle överensstämma med de andra centrala författningar som nämns ovan. Ett belopp som står i proportion till omsättningen garanterar att påföljdsavgiftens maximibelopp också för stora företag är tillräckligt stort för att vara förebyggande, men samtidigt står det graderade maximibeloppet i proportion till verksamhetens omfattning och överträdelsens art. I fråga om fysiska personer garanterar ett belopp som står i proportion till inkomsterna att påföljdsavgiftens maximibelopp också för höginkomstagare är tillräckligt stort för att vara förebyggande, men samtidigt står det graderade maximibeloppet i proportion till överträdelsens art.

Påföljdsavgiftens storlek blir proportionell delvis i och med att påföljdsavgiftens maximibelopp graderas. Det föreslås att maximibeloppet av de påföljdsavgifter som påförs på basis av de centrala skyldigheterna i förordningen ska vara större än för andra överträdelser av förordningen, eftersom en betydande försummelse av dem hindrar uppnåendet av de viktigaste målen i förordningen. Det är också fråga om brott mot de bestämmelser som mest inskränker näringsfriheten. Transport- och kommunikationsverket ska vid påförande av påföljdsavgifter säkerställa att sanktionen och dess belopp står i rätt proportion till gärningen. Exempelvis bör en påföljdsavgift för ringa överträdelse av anmälningsskyldigheten enligt artikel 4.2 i dataförordningen vara en mindre påföljd än en påföljdsavgift som påförs för överträdelse av skyldigheterna enligt artikel 3.1 eller artikel 4.1. Mot bakgrund av förordningens ratio är till exempel försummelse av att tillgängliggöra data en betydligt mer klandervärd gärning än försummelse av anmälningsskyldigheten, i synnerhet om den misstänktes verksamhet i övrigt är korrekt.

Maximibeloppet av den påföljdsavgift som påförs en näringsidkare vid sanktioner för lindrigare gärningar enligt förordningen kan vara två procent av den juridiska personens årsomsättning i EU under den räkenskapsperiod som föregick beslutet om påföljdsavgift. Med omsättning avses omsättning enligt 4 kap. 1 § i bokföringslagen eller motsvarande omsättning. Kopplingen mellan påföljdsavgiftens maximibelopp och just omsättningen i EU baserar sig på artikel 40.3 f i dataförordningen. För en fysisk person ska maximibeloppet vara två procent av personens skattepliktiga inkomster enligt den senast verkställda beskattningen, dock högst 2 000 euro. I fråga om två procent för fysiska personer är det fråga om ett maximibelopp, vilket ger myndigheten prövningsrätt när det gäller att besluta om storleken på en enskild avgift. Ett belopp som står i proportion till omsättningen och de skattepliktiga inkomsterna bidrar också till att garantera att avgiften är proportionell.

I fråga om de centrala skyldigheterna är påföljdsavgiftens maximibelopp för näringsidkare fyra procent av den juridiska personens årsomsättning i EU under den räkenskapsperiod som föregick beslutet om påföljdsavgift. För en fysisk person ska maximibeloppet vara fyra procent av inkomsterna enligt beskattningen, dock högst 4 000 euro. De föreskrivna maximibeloppen kan för näringsidkare stiga till miljontals euro, och syftet med dem är att förebygga i synnerhet stora multinationella företags överträdelser och att förenhetliga tillämpningspraxis på EU-nivå. I fråga om fysiska personer är en avgift på fyra procent tillräckligt avskräckande och förebyggande, men ett maximibelopp i euro garanterar att påföljdsavgiften för höginkomsttagare inte blir oskäligt stor i förhållande till den skada som fysiska personer orsakar. Maximibeloppet i euro blir i praktiken tillämpligt på årsinkomster på 100 000 euro. Enligt Skatteförvaltningen fanns det i Finland 2022 cirka 150 000 personer som tjänade över 100 000 euro. Till exempel i situationer som gäller överträdelse av bestämmelserna om företagshemligheter är påföljdsavgift inte det enda sättet att ingripa i situationen, utan också lagen om företagshemligheter ger innehavare av företagshemligheter rättsmedel i situationer där företagshemligheter obehörigen används eller röjs eller produkter som kränker företagshemligheten produceras, tillhandahålls och släpps ut på marknaden. Eftersom skyldigheterna enligt dataförordningen emellertid gäller mycket olika användningsfall och situationer och kan gälla också mindre aktörer eller fysiska personer, är det med tanke på proportionaliteten motiverat att tillsynsmyndigheterna har handlingsutrymme att gradera påföljdsavgiftens belopp från fall till fall.

Maximibeloppet på fyra procent ligger i linje med annan gällande reglering om påföljdsavgifter. Det motsvarar den nivå som föreskrivs till exempel i dataskyddsförordningen och i lagen om vissa befogenheter för konsumentskyddsmyndigheterna. Det är viktigt att nivån överensstämmer med dessa bestämmelser eftersom konsumentskyddsmyndigheterna i fortsättningen ska kunna föreslå för marknadsdomstolen att påföljdsavgift påförs också för överträdelse av vissa bestämmelser i dataförordningen på det sätt som föreskrivs i lagen om vissa befogenheter för konsumentskyddsmyndigheterna. Påföljdsavgift ska påföras i enlighet med dataskyddslagstiftningen när det är fråga om överträdelse eller försummelse av dataskyddsbestämmelserna i samband med tillämpningen av dataförordningen. Ett maximibelopp på mindre än fyra procent skulle inte nödvändigtvis vara tillräckligt avskräckande särskilt i fråga om stora företag, medan ett högre maximibelopp skulle kunna bli oskäligt och inte skulle överensstämma med de andra centrala författningar som nämns ovan.

Påföljdsavgiftens belopp baserar sig inte direkt på ett företags omsättning eller på en fysisk persons inkomster enligt beskattningen, utan bedömningen av påföljdsavgiftens belopp är en helhetsprövning. Bestämmelser om de omständigheter som ska beaktas finns i fråga om dataförordningen i artikel 40.3 i den förordningen och i fråga om dataförvaltningsakten i 21 § 2 mom. i det första lagförslaget. Skillnaden beror på att de grunder som ska beaktas vid påförande av påföljdsavgifter med stöd av dataförordningen är direkt tillämpliga. Förteckningen över

omständigheter som ska beaktas vid bedömningen av påföljdsavgiftens belopp är i praktiken nästan densamma i fråga om båda förordningarna. Vid helhetsbedömningen ska man beakta till exempel överträdelsens art, allvar, omfattning och varaktighet, varje åtgärd som den överträdande parten har vidtagit för att begränsa eller avhjälpa skadan, tidigare överträdelser, de ekonomiska fördelar som överträdelsen medfört samt andra försvårande eller förmildrande omständigheter. Beloppet av den påföljdsavgift som påförs på basis av konsumentombudsmannens framställning och grunderna för påförandet bestäms i enlighet med dataförordningen. Bestämmelser om påförande av påföljdsavgift och om förutsättningarna för att inte påföra påföljdsavgift finns i 22 § i det första lagförslaget. Enligt den paragrafen behöver påföljdsavgift inte påföras bland annat om förseelsen är ringa eller påförande av påföljdsavgift ska anses vara oskäligt.

Åtgärden att påföra påföljdsavgift är till sin karaktär en betydande förvaltningsåtgärd, och avsikten är att den ska utnyttjas endast vid allvarigare överträdelser. I 10 § i det första lagförslaget föreskrivs det om Transport- och kommunikationsverkets övriga tillsynsbefogenheter som också kan utövas i stället för påföljdsavgift, såsom rätten att meddela en anmärkning eller utfärda en varning eller rätten att ålägga den som bryter mot en förordning att avhjälpa ett förfarande som strider mot förordningen. Tillsynsbeslutet kan förenas med vite eller hot om avbrytande.

Vid påförande av påföljdsavgift i enskilda fall är det fråga om tillsynsmyndighetens prövningsrätt, som ska utövas i enlighet med principerna för god förvaltning i förvaltningslagen. Utgångspunkten för myndighetens tillsynsverksamhet är att när myndigheten överväger de befogenheter som den har till sitt förfogande vid överträdelser av en förordning, ska den befogenhet som används stå i proportion till överträdelsen. Om överträdelsen fortgår kan myndigheten, beroende på överträdelsens art och allvar, i första hand till exempel ålägga tjänsteleverantören att rätta till sin verksamhet och eventuellt förena sitt beslut med vite innan påföljdsavgift påförs. Varken dataförordningen, dataförvaltningsakten eller den nu föreslagna lagen förutsätter ändå att lindrigare metoder alltid ska användas innan påföljdsavgiftsförfarandet inleds. Det är dock klart att utgångspunkten i myndigheternas tillsynsarbete är vägledning och rådgivning, i synnerhet eftersom dataförordningen innehåller helt nya slag av reglering, av vilken det inte finns tidigare erfarenhet av tillämpning.

12.4.3.5 Förbud mot dubbel straffbarhet samt oskuldspresumtion och skydd mot självinkriminering

I artikel 4 i tilläggsprotokoll 7 till Europakonventionen fastställs ett förbud mot dubbel bestraffning, vilket innebär att ingen får lagföras eller straffas på nytt i en brottmålsrättegång i samma stat för ett brott för vilket personen redan blivit slutligt frikänd eller dömd i enlighet med lagen och rättegångsordningen i denna stat. Bestämmelser om förbud mot att åtala och bestraffa någon två gånger för samma brott finns också i artikel 50 i EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna. Enligt EU-domstolen är möjligheten att kumulera förfaranden och påföljder förenlig med det väsentliga innehållet i artikel 50 i stadgan under förutsättning att en och samma nationella lagstiftning inte gör det möjligt att lagföra och bestraffa samma gärningar som samma brott eller för att uppnå samma mål, utan endast föreskriver en möjlighet att kumulera förfaranden och påföljder enligt olika lagstiftningar.

Förbudet mot dubbel straffbarhet omfattar även administrativa påföljder av straffkaraktär för en och samma gärning. Med stöd av EU-domstolens avgöranden utgör förbudet mot dubbel straffbarhet dock inte alltid hinder för att olika myndigheter påför påföljdsavgifter på grundval av samma omständigheter med stöd av olika författningar. Påförande av två administrativa påföljdsavgifter på grundval av samma omständigheter har behandlats särskilt i EU-domstolens

rättspraxis (målen C-117/20 bpost och C-151/20 Nordzucker). Avgörandena gäller konkurrensrätten, men de kan ha en vidare innebörd (se mål C-117/20 bpost, punkt 35). Det ska då i varje enskilt fall säkerställas att de förfaranden som myndigheterna inlett har flera kompletterande mål som avser andra aspekter av samma överträdelse (mål C-117/20 bpost, punkt 50). EU-domstolens avgöranden innehåller dock inga exakta krav för myndigheternas verksamhet. I praktiken har det haft betydelse om de överlappande påföljderna har varit förutsebara och om de båda förfarandena har genomförts på ett sätt som är tillräckligt samordnat, samtidigt som förfarandena ligger nära varandra i tiden (mål C-117/20 bpost, punkterna 51 och 55; se också A och B v. Norge [GC], nr. 24130/11 och 29758/11, § 130, 15.11.2016). Olika sammantagna rättsliga reaktioner får dock inte utgöra en orimlig börda för den berörda personen (inklusive beaktande av den första påföljden när den andra påförs), och de samlade påföljderna ska stå i proportion till överträdelsernas allvar (mål C-117/20 bpost, punkterna 49 och 51).

Förbudet mot dubbel straffbarhet i förhållande till strafflagstiftningen har beaktats i den föreslagna 22 § genom att administrativ påföljdsavgift inte får påföras den som är misstänkt för samma gärning i en förundersökning eller åtalsprövning eller i ett brottmål som är anhängigt vid en domstol. Påföljdsavgift får inte heller påföras den som för samma gärning har meddelats en lagakraftvunnen dom.

Tillämpningen av förbudet mot dubbel straffbarhet bör i fråga om administrativa påföljder övervägas till exempel när det också är fråga om behandling av personuppgifter och en aktör misstänks för överträdelser av både dataförordningen eller dataförvaltningsakten, i fråga om vilka Transport- och kommunikationsverket är tillsynsmyndighet, och bestämmelserna i den allmänna dataskyddsförordningen, där Dataombudsmannen utövar tillsynen. Dataförordningen och dataförvaltningsakten begränsar inte dataskyddsregleringen och påverkar inte heller dataskyddsmyndighetens befogenheter. Dessutom kan målen med förordningarna delvis överlappa den allmänna dataskyddsförordningen. Möjligheten till överlappande förfaranden enligt olika bestämmelser kan därför inte helt uteslutas.

När det gäller administrativa påföljder föreslås ingen bestämmelse om förbud mot dubbel straffbarhet. Vid den fortsatta beredningen övervägde man att föreskriva att Transport- och kommunikationsverket inte får påföra påföljdsavgift om samma ärende har inletts vid dataombudsmannens byrå. Syftet med bestämmelsen skulle ha varit att undvika en situation där förbudet mot dubbel straffbarhet i verkligheten begränsar dataombudsmannens möjligheter att utöva sina befogenheter. Enligt domstolens avgöranden gäller förbudet mot dubbel straffbarhet på det sätt som beskrivs ovan inte nödvändigtvis alla påföljdsavgifter som påförts på grundval av samma omständigheter. En bestämmelse som gäller dataombudsmannen skulle vara svår att formulera på ett heltäckande sätt och skulle kunna leda till en felaktig slutsats om att den allmänna dataskyddsförordningen kan övervakas av någon annan än dataombudsmannen. Förbudet mot dubbel straffbarhet gäller som allmän rättsprincip, och det är inte nödvändigt att föreskriva särskilt om det. I 4 § i det första lagförslaget föreskrivs det om Transport- och kommunikationsverkets skyldighet att samarbeta med dataombudsmannen. Från fall till fall ska man genom myndighetssamarbete säkerställa att förbudet mot dubbel straffbarhet iaktas också i det administrativa påföljdsförfarandet.

I propositionen föreslås som förutsättning för tillräknande uppsåt eller oaktsamhet. I fråga om detta har man beaktat grundlagsutskottets ståndpunkt i utlåtandep Praxis under den senaste tiden, där kopplingen mellan beteende som förenas med sanktioner och uppsåt eller oaktsamhet betonas (till exempel GrUU 9/2018 rd). Förslaget är inte problematiskt med tanke på oskuldspresumtionen, eftersom det inte föreskrivs om ansvar oberoende av oaktsamhet i lagen.

Skyddet mot självinkriminering innebär att den som misstänks för ett brott har rätt att vägra medverka i en utredning av den brottsmisstanke som gäller personen. Skyddet mot självinkriminering har beaktats i 11 § i det första lagförslaget, där det föreskrivs att en skyldighet enligt 5 § att lämna information inte får förenas med ett vitesföreläggande riktat till en fysisk person, om det finns anledning att misstänka personen för brott och informationen har samband med det ärende som brottsmisstanken hänför sig till.

12.4.3.6 Påföljdsavgift för myndigheter

Påföljdsavgifter enligt dataförordningen kan beroende på skyldighetens och överträdelsens art påföras både fysiska och juridiska personer. Påföljdsavgifter enligt dataförvaltningsakten kan inte påföras fysiska personer.

I grundlagsutskottets utlåtandepraxis har det hittills på det sätt som beskrivs ovan ansetts att myndigheter eller andra offentliga organ i Finland i regel inte kan påföras administrativa påföljdsavgifter. Grundlagsutskottet har i sin utlåtandepraxis fäst särskild uppmärksamhet vid om EU-förordningen lämnar nationellt handlingsutrymme i detta avseende. Under beredningen i EU av dataförordningen infördes i förordningen ingen bestämmelse om att en medlemsstat nationellt skulle kunna föreskriva att påföljdsavgifter inte kan påföras en myndighet. Vid den fortsatta beredningen har det dock bedömts att de relativt allmänna påföljdsbestämmelserna i dataförordningen lämnar nationellt handlingsutrymme i fråga om påföljdsavgifter som påförs myndigheterna.

Enligt 22 § i det första lagförslaget får statliga myndigheter, statliga affärsverk, kommunala myndigheter, samkommuner, välfärdsområden, välfärdssammanslutningar, självständiga offentligrättsliga inrättningar, riksdagens ämbetsverk, republikens presidents kansli, evangelisk-lutherska kyrkan i Finland, ortodoxa kyrkan i Finland och de två sistnämnda församlingar, kyrkliga samfundigheter och övriga organ inte påföras påföljdsavgift. Förteckningen över enheter som ska uteslutas från påföljdsavgifter motsvarar det regleringssätt som använts till exempel vid genomförandet av dataskyddsförordningen och förordningen om artificiell intelligens. Påföljdsavgifter kan inom ramen för denna definition påföras offentligt ägda företag.

Vid beredningen av propositionen har man känt till att det i fråga om dataskyddsförordningen pågår en utredning där möjligheten att utvidga hotet om påföljdsavgift till myndigheter bedöms. Det är möjligt att grundlagsutskottet i framtiden kommer att ompröva denna fråga. Tills vidare talar grundlagsutskottets utlåtandepraxis dock för att lagstiftningen utesluter möjligheten att påföra myndigheter och andra offentliga organ påföljdsavgifter när det är möjligt inom ramen för det nationella handlingsutrymmet.

12.4.3.7 Rättsskydd

Vid påförande av påföljder enligt den föreslagna lagen iakttas de garantier för god förvaltning som avses i grundlagen. Den som är föremål för ett beslut om påföljdsavgift av Transport- och kommunikationsverket kan överklaga beslutet om påförande av påföljdsavgift genom besvär i enlighet med lagen om rättegång i förvaltningsärenden. I fråga om påföljdsavgifter som påförs i enlighet med det fjärde lagförslaget ska lagen om vissa befogenheter för konsumentskyddsmyndigheterna iakttas. Enligt den lagen påförs påföljdsavgiften av marknadsdomstolen på framställning av konsumentombudsmannen. Beslut om påföljdsavgift fattas således av en oberoende domstol. Ändring i ett beslut om påföljdsavgift som fattats av marknadsdomstolen får sökas genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen. I ärendet behövs det inte besvärstillstånd. Ett beslut om påföljdsavgift är verkställbart först när det har

vunnit laga kraft, vilket har bedömts bidra till adekvata garantier för att rättssäkerheten blivit tillgodosedd på tillbörligt sätt (GrUU 4/2004 rd, s. 7–8).

Grundlagsutskottet har ansett att ju strängare påföljd det är fråga om, desto större blir betydelsen av garantierna för rättssäkerhet och för behörigt förfarande enligt 21 § i grundlagen (GrUU 14/2018 rd). Grundlagsutskottet har ansett att beslut om att påföra påföljdsavgift bör fattas av ett kollegialt organ om påföljdsavgiften är stor och sanktionen därmed är sträng (GrUU 12/2019 rd, s. 7). Gränsen för vad som är en stor påföljd har inte fastställts, och i praktiken varierar de maximigränser som föreskrivs.

Enligt det första lagförslaget kan Transport- och kommunikationsverket för överträdelse av skyldigheterna enligt dataförordningen påföra omsättningsbaserade påföljdsavgifter som kan uppgå till betydande belopp. Av rättssäkerhetsskäl har det ansetts ändamålsenligt att styra betydande påföljder till ett kollegialt organ för avgörande. Enligt 7 a § i lagen om Transport- och kommunikationsverket har Transport- och kommunikationsverkets påföljdskollegium till uppgift att påföra påföljdsavgifter som omfattas av verkets behörighet i sådana fall när påföljdsavgiften överstiger 100 000 euro. Vid beredningen av propositionen har det inte ansetts ändamålsenligt eller resurseffektivt att inrätta ett nytt påföljdskollegium. Den gräns på 100 000 euro som fastställts för behörigheten för Transport- och kommunikationsverkets påföljdskollegium har ansetts vara ändamålsenlig också med tanke på de påföljdsavgifter som påförs med stöd av dataförordningen och dataförvaltningsakten. Vid den nationella beredningen i fråga om dataförordningen har det ansetts att de påföljdsavgifter som påförs i samband med förordningen i regel gäller juridiska personer och överträdelse eller försummelser som dessa begått i samband med ekonomisk verksamhet. I fråga om sådana aktörer är påföljdsavgiftens relativa inverkan på aktörens ekonomiska situation lindrigare.

Maximibeloppet av de påföljdsavgifter som åläggs med stöd av dataförvaltningsakten är klart lägre, högst 100 000 euro, vilket innebär att det inte har ansetts att det finns något likadant ökat behov av rättsskydd i samband med dem, och de hör inte till påföljdskollegiets behörighet. Med stöd av vad som anförts ovan uppfyller lagförslagen de krav som grundlagen ställer, och lagförslagen kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

12.5 Riksdagens roll och de högsta laglighetsövervakarnas ställning

12.5.1 Nationellt handlingsutrymme

Dataförordningens tillämpningsområde fastställs i artikel 1 i förordningen. Tillämpningen av dataförordningen baserar sig i stor utsträckning på rollerna enligt förordningen. Tillämpningsområdet omfattar bland annat tillverkare av uppkopplade produkter som släpps ut på marknaden i unionen, användare av sådana produkter eller tillhörande tjänster, datahållare, datamottagare och offentliga organ. Med offentliga organ avses enligt artikel 2 i dataförordningen medlemsstaternas nationella, regionala eller lokala myndigheter och medlemsstaternas offentlighetsrättsliga organ, eller sammanslutningar som bildats av en eller flera sådana myndigheter eller ett eller flera sådana organ.

Utifrån artikel 1 i dataförordningen förblir det oklart om förordningen är avsedd att tillämpas också på riksdagens och de högsta laglighetsövervakarnas verksamhet. Dataförordningen innehåller inget uttryckligt undantag eller handlingsutrymme i fråga om detta. Artikel 1.6 i dataförordningen innehåller dock en mer allmän avgränsning enligt vilken förordningen bland annat inte är tillämplig på områden som inte omfattas av unionsrätten. Enligt samma artikel påverkar dataförordningen inte medlemsstaternas befogenheter i fråga om allmän säkerhet, försvar eller nationell säkerhet, oavsett vilken typ av enhet som medlemsstaterna har anförtrött

att utföra dessa uppgifter. Förordningen påverkar inte heller medlemsstaternas befogenheter i fråga om tull- och skatteförvaltning eller medborgares hälsa och säkerhet. Dessa avgränsningar kan anses innebära handlingsutrymme i fråga om riksdagens verksamhet, eftersom grundlagsutskottet i sin utlåtandep Praxis har ansett att riksdagsarbetet inte hör till tillämpningsområdet för unionsrätten. Grundlagsutskottet förutsatte i anslutning till den lagstiftning som kompletterar EU:s allmänna dataskyddsförordning att riksdagsarbetet skulle uteslutas från den föreslagna dataskyddslagens tillämpningsområde för att förslaget skulle kunna behandlas i vanlig lagstiftningsordning (GrUU 14/2018 rd).

Dataförvaltningsaktens innehåll och tillämpningsområde fastställs i artikel 1 i den förordningen. Enligt artikel 1.1 fastställs i förordningen a) villkoren för vidareutnyttjande inom unionen av vissa kategorier av data som innehåses av offentliga myndigheter (kapitel 2), b) en ram för anmälan av och tillsyn över tillhandahållandet av dataförmedlingstjänster (kapitel 3), c) en ram för frivillig registrering av enheter som samlar in och behandlar data som tillhandahålls för altruistiska ändamål (kapitel 4), och d) en ram för inrättandet av en europeisk datainnovationsstyrelse (kapitel 6). Bestämmelser om användning av data finns redan i flera andra EU-rättsakter. Av denna orsak föreskrivs det i artikel 1.2–1.5 om dataförvaltningsakten i förhållande till andra rättsakter. Dataförvaltningsakten medför inte någon skyldighet för offentliga myndigheter att tillåta vidareutnyttjande av data och befriar inte heller offentliga myndigheter från deras skyldigheter i fråga om konfidentiell behandling enligt unionsrätten eller nationell rätt. Den ska inte påverka a) tillämpningen av särskilda bestämmelser i unionsrätten eller nationell rätt om tillgång till eller vidareutnyttjande av vissa kategorier av data, särskilt när det gäller beviljandet av tillgång till och utlämnandet av officiella handlingar, och b) offentliga myndigheters skyldigheter enligt unionsrätten eller nationell rätt att tillåta vidareutnyttjande av data eller krav som rör behandling av icke-personuppgifter. Med offentliga myndigheter avses enligt artikel 2 i dataförvaltningsakten statliga, regionala eller lokala myndigheter och offentligrättsliga organ, eller sammanslutningar av en eller flera sådana myndigheter eller av ett eller flera sådana offentligrättsliga organ.

Leverantörer av dataförmedlingstjänster och dataaltruismorganisationer omfattas av dataförvaltningsaktens tillämpningsområde.

Med dataförmedlingstjänst avses en tjänst som syftar till att med tekniska, rättsliga eller andra medel upprätta affärsförbindelser för datadelning mellan ett obestämt antal registrerade och datainnehavare, å ena sidan, och dataanvändare, å andra sidan, inbegripet för att utöva de registrerades rättigheter avseende personuppgifter. Dataförmedlingstjänster är dock inte a) tjänster som erhåller data från datainnehavare och aggregerar, berikar eller omvandlar data i syfte att avsevärt öka deras värde och licensierar användningen av resulterande data till dataanvändare, utan att upprätta en affärsförbindelse mellan datainnehavare och dataanvändare, b) tjänster som är inriktade på förmedling av upphovsrättsligt skyddat innehåll, c) tjänster som uteslutande används av en datainnehavare för att möjliggöra användning av de data som den datainnehavaren innehar, eller som används av flera juridiska personer i en sluten grupp, inbegripet leverantörs- eller kundrelationer eller samarbeten som grundar sig på avtal, särskilt sådana som har som huvudsakligt syfte att säkerställa funktionerna för föremål och enheter som är anslutna till sakernas internet, eller d) datadelningstjänster som erbjuds av offentliga myndigheter som inte syftar till att upprätta affärsförbindelser.

Kommissionen har i sina ställningstaganden till tolkningen ansett att en dataförmedlingstjänst inte kan vara en myndighet. Således kan varken riksdagen eller riksdagens ämbetsverk vara sådana leverantörer av dataförmedlingstjänster som avses i förordningen eller omfattas av förordningens tillämpningsområde och myndighetstillsyn, och till denna del finns det inget nationellt handlingsutrymme.

Med dataaltruism avses den frivilliga delningen av data på grundval av de registrerades samtycke till behandling av personuppgifter som rör dem, eller tillstånd från datainnehavare att tillåta användning av deras icke-personuppgifter utan något krav på eller mottagande av ersättning utöver ersättning för de kostnader som de ådragit sig när de gör uppgifterna tillgängliga för mål av allmänintresse, som det föreskrivs i nationell rätt i förekommande fall, såsom hälso- och sjukvård, bekämpande av klimatförändringar, förbättring av mobiliteten, främjande av utveckling, framställning och spridning av officiell statistik, förbättrat tillhandahållande av offentliga tjänster, politiskt beslutsfattande eller vetenskaplig forskning av allmänt intresse. Dataförvaltningsakten innehåller bestämmelser om frivillig registrering av enheter som samlar in och behandlar data som tillhandahålls för altruistiska ändamål. Om riksdagen eller riksdagens ämbetsverk registrerar sig som en sådan dataaltruismorganisation som avses i dataförvaltningsakten, omfattas den av myndighetstillsynen enligt 4 kap. i dataförvaltningsakten eller enligt den nationella lagen, och det finns inget uttryckligt nationellt handlingsutrymme till denna del.

12.5.2 Riksdagens roll och de högsta laglighetsövervakarnas oberoende

Enligt 2 § 1 mom. i grundlagen tillkommer statsmakten i Finland folket, som företräds av riksdagen. Riksdagens verksamhet kan delas in i riksdagsarbete, som regleras i grundlagen och riksdagens arbetsordning, och förvaltningsverksamhet, som bedrivs av riksdagens ämbetsverk. Enligt grundlagsutskottet innebär riksdagens konstitutionella ställning också att riksdagsarbetet inte kan övervakas av utomstående. Därför föreskriver grundlagen uttömmande om att laglighetskontrollen av riksdagens verksamhet ska handhas av riksdagens egna organ, talmannen och grundlagsutskottet (GrUU 14/2018 rd, s. 10). Utskottet har i princip inte sett något hinder för att de allmänna lagarna om förvaltningen också utsträcks till riksdagens ämbetsverk (se GrUU 43/1998 rd, s. 6/II).

I sitt utlåtande till regeringens proposition med förslag till lagstiftning om genomförande av cybersäkerhetsdirektivet (NIS2-direktivet) ansåg grundlagsutskottet (GrUU 62/2024) ändå att i synnerhet förslaget att riksdagens kansli i dess helhet skulle omfattas av tillämpningsområdet för lagen var problematiskt i konstitutionellt hänseende. Riksdagens kansli är en fast del av riksdagens organisation och kan inte avskiljas från riksdagens verksamhet som högsta statsorgan. Motsvarande synpunkter i anslutning till riksdagsarbetet kan också framföras i fråga om riksdagens övriga ämbetsverk. Utskottet förutsatte att den föreslagna lagen skulle ändras så att 4 a § i lagen om informationshantering inom den offentliga förvaltningen inte tillämpas på riksdagens ämbetsverk för att lagen skulle kunna behandlas i vanlig lagstiftningsordning. Grundlagsutskottet har tidigare ansett att en reglering där informationshanteringen vid riksdagens ämbetsverk styrs av finansministeriet är problematisk med tanke på 2 § i grundlagen. Enligt utskottet går detta i sista hand tillbaka på den institutionella lösningen enligt 2 § i grundlagen, nämligen att det görs åtskillnad mellan det högsta statsorganet riksdagen, som utövar den lagstiftande makten och fattar beslut om statsfinanserna, och statsrådet som utövar regeringsmakten. Enligt utskottets mening skulle det klart strida mot denna grundprincip om informationsförvaltningen vid riksdagens ämbetsverk styrdes av finansministeriet. Enligt utskottets ståndpunkt kunde lagen därför stiftas i vanlig lagstiftningsordning bara om riksdagens ämbetsverk och inrättningar ströks i bestämmelsen om tillämpningsområdet i lagförslaget (GrUU 46/2010 rd, s. 5).

Vid beredningen av propositionen har det inte kunnat uteslutas att riksdagens ämbetsverk eller de högsta laglighetsövervakarna i framtiden kan vara åtminstone sådana användare som avses i dataförordningen, vilka omfattas av förordningens tillämpningsområde. På motsvarande sätt kan de anses omfattas av den relativt omfattande definitionen av offentliga organ i dataförordningen. Varken riksdagen eller riksdagens ämbetsverk kan vara sådana leverantörer

av dataförmedlingstjänster som avses i dataförvaltningsakten eller omfattas av dess tillämpningsområde och myndighetstillsyn. Riksdagens ämbetsverk kan bedriva sådan altruistisk verksamhet som avses i dataförvaltningsakten. En enhet som bedriver altruistisk verksamhet omfattas ändå inte automatiskt av myndighetstillsynen, utan den behöver ansöka om registrering i enlighet med dataförvaltningsakten. Dataaltruismorganisationer är alltså inte föremål för tillsyn och påföljder om de inte ansöker om registrering i enlighet med förordningen.

I denna proposition har grundlagsutskottets utlåtanden beaktats så att det i 1 § i det första lagförslaget föreskrivs om lagens tillämpningsområde. Från tillämpningsområdet utesluts för det första riksdagsarbetet och riksdagens kansli. För det andra utesluts andra ämbetsverk vid riksdagen från lagens tillämpningsområde, om deras verksamhet som omfattas av dataförordningen eller dataförvaltningsakten har en central koppling till riksdagsarbetet. Det finns dock osäkerheter när det gäller om riksdagens ämbetsverk ska omfattas av lagens tillämpningsområde. Den verksamhet som utövas av riksdagens ämbetsverk är inte alltid möjlig att särskilja från riksdagsverksamheten. Risker med en tillsyn som riktas mot riksdagens ämbetsverk är att tillsynen samtidigt riktas mot riksdagsverksamheten, som inte anses höra till tillämpningsområdet för unionsrätten. Syftet med den föreslagna bestämmelsen är att säkerställa för det första att riksdagens verksamhet som högsta statsorgan inte äventyras på grund av myndighetstillsynen över riksdagens verksamhet och för det andra att ett effektivt genomförande av unionsrätten kan säkerställas också i den verksamhet som utövas av riksdagens ämbetsverk. Vad som avses med ”har en central koppling till riksdagsarbetet” i den föreslagna bestämmelsen bör bedömas från fall till fall separat för vart och ett av riksdagens ämbetsverk. Enligt den föreslagna lagen kan riksdagens ämbetsverk inte påföras påföljdsavgifter, men ämbetsverken kan däremot bli föremål för andra kontrollåtgärder till den del de omfattas av lagens tillämpningsområde.

Enligt grundlagen har de högsta laglighetsövervakarna till uppgift att i sin laglighetskontroll övervaka att domstolarna och andra myndigheter samt tjänstemännen, offentligt anställda arbetstagare och också andra, när de sköter offentliga uppdrag, följer lag och fullgör sina skyldigheter. Enligt 117 § i grundlagen gäller i fråga om undersökning av lagligheten av justitiekanslerns och justitieombudsmannens ämbetsåtgärder, väckande av åtal mot justitiekanslern och justitieombudsmannen för lagstridigt förfarande i tjänsteutövning samt behandlingen av sådana åtal vad som i 114 och 115 § sägs om medlemmarna i statsrådet. Med stöd av dessa bestämmelser har riksdagen och dess grundlagsutskott därmed som direkt grundlagsfäst uppgift att undersöka lagligheten i de högsta laglighetsövervakarnas ämbetsåtgärder och att övervaka deras verksamhet. Grundlagsbestämmelserna är enligt grundlagsutskottet avsedda att vara uttömmande och detta framhäver vikten av oavhängighet i de högsta laglighetsövervakarnas verksamhet, i synnerhet i förhållande till de myndigheter som övervakas (GrUU 14/2018 rd, s. 11–12).

Grundlagsutskottet ansåg i samband med behandlingen av den lagstiftning som kompletterar EU:s allmänna dataskyddsförordning att det med tanke på fördelningen av de statliga uppgifterna enligt 2 och 3 § i grundlagen och befogenhetsrelationerna mellan statsorganen i princip inte är motiverat att en myndighet som hör till förvaltningen under statsrådet ska kunna övervaka riksdagens eller riksdagens justitieombudsmans verksamhet (GrUU 14/2018 rd, s. 12). Grundlagsutskottet ansåg att de högsta laglighetsövervakarnas konstitutionella roll och uppgifter och den samlade konstitutionella laglighetskontrollen gör det omöjligt att dataombudsmannen, som är lägre i instansordningen, skulle utöva tillsyn över de högsta laglighetsövervakarna, och en sådan avgränsning måste uttryckligen framgå av bestämmelserna i dataskyddslagen. Förslaget till dataskyddslag måste ändras på så sätt att den tillsynsmyndighet som avses i dataskyddslagen inte är behörig att övervaka den laglighetskontroll som utförs av de högsta laglighetsövervakarna.

Vidare fäste grundlagsutskottet i sitt utlåtande (GrUU 14/2018 rd, s. 13–14) uppmärksamhet vid att unionen enligt artikel 4.2 i fördraget om Europeiska unionen (EU-fördraget) ska respektera medlemsstaternas likhet inför fördragen samt deras nationella identitet, som kommer till uttryck i deras politiska och konstitutionella grundstrukturer, inbegripet det lokala och regionala självstyret. Enligt utskottet uttrycker bestämmelsen principen att den materiella unionsrätten inte kan anses ifrågasätta den konstitutionella och institutionella strukturen hos den offentliga maktutövningen i medlemsstaterna. Enligt utskottet kan en fördragsbestämmelse om nationell identitet med förankring i den konstitutionella strukturen ändå bara utgöra en snävt tillämplig proportionerlig grund för att avvika från fullständig tillämpning av unionsrätten. Enligt utskottet går EU-domstolen i målet Sayn-Wittgenstein mot Landeshauptmann von Wien (C-208/09, p. 92) in på respekten för den nationella konstitutionella identiteten uttryckligen med hänsyn till proportionaliteten. Enligt grundlagsutskottets uppfattning var det i analysen av proportionaliteten väsentligt att det inte rörde sig om en materiell konflikt mellan EU-rätten och innehållet i grundlagen, utan om att EU-rätten leder till en sådan konflikt med de institutionella lösningarna i Finlands grundlag som rättsakten inte uttryckligen syftar till. Utskottet såg det som väsentligt att avgränsningarna av tillämpningsområdet i fråga om de högsta laglighetsövervakarna inte riskerar målen för rättsakten. I sista hand är det EU-domstolen som är behörig att tolka artikel 4.2 i EU-fördraget, förordningen och relationen mellan dessa. Utskottet ansåg dock att eftersom tolkningen fortfarande var oklar på denna punkt, kom regeringen i propositionen inte med en tillräcklig EU-rättslig motivering till förslaget att låta myndighetens tillsynsbehörighet omfatta de högsta laglighetsövervakarna.

I 1 § i det första lagförslaget har grundlagsutskottets synpunkter beaktats också så att lagen inte ska tillämpas på riksdagens justitieombudsman eller justitiekanslern i statsrådet. Bestämmelsen innebär att riksdagens justitieombudsman och justitiekanslern i statsrådet inte kan bli föremål för tillsyn eller påföljder som åläggs av myndigheter på lägre nivå än de högsta laglighetsövervakarna. Dataförordningen utgör åtminstone inget uttryckligt hinder för att de högsta laglighetsövervakarna lämnas utanför myndighetstillsynen och påförandet av påföljder enligt den föreslagna lagen. Begränsningen av tillämpningsområdet äventyrar inte de centrala målen för tillsynen över efterlevnaden av förordningen eller tillsynens effektivitet. Tolkningen i fråga om förhållandet mellan artikel 4.2 i EU-fördraget och dataförordningen är oklar på motsvarande grunder som grundlagsutskottet konstaterade i samband med stiftandet av dataskyddslagen.

Kläm

Eftersom dataförordningen och dataförvaltningsakten innehåller bestämmelser som föreslås bli kompletterade genom lag, föreläggs riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag

om tillsyn över förvaltningen och delningen av data

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 kap.

Allmänna bestämmelser

1 §

Lagens syfte och tillämpningsområde

Denna lag innehåller bestämmelser som kompletterar Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2023/2854 om harmoniserade regler för skälig åtkomst till och användning av data och om ändring av förordning (EU) 2017/2394 och direktiv (EU) 2020/1828 (*dataförordningen*) och Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2022/868 om europeisk dataförvaltning och om ändring av förordning (EU) 2018/1724 (*dataförvaltningsakten*).

Denna lag tillämpas i enlighet med tillämpningsområdet enligt artikel 1 i dataförordningen och artikel 1 i dataförvaltningsakten, med undantag för kapitel II i dataförvaltningsakten och myndighetsuppgifterna i anslutning till det. Denna lag tillämpas inte på riksdagsarbetet eller riksdagens kansli. Denna lag tillämpas inte på andra ämbetsverk vid riksdagen, om deras verksamhet inom förordningarnas tillämpningsområde har en central koppling till riksdagsarbetet. Lagen tillämpas inte på riksdagens justitieombudsman och inte heller på justitiekanslern i statsrådet.

Bestämmelser om skyddet för företagshemligheter och tekniska anvisningar i samband med näringsverksamhet finns i lagen om företagshemligheter (595/2018).

Bestämmelser om säkerställande av bevisning i mål som gäller ersättande av skada som baserar sig på att en sådan företagshemlighet eller teknisk anvisning som avses i lagen om företagshemligheter obehörigen har utnyttjats eller röjts eller meddelande av ett sådant förbud som avses i 8 § i lagen om företagshemligheter finns i lagen om säkerställande av bevisning i tvistemål som gäller immateriella rättigheter (344/2000).

2 §

Datasamordnare och andra behöriga myndigheter

Datasamordnare enligt artikel 37 i dataförordningen är i Finland Transport- och kommunikationsverket.

Transport- och kommunikationsverket är den behöriga myndighet enligt artikel 37 i dataförordningen som ansvarar för tillsynen, om inte något annat följer av 3 §. Andra behöriga myndigheter i fråga om tillsynen över efterlevnaden av dataförordningen är konsumentombudsmannen och Konkurrens- och konsumentverket.

Transport- och kommunikationsverket ska öka datakompetensen bland företag och enheter i enlighet med artikel 37.5 a i dataförordningen och övervaka utvecklingen i anslutning till tillgängliggörande och användning av data i enlighet med artikel 37.5 e i den förordningen.

Transport- och kommunikationsverket ska i enlighet med artikel 10.5 i dataförordningen certifiera de organ för tvistlösning utanför domstol som är etablerade i Finland.

Transport- och kommunikationsverket är behörig myndighet enligt artiklarna 13 och 23 i dataförvaltningsakten.

3 §

Konsumentombudsmannens och Konkurrens- och konsumentverkets behörighet

Den behöriga myndighet enligt artikel 37 i dataförordningen som ansvarar för tillsynen är konsumentombudsmannen i fråga om artikel 3.2 och 3.3 i dataförordningen, om det gäller lämnande av information från näringsidkare till konsumenter.

Konkurrens- och konsumentverket ska öka datakompetensen bland konsumenter i enlighet med artikel 37.5 a i dataförordningen.

Bestämmelser om vissa befogenheter för konsumentombudsmannen finns i lagen om vissa befogenheter för konsumentskyddsmyndigheterna (566/2020). Bestämmelser om konsumentombudsmannens uppgifters prioriteringsordning finns i lagen om Konkurrens- och konsumentverket (661/2012).

4 §

Samarbete mellan myndigheterna

Transport- och kommunikationsverket, konsumentombudsmannen och Konkurrens- och konsumentverket ska vid skötseln av uppgifter enligt dataförordningen och denna lag samarbeta med dataombudsmannen och andra relevanta myndigheter.

Konsumentombudsmannen ska underrätta Transport- och kommunikationsverket, om konsumentombudsmannen tar emot en anmälan som gäller överträdelser av skyldigheter som föreskrivs i dataförordningen och anser det vara behövligt att ta upp ärendet till prövning.

2 kap.

Myndigheternas undersökningsförfarande och tillsynsåtgärder

5 §

Rätt att få information

Bestämmelser om Transport- och kommunikationsverkets rätt att få information för att kontrollera efterlevnaden av dataförordningen, dataförvaltningsakten och denna lag finns i artikel 37.14 i dataförordningen och i artiklarna 14.2 och 24.2 i dataförvaltningsakten. De som är föremål för begäran om information ska lämna ut informationen oberoende av sekretessbestämmelserna, utan obefogat dröjsmål, i den form som myndigheten begär och avgiftsfritt.

Transport- och kommunikationsverket har den rätt att få information som avses i denna paragraf om verket med stöd av en begäran som en behörig myndighet i en annan medlemsstat lämnat i enlighet med artikel 37.15 i dataförordningen begär information för att uppfylla de behöriga myndigheternas skyldighet att samarbeta i enlighet med artiklarna 37.2 och 38.3 i den förordningen.

6 §

Informationsutbyte mellan myndigheterna

Transport- och kommunikationsverket och konsumentombudsmannen har trots sekretessbestämmelserna rätt att till varandra lämna ut information eller handlingar som de fått eller upprättat i samband med skötseln av sina uppgifter enligt dataförordningen, dataförvaltningsakten och denna lag, om det är nödvändigt för skötseln av deras uppgifter enligt dataförordningen, dataförvaltningsakten eller denna lag.

Transport- och kommunikationsverket och konsumentombudsmannen kan av andra myndigheter begära yttranden i det ärende som behandlas och trots sekretessbestämmelserna och andra begränsningar som gäller utlämnande av information till dem lämna ut de handlingar och den information som är nödvändiga för att de ska kunna lämna yttranden, om det är nödvändigt för skötseln av deras uppgifter enligt dataförordningen, dataförvaltningsakten eller denna lag.

Transport- och kommunikationsverket ska underrätta de myndigheter som nämns i 25 § 1 mom., om det finns skäl att misstänka att ett ärende som kommit in till verket för behandling och som gäller åtkomsten till eller överföringen av data har samband med den nationella säkerheten eller försvaret.

Transport- och kommunikationsverket har trots sekretessbestämmelserna och andra begränsningar som gäller utlämnande av information rätt att till inrikesministeriet och Huvudstaben lämna ut en handling som verket fått eller upprättat i samband med skötseln av sina uppgifter enligt denna lag samt att för inrikesministeriet och dess underlydande ämbetsverk och för Huvudstaben röja sekretessbelagd information, om det är nödvändigt för ett remissförfarande enligt 25 § 1 mom.

7 §

Inspektioner

Transport- och kommunikationsverket har för tillsynen över misstänkta överträdelser av skyldigheterna enligt dataförordningen och denna lag rätt att få tillträde till lokaler som en användare, datahållare eller datamottagare enligt dataförordningen använder för ändamål som rör deras närings- eller yrkesverksamhet och att utföra de inspektioner som behövs för tillsynsärendet. Rätten att få tillträde till och utföra inspektioner i lokaler gäller inte utrymmen som används för boende av permanent natur.

Transport- och kommunikationsverket har vid inspektionerna trots sekretessbestämmelserna och oberoende av lagringsmediet rätt att få för granskning, kopiera och för kopiering omhändertaga affärskorrespondens, bokföring, andra handlingar och information, i vilken form som helst, som behövs för en tillsynsuppgift i samband med en misstänkt överträdelse. De tjänstemän som förrättar inspektionen har rätt att av lagliga företrädare för eller anställda hos föremålet för inspektionen få redogörelser för fakta och handlingar som har samband med föremålet för och ändamålet med inspektionen och protokollföra de svar som har erhållits.

På inspektioner tillämpas dessutom 39 § i förvaltningslagen (434/2003).

Transport- och kommunikationsverket har de inspektionsrättigheter som anges i denna paragraf om verket med stöd av en begäran som en behörig myndighet i en annan medlemsstat lämnat i enlighet med artikel 37.15 i dataförordningen förrättar inspektion i Finland för att uppfylla de behöriga myndigheternas skyldighet att samarbeta i enlighet med artiklarna 37.2 och 38.3 i den förordningen.

8 §

Undantag från rätten att få information och utföra inspektioner när det gäller advokatsekretess

Med avvikelse från vad som föreskrivs ovan i detta kapitel har Transport- och kommunikationsverket när verket utövar de undersökningsbefogenheter som föreskrivs i 5 och 7 § inte rätt att få eller inspektera handlingar som innehåller konfidentiell korrespondens mellan en klient och en i lagen om advokater (496/1958) avsedd advokat, ett utomstående i lagen om rättegångsbiträden med tillstånd (715/2011) avsett rättegångsombud eller rättegångsbiträde eller ett i rättshjälpslagen (257/2002) avsett offentligt rättsbiträde.

Undantaget tillämpas på Transport- och kommunikationsverkets undersökningsbefogenheter enligt 5 och 7 § i denna lag oberoende av om de utövas vid utförandet av Transport- och kommunikationsverkets egna tillsynsuppgifter eller på begäran av en behörig myndighet i en annan medlemsstat.

9 §

Handräckning

Transport- och kommunikationsverket har rätt att på begäran få handräckning av polisen för att utföra sina uppgifter enligt dataförordningen och denna lag.

10 §

Tillsynsbeslut

Om Transport- och kommunikationsverket konstaterar en överträdelse av skyldigheterna eller förbuden enligt dataförordningen eller dataförvaltningsakten, kan verket meddela en anmärkning eller utfärda en varning samt ålägga den som bryter mot dataförordningen eller dataförvaltningsakten att upphöra med överträdelsen eller att avhjälpa sitt fel eller sin försummelse, eller också kan verket förbjuda den åtgärd som står i strid med dataförordningen eller dataförvaltningsakten.

Myndigheten kan sätta ut en skäligen tidsfrist inom vilken överträdelsen eller försummelsen ska upphöra.

11 §

Vite och hot om avbrytande

Transport- och kommunikationsverket kan förena tillsynsbeslut enligt 10 § och andra ålägganden enligt denna lag med vite eller hot om avbrytande.

En skyldighet enligt 5 § att lämna information får inte förenas med ett vitesföreläggande riktat till en fysisk person, om det finns anledning att misstänka personen för brott och informationen har samband med det ärende som brottsmisstanken hänför sig till.

12 §

Uppgifternas prioritetsordning och lämnande av ett ärende utan prövning

Transport- och kommunikationsverket kan ställa sina tillsynsuppgifter enligt denna lag i prioritetsordning.

Transport- och kommunikationsverket får lämna ett ärende utan prövning, om ärendet trots en misstanke om fel eller försummelser endast har en ringa betydelse med tanke på fullgörandet av skyldigheterna enligt dataförordningen eller dataförvaltningsakten. Transport- och kommunikationsverket ska genast när det är möjligt fatta beslut om att inte ta upp ett ärende till prövning.

3 kap.

Administrativa påföljdsavgifter

13 §

Påföljdsavgift för tillverkare, försäljare, uthyrare, leasegivare och tjänsteleverantörer

Påföljdsavgift kan av Transport- och kommunikationsverket påföras en tillverkare eller tjänsteleverantör som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot eller försummar skyldigheten att utforma, tillverka och tillhandhålla uppkopplade produkter och tillhörande tjänster i enlighet med artikel 3.1 i dataförordningen.

Påföljdsavgift kan av Transport- och kommunikationsverket påföras en försäljare, uthyrare eller leasegivare som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot eller försummar skyldigheten att innan ett avtal ingås lämna den information som avses i artikel 3.2 i dataförordningen till andra användare än konsumenter.

Påföljdsavgift kan av Transport- och kommunikationsverket påföras en sådan leverantör av en tillhörande tjänst som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot eller försummar skyldigheten att innan ett avtal ingås lämna den information som avses i artikel 3.3 i dataförordningen till andra användare än konsumenter.

14 §

Påföljdsavgift för datahållare

Påföljdsavgift kan av Transport- och kommunikationsverket påföras en datahållare som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot eller försummar följande skyldigheter eller förbud enligt dataförordningen:

1) skyldigheten enligt artikel 4.1 att göra lätt åtkomliga data och relevanta metadata tillgängliga för användaren,

2) skyldigheten enligt artikel 4.2, 4.7 eller 4.8 eller artikel 5.10 eller 5.11 att underrätta Transport- och kommunikationsverket om att delningen av data hindrats, avbrutits eller vägrats,

3) förbudet enligt artikel 4.4 mot att göra det orimligt svårt för användaren att göra sina val eller utöva sina rättigheter,

4) förbudet artikel 4.5 mot att begära att en användare lämnar någon information utöver vad som behövs för att kontrollera om personen kan anses vara en användare och att spara information om användarens åtkomst till begärda data utöver vad som behövs eller förbudet enligt artikel 5.4 mot att begära att en användare eller en tredje part lämnar någon information utöver vad som behövs för att kontrollera om personen kan anses vara en användare eller en tredje part och att spara information om den tredje partens åtkomst till begärda data utöver vad som behövs,

5) skyldigheten enligt artikel 4.7 eller artikel 5.10 att skriftligen till användaren eller den tredje parten lämna ett motiverat beslut om att delningen av data hindrats eller delningen av data avbrutits eller skyldigheten enligt artikel 4.8 eller artikel 5.11 att skriftligen tillhandahålla användaren eller den tredje parten motiveringen till att datahållaren vägrat att dela data,

6) förbudet enligt artikel 4.13 mot att använda lätt åtkomliga data som är icke-personuppgifter utan ett avtal med användaren eller förbudet enligt artikel 4.14 mot att göra sådana data som är icke-personuppgifter tillgängliga för tredje parter utan ett avtal med användaren,

7) skyldigheten enligt artikel 5.1 att på begäran göra lätt åtkomliga data och relevanta metadata tillgängliga för en tredje part eller förbudet enligt artikel 8.4 mot att göra data tillgängliga för en datamottagare om inte användaren begär det eller skyldigheten enligt artikel 8.1 att komma överens med en datamottagare om villkoren för att göra data tillgängliga, eller

8) skyldigheten enligt artikel 18.1 att utan oskäligt dröjsmål göra data tillgängliga för de begärande organ som avses i artikeln.

15 §

Påföljdsavgift för användare

Påföljdsavgift kan av Transport- och kommunikationsverket påföras en i dataförordningen avsedd användare som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot eller försummar följande skyldigheter eller förbud enligt dataförordningen:

1) skyldigheten enligt artikel 4.6 att iaktta de skyddsåtgärder för bevarande av företagshemligheter som överenskommits med datahållaren eller innehavaren av företagshemligheter,

2) förbudet enligt artikel 4.10 mot att använda eller med en tredje part dela data erhållna av en datahållare för att utveckla en uppkopplad produkt som konkurrerar med den produkt som dessa data härrör från, eller

3) förbudet enligt artikel 4.11 mot att använda tvångsmedel och att missbruka luckor i en datahållares tekniska infrastruktur som utformats för att skydda data, för att få åtkomst till data.

16 §

Påföljdsavgift för grindvaktföretag

Påföljdsavgift kan av Transport- och kommunikationsverket påföras ett sådant i artikel 3 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2022/1925 om öppna och rättvisa marknader inom den digitala sektorn och om ändring av direktiv (EU) 2019/1937 och (EU) 2020/1828 (Förordningen om digitala marknader), nedan *förordningen om digitala marknader*, avsett grindvaktföretag som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot eller försummar ett förbud enligt artikel 5.3 i dataförordningen mot att begära och ta emot data.

17 §

Påföljdsavgift för tredje parter

Påföljdsavgift kan av Transport- och kommunikationsverket påföras en tredje part som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot eller försummar följande skyldigheter eller förbud enligt dataförordningen:

1) förbudet enligt artikel 5.5 mot att använda tvångsmedel och att missbruka luckor i en datahållares tekniska infrastruktur som utformats för att skydda data, för att få åtkomst till data,

2) förbudet enligt artikel 6.2 a mot att göra det orimligt svårt för användaren att göra sina val eller utöva sina rättigheter,

3) förbudet enligt artikel 6.2 c mot att göra de data som den tar emot tillgängliga för en annan tredje part utan ett avtal med användaren och utan att den andra tredje parten vidtar alla de skyddsåtgärder för bevarande av företagshemligheter som överenskommits mellan datahållaren och den tredje parten,

4) förbudet enligt artikel 6.2 d mot att göra data tillgängliga för ett grindvaksföretag enligt artikel 3 i förordningen om digitala marknader,

5) förbudet enligt artikel 6.2 e mot att använda eller med en annan tredje part dela data erhållna av en datahållare för att utveckla en uppkopplad produkt som konkurrerar med den produkt som dessa data härrör från,

6) skyldigheten enligt artikel 6.2 g att iaktta de åtgärder för bevarande av företagshemligheter som överenskommit med datahållaren eller innehavaren av företagshemligheter, eller

7) förbudet enligt artikel 6.2 h mot att hindra en användare som är en konsument från att göra mottagna data tillgängliga för andra parter.

18 §

Påföljdsavgift för leverantörer av databehandlingstjänster

Påföljdsavgift kan av Transport- och kommunikationsverket påföras en leverantör av databehandlingstjänster som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot eller försummar följande skyldigheter eller förbud enligt dataförordningen:

1) skyldigheten enligt artikel 25.1 att ingå ett skriftligt avtal med kunden och göra avtalet tillgängligt för kunden före undertecknandet av avtalet,

2) skyldigheten enligt artikel 26 att förse kunden med den information som anges i artikeln,

3) förbudet enligt artikel 29.1 mot att ta ut bytesavgifter, eller

4) skyldigheten enligt artikel 32.1 att vidta adekvata åtgärder för att förhindra överföring till tredjeländer av och tredjeländers statliga åtkomst till icke-personuppgifter.

19 §

Påföljdsavgift för leverantörer av dataförmedlingstjänster

Påföljdsavgift kan av Transport- och kommunikationsverket påföras en sådan leverantör av i artikel 10 i dataförvaltningsakten avsedda dataförmedlingstjänster som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot eller försummar följande skyldigheter eller villkor enligt dataförvaltningsakten:

1) den anmälningsskyldighet för leverantörer av dataförmedlingstjänster som föreskrivs i artikel 11,

2) de villkor för tillhandahållande av dataförmedlingstjänster som föreskrivs i artikel 12, eller

3) de villkor för överföring till tredjeländer av andra uppgifter än personuppgifter som föreskrivs i artikel 31.

20 §

Storleken på påföljdsavgifter som gäller dataförordningen

Om en påföljdsavgift som gäller dataförordningen påförs en näringsidkare, får påföljdsavgiften uppgå till högst 2 procent av omsättningen under den räkenskapsperiod som föregår beslutet om påföljdsavgift. Om påföljdsavgift påförs en fysisk person som inte är näringsidkare, får påföljdsavgiften uppgå till högst 2 procent av den fysiska personens skattepliktiga inkomster enligt den senast verkställda beskattningen, dock högst 2 000 euro.

Med avvikelse från vad som föreskrivs i 1 mom. får påföljdsavgiften för överträdelser och försummelser enligt 13 § 1 mom., 14 § 1 och 7 punkten, 15 och 16 § samt 17 § 1, 5 och 6 punkten uppgå till högst 4 procent av näringsidkarens omsättning under den räkenskapsperiod som föregår beslutet om påföljdsavgift. Om en påföljdsavgift enligt detta moment påförs en

fysisk person som inte är näringsidkare, får påföljdsavgiften uppgå till högst 4 procent av den fysiska personens skattepliktiga inkomster enligt den senast verkställda beskattningen, dock högst 4 000 euro.

Om konsumentombudsmannen gör en framställning om påförande av påföljdsavgift till marknadsdomstolen i enlighet med lagen om vissa befogenheter för konsumentskyddsmyndigheterna, beaktas i framställningen omsättningen under den räkenskapsperiod som föregår framställningen om påföljdsavgift.

Med omsättning avses i denna paragraf omsättning enligt 4 kap. 1 § i bokföringslagen (1336/1997) eller motsvarande omsättning. Om bokslutet ännu inte har färdigställts när påföljdsavgiften påförs eller om affärsverksamheten nyligen har inletts och något bokslut inte finns tillgängligt, kan omsättningen uppskattas utifrån någon annan tillgänglig utredning.

Påföljdsavgiftens storlek ska basera sig på en helhetsbedömning. Bestämmelser om de kriterier som ska följas när påföljdsavgifter påförs finns i artikel 40.3 i dataförordningen.

21 §

Storleken på påföljdsavgifter som gäller dataförvaltningsakten

En påföljdsavgift som gäller dataförvaltningsakten uppgår till minst 1 000 euro och högst 100 000 euro.

Påföljdsavgiftens storlek ska basera sig på en helhetsbedömning. När påföljdsavgiften fastställs ska bestämmelserna i artikel 34.2 i dataförvaltningsakten tillämpas.

22 §

Påförande av påföljdsavgift

Påföljdsavgift påförs inte, om överträdelsen av en skyldighet ska anses vara ringa eller påförande av påföljdsavgift ska anses vara uppenbart oskäligt.

Påföljdsavgift får inte påföras den som misstänks för samma gärning i en förundersökning, en åtalsprövning eller ett brottmål som är anhängigt vid domstol. Påföljdsavgift får inte heller påföras den som genom en lagakraftvunnen dom har dömts till straff för samma gärning.

Statliga myndigheter, statliga affärsverk, kommunala myndigheter, samkommuner, välfärdsområden, välfärdssammanslutningar, självständiga offentlighetsinrättningar, riksdagens ämbetsverk, republikens presidents kansli, evangelisk-lutherska kyrkan i Finland, ortodoxa kyrkan i Finland och de två sistnämndas församlingar, kyrkliga samfundigheter och övriga organ får inte påföras påföljdsavgift.

Påföljdsavgift får inte påföras, om det har förflutit mer än fem år sedan överträdelsen eller försummelsen har skett. Om överträdelsen eller försummelsen har varit av fortlöpande karaktär, räknas tidsfristen på fem år från det att överträdelsen eller försummelsen har upphört.

Påföljdsavgift får påföras också en sådan näringsidkare som till följd av ett företagsförvärv eller något annat företagsarrangemang har övertagit den näringsverksamhet inom vilken försummelsen eller överträdelsen skett.

Bestämmelser om verkställighet av påföljdsavgifter som påförts med stöd av denna lag finns i lagen om verkställighet av böter (672/2002).

4 kap.

Internationellt samarbete

23 §

Samarbete med övriga medlemsstater samt Europeiska kommissionen

Transport- och kommunikationsverket samarbetar med övriga medlemsstaters datasamordnare, behöriga myndigheter, Europeiska kommissionen och Europeiska datainnovationsstyrelsen.

24 §

Utlämnande av handlingar till en behörig myndighet i en annan medlemsstat eller till Europeiska kommissionen

Transport- och kommunikationsverket har rätt att lämna ut sekretessbelagda handlingar till och röja sekretessbelagd information för Europeiska kommissionen och behöriga myndigheter i andra stater inom Europeiska unionen eller Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, om det är nödvändigt för tillsynen över efterlevnaden av dataförordningen eller dataförvaltningsakten.

5 kap.

Särskilda bestämmelser

25 §

Särskilt remissförfarande

Ett yttrande enligt artikel 32.3 i dataförordningen ska begäras av inrikesministeriet om det handlar om nationella säkerhetsintressen och av Huvudstaben om det handlar om försvarsintressen. Inrikesministeriet eller Huvudstaben ska begära yttrande av utrikesministeriet, om de nationella säkerhetsintressena eller försvarsintressena även berör utrikes- och säkerhetspolitiken.

En i artikel 32 i dataförordningen avsedd adressat för ett beslut kan begära yttrande av den behöriga myndigheten för att avgöra om de villkor som anges i artikel 32.3 första stycket i den förordningen är uppfyllda, om adressaten anser att beslutet kan avse företagshemligheter och andra kommersiellt känsliga data samt innehåll som skyddas av immateriella rättigheter eller att överföringen kan leda till återidentifiering. Den behöriga myndigheten kan begära yttrande av den myndighet eller det organ till vars verksamhetsområde det hör att skydda de intressen enligt dataförordningen som beslutet berör. Myndigheten ska kontakta inrikesministeriet eller Huvudstaben, om det finns skäl att misstänka att åtkomsten till eller överföringen av data har samband med den nationella säkerheten eller försvaret.

Närmare bestämmelser om remissförfarandet får utfärdas genom förordning av statsrådet.

26 §

Ersättning för tillgängliggörande av data vid situationer då det föreligger ett exceptionellt behov

Bestämmelser om datahållares rätt till skälig ersättning för data som tillgängliggjorts med stöd av artikel 15.1 i dataförordningen och om beräkningen av ersättningsbeloppet finns i artikel 20 i den förordningen.

Datahållaren ska skriftligen för den myndighet på vars begäran data har tillgängliggjorts ange beloppet av den begärda ersättningen och den information som behövs för betalningen av ersättningen.

Den myndighet som avses i 2 mom. ska betala ersättning till datahållaren inom två månader från det att begäran om ersättning togs emot. Om myndigheten med stöd av artikel 20.2 i dataförordningen ber datahållaren tillhandahålla ytterligare information om underlaget till ersättningsberäkningen, skjuts tidsfristen för betalningen framåt med lika många dagar som det tar för datahållaren att tillhandahålla den begärda informationen. Myndigheten ska föra ett sådant eventuellt ärende som gäller ersättningens storlek som grundar sig på artikel 20.5 i dataförordningen till Transport- och kommunikationsverket före tidsfristen för betalning av ersättningen. Ersättningen ska då betalas till datahållaren när Transport- och kommunikationsverkets beslut om det skäligen ersättningsbeloppet har vunnit laga kraft. Transport- och kommunikationsverket kan i sitt beslut fastställa ersättningsbeloppet i enlighet med begäran eller sänka beloppet av den ersättning som ska anses skäligen. Vid avgörandet av ärendet ska bestämmelserna i artikel 20.2 i dataförordningen om beräkning av det skäligen ersättningsbeloppet tillämpas och datahållarens utredning över underlaget till ersättningsbeloppet beaktas.

27 §

Begäran om omprövning

I fråga om Transport- och kommunikationsverkets beslut som gäller registrering enligt artikel 19.5 i dataförvaltningsakten får omprövning begäras.

Bestämmelser om begäran om omprövning finns i förvaltningslagen.

28 §

Sökande av ändring i myndighetsbeslut

Bestämmelser om sökande av ändring i förvaltningsdomstol finns i lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019).

Vid sökande av ändring i beslut som gäller föreläggande och utdömande av vite tillämpas dock viteslagen (1113/1990).

I beslut av den behöriga myndigheten, med undantag av beslut som gäller påförande av påföljdsavgift, får det bestämmas att beslutet ska iakttas trots ändringssökande, om inte besvärmyndigheten bestämmer något annat.

29 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 20 .

2.

Lag

om ändring av 1 § i lagen om verkställighet av böter

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om verkställighet av böter (672/2002) 1 § 2 mom. 37 och 60 punkten, sådana de lyder, 1 § 2 mom. 37 punkten i lag 416/2025 och 1 § 2 mom. 60 punkten i lag 860/2025, och *fogas* till 1 § 2 mom., sådant det lyder i lagarna 416/2025 och 860/2025, en ny 61 punkt som följer:

1 §

Lagens tillämpningsområde

Denna lag innehåller bestämmelser om verkställighet av följande administrativa påföljder av straffkaraktär:
-----

37) påföljdsavgift för teleföretag enligt 333 § i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation (917/2014) och påföljdsavgift för utövare av televisions- eller radioverksamhet enligt 334 § i den lagen,
-----

60) avgift för trafikförseelse enligt 122 § i lagen om transport av farliga ämnen inom Försvarsmakten och Gränsbevakningsväsendet (849/2025),

61) påföljdsavgift enligt 13–19 § i lagen om tillsyn över förvaltningen och delningen av data (/).

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

3.

Lag

om ändring av lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation (917/2014) 304 § 1 mom. 19 punkten, 330 § 3 mom. och 334 a §, sådana de lyder i lag 1182/2023, samt
ändras 304 § 1 mom. 18 punkten och 342 § 2 mom., sådana de lyder, 304 § 1 mom. 18 punkten i lag 1182/2023 och 342 § 2 mom. i lag 126/2025,
som följer:

304 §

Transport- och kommunikationsverkets särskilda uppgifter

Utöver vad som föreskrivs någon annanstans i denna lag ska Transport- och kommunikationsverket

-----
18) övervaka och kontrollera att de tjänster som avses i 22 a kap. uppfyller kraven enligt det kapitlet samt följa den behandling av klagomål och rapporter som lämnats med stöd av det kapitlet.
-----

342 §

Omprövning

Omprövning får begäras av beslut som Transport- och kommunikationsverket fattat om radiotillstånd enligt 39 §, reservering av radiofrekvenser enligt 44 §, numrering enligt 100 §, förhindrande av registrering av domännamn enligt 167 § 2 mom., avregistrering av domännamn enligt 169 § 1 mom., marknadsbaserad frekvensavgift enligt 288 §, informations samhällsavgift enligt 289 § och tillsynsavgiften för televisions- och radioverksamhet enligt 293 §.

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

4.

Lag

om ändring av lagen om vissa befogenheter för konsumentskyddsmyndigheterna

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om vissa befogenheter för konsumentskyddsmyndigheterna (566/2020) 2 § 2 mom. 3 punkten, 2 § 3 mom. 2 punkten och 16 § 2 mom., av dem 2 § 2 mom. 3 punkten sådan den lyder i lag 89/2023 och 16 § 2 mom. sådant det lyder delvis ändrat i lag 694/2022, samt *fogas* till 17 § ett nytt 2 mom. och till 18 §, sådan den lyder delvis ändrad i lagarna 533/2021, 694/2022 och 19/2024, ett nytt 6 mom. som följer:

2 §

Behöriga myndigheter enligt samarbetsförordningen

Behöriga myndigheter enligt samarbetsförordningen är utöver konsumentombudsmannen

---

3) Transport- och kommunikationsverket till den del det övervakar efterlevnaden av följande författningar och bestämmelser:

- a) direktivet om elektronisk handel,
- b) artiklarna 9–11 och 19–26 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2010/13/EU om samordning av vissa bestämmelser som fastställs i medlemsstaternas lagar och andra författningar om tillhandahållande av audiovisuella medietjänster (direktiv om audiovisuella medietjänster), nedan *direktivet om audiovisuella medietjänster*, sådana de har genomförts nationellt genom de lagar som blir tillämpliga,
- c) Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 261/2004 om fastställande av gemensamma regler om kompensation och assistans till passagerare vid nekad ombordstigning och inställda eller kraftigt försenade flygningar och om upphävande av förordning (EEG) nr 295/91, nedan *förordningen om flygpassagerares rättigheter*,
- d) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/782 om rättigheter och skyldigheter för tågresenärer, nedan *förordningen om järnvägars ansvar*,
- e) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1177/2010 om passagerares rättigheter vid resor till sjöss och på inre vattenvägar och om ändring av förordning (EG) nr 2006/2004, nedan *fartygspassagerarförordningen*,
- f) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 181/2011 om passagerares rättigheter vid busstransport och om ändring av förordning (EG) nr 2006/2004, nedan *förordningen om busspassagerares rättigheter*,
- g) artikel 3.2 och 3.3 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2023/2854 om harmoniserade regler för skälig åtkomst till och användning av data och om ändring av förordning (EU) 2017/2394 och direktiv (EU) 2020/1828 (*dataförordningen*),

---

Behörig myndighet enligt samarbetsförordningen är enbart

---

2) Transport- och kommunikationsverket, när det är fråga om att övervaka efterlevnaden av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1107/2006 om rättigheter i samband med flygresor för personer med funktionshinder och personer med nedsatt rörlighet, av kapitel V i förordningen om järnvägars ansvar, av kapitel II i fartygspassagerarförordningen, av kapitel III

i förordningen om busspassagerares rättigheter samt av dataförordningen, med undantag för artikel 3.2 och 3.3 i dataförordningen,

---

16 §

Påföljdsavgift för brott mot bestämmelser om lämnande av information

---

Påföljdsavgift kan påföras också en näringsidkare som till konsumenternas nackdel uppsåtligt eller av oaktsamhet bryter mot eller åsidosätter

1) bestämmelserna i 10–15 § i betaltjänstlagen om tillhandahållande av information, bestämmelserna i 22 § i den lagen när det gäller förhandsinformation om avtal som avser enstaka betalningstransaktioner eller 25 a § i den lagen när det gäller förhandsinformation om separata avtal som avser initiering av betalningsuppdrag,

2) bestämmelserna i 7 § i lagen om kombinerade resetjänster och de bestämmelser som utfärdats med stöd av den paragrafen när det gäller information som ska lämnas innan ett paketreseavtal ingås eller bestämmelserna i 36 § i den lagen och de bestämmelser som utfärdats med stöd av 2 mom. i den paragrafen när det gäller information som ska ges före tillkomsten av ett sammanlänkat researrangemang,

3) bestämmelserna i artikel 3.2 och 3.3 i dataförordningen om lämnande av information till användare innan ett avtal ingås, om det är fråga om lämnande av information från näringsidkare till konsumenter.

---

17 §

Påförande av påföljdsavgift för andra personer än i 13–16 § avsedda näringsidkare

---

Med avvikelse från vad som föreskrivs i 1 mom. kan en påföljdsavgift enligt denna paragraf inte påföras för överträdelser av de bestämmelser som avses i 16 § 2 mom. 3 punkten.

18 §

Påföljdsavgiftens storlek

Med avvikelse från vad som föreskrivs i 1 mom. finns bestämmelser om storleken på den påföljdsavgift som avses i 16 § 2 mom. 3 punkten i 20 § i lagen om tillsyn över förvaltningen och delningen av data (/).

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

Helsingfors den 25 september 2025

Statsminister

Petteri Orpo

Kommunikationsminister Lulu Ranne

2.

Lag

om ändring av 1 § i lagen om verkställighet av böter

I enlighet med riksdagens beslut *ändras* i lagen om verkställighet av böter (672/2002) 1 § 2 mom. 37 och 60 punkten, sådana de lyder, 1 § 2 mom. 37 punkten i lag 416/2025 och 1 § 2 mom. 60 punkten i lag 860/2025, och *fogas* till 1 § 2 mom., sådant det lyder i lagarna 416/2025 och 860/2025, en ny 61 punkt som följer:

Gällande lydelse

1 §

Lagens tillämpningsområde

Denna lag innehåller bestämmelser om verkställighet av följande administrativa påföljder av straffkaraktär:

-----
37) påföljdsavgift för teleföretag enligt 333 § i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation (917/2014), påföljdsavgift för utövare av televisions- eller radioverksamhet enligt 334 § i den lagen *och påföljdsavgift för leverantörer av dataförmedlingstjänster enligt 334 a § i den lagen*,

-----
60) avgift för trafikförseelse enligt 122 § i lagen om transport av farliga ämnen inom Försvarsmakten och Gränsbevakningsväsendet (849/2025).

Föreslagen lydelse

1 §

Lagens tillämpningsområde

Denna lag innehåller bestämmelser om verkställighet av följande administrativa påföljder av straffkaraktär:

-----
37) påföljdsavgift för teleföretag enligt 333 § i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation (917/2014) och påföljdsavgift för utövare av televisions- eller radioverksamhet enligt 334 § i den lagen,

-----
60) avgift för trafikförseelse enligt 122 § i lagen om transport av farliga ämnen inom Försvarsmakten och Gränsbevakningsväsendet (849/2025),

61) påföljdsavgift enligt 13–19 § i lagen om tillsyn över förvaltningen och delningen av data (/).

Denna lag träder i kraft den 20 .

3.

Lag

om ändring av lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation (917/2014) 304 § 1 mom. 19 punkten, 330 § 3 mom. och 334 a §, sådana de lyder i lag 1182/2023, samt
ändras 304 § 1 mom. 18 punkten och 342 § 2 mom., sådana de lyder, 304 § 1 mom. 18 punkten i lag 1182/2023 och 342 § 2 mom. i lag 126/2025,
som följer:

Gällande lydelse

304 §

*Transport- och kommunikationsverkets
särskilda uppgifter*

Utöver vad som föreskrivs någon
annanstans i denna lag ska Transport- och
kommunikationsverket

18) övervaka och kontrollera att de tjänster
som avses i 22 a kap. uppfyller kraven enligt
det kapitlet samt följa den behandling av
klagomål och rapporter som lämnats med stöd
av det kapitlet,

19) vara behörig myndighet enligt
artiklarna 13 och 23 i Europaparlamentets
och rådets förordning (EU) 2022/868 om
europeisk dataförvaltning och om ändring av
förordning (EU) 2018/1724
(dataförvaltningsakten),
nedan
dataförvaltningsakten.

330 §

Tillsynsbeslut

*Transport- och kommunikationsverket kan
meddela den som bryter mot
anmälningsskyldigheten för leverantörer av
dataförmedlingstjänster enligt artikel 11 i
dataförvaltningsakten, mot villkoren för
tillhandahållande av dataförmedlingstjänster*

Föreslagen lydelse

304 §

*Transport- och kommunikationsverkets
särskilda uppgifter*

Utöver vad som föreskrivs någon
annanstans i denna lag ska Transport- och
kommunikationsverket

18) övervaka och kontrollera att de tjänster
som avses i 22 a kap. uppfyller kraven enligt
det kapitlet samt följa den behandling av
klagomål och rapporter som lämnats med stöd
av det kapitlet.

upphävs

330 §

Tillsynsbeslut

upphävs

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

enligt artikel 12 i dataförvaltningsakten, mot villkoren för registrering som erkänd dataaltruismorganisation enligt artiklarna 18 eller 20–22 i dataförvaltningsakten, eller mot villkoren för överföring av andra uppgifter än personuppgifter till tredjeländer enligt artikel 31 i dataförvaltningsakten en anmärkning samt ålägga denne att inom en skälig tid avhjälpa sitt fel eller sin försummelse.

334 a §

upphävs

Påföljdsavgift för leverantörer av dataförmedlingstjänster

Transport- och kommunikationsverket kan påföra en leverantör av sådana dataförmedlingstjänster som avses i artikel 10 i dataförvaltningsakten påföljdsavgift, om leverantören uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot eller försummar en skyldighet som gäller

1) den i artikel 11 i dataförvaltningsakten avsedda anmälningsskyldigheten för leverantörer av dataförmedlingstjänster,

2) de i artikel 12 i dataförvaltningsakten avsedda villkoren för tillhandahållande av dataförmedlingstjänster, eller

3) de i artikel 31 i dataförvaltningsakten avsedda villkoren för överföring av andra uppgifter än personuppgifter till tredjeländer.

Påföljdsavgiften är minst 1 000 euro och högst 100 000 euro.

Påföljdsavgiftens storlek baserar sig på en helhetsbedömning. När påföljdsavgiften fastställs ska bestämmelserna i artikel 34.2 i dataförvaltningsakten beaktas.

Påföljdsavgift påförs inte, om

1) en leverantör av dataförmedlingstjänster som avses i artikel 10 i dataförvaltningsakten självant har vidtagit tillräckliga åtgärder för att avhjälpa en sådan överträdelse eller försummelse som avses i mom. omedelbart efter det att den upptäcktes och utan dröjsmål har underrättat Transport- och kommunikationsverket om överträdelsen eller försummelsen, och det inte är fråga om allvarliga eller upprepade överträdelser eller försummelser,

Gällande lydelse

2) överträdelsen eller försummelsen av skyldigheten ska anses vara ringa, eller

3) påförande av påföljdsavgift på någon annan än en i 1 eller 2 punkten avsedd grund ska anses vara uppenbart oskäligt.

Påföljdsavgift får inte påföras, om det har förflutit mer än fem år sedan överträdelsen eller försummelsen har skett. Om överträdelsen eller försummelsen har varit av fortlöpande karaktär räknas tidsfristen på fem år från det att överträdelsen eller försummelsen har upphört.

Påföljdsavgiften ska betalas till staten.

342 §

Omprövning

Omprövning får begäras av beslut som Transport- och kommunikationsverket fattat om radiotillstånd enligt 39 §, reservering av radiofrekvenser enligt 44 §, numrering enligt 100 §, förhindrande av registrering av domännamn enligt 167 § 2 mom., avregistrering av domännamn enligt 169 § 1 mom., marknadsbaserad frekvensavgift enligt 288 §, informationssamhällsavgift enligt 289 §, tillsynsavgiften för televisions- och radioverksamhet enligt 293 § och registrering enligt artikel 19.5 i dataförvaltningsakten.

Föreslagen lydelse

342 §

Omprövning

Omprövning får begäras av beslut som Transport- och kommunikationsverket fattat om radiotillstånd enligt 39 §, reservering av radiofrekvenser enligt 44 §, numrering enligt 100 §, förhindrande av registrering av domännamn enligt 167 § 2 mom., avregistrering av domännamn enligt 169 § 1 mom., marknadsbaserad frekvensavgift enligt 288 §, informationssamhällsavgift enligt 289 § och tillsynsavgiften för televisions- och radioverksamhet enligt 293 §.

Denna lag träder i kraft den 20 .

4.

Lag

om ändring av lagen om vissa befogenheter för konsumentskyddsmyndigheterna

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om vissa befogenheter för konsumentskyddsmyndigheterna (566/2020) 2 § 2 mom. 3 punkten, 2 § 3 mom. 2 punkten och 16 § 2 mom., av dem 2 § 2 mom. 3 punkten sådan den lyder i lag 89/2023 och 16 § 2 mom. sådant det lyder delvis ändrat i lag 694/2022, samt *fogas* till 17 § ett nytt 2 mom. och till 18 §, sådan den lyder delvis ändrad i lagarna 533/2021, 694/2022 och 19/2024, ett nytt 6 mom. som följer:

Gällande lydelse

2 §

*Behöriga myndigheter enligt
samarbetsförordningen*

Behöriga myndigheter enligt
samarbetsförordningen är utöver
konsumentombudsmannen
-----

3) Transport- och kommunikationsverket till den del det övervakar efterlevnaden av direktivet om elektronisk handel samt *efterlevnaden av* artiklarna 9–11 och 19–26 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2010/13/EU om samordning av vissa bestämmelser som fastställs i medlemsstaternas lagar och andra författningar om tillhandahållande av audiovisuella medietjänster (direktiv om audiovisuella medietjänster), nedan *direktivet om audiovisuella medietjänster*, sådana de har genomförts nationellt genom de lagar som blir tillämpliga, *efterlevnaden av* Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 261/2004 om fastställande av gemensamma regler om kompensation och assistans till passagerare vid nekad ombordstigning och inställda eller kraftigt försenade flygningar och om upphävande av förordning (EEG) nr 295/91, nedan *förordningen om flygpassagerares rättigheter*, *efterlevnaden av* Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/782 om rättigheter och

Föreslagen lydelse

2 §

*Behöriga myndigheter enligt
samarbetsförordningen*

Behöriga myndigheter enligt
samarbetsförordningen är utöver
konsumentombudsmannen
-----

3) Transport- och kommunikationsverket till den del det övervakar efterlevnaden av *följande författningar och bestämmelser*:
a) direktivet om elektronisk handel,
b) artiklarna 9–11 och 19–26 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2010/13/EU om samordning av vissa bestämmelser som fastställs i medlemsstaternas lagar och andra författningar om tillhandahållande av audiovisuella medietjänster (direktiv om audiovisuella medietjänster), nedan *direktivet om audiovisuella medietjänster*, sådana de har genomförts nationellt genom de lagar som blir tillämpliga,
c) Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 261/2004 om fastställande av gemensamma regler om kompensation och assistans till passagerare vid nekad ombordstigning och inställda eller kraftigt försenade flygningar och om upphävande av förordning (EEG) nr 295/91, nedan *förordningen om flygpassagerares rättigheter*,
d) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/782 om rättigheter och

Gällande lydelse

skyldigheter för tågresenärer, nedan förordningen om järnvägars ansvar, efterlevnaden av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1177/2010 om passagerares rättigheter vid resor till sjöss och på inre vattenvägar och om ändring av förordning (EG) nr 2006/2004, nedan fartygspassagerarförordningen, samt efterlevnaden av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 181/2011 om passagerares rättigheter vid busstransport och om ändring av förordning (EG) nr 2006/2004, nedan förordningen om busspassagerares rättigheter,

-----
Behörig myndighet enligt
samarbetsförordningen är enbart

2) Transport- och kommunikationsverket, när det är fråga om att övervaka efterlevnaden av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1107/2006 om rättigheter i samband med flygresor för personer med funktionshinder och personer med nedsatt rörlighet, av kapitel V i förordningen om järnvägars ansvar, av kapitel II i fartygspassagerarförordningen samt av kapitel III i förordningen om busspassagerares rättigheter,

16 §

Påföljdsavgift för brott mot bestämmelser om lämnande av information

-----
Påföljdsavgift kan påföras också en näringsidkare som till konsumenternas nackdel uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot eller åsidosätter

Föreslagen lydelse

skyldigheter för tågresenärer, nedan förordningen om järnvägars ansvar, e) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1177/2010 om passagerares rättigheter vid resor till sjöss och på inre vattenvägar och om ändring av förordning (EG) nr 2006/2004, nedan fartygspassagerarförordningen, f) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 181/2011 om passagerares rättigheter vid busstransport och om ändring av förordning (EG) nr 2006/2004, nedan förordningen om busspassagerares rättigheter, g) artikel 3.2 och 3.3 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2023/2854 om harmoniserade regler för skälig åtkomst till och användning av data och om ändring av förordning (EU) 2017/2394 och direktiv (EU) 2020/1828 (dataförordningen),

-----
Behörig myndighet enligt
samarbetsförordningen är enbart

2) Transport- och kommunikationsverket, när det är fråga om att övervaka efterlevnaden av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1107/2006 om rättigheter i samband med flygresor för personer med funktionshinder och personer med nedsatt rörlighet, av kapitel V i förordningen om järnvägars ansvar, av kapitel II i fartygspassagerarförordningen, av kapitel III i förordningen om busspassagerares rättigheter samt av dataförordningen, med undantag för artikel 3.2 och 3.3 i dataförordningen,

16 §

Påföljdsavgift för brott mot bestämmelser om lämnande av information

-----
Påföljdsavgift kan påföras också en näringsidkare som till konsumenternas nackdel uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot eller åsidosätter

Gällande lydelse

1) bestämmelserna i 10–15 § i betaltjänstlagen om tillhandahållande av information, bestämmelserna i 22 § i den lagen när det gäller förhandsinformation om avtal som avser enstaka betalningstransaktioner eller 25 a § i den lagen när det gäller förhandsinformation om separata avtal som avser initiering av betalningsuppdrag,

2) bestämmelserna i 7 § i lagen om kombinerade resetjänster och de bestämmelser som utfärdats med stöd av den paragrafen när det gäller information som ska lämnas innan ett paketreseavtal ingås eller bestämmelserna i 36 § i den lagen och de bestämmelser som utfärdats med stöd av 2 mom. i den paragrafen när det gäller information som ska ges före tillkomsten av ett sammanlänkat researrangemang.

17 §

Påförande av påföljdsavgift för andra personer än i 13–16 § avsedda näringsidkare

ny

18 §

Påföljdsavgiftens storlek

ny

Föreslagen lydelse

1) bestämmelserna i 10–15 § i betaltjänstlagen om tillhandahållande av information, bestämmelserna i 22 § i den lagen när det gäller förhandsinformation om avtal som avser enstaka betalningstransaktioner eller 25 a § i den lagen när det gäller förhandsinformation om separata avtal som avser initiering av betalningsuppdrag,

2) bestämmelserna i 7 § i lagen om kombinerade resetjänster och de bestämmelser som utfärdats med stöd av den paragrafen när det gäller information som ska lämnas innan ett paketreseavtal ingås eller bestämmelserna i 36 § i den lagen och de bestämmelser som utfärdats med stöd av 2 mom. i den paragrafen när det gäller information som ska ges före tillkomsten av ett sammanlänkat researrangemang,

3) bestämmelserna i artikel 3.2 och 3.3 i dataförordningen om lämnande av information till användare innan ett avtal ingås, om det är fråga om lämnande av information från näringsidkare till konsumenter.

17 §

Påförande av påföljdsavgift för andra personer än i 13–16 § avsedda näringsidkare

Med avvikelse från vad som föreskrivs i 1 mom. kan en påföljdsavgift enligt denna paragraf inte påföras för överträdelser av de bestämmelser som avses i 16 § 2 mom. 3 punkten.

18 §

Påföljdsavgiftens storlek

Med avvikelse från vad som föreskrivs i 1 mom. finns bestämmelser om storleken på den påföljdsavgift som avses i 16 § 2 mom. 3 punkten i 20 § i lagen om tillsyn över förvaltningen och delningen av data (/).

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

Denna lag träder i kraft den 20 .